

यशवंतराव चव्हाण
प्रतिष्ठान, मुंबई

Yashwantrao Chavan
Pratishthan, Mumbai

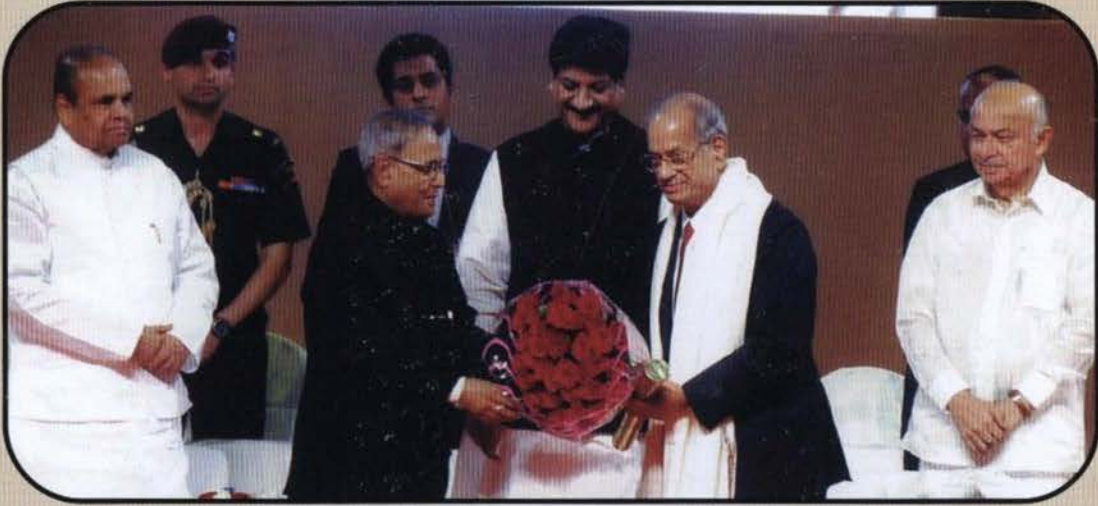
२८वा
वार्षिक
अहवाल
२०१२-२०१३
जन्मशताब्दी वर्ष

28th
Annual
Report
2012-2013
Birth Centenary year

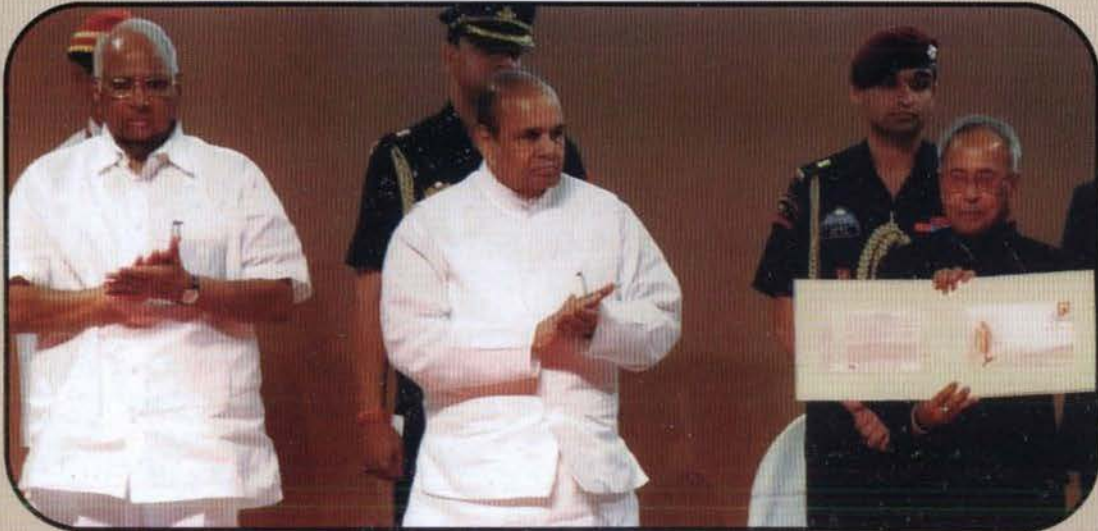

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या सांगता समारंभात भारताचे राष्ट्रपती मा. श्री. प्रणव मुखर्जी यांचे स्वागत करतांना महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री मा. श्री. पृथ्वीराज चव्हाण, सोबत राज्यपाल श्री. के. शंकरनारायणन्.

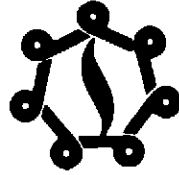

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते श्री. एस. श्रीधरन् यांचा सत्कार करतांना मा. राष्ट्रपती श्री. प्रणव मुखर्जी, सोबत मुख्यमंत्री मा. श्री. पृथ्वीराज चव्हाण, राज्यपाल श्री. के. शंकरनारायणन् व केंद्रीय गृहमंत्री मा. श्री. सुशिलकुमार शिंदे

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी सांगता समारंभात भारत सरकारच्या पोस्ट विभागाने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या नांवें तयार केलेल्या विशेष टपाल पाकीटाचे प्रकाशन करतांना मा. राष्ट्रपती श्री. प्रणव मुखर्जी, सोबत राज्यपाल श्री. के. शंकरनारायणन् आणि केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार

२८ वा वार्षिक अहवाल २०१२ - २०१३

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

जन. जगन्नाथराव भोसले मार्ग,

मुंबई - ४०० ०२१

दूरध्वनी क्र.: २२०२८५९८, २२०४५४६०, २२८५२३४५.

फॅक्स क्र.: २२८५२०८१, २२८५२०८२

Email : ybchavan100@gmail.com

Visit us : ybchavanpratishtan.org

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

वार्षिक अहवाल २०१२ - २०१३

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पृष्ठ क्र.
१	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे विश्वस्त मंडळ, कार्यकारिणी मंडळ, कार्यकारी समिती, प्रतिष्ठानचे विभाग प्रमुख, प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्राचे मा. अध्यक्ष व व्यवस्थापन	३-५
२	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम	५-१०
३	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्वाचे कार्यक्रम	१०
४	यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर उपक्रम	११
५	विशेष कार्यक्रम	११-१५
६	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	१३-१६
७	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम / उपक्रम	१६
८	प्रतिष्ठानमार्फत देण्यात आलेली व मिळालेली अनुदाने	१७
९	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम / उपक्रम	१७-४५
१०	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची विभागीय केंद्रे	४५-८०
११	प्रतिष्ठानच्या वैधानिक लेखा परीक्षकाचे प्रमाणपत्र	८१
१२	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची हिशोबपत्रके व संबंधित परिशिष्टे	८२-९२
१३	प्रतिष्ठानची प्रकाशने व व्हि.डी.ओ. कॅसेट्स	मागिल कव्हर

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

ट्रस्ट रजि.नं.एफ.१०६४३, दिनांक १७ सप्टेंबर १९८५, सोसायटी रजि.नं.एम.एम.एच/बी.ओएम-५३९/८५

यशवंतराव चव्हाण सेंटर, जनरल जगन्नाथराव भोसले मार्ग, मुंबई - ४०० ०२१

विश्वस्त मंडळ सदस्य

१. मा. श्री. शरदराव पवार
२. मा. श्री. अरुण गुजराथी
३. मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
४. मा. श्री. श. गं. काळे
५. मा. श्री. हेमंत टकले
६. मा. श्री. शिवाजीराव पाटील-निलंगेकर
७. मा. प्रा. पी. बी. पाटील
८. मा. श्री. राम प्रधान
९. मा. श्री. लक्ष्मण माने
१०. मा. श्री. वसंतराव कार्लेकर
११. मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील
१२. मा. श्री. अजित निंबाळकर
१३. मा. श्री. बी. के. अगरवाल
१४. मा. श्री. अमित डहाणूकर
१५. मा. डॉ. समीर दलवाई
१६. मा. श्री. नितीन करीर,
आयुक्त विक्रीकर विभाग.
१७. मा. श्री. वि. ल. आचालिया
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग

अध्यक्ष
उपाध्यक्ष
कार्याध्यक्ष
सरचिटणीस
कोषाध्यक्ष

कार्यकारिणी मंडळ सदस्य

१. मा. श्री. शरदराव पवार
२. मा. श्री. अरुण गुजराथी
३. मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
४. मा. श्री. श. गं. काळे
५. मा. श्री. हेमंत टकले
६. मा. श्री. जयंत पाटील
७. मा. श्री. राम ताकवले
८. मा. श्री. ना. धो. महानोर
९. मा. श्री. रा. सु. गवई
१०. मा. श्री. विनायकराव पाटील
११. मा. श्री. के. बी. आवाडे
१२. मा. श्री. प्रकाश कुलकर्णी
१३. मा. श्री. श्रीनिवास पाटील
१४. मा. श्री. जीवनराव गोरे
१५. मा. श्री. विजय शिर्के
१६. मा. श्री. सा. रे. ऊर्फ अप्पासाहेब पाटील
१७. मा. श्री. अंकुशराव टोपे
१८. मा. श्री. शामराव पा. पाटील
१९. मा. श्री. चंद्रकांत घुले - पाटील
२०. मा. श्री. यशवंतराव गडाख - पाटील
२१. मा. श्री. माणिकराव पाटील, अध्यक्ष,
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.
(पदसिध्द)

महाराष्ट्र शासन प्रतिनिधी

२२. मा. श्री. नितीन करीर,
आयुक्त विक्रीकर विभाग.

कार्यकारी समिती

१. मा. श्री. शरदराव पवार
२. मा. श्री. अरुण गुजराथी
३. मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
४. मा. श्री. श. गं. काळे

५. मा. श्री. हेमंत टकले
६. मा. श्री. श्रीनिवास पाटील
७. मा. श्री. अजित निंबाळकर
८. मा. श्री. जीवनराव गोरे

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

प्रतिष्ठानचे विभाग

१. सृजन	सृजन प्रमुख	सौ. सुप्रिया सुळे
२. वसुंधरा कक्ष (पर्यावरण संवर्धन अभियान)	निमंत्रक	सौ. सुप्रिया सुळे
३. कृषी व सहकार व्यासपीठ	निमंत्रक	श्री. अजित निंबाळकर
४. कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम	सदस्य सचिव	श्री. म. बा. पवार
५. यशवंतराव चव्हाण माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	संचालक	ब्रिगेडीअर श्री. सुशील गुप्तन
६. महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ	संयोजिका	श्रीमती रेखा नार्वेकर
	कार्यकारी संयोजिका	श्रीमती ममता कानडे
७. नवमहाराष्ट्र युवा अभियान	संयोजक	श्री. दत्ता बाळसराफ
८. सांस्कृतिक विभाग	निमंत्रक	श्री. विनय नेवाळकर
९. यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालय	ग्रंथपाल व संदर्भ अधिकारी	श्री. अनिल पाझारे
१०. यशवंतराव चव्हाण सभागृहे	व्यवस्थापक	श्री. विजय देसाई
११. वार्तापत्र	मानद संपादक	श्री. दत्ता बाळसराफ
१२. शिक्षण विकास मंच	प्रमुख संयोजक	डॉ. वसंत काळपांडे
१३. अपंग हक्क अभियान	संयोजक	श्री. विजय कान्हेकर
१४. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई	विधी सल्लागार	श्री. एम. बी. पवार

प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्रांचे अध्यक्ष :

१) विभागीय केंद्र कराड	अध्यक्ष	श्री. जयंत पाटील
२) विभागीय केंद्र पुणे	अध्यक्ष	श्री. अजित निंबाळकर
३) विभागीय केंद्र नागपूर	अध्यक्ष	श्री. गिरीश गांधी
४) विभागीय केंद्र नाशिक	अध्यक्ष	श्री. विनायकराव पाटील
५) विभागीय केंद्र औरंगाबाद	अध्यक्ष	श्री. नंदकिशोर कागलीवाल
६) विभागीय केंद्र लातूर	अध्यक्ष	श्री. जनार्दन वाघमारे
७) विभागीय केंद्र कोकण	अध्यक्ष	श्री. राजाभाऊ लिमये
८) विभागीय केंद्र अमरावती	अध्यक्ष	श्री. रा. सु. गवई

इतर

१) मानद वास्तुविशारद	मे. शशी प्रभु अँड असोसिएट्स
२) संविधिक लेखा परीक्षक	मे. सी.व्ही.के. अँड असोसिएट्स
३) अंतर्गत हिशेब तपासनीस	मे. संजय राणे अँड असोसिएट्स

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचा सन २०१२-२०१३ चा वार्षिक अहवाल पुढीलप्रमाणे सादर करित आहोत.

१. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे व्यवस्थापन:-

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांचा व कार्याचा प्रसार करण्यासाठी प्रतिष्ठानतर्फे विविध प्रकारचे उपक्रम प्रतिवर्षी राबविण्यात येतात. उपक्रमांची आखणी व अंमलबजावणी करण्यासाठी नेमलेल्या कार्यकारी समितीच्या १२ बैठका घेण्यात आल्या व विविध विषयांवर सांगोपांग चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले. या आर्थिक वर्षात विश्वस्त मंडळाच्या व कार्यकारिणी मंडळाच्या प्रत्येकी पुढीलप्रमाणे ३ बैठका झाल्या. दिनांक २२ सप्टेंबर २०१२, दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१२ व दिनांक १२ मार्च २०१३. तसेच कार्यकारी समितीच्या दिनांक ७ एप्रिल २०१२, ५ मे २०१२, २ जून २०१२, ७ जुलै २०१२, ४ ऑगस्ट २०१२, १ सप्टेंबर २०१२, ६ ऑक्टोबर २०१२, ३ नोव्हेंबर २०१२, ३ डिसेंबर २०१२, ५ जानेवारी २०१३, २ फेब्रुवारी २०१३ व २ मार्च २०१३ अशा एकूण १२ बैठका झाल्या.

प्रतिष्ठानच्या हिशेबाची तपासणी प्रत्येक महिन्याला अंतर्गत हिशेब तपासनीस मे. संजय राणे अॅन्ड असोसिएटस्, यांचेमार्फत करण्यात आली व त्यांचे अहवाल कार्यकारी समितीपुढे ठेवण्यात आले. वार्षिक हिशेबाची तपासणी सांविधिक हिशेब तपासनीस मेसर्स सी.व्ही.के. असोसिएटस्, चार्टर्ड अकाउंटंट यांच्याकडून झाली असून त्याचा अहवालही विश्वस्त मंडळ व कार्यकारिणी मंडळासमोर ठेवण्यात आला. वार्षिक सर्वसाधारण सभेने मंजूर केलेल्या अंदाजपत्रकास आधीन राहून प्रत्येक विभागीय केंद्रासाठी व मुख्य कार्यालयातील विविध विभागांना खर्चाचे अंदाजपत्रक दिले असून त्यांच्याकडून खर्चाचे तिमाही अहवाल मागवून तपासण्यात आले व कार्यकारी समितीपुढे सादर करण्यात येऊन त्रुटींची पूर्तता करून घेण्यात आली. प्रतिष्ठानची वेबसाईट ybchavan100@gmail.com असून ती वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येत आहे.

सभासद संख्या : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची निरनिराळ्या प्रकारच्या सभासदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

१. संस्थापक सदस्य - ४२
२. आजीव सदस्य - २५९
३. संस्था सदस्य - २८

महाराष्ट्र शासनाने मा. श्री. नितीन करीर, आयुक्त विक्रीकर विभाग व मा. श्री. वि. ल. आचालिया, प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग हे दोन प्रतिनिधी विश्वस्त मंडळावर नेमलेले आहेत. त्यापैकी मा. श्री. नितीन करीर, आयुक्त विक्रीकर विभाग यांची कार्यकारिणी मंडळावरही नियुक्ती केलेली आहे.

२. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम:-

२.१ सभागृहे

१.१ मुख्य सभागृह : यशवंतराव चव्हाण केंद्रातील सभागृहाचा वापर, प्रतिष्ठानने आयोजित केलेल्या विविध कार्यक्रमांसाठी तसेच निरनिराळ्या सामाजिक संस्था, शासनातर्फे आयोजित केलेल्या सभा, संमेलने, चर्चा, परिषदा, चित्रपट, सांस्कृतिक कार्यक्रम यासाठी करण्यात आला. सभागृहामध्ये मराठी, हिंदी, गुजराती व इंग्रजी नाटके, संगीतसभा आदि कार्यक्रमही झाले.

१.२ सांस्कृतिक व रंगस्वर सभागृह : सांस्कृतिक सभागृह व रंगस्वर सभागृह या दोन्ही सभागृहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. ही दोन्ही सभागृहे सर्व सोयींनी युक्त व अद्ययावत करण्यात आली आहेत.

२.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय ग्रंथालय :-

२.१ ग्रंथालयाविषयी माहिती :- गेल्या वीस वर्षात विज्ञान व तंत्रज्ञानाने जी झेप घेतली आहे, या क्षेत्रात लक्षणीय परिवर्तन झाले आहे. सध्याचे युग हे माहिती तंत्रज्ञानाचे युग असून या तंत्रज्ञानाचा विकास झपाट्याने होत आहे. ग्रंथालय व माहिती केंद्रे हे माहिती तंत्रज्ञानाचे जवळचे क्षेत्र असल्याने जास्तीत जास्त प्रगत माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर या क्षेत्रात होत आहे. सध्या सर्वत्र ग्रंथालये व माहिती केंद्रे स्थानिक, प्रादेशिक आणि जागतिक पातळीवर स्थापन झाली आहेत आणि ती ज्ञान प्रसाराच्या क्षेत्रात, महत्वाची भूमिका बजावत आहेत. ग्रंथालयातून संदर्भ ग्रंथ, ग्रंथ पुस्तिका, नियतकालिके आणि इतर वाचन साहित्य विषयाप्रमाणे व्यवस्थित ठेवलेले असते. विज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान युगात ग्रंथालयातून एखाद्या विषयावर विद्यार्थी विद्वान व संशोधक यांना स्थूल अथवा सूक्ष्म माहिती सेवा ग्रंथालयांना द्यावी लागते. ग्रंथालयांना माहिती जमवणे, तिचे प्रसारण व परिचलन करणे, प्रदर्शन करणे ती माहिती सुरक्षित ठेवणे आणि प्रतिप्राप्ती करणे ही कामे करावी लागतात.

अॅटोमेशन आणि ग्रंथालयातील जाळे (नेटवर्क) यांनी ग्रंथालयातील साधन संपत्तीच्या अदान प्रदानतेला नवी दिशा दिली आहे. या अनुषंगाने वाचकाना माहिती सेवेकरिता आपल्या ग्रंथालयांनी विविध ग्रंथालयीन नेटवर्कच्या सुविधा पैकी डेलनेट ची (डेव्हलपिंग लायब्ररी नेटवर्क) सुविधा देण्याचा उपक्रम सुरु केला आहे.

यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालयामध्ये समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, शेती, सहकार, इतिहास, कायदा, संस्कृती इत्यादी विषयांवरील पुस्तके, चरित्रे व आत्मचरित्रे, धर्मकोष, विश्वकोष, मराठी विश्वकोष, गॅझेटियर, अँटलॉस इअर बुक, डिक्शनरीज इत्यादी संदर्भ ग्रंथ ग्रंथालयासाठी घेण्यात येतात. ग्रंथालयामध्ये एकंदरीत असलेली २१०४० पुस्तके आणि नव्याने खरेदी करण्यात येणारी पुस्तके वाचताना सहज उपलब्ध व्हावी याकरिता ऑपॅक कॅटलॉग सुरु केला आहे. यामध्ये लेखक, ग्रंथनाम, प्रकाशन, विषय, वर्गीक या संज्ञेच्या सहाय्याने वाचताना माहिती मिळविता येते आणि पाहिजे त्या ग्रंथाचा शोध घेता येतो.

२.२ ग्रंथालयाचे नियम :- यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालयाचे सभासद होण्याकरिता नमुना अर्ज तयार केला आहे. या अर्जामध्ये स्वतःच्या हस्ताक्षरात परिपूर्ण माहिती भरून त्यासोबत पुढीलप्रमाणे वर्गणी भरणे आवश्यक आहे.

- अ) सर्वसाधारण सभासद :- सर्वसाधारण सभासदाकरिता रु. २५०/- वार्षिक वर्गणी तसेच रु. २५०/- अनामत.
- ब) विद्यार्थी सभासद :- महाविद्यालयीन/उच्चशिक्षण/संशोधक विद्यार्थ्याकरिता वार्षिक रु. ५०/- नाममात्र वर्गणी व अनामत रक्कम रुपये १००/-.
- क) यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालयामध्ये संदर्भाकरिता काही विद्यार्थी एक दिवस ते एक आठवडा या कालावधीकरिता ग्रंथालयाचा लाभ घेतात. या विद्यार्थ्यांकडून रु. १५/- एका आठवड्याला फी आकारण्यात येते. त्यांच्याकडून फक्त एका कार्डवर त्यांची वैयक्तिक माहिती भरून घेण्यात येते.
- ड) माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीत शिक्षण घेणारे विद्यार्थी संगणकविषयक पुस्तकांचा लाभ घेतात. त्याकरिता ग्रंथालय वेगळी फी आकारत नाही.
- इ-१) संयुक्त संस्था सभासदत्व (Corporate Membership) कार्पोरेट या शब्दाच्या व्याख्येत बसणारी संस्था या सभासदत्वासाठी पात्र असेल. एकावेळची वर्गणी रु. ५०,०००/- पाच वर्षासाठी. अनामत रक्कम :- सर्वसाधारणपणे अनामत रक्कम घेण्यात येणार नाही. परंतु एखाद्या दुर्मिळ व किंमती पुस्तकांसाठी प्रतिष्ठान निश्चित करेल तेवढी रक्कम घेण्यात येईल. एकाचवेळी जास्तीत जास्त १० पुस्तके देता येतील.
- इ-२) संस्था सभासदत्व (Institutional Membership) यासाठी शिक्षण व संशोधन संस्था व सांस्कृतिक संस्था पात्र राहतील. परंतु शिक्षण व संशोधन संस्था ही युजीसी, आय.सी.एस.एस.आर., आय.सी.सी.आर. किंवा आय.सी.एच.आर. यांच्याकडून मान्यता प्राप्त झालेली असावी, तर सांस्कृतिक संस्था ही महाराष्ट्र शासन, केंद्र शासन किंवा मान्यता प्राप्त अधिधोषित विद्यापीठ यांनी मान्यता दिलेली असावी. संस्था सभासदत्वासाठी :- प्रवेश फी रु. १,०००/- ना परतावा वार्षिक वर्गणी :- रु. ५,०००/-

दीर्घ कालावधीसाठी संस्था सभासद :- एकावेळी ५ वर्षासाठी वर्गणी रु. २०,०००/-

एका वेळी देण्यात येणारी पुस्तके :- एकावेळी जास्तीत जास्त १० पुस्तके देण्यात येतील. वरील इ-१ व इ-२ येथील सभासदत्व हे संबंधित संस्थेच्या प्रमुखास देण्यात येईल. त्यांना ग्रंथालयाचे ओळखपत्र देण्यात येईल. संस्थेच्या प्रमुखास आवश्यक वाटल्यास ते त्यांच्या एक किंवा दोन कर्मचा-यांना त्यांच्यावतीने पुस्तके घेण्यास / परत करण्यास नामनिर्देशित करू शकतील. नामनिर्देशन अधिकृत पत्राने करावे लागेल. मात्र पुस्तके अबाधितपणे वेळेवर परत करणे व ग्रंथालयाच्या नियमांचे पालन करणे याची जबाबदारी संस्था प्रमुखांची असेल. वरील सभासदत्व देण्याचा किंवा कारण न देता नाकारण्याचा पूर्ण अधिकार प्रतिष्ठानला राहिल.

२.३ सर्वसाधारण सभासद :- सभासदांना एकावेळी एक पुस्तक / ग्रंथ देण्यात येईल ते आठ दिवसात परत करणे आवश्यक आहे. तसेच संदर्भग्रंथाचा उपयोग ग्रंथालयातच करता येईल. संदर्भ ग्रंथ घरी नेता येणार नाही. पुस्तकाची किंमत भरलेल्या अनामत रक्कमेपेक्षा जास्त असेल तेव्हा अधिक अनामत रक्कम किंवा त्या पुस्तकांच्या किंमती एवढी अनामत रक्कम भरून पुस्तक घरी नेता येईल.

२.४ महाविद्यालयीन व उच्चशिक्षण घेणारे विद्यार्थी/संशोधक यांना ग्रंथ, संदर्भ ग्रंथ, नियतकालिके ग्रंथालयात बसून वाचण्यासाठी/संदर्भासाठी देण्यात येतात. घरी/ग्रंथालयाबाहेर नेण्याकरिता देण्यात येणार नाही.

२.५ ग्रंथालयाच्या वेळा व सुट्ट्या :- सकाळी ११.०० ते संध्याकाळी ६.०० वाजेपर्यंत ग्रंथालय वाचकांकरिता तसेच पुस्तके परत करणे, नवीन घेणे यासाठी उघडे राहिल. दुसरा व चौथा शनिवार, सर्व रविवार आणि सार्वजनिक सुट्टीच्या दिवशी ग्रंथालय चालू आहे.

२.६ सभासदाचे कार्ड हरविल्यास त्यांना पुस्तक / ग्रंथ देण्यात येणार नाही. सभासदत्व नियमित ठेवण्याकरिता, सभासदाने स्वतःच्या हस्ताक्षरात साध्या कागदावर अर्ज करून ग्रंथालयास सादर करावा, त्यानंतर कार्डची दुसरी प्रत देण्याचा विचार केला जाईल.

२.७ सभासदाकडून ग्रंथ हरविल्यास त्यांना १५ दिवसांत नवीन ग्रंथ खरेदी करून द्यावा लागेल किंवा त्या ग्रंथाची अद्ययावत रक्कम मूल्या इतकी रक्कम अनामत रक्कमेमधून वळती करण्यात येईल व गरज पडल्यास अधिकची रक्कम सभासदास भरावी लागेल. अनामत रक्कमेतून रक्कम भरणे अनिवार्य राहिल.

२.८ सभासदांनी घरी नेलेले पुस्तक खराब केल्यास / वाचण्याच्या स्थितीत नसल्यास / पाने फाटलेली आढळल्यास सभासदांनी वरीलप्रमाणे नवीन पुस्तक आणून देणे किंवा रक्कम भरणे अनिवार्य राहिल.

२.९ सभासदांनी ग्रंथालयामध्ये शांतता राखावी, आपआपसामध्ये किंवा ग्रंथालयीन कर्मचा-यांबरोबर चर्चा करणे टाळावे. तसेच ग्रंथालयीन कर्मचा-यांनी सुध्दा सभासदासोबत चर्चा करणे टाळावे. धुम्रपान, धुकणे, झोपणे याकरिता मनाई राहिल. ग्रंथालयात मोबाईल फोन बंद ठेवावेत.

२.१० ग्रंथालयातून बाहेर पडताना सभासदास दिलेल्या ग्रंथाचा वर्गांक, दाखल अंक ग्रंथालयाच्या गेटवर तपासला जाईल.

२.११ सभासदास ग्रंथालयाचे सभासद रहावयाचे नसल्यास त्यांनी तसा लेखी अर्ज द्यावा. त्या सोबत कार्ड परत करावे. त्यावर निर्णय घेऊन इतर येणे नसल्यास अनामत रक्कम रु.२५०/- बिनव्याजी वजा करण्यात येईल.

सन २०१२-१३ या वर्षाकरिता प्रतिष्ठानने एकूण रु.३ लाख इतकी रक्कम ग्रंथालयासाठी मंजूर केली होती व प्रत्यक्ष खर्च रु.३,२८,७३७/- इतका झाला आहे. महाराष्ट्र शासन सहाय्यक ग्रंथालय संचालक, मुंबई विभाग यांचेकडून एकूण रु.७२,०००/- इतके अनुदान मिळाले. या रकमेतून वर्तमानपत्रे, मासिके, साप्ताहिके, ग्रंथ, संदर्भ ग्रंथ खरेदी करण्यात आले. त्यामध्ये ६४६ ग्रंथ/पुस्तके खरेदीचा समावेश आहे. दि. ३१.३.२०१३ रोजी ग्रंथालयाची सभासद संख्या पुढीलप्रमाणे आहे.

१) २०१२-२०१३ मध्ये सभासद झालेले महाविद्यालय विद्यार्थी / संशोधक / सभासद संख्या २७६ आहे. २०१२-२०१३ मध्ये सभासद वर्गणी / अनामत रक्कम म्हणून रु.४४,१५०/- इतकी रक्कम मिळाली आहे.

२) २०११-२०१२ सर्वसाधारण सभासद संख्या १६९ आहे. सन २०१२-२०१३ या वर्षात सभासद वर्गणी व अनामत रक्कम म्हणून रु.६८,४००/- इतकी मिळाली आहे.

२.३ अनुबोधपट : मा. चव्हाणसाहेबांच्या जीवनावर अनुबोधपट तयार करण्याचे काम नामवंत दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांचेकडे सोपविण्यात आलेले आहे. मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनावर चित्रपट निर्मितीसाठी महाराष्ट्र शासनाने साहाय्यक अनुदान रु.तीन कोटी एवढा निधी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईला देऊन सदर चित्रपट दोन वर्षांच्या कालावधीत पूर्ण होणे आवश्यक असल्याचे कळविले होते. त्याप्रमाणे चित्रपट वेळेत पूर्ण होणेसाठी प्रतिष्ठान प्रयत्नशील आहे. परंतु महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा जन्म दिनांक १२ मार्च १९१३ ला झाला व त्यांचे निधन दि. २५ नोव्हेंबर १९८४ ला झाले. या त्यांच्या ७१ वर्षांच्या कालावधीचा आवाका व त्यांच्या राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील उल्लेखनीय कारकीर्दीतील महत्त्वाच्या प्रसंगांचे व्यवस्थितपणे चित्रण होणे आवश्यक आहे. अशा प्रकारच्या चित्रपटात नायकाला न्याय मिळाला पाहिजे याची दक्षता घेत असतांनाच इतर ऐतिहासिक व्यक्तिमत्त्वाना चित्रपटात कुठेही उणेपणा येऊ नये याचीही काळजी घेणे आवश्यक आहे. या संदर्भात पटकथेला अनन्यसाधारण महत्त्व असते. ती पटकथा सुप्रसिद्ध साहित्यिक श्री. अरुण साधु यांनी लिहिली आहे. पटकथेला अंतिम स्वरूप देण्यापूर्वी श्री. अरुण साधु व दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांनी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व मा. यशवंतरावांचे निकटवर्ती मा. ना. शरदराव पवार यांच्याशी चर्चा केली आहे. त्यानंतर मा. चव्हाणसाहेबांच्याबरोबर काम केलेले नेते व शासकीय अधिकारी यांच्याकडून पटकथेची समीक्षा करण्यात आलेली आहे व त्यांनी पटकथेत मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या व्यक्तिमत्त्वाला व कार्याला तसेच इतर नेत्यांना न्याय मिळाल्याची भावना व्यक्त केलेली आहे.

पुढील महत्त्वाचा टप्पा प्रत्यक्ष चित्रीकरणाचा आहे. प्रस्तावित चित्रपट कांही प्रमाणात अनुबोधपट असला तरी मा. चव्हाणसाहेबांच्या आयुष्यातील सर्व कालावधीचे समकालीन चित्रण उपलब्ध नसल्यामुळे त्या त्या कालखंडाच्या चित्रीकरणासाठी मा. यशवंतराव व त्या काळातील त्यांचे सोबती, कुटुंबिय, राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील थोर नेते यांच्या भूमिका योग्यत्या अभिनेत्यांवर चित्रित कराव्या लागतील. मा. चव्हाणसाहेबांना पाहिलेल्या अनेक व्यक्ती आज हयात असल्यामुळे त्यांच्या भूमिकेकरिता पूर्ण अर्थाने योग्य ठरेल अशा अभिनेत्याची निवड करणे, तसेच त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्ती उदा. आई, भाऊ, पत्नी व इतर घरातील व्यक्ती यांच्या भूमिकांसाठी साजेशा अभिनेत्याची निवड करणे ही प्रक्रिया कालावधी लागणारी आहे. कारण त्या त्या अभिनेत्याचे केवळ दर्शनीय सादृश्य पुरेसे नसून त्या काळातील वेषभूषा, भाषेची लकब याही बाबींकडे लक्ष द्यावे लागते. तसेच मा. यशवंतरावांच्या काळातील अनेक वास्तु उदा. त्यांचे जन्मघर, शाळा या आज अस्तित्वात नाहीत. त्यामुळे तशा दिसणा-या दुस-या वास्तूंचीही निवड करावयाची आहे. अशा प्रकारच्या अनुबोधपटसदृश्य चित्रपटातील कांही प्रक्रिया स्वरूपतःच गुंतागुंतीच्या व वेळ घेणा-या असतात. कारण एकीकडे ऐतिहासिक वास्तव्य जपणे, ते प्रभावीपणे दृक-श्राव्य माध्यमातून सादर करणे व प्रेक्षकांना त्या त्या कालखंडांत घेऊन जाणे असे बिकट कार्य पार पाडावयाचे असते. चित्रीकरणाचे काम ३ विभागामध्ये करण्यात आले. त्यामध्ये कृष्णाकांठ - १९१३ ते १९४६, सागरतीर - १९४६ ते १९६२ व यमुनेकाठी - १९६२ ते १९८४. या ३ विभागांचे चित्रीकरण पूर्ण झालेले आहे.

चित्रीकरण पूर्ण झाल्यानंतरही दुरुस्त्या, संकलन, सेन्सॉर प्रमाणपत्र वगैरे अनेक टप्पे व प्रक्रिया पूर्ण करण्यात आलेल्या आहेत. हा एक ऐतिहासिक स्वरूपाचा व ऐतिहासिक महत्त्वाचा चित्रपट आहे. यामध्ये केवळ एका महान नेत्याचे जीवन चित्रित करावयाचे नसून त्या काळातील महाराष्ट्रातील व भारतातील अनेक महत्त्वाच्या घटनांचाही प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष समावेश असणार आहे. मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या कर्तृत्वाचे आलेखन करत असतांना त्यांच्या जीवनाशी अनिवार्यपणे संबंध असणा-या अनेक लहान मोठ्या व्यक्तींच्या व नेत्यांच्या कर्तृत्वाचे यथायोग्य चित्रण होणे आवश्यक आहे. वरील सर्व बाबी विचारात घेता चित्रपट ऑक्टोबर २०१३ पर्यंत पूर्ण होऊन चित्रपटगृहात प्रदर्शित होईल अशी अपेक्षा आहे.

२.४ मा. न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड यांच्या नावाने 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान पुरस्कृत न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड पारितोषिक' : भारताचे भूतपूर्व सरन्यायाधीश मा. न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान पुरस्कृत न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड पारितोषिक' प्रत्येक वर्षी देण्याचे मान्य झाले. त्यानुसार मुंबई विद्यापीठाच्या मार्चच्या एल.एल.एम.च्या अंतिम परीक्षेत विद्यापीठात पहिल्या क्रमांकाचे उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यास देण्यात येतो. सन २०१२ या वर्षाचे पारितोषिके विद्यापीठाने कळविल्यानुसार श्री. पाटील साजन गजानन नलिनी यांना मा. चव्हाणसाहेबांच्या पुण्यतिथीदिनी मा. अध्यक्षांच्या हस्ते देण्यात आला. रु.१०,०००/- रोख असे पारितोषिकाचे स्वरूप आहे.

२.५ मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचा सांगता समारोह :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचा सांगता समारंभ दि. २३ मार्च २०१३ रोजी महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने भारताचे राष्ट्रपती मा. श्री. प्रणब मुखर्जी यांच्या उपस्थितीत एन.सी.पी.ए. सभागृह, मुंबई येथे संपन्न झाला. या समारंभास यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार, केंद्रीय गृहमंत्री मा. श्री. सुशिलकुमार शिंदे, केंद्रीय अवजड मंत्री मा. श्री. प्रफुल्ल पटेल, केंद्रीय दळणवळण राज्यमंत्री मा. श्री. मिलिंद देवरा, महाराष्ट्र राज्याचे राज्यपाल मा. के. शंकरनारायणन्, महाराष्ट्र राज्याचे मुख्यमंत्री मा. श्री. पृथ्वीराज चव्हाण, उपमुख्यमंत्री मा. श्री. अजित पवार, महाराष्ट्र विधानसभेचे अध्यक्ष मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील, विधान परिषदेचे सभापती श्री शिवाजीराव देशमुख, राज्य शिष्टाचार मंत्री डॉ. सुरेश शेठ्टी व राज्य शिष्टाचार राज्यमंत्री श्रीमती फौजीया खान उपस्थित होते. याच कार्यक्रमांमध्ये यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई मार्फत देण्यात येणारा 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१२' चा पुरस्कार मा. श्री. एस. श्रीधरन् यांना मा. राष्ट्रपतींच्या हस्ते देऊन सन्मानित करण्यात आले. तसेच मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त भारत सरकारच्या पोस्ट विभागाने मा. चव्हाणसाहेबां वरील विशेष टपाल पाकीटाचे प्रकाशन मा. राष्ट्रपती श्री प्रणब मुखर्जी यांच्या हस्ते करण्यात आले. प्रतिष्ठानचे विश्वस्त मा. श्री राम प्रधान यांनी संपादित केलेल्या 'यशवंतराव चव्हाण जीवन प्रवाह' या पुस्तकाच्या इंग्रजी आवृत्तीचे प्रकाशन मा. राष्ट्रपतींच्या हस्ते झाले. या कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला मा. राष्ट्रपतींच्या उपस्थितीत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनावर थोडक्यात तयार केलेली चित्रफीत उपस्थितांना दाखविण्यात आली. या कार्यक्रमास महाराष्ट्र राज्याचे सर्व मंत्री, खासदार, आमदार व प्रतिष्ठानचे सर्व सभासद उपस्थित होते.

२.६ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या कर्मचारी व अधिकारी यांच्यासाठी स्वतंत्र सेवा शर्ती नियम -

सध्या प्रतिष्ठानचे कर्मचारी व अधिकारी यांच्यासाठी स्वतंत्र व सर्व समावेशक सेवा व शर्ती नियम नाहीत. प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मंडळाने त्यांच्या दि. २० सप्टेंबर २००८ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये अशा प्रकारचे नियम बनविण्याबाबत निर्णय घेतला. तसेच अशा प्रकारच्या नियमाना प्रतिष्ठानच्या कार्यकारी समितीने अंतिम मान्यता द्यावी असे निदेश दिले. त्याचप्रमाणे याबाबतची सर्व कार्यवाही प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस यांनी पार पाडावी असेही विश्वस्त मंडळाने निर्देश दिले.

अशा प्रकारचे नियम बनविण्यासाठी दि. १८ डिसेंबर २००८ रोजी खालील सदस्यांची एक समिती घटित करण्यात आली.

१.	श्री. म. बा. पवार	-	अध्यक्ष
२.	श्री. सुशिल गुप्तन	-	सदस्य
३.	श्री. ल. रा. खुपराव	-	सदस्य सचिव
४.	श्री. संजय बनसोडे	-	सदस्य
५.	श्री. महेश चव्हाण	-	सदस्य
६.	श्री. अनिल पाझारे	-	सदस्य

सदर समितीने ताबडतोब कामाला सुरुवात केली. तीस पेक्षा जास्त बैठकी झाल्या. शेवटी सदर समितीच्या अथक

प्रयत्नाने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान कर्मचारी व अधिकारी यांच्या सेवा व शर्ती नियम २०१२ नावाचे नियमांचे प्रारूप बनविले. या नियमामध्ये एकूण १२ प्रकरणे असून ९१ नियम आहेत. तसेच या नियमाना तीन प्रकारचे अपेंडिक्स, ५ प्रकारची शेड्युलस, अंदाजे २१ प्रकारचे फॉर्मस जोडले आहेत. प्रकरणांची विभागणी सर्वसाधारणपणे खालीलप्रमाणे आहे.

प्रकरण १ - सर्वसाधारण तरतुदी, प्रकरण २ - पदाची वर्गवारी, नेमणूका व भरती, प्रकरण ३ - सेवासंबंधी तरतुदी, प्रकरण ४ - वेतन, प्रकरण ५ - भत्ते, प्रकरण ६ - रजा, प्रकरण ७ - वर्तणूक, शिस्त व अपिल, प्रकरण ८ - ग्रॅज्युईटी स्कीम, प्रकरण ९ - प्रॉव्हिडंट फंड, पेन्शन व डिपॉझिट लिंक स्कीम, प्रकरण १० - निवृत्ती, प्रकरण ११ - स्वेच्छा निवृत्ती व प्रकरण १२ - किरकोळ. अपेंडिक्स १ - मध्ये २१ फॉर्मस आहेत. अपेंडिक्स २ - मध्ये ५ प्रकारची शेड्युलस आहेत. अपेंडिक्स ३ - मध्ये दोन प्रकारची अनेकचर आहेत त्यामध्ये भविष्य निर्वाह योजने बद्दल मार्गदर्शक नियम दिलेले आहेत.

वरील नियमांचे प्रारूप व याबाबतचा अहवाल वरील समितीने प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस यांना दि. १९ जून २०१२ रोजी सादर केला. तो अहवाल लगेच कार्यकारी समिती पुढे मान्यतेसाठी सादर करण्यात आला. परंतु सदर नियमांचा सरचिटणीसांनी अभ्यास करून कार्यकारी समितीला अंतिम मान्यतेसाठी सादर करावा असे ठरले. सध्या सदर नियम प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस यांच्या विचाराधीन प्रलंबित आहेत.

३. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्वाचे कार्यक्रम:-

३.१ मा. चव्हाणसाहेबांची पुण्यतिथि व जयंती : मा. चव्हाणसाहेबांच्या २८ व्या पुण्यतिथीनिमित्त दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण केंद्र इमारतीच्या मुख्य सभागृहात झालेल्या कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार उपस्थित होते. या कार्यक्रमात 'यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास / आर्थिक सामाजिक विकास राज्यस्तरीय पारितोषिक २०१२' मातृमंदिर, देवरुख, रत्नागिरी यांना प्रदान करण्यात आले व यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१२ श्री. एस. श्रीधरन् यांना देण्याचे जाहीर करण्यात आले.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचा सांगता समारंभ दि. १२ मार्च २०१३ रोजी होत आहे. त्यानिमित्त पुराभिलेख संचालनालयाने तयार केलेली मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनावरील दुर्मिळ कागदपत्रे व छायाचित्रांचे प्रदर्शन दि. १२.३.२०१३ ते १७.३.२०१३ पर्यंत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, केंद्र इमारतीमध्ये आयोजित केले होते. सदर प्रदर्शनाचे उद्घाटन प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते करण्यात आले. तसेच मा. चव्हाणसाहेबांच्या जयंतीदिनी मुख्य सभागृहात आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांमध्ये त्यांच्या 'कृष्णाकांठ' या पुस्तकाच्या हिंदी आवृत्तीचे व 'भूमिका' या पुस्तकाच्या पुनर्मुद्रित आवृत्तीचे प्रकाशन मा. अध्यक्षांच्या हस्ते करण्यात आले. त्याचप्रमाणे विश्वस्त श्री. राम प्रधान यांच्या 'वाटचाल' या पुस्तकाचे प्रकाशनही मा. अध्यक्षांच्या हस्ते करण्यात आले. तसेच श्री. व्यं. केतकरांच्या 'महाराष्ट्रीय मराठी ज्ञानकोश' या ज्ञानकोशाचे इंटरनेटवर प्रस्थापन मा. अध्यक्षांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमात नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे आयोजित केलेल्या विविध राज्यस्तरीय व विशेष पुरस्काराचे वितरण मा. अध्यक्षांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमाला महाराष्ट्र राज्याचे मंत्री, खासदार, आमदार व प्रतिष्ठानचे सन्माननीय सदस्य उपस्थित होते.

आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व महाराष्ट्राचे प्रथम मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा १०० वा जयंती समारंभ व त्यांच्या जन्मशताब्दीचा समारंभ महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने मा. श्री. प्रणब मुखर्जी, राष्ट्रपती यांच्या उपस्थितीत दि. २३ मार्च २०१३ रोजी संपन्न झाला. या कार्यक्रमात श्री. एस. श्रीधरन् यांना यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार मा. राष्ट्रपती श्री. प्रणब मुखर्जी यांच्या हस्ते सन्मानपूर्वक प्रदान करण्यात आला. वरील दोन्ही कार्यक्रमांस प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व सदस्य तसेच इतर प्रतिष्ठित मान्यवर मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते.

४. यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर कार्यक्रम:-

४.१ यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक : प्रतिष्ठानच्या उद्दिष्टांतील एक भाग म्हणून खालील क्षेत्रात भरीव कार्य करणा-या मान्यवर व्यक्ति वा संस्थेला चक्रीयपद्धतीने पारितोषिक व सन्मानपत्र देण्यात येते.

- १) यशवंतराव चव्हाण कृषी औद्योगिक समाजरचना/व्यवस्थापन प्रशासन पारितोषिक
- २) यशवंतराव चव्हाण सामाजिक एकात्मता/विज्ञान तंत्रज्ञान पारितोषिक
- ३) यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास/आर्थिक-सामाजिक विकास पारितोषिक
- ४) यशवंतराव चव्हाण मराठी साहित्य संस्कृती/कला व क्रीडा पारितोषिक

२०१२ यावर्षाचे पारितोषिक 'यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास / आर्थिक सामाजिक विकास' या क्षेत्रासाठी होते. गेली अनेक वर्षे ग्रामीण क्षेत्रामध्ये मोलाची कामगिरी केलेल्या मातुमंदिर, रत्नागिरी यांना मा. चव्हाणसाहेबांच्या २७ व्या पुण्यतिथिदिनी, २५ नोव्हेंबर २०११ रोजी केंद्रीय कृषीमंत्री व अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आले. २ लाख रुपये रोख व सन्मानपत्र असे या पारितोषिकाचे स्वरूप आहे.

४.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार : मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ राष्ट्रीय पातळीवर राष्ट्रीय एकात्मता, लोकशाहीमूल्ये, सामाजिक-आर्थिक विकास या क्षेत्रांमध्ये उत्कृष्ट कार्य करणा-या नामवंत व्यक्तीला 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार व सन्मानपत्र' देण्यात येते. रक्कम रुपये ५ लाख व सन्मानपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. सुयोग्य व्यक्तीची निवड करण्यासाठी अणुऊर्जा शास्त्रज्ञ मा. डॉ. अनिल काकोडकर यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमण्यात आली आहे. या समितीमध्ये (१) मा. श्री. चार्ल्स कुरिआ, प्रख्यात आर्किटेक्ट व राष्ट्रीय नागरी आयोगाचे भूतपूर्व अध्यक्ष, (२) मा. डॉ. आरमायटी देसाई, माजी अध्यक्ष, विद्यापीठ अनुदान आयोग, (३) मा. डॉ. रघुनाथ माशेलकर, माजी महानिदेशक वैज्ञानिक तथा औद्योगिक अनुसंधान परिषद, (४) मा. डॉ. रुपा शहा, माजी कुलगुरु, एस.एन.डी.टी. विद्यापीठ (५) मा. डॉ. राजन् एम. वेळुकर, कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ, (६) मा. डॉ. नरेंद्र जाधव, सदस्य, योजना आयोग याचा समावेश आहे.

या निवड समितीच्या शिफारशीनुसार मा. चव्हाणसाहेबांच्या पुण्यतिथी दिनी दि. २५ नोव्हेंबर २०१२ मध्ये जाहीर करण्यात आलेला यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार श्री. एस. श्रीधरन् यांना मा. चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या सांगता समारंभात दिनांक २३ मार्च २०१३ रोजी भारताचे राष्ट्रपती महामहिम श्री. प्रणब मुखर्जी यांच्या हस्ते तसेच प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व सदस्य यांच्या प्रमुख उपस्थितीत एन.सी.पी.ए. सभागृह मुंबई येथे सन्मानपूर्वक देण्यात आला. पाच लाख रुपये रोख व सन्मानपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. सन्मानपत्राचे वाचन श्री. प्रदीप भिडे यांनी केले.

४.३ विशेष टपाल पाकीटाचे प्रकाशन :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचा सांगता समारंभ महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने भारताचे राष्ट्रपती मा. श्री. प्रणब मुखर्जी यांच्या उपस्थितीत दि. २३.३.२०१३ रोजी एन.सी.पी.ए. सभागृहात संपन्न झाला. मा. चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त भारत सरकारच्या पोस्ट विभागाने तयार केल्या मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या नांवे विशेष टपाल पाकीटाचे प्रकाशन मा. राष्ट्रपती यांच्या हस्ते केले. या टपाल पाकीटाचा अल्बम प्रतिष्ठानच्या सर्व विश्वस्त मंडळ सदस्यांच्या संग्रही ठेवण्यासाठी पाठविण्यात आला.

५. विशेष कार्यक्रम / उपक्रम:-

५.१ 'यशवंत' आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव - दिनांक १९ ते २५ जानेवारी २०१३ :- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

व पुणे फिल्म फेस्टीव्हल, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने आणि महाराष्ट्र शासनाच्या सहकार्याने दि. १९ जानेवारी ते २५ जानेवारी २०१३ या दरम्यान चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे 'तिसरा यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव' आयोजित केलेला होता. या महोत्सवाचे उद्घाटन प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते करण्यात आले. या चित्रपट महोत्सवात ज्येष्ठ अभिनेत्री सुलोचनादीदींचा सत्कार मा. अध्यक्ष यांच्या हस्ते करण्यात आला. या प्रसंगी यशवंत आंतरराष्ट्रीय फिल्म फेस्टीव्हलचे संचालक डॉ. जब्बार पटेल उपस्थित होते. या चित्रपट महोत्सवात विविध देशातील ६० ते ७० निवडक चित्रपट दाखविण्यात आले.

५.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०११ चे विजेते मार्शल ऑफ दि एअर फोर्स अर्जन सिंग यांनी परत केलेल्या पुरस्कार रकमेबाबत :- आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व महाराष्ट्राचे प्रथम मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचा शुभारंभ मुंबई मधील गेट वे ऑफ इंडिया येथील कार्यक्रम मा. श्रीमती प्रतिभाताई पाटील, राष्ट्रपती यांच्या उपस्थितीत दि. १२ मार्च २०१२ रोजी संपन्न झाला. या कार्यक्रमात मार्शल ऑफ दि एअर फोर्स श्री अर्जन सिंग यांना यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार मा. राष्ट्रपती यांच्या हस्ते सन्मानपूर्वक प्रदान करण्यात आला. सदर कार्यक्रमात मा. अर्जन सिंग यांनी पुरस्काराची रक्कम रु.५ लाख प्रतिष्ठानच्या पुढील कार्यक्रम / उपक्रमासाठी परत केली आहे. मा. अर्जन सिंग यांनी परत केलेली रक्कम कायम स्वरूपी मुदत ठेवीमध्ये ठेऊन त्यावर मिळणा-या व्याजाच्या रकमेचा विनियोग 'संरक्षण व विदेश धोरण' यासंबंधी प्रतिष्ठानमार्फत दरवर्षी एक परिसंवाद आयोजित करण्यात येणार आहे. परिसंवादाचे आयोजन मार्शल श्री. अर्जन सिंग यांच्या सौजन्याने होत असल्याचा उल्लेख करण्यात येणार आहे.

५.३ ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा - २०१२ :- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्यातर्फे दरवर्षी ऑक्टोबरमध्ये एका विशिष्ट क्षेत्रामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघटनांच्या व फेस्कॉमच्या संयुक्त विद्यमाने अशा क्षेत्रातील ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा यशवंतराव चव्हाण केंद्रामध्ये भरविला जातो. त्या मेळाव्यामध्ये दोन पुरुष व दोन महिला ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात येतो. सत्काराचे स्वरूप शाल, श्रीफळ, पुष्पगुच्छ व गौरव पत्र असे असते. तसेच प्रवासासाठी रु.१५००/- दिले जातात. सत्कार समारंभाच्या आधी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. कार्यक्रम सर्वसाधारणपणे सकाळी ९.०० ते दुपारी २.०० वाजेपर्यंत चालतो. त्यानुसार रविवार दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी चव्हाण केंद्रामध्ये कुर्ला ते कर्जत - कसारा व नवी मुंबई या क्षेत्रामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघटनांचा मेळावा भरविण्यात आला. मेळाव्याचे अध्यक्ष श्री शरद काळे हे होते व प्रमुख अतिथी म्हणून मा. न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी उपस्थित होते. अंदाजे ४०० पेक्षा जास्त ज्येष्ठ नागरिक मेळाव्याला उपस्थित होते.

सत्कारासाठी १२ महिला ज्येष्ठ नागरिक व ३७ पुरुष ज्येष्ठ नागरिकांनी आपले अर्ज पाठविले होते. मा. न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी व मा. श्री. शरद काळे यांच्या समितीने सत्कारासाठी निवडलेल्या खालील ज्येष्ठ नागरिकांचा सदर समारंभामध्ये सत्कार करण्यात आला.

पुरुष ज्येष्ठ नागरिक

१. श्री. दिगंबर कृष्णराव जितूरकर, कुर्ला (पूर्व), मुंबई
२. श्री. चंद्रकांत दिवाकर खरे, मुलुंड (पूर्व), मुंबई

महिला ज्येष्ठ नागरिक

३. सौ. कांचन यशवंत शिंदे, भांडुप (पश्चिम), मुंबई
४. श्रीमती सुनिता सदाशिव जोग, डोंबिवली (पूर्व), ठाणे

अर्ज केलेल्या अनेक महिला व पुरुष ज्येष्ठ नागरिकांचे काम चांगले व स्पृहनीय होते. परंतु वयाची ज्येष्ठता व कामाची व्यापकता

आणि सातत्य लक्षात घेऊन नावांची निवड करण्यात आली होती. सत्कार हा समाजातर्फे ज्येष्ठ नागरिकांचा केलेला कृतज्ञतेचा नमस्कार आहे. अनेक लोक चांगले काम करतात त्यातूनच निवड करावी लागते. निवड करणे म्हणजे इतरांना नाकारणे नव्हे, त्या नावांचा विचार पुढील वेळीही केला जाऊ शकतोच अशी प्रतिष्ठानची धारणा आहे.

५.४ मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या समकालीन पत्रकारांचा मेळावा - आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व महाराष्ट्राचे प्रथम मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्ष दि. १२ मार्च २०१२ रोजी सुरु होऊन दि. १२ मार्च २०१३ रोजी पूर्ण होत आहे. या एक वर्षाच्या कालावधीत प्रतिष्ठानमार्फत महाराष्ट्रभर वेगवेगळे कार्यक्रम / उपक्रम आयोजण्यात आलेले आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणून मा. चव्हाणसाहेब ज्या कालावधीत मुख्यमंत्री व नंतर केंद्रीय मंत्री होते. त्यावेळच्या व त्यांच्या संपर्कात असलेल्या मुंबई येथील पत्रकारांचा मेळावा दि. २५.११.२०१२ रोजी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथीदिनी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या उपस्थितीत चव्हाण सेंटरमध्ये संपन्न झाला. मेळाव्याला त्या काळातील ज्येष्ठ पत्रकार उपस्थित होते.

५.५ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक अँड डेव्हलपमेंट स्टडीज, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय परिषद :- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक अँड डेव्हलपमेंट स्टडीज, मुंबई यांच्यामार्फत मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त 'संरक्षण' या विषयावर चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे दि. १६ व १७ फेब्रुवारी २०१३ अशी दोन दिवस आंतरराष्ट्रीय परिषद आयोजित करण्यात आली होती.

५.६ मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षात मराठी विज्ञान परिषदेतर्फे 'संरक्षण' या विषयावर महाराष्ट्रात ठिकठिकाणी भाषणे व प्रदर्शने भरविण्यास आर्थिक मदत :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षात मराठी विज्ञान परिषदेतर्फे 'संरक्षण' या विषयावर महाराष्ट्रात १४ ठिकाणी (मुंबई, नवी मुंबई, पुणे, कोल्हापूर, रत्नागिरी, अहमदनगर, नाशिक, धुळे, चाळीसगांव, औरंगाबाद, जालना, किनवट, अमरावती, नागपूर) लढाऊ विमाने, भारतीय क्षेपणास्त्रे, युध्दनौका, रणगाडे व तंत्रज्ञान, युध्दातील कार्यक्रमाणी, १९४७ ते एके ४७, जी.पी.एस. सिस्टीम, इ. विषयांवर १४ तज्ञांनी १६ व्याख्याने दिली. त्याचा लाभ जवळ जवळ ३५०० लोकांनी घेतला. या व्यतिरिक्त 'सैनदलात भरती व्हा' या विषयावरील व्याख्याने कॅप्टन (निवृत्त) श्री. सुरेश वंजारी आणि कर्नल (निवृत्त) श्री. प्रदीप ब्राम्हणकर यांनी ११ ठिकाणी १२ व्याख्याने दिली. त्याचा लाभ जवळ जवळ ३००० लोकांनी घेतला.

६. यशवंतराव चव्हाण माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी:-

General

1. The financial year 2012-2013 was one of the corporate training oriented years for AIT. Although the importance of Diploma in Advanced Computing (PG DAC) Course has remained same. AIT has introduced various new courses with customized syllabus. These courses are specially designed and developed to meet the specified requirements of IT Clients.

Training

2. As mentioned above, AIT has conducted Courses under the umbrella of C-DAC Pune. These courses are preferably high end Programming level and basic courses like DIT / DMC level.

3. In this year, we emphasized on customized training. Multiple corporate clients were tapped to avail training requirements at YCP's AIT, Mumbai. This attracted the corporate crowd to AIT.
4. As per the yearly practice, special Vacation Batches for short-term courses and fast track batches were conducted for S.S.C. and H.S.C. appeared students. Many students have shown the interest to take benefit of their long holidays after the board examination. Most of the students were enrolled for basic computer course or multimedia course. Under basic training they learnt essentials like initial use of computers with Microsoft Windows (Word / Excel / Power Point / Access etc) and Internet utilization etc. Few students who chose the multimedia section were more inclined towards imagination and artistic approach. These courses include graphic designing, print media operations, web and animation.
5. Special Vacation Batches for Kids for basic computers and multimedia were conducted.
6. Following up enquiries received by AIT, we also conducted special batches for Advanced Level Customized Training. These training programs were conducted for Individuals as per their output requirements. Mainly these programs were based on Advanced Excel, Advanced Internet, Advanced Graphics, and Computerized Accounting etc.
7. Special training for Senior Citizens was conducted which equipped them to understand and operate computers easily. How to make optimum use of Internet for Railway Reservations, Pensioners' Rules, chatting facility and off course a bit of Social Networking for them in their age group. We could see them enjoying chatting and social networking media amongst themselves. One of them mentioned that now they could compete with their grand children in this field too even if they are generally too busy with their social chats. That's the reason; this program became very popular amongst Senior Citizens. It also resulted into continued enquiries for such batches.
8. A training program for Computerized Accounting was introduced by YCP's AIT in the year 2012-2013 for Accounts Professionals. This course is a short-term course with limited important guidelines. This made among popular in working professionals since working people generally want instant output in less time. We got a good response for this training.
9. YCP's AIT joined hands with Rotary Club to train needy girl children from various Municipal Schools. YCP sanctioned privileged rate of course fee for these children and Rotary Club showed the courtesy to make payment of the same. We have conducted such training for more than 100 students.
10. C-DAC has taken up initiative to provide free training for SC candidates. There are two courses under this scheme. Firstly PreDAC (preparatory course for C-CAT, the entrance exam for DAC) and the major one is PG Diploma In Advanced Computing. YCP will deliver these courses for students who have been admitted through this scheme of C-DAC. Following are the Special Features of this program.

Babasaheb Ambedkar Research and Training Institute will provide 100% monetary support to SC candidates for two courses. PreDAC, DAC.

Training will be done by YCP after the verification of documents at C-DAC Pune.

PreDAC course worth Rs.7200/- will be completely free for BARTI approved students. These students will also get a stipend of Rs.4000/- during the course.

PG DAC course worth Rs.79000/- will be COMPLETELY FREE for BARTI approved students. These students will also get stipend of Rs.6000/- during the course.

11. YCP's AIT has started training these students. We have more forthcoming batches for these candidates who have missed the first announcement.
12. There are various training programs with multiple clients in the pipeline. AIT is ready to deliver the best training to the industry.

Guest Lectures

13. A guest lecture by Shankar Walkalwar from 3rd Ware Solutions Pvt. Ltd was organized for DAC students.
14. A guest lecture by Anjali Satam & Shrikant from Atidan Technologies was organized for DAC students.

Special Concessions

15. Special concessions are available at YCP's AIT for deserving students from weaker economic strata.
16. Concessions are also available for senior Citizens and disabled persons.
17. For our Armed Forces personnel and dependents, as a token of appreciation for their devotion to duty, and sacrifices, we provide training at special concessional rates.
18. Some deserving candidates are also given the facility of paying fees in installments.
19. Police personnel and their families are also being given specialized training as per their requirements.

Free Workshop

20. Free workshop for Common Entrance Test and Stage II & III Training was conducted for DACA August 2012 batch.

Placements

21. Post Graduate Diploma In Advanced Computing (PG –DAC) course students were given ample opportunity for interviews with prominent Recruiters. Some are listed below.

• Cybage Software Ltd. • HDFC Bank • Financial Technologies (India) Ltd. • Polaris Software Lab Ltd. • Capgemini India • Aloha Technologies Pvt. Ltd.	• House of Code • Godrej Info Tech • Onmloble • 3i Info Tech • Cognizant • Smart Stream

Upcoming Events

22. Guest Lecture for PG DAC and Pre-DAC students is organized on 22nd May 2013.

23. To association with Maharashtra Knowledge Corporation LTD's (MKCL) WAVE, we are introducing new courses from June 2013. MSCIT course is due to commence from 2014.

७. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम/उपक्रम:-

७.१ प्रथम - मुंबई शिक्षण उपक्रम : मुंबईत शहरात झोपडपट्टीवासियांच्या मुलांना शिक्षणाची गोडी लागावी म्हणून बालवाड्या चालविणे, संगणकांचे प्रशिक्षण देणे, झोपडपट्टीतील स्थानिक रहिवाशांमधून उपक्रमाकरिता शिक्षक - शिक्षिका तयार करणे इत्यादी महत्त्वपूर्ण कामे प्रथम - मुंबई शिक्षण उपक्रम मार्फत डॉ. माधव चव्हाण व श्रीमती फरिदा लांबे यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोठ्या प्रमाणावर केली जातात. संस्थेच्या उपक्रमास प्रतिष्ठानकडून सहकार्य करण्यात येते. या संस्थेस प्रतिष्ठानने केंद्र इमारतीच्या चौथ्या मजल्यावर जागा दिली आहे.

७.२ युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्स : युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या भारतीय विभागाचे सहकार्य प्रतिष्ठानच्या उपक्रमांना लाभत असून महाराष्ट्रातील व्यापार, उद्योग व सहकार या सामाजिक क्षेत्रांच्या भरीव वृद्धीसाठी ते फार महत्वाचे आहे. युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्स इन इंडियाद्वारे निरनिराळ्या क्षेत्रात प्रकल्प उभारण्यासाठी आर्थिक मदत कशी उपलब्ध करून घेता येईल, याची माहिती प्रसिध्द केली जाते. या संस्थेस प्रतिष्ठानने केंद्र इमारतीच्या तिस-या मजल्यावर जागा दिली आहे.

७.३ महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ : महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ या संस्थेची स्थापना प्रसिध्द अर्थशास्त्रज्ञ कै. डॉ. धनंजयराव गाडगीळ यांनी सन १९५७ मध्ये केली. ही संस्था महाराष्ट्राचा आर्थिक व औद्योगिक विकास वेगाने आणि संतुलितपणे होण्यासाठी संशोधनाचे कार्य करते. महाराष्ट्रामध्ये उद्योग सुरु करण्यासाठी इच्छुक असणा-या उद्योजकांना सांख्यिकीय माहिती पुरविणे, योग्य निर्णय घेण्यासाठी राज्य शासनाच्या धोरणात्मक निर्णयांची माहिती देणे, चिकित्सक पद्धतीने अधिकृत आकडेवारी पुरविणे तसेच महाराष्ट्रात उपलब्ध असलेल्या उद्योगसंधीविषयी माहिती देण्याचे काम ही संस्था करते. संस्थेतर्फे उद्योजकांसाठी परिसंवाद, परिषदा व कार्यशाळा आयोजित केल्या जातात. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सदरची संस्था परस्पर सहकार्याने काम करतात. या उपक्रमासाठी महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळाला केंद्र इमारतीतील तिस-या मजल्यावरील जागा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

७.४ बॉम्बे सिटी पॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन (बॉम्बे फर्स्ट) : बॉम्बे फर्स्ट ही संस्था बॉम्बे चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रिज आणि बॉम्बे सिटी पॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन या संस्थांच्या पुढाकाराने व औद्योगिक / वाणिज्य क्षेत्रातील अनेक आस्थापनांच्या आर्थिक पाठबळावर १९९५ मध्ये अस्तित्वात आली. या संस्थेचे प्रमुख उद्दिष्ट मुंबई शहरातील वाढत्या लोकसंख्येचे आव्हान स्वीकारून येथील पायाभूत सुविधांमध्ये विकास करून नागरिकांच्या राहणीमानाची पातळी उंचावणे, काम करण्याच्या परिस्थितीत सुधारणा घडवून आणणे आणि भांडवली गुंतवणूकदारांना आकर्षित करणे हे आहे. मुंबई शहराच्या विविध प्रश्नांवर विचार करण्यासाठी शासन, महानगरपालिका व इतर स्वयंसेवी संस्था यांचे समन्वयक म्हणून ही संस्था कार्य करते. संस्थेचा वाढता व्याप लक्षांत घेऊन प्रतिष्ठानने या संस्थेला केंद्र इमारतीतील तिस-या मजल्यावर जागा दिली आहे.

८. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई मार्फत देण्यात आलेले अनुदान :-

८.१ सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक ॲन्ड हेक्लपमेंट स्टडीज, पुणे :- या संस्थेने दि. १३ जानेवारी २०११ मध्ये 'पॉवर्टी ॲलिक्वीएशन इन इंडिया' या विषयावर संमेलन घेतले. संस्थेच्या वरील कामाचा विचार करुन त्यांनी चिन्ती केल्यानुसार यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईने रुपये २७,०००/- अनुदान दिले आहे.

८.२ प्राज्ञ पाठशाळा, वाई, जिल्हा सातारा :- 'साहित्याचे तर्कशास्त्र' या मा. तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या साहित्यविषयक लेख व भाषणांच्या संपादित ग्रंथ प्रकाशनास प्राज्ञ पाठशाळा, वाई यांना रु. ८८,०००/- देणगी देण्यात आली. प्रतिष्ठानच्या आर्थिक सहाय्याने छापल्याचा ठळक उल्लेख सदर पुस्तकात केला असून ग्रंथाच्या ३० प्रती विनामूल्य प्रतिष्ठानला पाठविण्यात आल्या आहेत.

८.३ सार्वजनिक उत्सव समिती, नवी दिल्ली :- सार्वजनिक उत्सव समिती, नवी दिल्ली ही संस्था मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ प्रत्येक वर्षी नवी दिल्ली येथे यशवंतराव चव्हाण स्मृती समारोह कार्यक्रम आयोजित करीत आहे. या संस्थेला नवी दिल्ली येथे मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी आर्थिक मदत रु.१,५०,०००/- करण्यात आली. समितीने नवी दिल्ली येथे दि. २४ व २५ नोव्हेंबर २०१२ रोजी 'यशवंतराव चव्हाण स्मृति व्याख्यान' व 'हास्यधारा' हे हास्य कवी संमेलन आयोजित केले.

८.४ 'ग्रंथ तुमच्या दारी' या योजनेस आर्थिक सहकार्य - कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान, नाशिक व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या सहकार्याने महाराष्ट्रातील ३ नवीन शहरात 'ग्रंथ तुमच्या दारी' या योजनेच्या कार्यवाहीसाठी प्रतिष्ठानकडून रु.२,००,०००/- अनुदान देण्यात आले.

९. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम / उपक्रम :-

९.१ कृषी व सहकार व्यासपीठ :- कृषी व सहकार व्यासपीठाचे कामकाज प्रतिष्ठानच्या पुणे केंद्राचे अध्यक्ष मा. अजित निंबाळकर, माजी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे मार्गदर्शनाखाली चालते. जरूरीप्रमाणे पुणे केंद्राचे सचिव श्री. अंकुशराव काकडे यांचे सहीने पत्रव्यवहार केला जातो. मा. मोहन धारिया आणि डॉ. भागवतराव पवार यांचेही मार्गदर्शन याकामी घेतले जाते. व्यासपीठाचे दैनंदिन कामकाज श्री. शं. त्रि. भिडे व श्री. मो. प्र. परळीकर हे पाहतात.

९.१ चित्रकला स्पर्धा - दि. १२ मार्च २०१२ ते १७ मार्च २०१२ :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्षा निमित्त पुणे केंद्र व कृषी व सहकार व्यासपीठातर्फे संपूर्ण वर्षभर विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करुन मा. यशवंतराव चव्हाण यांची स्मृती उज्ज्वल करण्यासाठी अनेकविध उपक्रम करण्याचे ठरविले. त्यानुसार पहिला कार्यक्रम म्हणून २२ मार्च २०१२ चे जलदिनाचे औचित्य साधून यशवंतरावांचे जन्मशताब्दीचे पहिल्या सप्ताहात दि. १२ मार्च २०१२ ते १७ मार्च २०१२ या पाच दिवसांचे कालावधीत पुणे शहरातील महानगरपालिकांचे शाळेतील इ. ५ वी ते १० वी तील विद्यार्थ्यांसाठी चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, भारतीय जल संस्कृती मंडळ, वनराई, एकविरा प्रकाशन व यशलक्ष्मी आर्टस् यांचे संयुक्त विद्यमाने चित्रकला स्पर्धा व जलदिंडीचा कार्यक्रम पार पाडण्यात आला. पुण्यातील महानगरपालिकेच्या एकूण २५

शाळांशी स्पर्धेसाठी संपर्क साधण्यात आला होता. पैकी १७ शाळांनी या स्पर्धेत १२ मार्च २०१२ ते १७ मार्च २०१२ या दरम्यान भाग घेतला. या खेरीज पुण्यातील अहिल्यादेवी मुलींची प्रशाला, नू.म.वि. मुलांची प्रशाला यासारख्या नामवंत शाळामध्येही प्रतिष्ठानचे श्री रवि सरनाईक यांचेकडून संपर्क साधून स्पर्धेसाठी विद्यार्थ्यांना आवाहन करण्यात आले होते. अहिल्यादेवी मुलींच्या प्रशालेच्या शेकडो विद्यार्थींनीही स्पर्धेत सहभाग घेतला, त्यापैकी १८ विद्यार्थींनीची पारितोषिकांसाठी निवड करण्यात आली. स्पर्धेसाठी तीन गट तयार करण्यात आले होते.

अ गट - इयत्ता ५ वी ते ६ वी / ब गट - इयत्ता ७ वी ते ८ वी / क गट - इयत्ता ९ वी ते १० वी या तीन गटांना अनुक्रमे (१) पाणी वापरातील काटकसर, (२) मुळा-मुठा नदीतील जलप्रदूषण, (३) जलपुनर्भरण असे तीन विषय देण्यात आले होते. प्रत्येक गटात प्रथम, द्वितीय व तृतीय अशी तीन पारितोषिके, अनुक्रमे रक्कम रु.२,०००/-, रु.१५००/- व रु.१०००/- त्याशिवाय उत्तेजनार्थ प्रत्येक गटात २५ पारितोषिके प्रत्येकी रु.३००/- महिंद्रा अँड महिंद्रा, मुंबई यांचेतर्फे प्रदान करण्यात आली. त्यापैकी १३ पारितोषिके व्यासपीठातर्फे ज्या शाळांना या उपक्रमात सहभाग घेण्यासाठी उद्युक्त करण्यात आले त्यापैकी ८ शाळांतील विद्यार्थ्यांनी मिळविली.

१.२ **जलदिंडी कार्यक्रम** - दि. २२ मार्च २०१२ :- या स्पर्धेचा निकाल २२ मार्च २०१२ यादिवशी घोषित करून सकाळी शनिवारवाडा, लक्ष्मी रोड मार्गे ओकारेश्वर मंदीर या मार्गावरून जलदिंडीचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. जलदिंडीत विविध शाळांतील सुमारे २५० विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला होता. अशात-हेने दि. १२ मार्च ते २२ मार्च असा पहिले दहा दिवस हा कार्यक्रम धुमधडाक्यात साजरा करण्यात आला. चित्रकला स्पर्धेत एकूण १४००० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी व त्यापैकी साधारणपणे १५०० महानगरपालिका विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला.

१.३ **सहकार कायदा दुरुस्ती ९७ व्या घटना दुरुस्तीचे अनुषंगाने** - केंद्र शासनाने, शासनाचा सहकारी संस्थांमधील हस्तक्षेप कमी व्हावा आणि या संस्था स्वतःच्या पायावर शासनाच्या आधाराशिवाय कार्यक्षमपणे चालाव्यात यासाठी दि. १५.२.२०१२ पासून भारताचे राज्य घटनेमध्ये दुरुस्ती केली आहे. त्यास अनुसरून महाराष्ट्र शासनाने सहकारी संस्था व सहकार व्यासपीठाचे संयोजक श्री. शं. त्रि. भिडे यांचा समावेश केला. श्री. भिडे यांनी सदर समितीच्या सर्व २७ सभांना हजर राहून सहभाग घेतला कृषी व सहकार व्यासपीठाचे एका चर्चासत्राचे आयोजन केले. तज्ञ समितीचा अहवाल शासनास सादर झाल्यावर मा. सहकार आयुक्त यांचे सूचनेवरून, तज्ञ समितीचे अहवालावर मुंबई येथे सहयाद्री अतिथी गृहातील मंत्रीगटाचे सभेमध्येही श्री. भिडे यांनी सहभाग घेऊन आपले विचार मांडले. सहकार कायदा दुरुस्ती अध्यादेश १४.२.२०१३ रोजी राजपत्रात प्रसिध्द झाल्यावरही त्यावर प्रतिष्ठानचे कृषी सहकार व्यासपीठाचे दि. १६.३.२०१३ रोजी चर्चासत्र घेऊन दि. १८.३.२०१३ ला शासनास व मा. सहकार आयुक्त यांना दि. १८.३.२०१३ चे श्री. कानडे यांचे पत्राने सदर अध्यादेशावरील सूचना सादर केल्या.

१.४ **प्रसिध्दी व प्रचार** - दैनिक अँगोवनमध्ये कृषी व सहकार व्यासपीठाचे संयोजक श्री भिडे यांचे खालील लेख प्रसिध्द करणेत आले होते. त्याचप्रमाणे सहकारी, विदर्भ सहकारी महाराष्ट्र को. ऑप. क्रेडीट न्यूज मासिकात प्रसिध्द करण्यात आले.

सहकारी बँकामध्ये सुधारणांचे पर्व - दि. ३ एप्रिल २०१२, किफायतशीर भाव हे मृगजळच - दि. ८ मार्च २०१२, आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार - दि. १२ मार्च २०१२, सहकारी संस्था आणि पारदर्शकता - सप्टेंबर २०१२, सहकारास स्वायत्तता देणारी घटना दुरुस्ती - दि. ६ डिसेंबर २०१२, सहकारी संस्थांच्या निवडणुका घटना दुरुस्तीनुसारच - दि. २५ जानेवारी २०१३.

१.५ **३१ जुलै २०१२ चिकोत्रा खोरे समन्यायी पाणी वाटप** - सन २००६ सालापासून समन्यायी पाणी हक्क परिषदेतर्फे चिकोत्रा खोरे (जिल्हा कोल्हापूर) या खो-यातील उपलब्ध पाण्याचे एकात्मिक संधारण आणि लोकसंख्येच्या आधारावर समन्यायी वाटप व वापर या विषयीच्या प्रस्तावाचा पाठपुरावा शासनाकडे करण्यात येत होता, त्याला आता तत्त्वतः शासनाने मंजुरी दिली आहे. मौजे बेगवडे, बेलेवाडी हुबळगी, मांगनूर, बेळेवाडी, काळम्मा व हसूर बुद्रुक या गावासाठी लाभधारकांच्या पाणी वापर संस्था स्थापन करून या योजनेची कार्यवाही करणेची आहे. शासन स्तरावर अशाप्रकारे प्रायोगिक स्तरावर प्रत्येक विभागामध्ये

प्रकल्प घ्यावेत असे माजी मुख्यमंत्री श्री. देशमुख यांनी सुचविले होते. त्या दृष्टीकोनातून महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.govt.in या साईटवर हा शासन निर्णय उपलब्ध असून समन्यायी पाणी वाटप हे या निर्णयाची खासीयत आहे. अशाप्रकारे सहकारी साखर कारखान्यांनी या शासनाच्या ८० टक्के सहाय्याच्या योजना आपापल्या कार्यक्षेत्रात कार्यान्वित करणेचा प्रयत्न व्हावा या दृष्टीने दि. ३१.७.२०१२ रोजी महाराष्ट्र राज्य सहकारी साखर कारखाना संघाकडे पाठपुरावा केला आहे. आता या योजनेसाठी दि. २० मार्च २०१३ रोजी चिकोत्रा खोरे समन्यायी पाणी वाटप योजनेसाठी शासनाचे बजेटमध्ये कांही तरतुद करण्यात आली आहे.

१.६ **रायटर्स वर्कशॉप** - डॉ. भगवतराव पवार यांनी कृषी विद्यापीठाचे कुलगुरु श्री. मगर यांचे अध्यक्षतेखाली एक रायटर्स वर्कशॉप कार्यशाळा, वसंतदादा इन्स्टिट्यूट, मांजरी या ठिकाणी आयोजित केली होती. त्यात व्यासपीठाचे वतीने सहभाग घेतला.

१.७ **वाढत्या व संघर्षमय क्षेत्रीय मागण्यांमुळे उद्भवलेला पाण्यासंबंधीचा पेचप्रसंग** - महाराष्ट्रातील पाणी टंचाईची सद्यस्थिती लक्षात घेऊन कृषी व सहकार व्यासपीठ, पुणे व यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा पुणे) यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ९ जून २०१२ रोजी शासनाचे अधिकारी व अन्य संबंधित अधिकारी आणि जलसंधारण विषयावर काम करणा-या स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधी यांचे एक चर्चासत्र या वेळात यशदामध्ये घेण्यात आले. उद्घाटनाला प्रख्यात अर्थशास्त्रज्ञ विजय केळकर अध्यक्ष म्हणून लाभले होते. चर्चासत्राचे उद्घाटनात डॉ. चहांदे, महासंचालक यशदा, पुणे यांनी पाहुण्यांचे स्वागत केले. दीप प्रज्वलन झाल्यानंतर कृषी व सहकारी व्यासपीठातर्फे मुद्दाम या चर्चेसाठी म्हणून श्री. प्रभाकर बांदेकर रिटायर्ड इंजिनियर इरिगेशन यांनी तयार केलेली पाच मिनिटांची सी.डी. सभेमध्ये दाखविण्यात आली. त्यामध्ये मा. यशवंतराव चव्हाण यांनी उजनी प्रकल्पाचे भूमीपुजनाचे वेळी तसेच महाराष्ट्र इंजिनियरिंग रिसर्च इन्स्टिट्यूट नाशिक येथे केलेल्या भाषणात मौलिक विचार प्रेक्षेपित करण्यात आले. मा. अजित निंबाळकर, अध्यक्ष, पुणे केंद्र यांचेतर्फे चर्चासत्राचे प्रयोजनाची भूमिका मांडण्यात आली. सौ. वंदना चव्हाण यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. डॉ. विजय केळकर यांनी समतोल प्रादेशिक विकासाचे संदर्भात त्यांना वेगवेगळ्या संस्थांनी जलसंधारणासंबंधित केलेल्या उच्चतम प्रयोगाबाबत उपलब्ध माहिती देऊन चर्चेची दिशा स्पष्ट केली. श्री. अंकुशराव काकडे यांनी उद्घाटन सत्राचे आभार मानले. शासनाच्या वतीने श्री. एकनाथ पाटील, प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग, श्रीमती मालिनी शंकर, प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, श्री. महेश पाठक, आयुक्त, पुणे महानगरपालिका, श्री. उमेशचंद्र सरंगी, भूतपूर्व चेअरमन नाबार्ड, श्री विश्वास धुमाळ, भूतपूर्व प्रधान सचिव, उद्योग, श्री. मिलिंद म्हैसकर - सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जलप्रदूषण मंडळ मुंबई, डॉ. एस. ए. कुलकर्णी - सचिव, आय.सी.आय.डी. नवी दिल्ली, श्री. अविनाश सुर्वे - अधीक्षक अभियंता, पुणे पाटबंधारे मंडळ, श्री. गायकवाड - माजी मुख्य अभियंता इत्यादींनी चर्चासत्रात सहभाग घेऊन आपले विचार मांडले. चर्चासत्रात अनेक स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधींनी आपले विचार कथन केले. चर्चासत्राचा समारोप माजी केंद्रीय सचिव डा. माधवरावजी चितळे यांचे भाषणाने झाला. त्यांनी भाषणात जलसंधारणासंबंधाने जागतिक पातळीवर भेडसावणा-या वेगवेगळ्या प्रश्नांचा उहापोह केला. त्यामध्ये नद्यांचे पाणी वाटप, बदलते पर्यावरण इत्यादी अनेक विषयांबाबत संपूर्ण चर्चा करून जलसंधारणाचे संबंधाने भावी वाटचालीचे सुस्पष्ट दिशादर्शन केले. त्यानंतर डॉ. कृष्णा लव्हेकर यांनी आभार प्रदर्शन केल्यावर चर्चासत्राचा समारोप झाला.

१.८ **सहकार निबंध स्पर्धा परीक्षण** - आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्षाचे पार्श्वभूमीवर मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दीनिमित्त सहकारी खात्यातर्फे निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. पुणे विभागाचे निबंध परीक्षणाचे काम सुचविण्यात आलेल्या सर्वश्री पंडित, भिडे, डॉ. शाळीग्राम अशा परीक्षकांकडून श्री. बापूराव देशमुख यांचे अध्यक्षतेखाली पार पाडण्यात आले. निबंधाचे विषय - (१) सहकाराची मुलतत्वे, (२) सहकारी चळवळीत तरुणांचा सहभाग व भूमिका, (३) सहकार - संक्रमणाच्या अवस्थेत हे अनुक्रमे शालेय, महाविद्यालयीन व खुल्या गटासाठी होते.

१.९ **विज्जी को. ऑप. हौसिंग सोसायटी बांदा प्रस्ताव** - मा. रजगोपाल देवरा - सचिव, सहकार व मा. मधुकर चौधरी, सहकार आयुक्त यांना सहकारी खात्यातील अधिकारी बिल्डरांचे दबावाखाली येऊन कशाप्रकारे जातीधर्मावर आधारीत सहकारी संस्थांची नोंदणी योग्य असल्याचे बाजूने निकाल देतात व सहकारी गृहसंस्थेचे नावे जमीन तब्दील करून देणेचे प्रस्तावास चुकीची कारणे

देऊन नकार देतात ते निदर्शनास आणून दिले आहे. तसेच याबाबत अधिका-यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणेबाबतचा विनंती प्रस्ताव दि. ७ मे २०१२ रोजी सादर केला आहे. त्याबाबत मा. सचिव, सहकार यांचेशी श्री. भिडे यांनी चर्चा केली असता याबाबत कायदा दुरुस्तीमध्ये याचा विचार करण्यात येईल असे सांगण्यात आले. काही प्रमाणात या दुरुस्त्या शासनाच्या सहकार कायदा अध्यादेशात आल्या आहेत. मात्र व्यासपीठाने व शासनाचे तज्ञ समितीने सुचविलेल्या याबाबतच्या सर्व कायदा सुधारणा अध्यादेशात आलेल्या नाहीत त्याचा पाठपुरावा आता विधीमंडळाचे जॉईंट सिलेक्ट कमिटीकडे करण्यात येत आहे.

१.१० **बहुराज्य सहकारी कायदा** - केंद्र शासनाने बहुराज्य सहकारी संस्था कायदा (दुरुस्ती) २०१० या बिलावर शेतीविषयक स्थायी समितीने, संचालक (कृषी व सहकार) लोकसभा सचिवालय याचेकडे ज्यांना काही सूचना कळवावयाच्या आहेत त्या कळवाव्यात असे आवाहन दैनिक पेपर सकाळ, दि. ५ मार्च २०१२ मध्ये आले होते. त्यास अनुसरून कृषी व सहकार व्यासपीठाची सभा दि. २१.३.२०१२, २६.३.२०१२ व २७.३.२०१२ रोजी घेण्यात आली आणि सदर बिलावर चर्चा करण्यात आली व अहवाल त्या बिलासंबंधीच्या सूचना करण्यात आल्या असून सदर अहवाल संचालक (कृषी व सहकार) यांना सादर करण्यात आला.

१.११ **सहकारी गृहनिर्माण संस्था कामकाज संहिता** - १४.३.२०१२ तसेच ४.४.२०१२ रोजी सहकार आयुक्त तयार करीत असलेल्या गृहनिर्माण सहकारी संस्थांच्या कामकाज संहिताबाबत व्यासपीठाचे सभेत चर्चा करण्यात आली. चर्चेचे अनुषंगाने एक टिपण तयार करून मा. सहकार आयुक्तांना सादर करण्यात आले व मा. सहकार आयुक्तांचे सूचनेनुसार श्री भिडे यांनी विभागीय सहनिबंधक यांचे अध्यक्षतेखाली गृहनिर्माण संस्था कामकाज संहिता समितीमध्ये सहभाग घेतला. व्यासपीठाने सुचविलेल्या सूचनांवर चर्चा होऊन व्यासपीठाच्या अनेक सूचना मान्य करून त्याचा समावेश कामकाज संहितेमध्ये करण्यात आला आहे.

१.१२ **बळीराजा मासिकाशी शेतकरी चर्चा मंडळाबाबत सहकार्य** - गेली अनेक वर्षे बळीराजा मासिकामार्फत दरमहा शेतकरी चर्चा मंडळ चालविले जाते. व्यासपीठामध्येही शेतक-यांना उपयुक्त चर्चा होत असतात व अॅग्रोवनमध्ये लेखही प्रसिध्द होत असतात. बळीराजा मासिकाचे संपादक श्री. भोसले यांनी व्यासपीठाचे आश्रयाखाली शेतकरी चर्चा मंडळाचे कामकाज चालावे ही इच्छा प्रदर्शित केली होती. त्यास अनुसरून व्यासपीठामध्ये दरमहा पहिल्या शनिवारी शेतकरी चर्चा मंडळाच्या सभा घेतल्या जातात. त्यामध्ये (१) किटक नाशकांचा शेतीतील वापर दि. ५.५.२०१२, (२) शेतक-यांची आधुनिक तंत्रज्ञानाकडे धाव दि. २.६.२०१२, (३) कृषी जीवनातील घडामोडी दि. ७.७.२०१२, (४) औषधी वनस्पती दि. ४.८.२०१२, (५) पाऊसामध्ये होणारे बदल दि. १.९.२०१२, (६) शेतीमाल प्रक्रिया उद्योग दि. ६.१०.२०१२, (७) फळे व भाजीपाला प्रक्रिया संकल्पना व शासनाच्या योजना दि. ३.११.२०१२, (८) शिरपुर पाणी संवर्धन पॅटर्न दि. १.१२.२०१२, (९) अमेरिकेतील कृषी दर्शन दि. ५.१.२०१३, (१०) कृषी ज्ञानकोष दि. २.२.२०१३, (११) सेंद्रीय शेती - सत्य आणि मिथ्य दि. २.३.२०१३ याप्रमाणे चर्चासत्रे घेण्यात आली.

१.१३ **हिशोब लेखनिकाचे पॅनेल** - ९७ व्या घटना दुरुस्तीच्या अनुषंगाने सहकार कायदा सुधारणा अध्यादेश दि. १४.२.२०१३ रोजी महाराष्ट्र शासनाने प्रसिध्द केला. आता सर्व सहकारी संस्थांचे वैधानिक ऑडिट पूर्ण व्हावे या उद्देशाने इ-अकौंटिंग व इ-गव्हर्नन्स या योजना कार्यान्वित करणेबाबत शासन प्रयत्नशील आहे. सहकार कायद्यातील सुधारणेच्या अनुषंगाने नियमांमध्ये ही सुधारणा अभिप्रेत आहेत. वरील बाब लक्षात घेता, तसेच ऑडिटसाठी हिशोब लिहिलेले असणे ही पूर्व अट लक्षात घेता व अनेक सहकारी संस्थांमध्ये मानद सचिव कार्यरत असल्याने अशा संस्थांसाठी ऑडिटर्स पॅनेलप्रमाणे हिशोब लेखनिकांचे पॅनेल असावे व लेखापरिक्षण शुल्काचे दराप्रमाणेच हिशोब लेखनिकांचे दरही निश्चित करावेत असा एक प्रस्ताव दि. १८.२.२०१३ रोजी मा. मधुकरराव चौधरी यांना सादर करण्यात आला होता. श्री सोनावणे जिल्हा उपनिबंधक, पुणे यांनी आता सर्व संस्थांनी आपले इ-मेल नॉटवून इ-मेलनेच, पॅनेल ऑडिटरची संमती मागवून, इ-मेलवर ही माहिती जिल्हा उपनिबंधकांना द्यावी अशा सूचना पुणे जिल्हा हौसिंग फेडरेशनकडे दिलेल्या कॉम्प्युटर कम्प्लायलिंगच्या योजनेचा कार्यारंभ करताना काढले.

१.१४ **लेखा परीक्षण शुल्क व सेवा कर आकारणी** - शासनाने सहकारी संस्थांसाठी लेखापरिक्षण शुल्क दर निश्चित केले असून

त्याप्रमाणे शासकीय ऑडिटर्स ते शुल्क सहकारी संस्थांकडून शासन ट्रेझरीत भरून घेत असतात. मात्र ज्यावेळी संस्थांना शासकीय पॅनेलवरील ऑडिटर्स यांचेकडून लेखापरिक्षण करून घ्यावे लागते तेव्हा सदर शुल्कावर १२.५ टक्के सेवा कर ही रक्कम पॅनेल ऑडिटर्स (चार्टर्ड अकौंटंट्स) आकारतात. हा एकाच सेवेसाठी लागणा-या लेखापरिक्षण शुल्कातील फरक मा. सहकारी आयुक्तांचे नजरेस मा. अंकुशराव काकडे यांचे दि. १३.२.२०१३ चे पत्राने आणला असून त्यावर दोन्ही दरांत सुसुत्रता असावी अशी विनंती करणारा प्रस्ताव सादर केला असून त्याचा पाठपुरावा चालू आहे.

१.१५ गट सचिव कल्याणकारी योजना - ९७ व्या घटना दुरुस्तीनुसार कलम ६९-अ महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायद्यातून काढून टाकण्यात आले आहे. त्यामुळे गटसचिव योजना कायदेशीररित्या बंद झाली आहे. राज्य संवर्गीकरण सहकारी संस्थेकडे रु.३ कोटी उपलब्ध असून त्यामधून गटसचिव कल्याणकारी योजना कार्यान्वित कराव्यात अशी सूचना अतिरिक्त आयुक्त सहकार यांना करण्यात आली होती. त्यास अनुसरून गटसचिव विमा योजना कार्यान्वित करणेत यावी आणि त्यामधून ८००० चे दरम्यान असलेल्या गटसचिवांचा अपघात विमा घेण्यात यावा. याबाबतची योजना रु.३ कोटी रकमेचे व्याजातून घेण्यात यावी असे सभेत ठरले. त्यावर राज्य संवर्गीकरण सहकारी संस्थेने कारवाई करावी असे सुचविणेत आले आहे.

९.२ महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ :-

महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्या वतीने महिलांची शारीरिक, मानसिक, आर्थिक, सामाजिक विविध दृष्टीने सक्षमता वाढावी यासाठी विविध उपक्रम, विविध कार्यशाभ आणि इतर कार्यक्रम यांच्या माध्यमातून कृतीशील प्रयत्न केले जातात. संयोजिका रेखा नार्वकर, कार्यकारी संयोजिका ममता कानडे महिला व्यासपीठाचे काम पाहतात.

२.१ खास करून महिलांना स्वावलंबी बनवण्यासाठी अनेक प्रकारच्या कार्यशाळा चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे घेतल्या जातात. मुंबईमध्ये ६० ते ८० हजार सहकार गृहनिर्माण संस्था आहेत. या सर्व संस्थांचे काम चांगले होण्यासाठी शासनाचे कायदे किंवा उपविधी लोकांना माहित असणे आवश्यक आहे. हे लक्षात घेऊन महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे २०१० सालापासून सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण या विषयावर प्रशिक्षण दिले जाते. या कार्यशाळेच्या वर्षातून दोन बॅचेस घेतल्या जातात. या कार्यशाळेचे फायदे म्हणजे सहकारी गृहनिर्माण संस्थेत पूर्णवेळ / अर्धवेळ नोकरी मिळू शकते. तसेच हे प्रशिक्षणार्थी सल्लागार म्हणूनही चांगले काम करू शकतात व आपल्या स्वतःच्या राहत्या सोसायटीत मॅनेजिंग कमिटीत चांगले काम करू शकतात. तसेच सामाजिक ज्ञान / भान याची जाणीव होते. आतापर्यंत २० ते अगदी ७० वर्षांच्या व ३०० च्या वर प्रशिक्षणार्थिनी हे प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केले आहे. या कार्यशाळेच्या चौथ्या बॅचचे प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रम दि. २ एप्रिल २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण सेंटरच्या चौथ्या मजल्यावरील सांस्कृतिक सभागृहात झाला. या कार्यक्रमात श्री. शरद उपासनी (निवृत्त मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य) हयांच्या शुभहस्ते प्रमाणपत्र वितरण केले. या कार्यक्रमात परीक्षेत पहिल्या तीन क्रमांकाना व महिलांमधून पहिल्या आलेल्या महिलेला यशवंतराव चव्हाणसाहेबांचे चरित्र व गणपतीची मूर्ती या स्वरूपात गौरविले गेले.

२.२ दि. २१ एप्रिल २०१२ रोजी सहकारी गृहनिर्माण संस्थाव्यवस्थापक प्रशिक्षण वर्गाची पाचवी बॅच सुरु करण्यात आली. यात ३५ प्रशिक्षणार्थी यांचा समावेश होता.

२.३ दि. ३० एप्रिल २०१२ रोजी इंडियन कॅन्सर सोसायटी यांच्या मदतीने कॅन्सर विषयी अधिक माहिती, उपाय व न होण्यासाठी घेण्याची काळजी या संदर्भात छोटीशी चित्रफित बेसमेंट सभागृहात दाखविण्यात आली.

२.४ दि. २६ जून २०१२ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ व निर्मला निकेतन कॉलेज ऑफ होम सायन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने गृहव्यवस्थापन प्रशिक्षण पाचवी बॅच सुरु झाली. महिलांचा सर्वांगीण विकास हा या प्रशिक्षणाचा हेतू आहे. या प्रशिक्षणात वेगवेगळे २७ विषय शिकविले जातात. महिलांचे कायदे, भरतकाम, साडी ड्रॅपिंग, जेवणाची रुपरेषा, प्रंतीय पदार्थ, वेळेचे व पैशाचे नियोजन, संस्कारभारती, रांगोळी इ. इनेक विषयांची ओळख होते. महिला नंतर टिफिन सर्विस सुरु करू

शकतात. इतर घरांच्या व्यवस्थापनाचे कामही सांभाळू शकतात.

२.५ दि. १६ जुलै २०१२ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ व रंगस्वर यांच्या संयुक्त विद्यमाने शरयू घाडी यांच्या सुसंवादाचा कार्यक्रम आयोजित केला होता. 'स्पायनो मस्कुलर अँट्रोपी' या सारख्या असाध्य रोगाने ग्रसलेल्या शरयू घाडी यांच्या मुलाने प्रसादने केवळ मिळालेल्या २१ वर्षांच्या उण्यापु-या आयुष्यात मृत्यूशी झुंज देत देत शिक्षण, गायन, चित्रकला व वक्तृत्व या सगळ्या क्षेत्रांत जिद्दीने, मेहनतीने मिळविलेले भरघोस यश.... त्यांच्या जीवनाची आणि त्याच्या आई-वडिलांच्या समर्पणाची कहाणी म्हणजेच त्याच्या आईने लिहिलेले पुस्तक 'पंखाविना भरारी' या वेळी श्रीमती रेखा नावेंकर यांनी शरयू घाडी यांच्याशी सुसंवाद साधला. या कार्यक्रमाने उपस्थित असलेल्या अनेक अपंग व्यक्तींना स्फूर्ती मिळाली.

२.६ दि. १३ सप्टेंबर २०१२ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे 'सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण' सहावी बॅच सुरु झाली. या कार्यशाळेला श्री. प्रभाकर चुरी, श्री. प्रशांत कानविंदे, अॅड. प्रमोद कुमार व सहकारी क्षेत्रातील इतर मान्यवरांचे मार्गदर्शन मिळाले.

२.७ दि. १३ व १४ ऑक्टोबर रोजी 'यशवंत कलाकृती' हे महिला उद्योजकांचे प्रदर्शन चव्हाण सेंटरच्या आवारात भरवले गेले. यामुळे नवीन उद्योजक महिलांना प्रोत्साहन मिळाले. विविध स्टॉल्सनी हे प्रदर्शन नटले होते. पेपर क्विलिंग आर्ट, वारली, मधुबनी कलाकुसर, तयार रांगोळ्या, ज्युटपासून बनविलेल्या विविध वस्तु, पारंपारिक कुर्ते साडया, पॅच वर्क बेडशीट्स, बॅग्स इ. कलाकृतींचा यात समावेश होता. प्रदर्शनाचे उद्घाटन ज्येष्ठ अभिनेत्री श्रीमती सीमा रमेश देव यांच्या हस्ते झाले. तेव्हा गृहव्यवस्थापन प्रशिक्षण पाचवी बॅचच्या महिलांना प्रशस्तीपत्र व बक्षीस देण्यात आले. हा कार्यक्रम चवथ्या मजल्यावरील सांस्कृतिक सभागृहात पार पडला. या कार्यक्रमात सीमाताईंनी आपल्या जीवनप्रवासातील अनेक अनुभव, आठवणी सांगितल्या. गृहव्यवस्थापन प्रशिक्षणाचे विषय व त्यांची उपयुक्तता पाहून ममता कानडे यांचे कौतुक केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन ममता कानडे यांनी केले. यावेळी निर्मला निकेतन कॉलेज ऑफ होम सायन्सच्या मुख्याध्यापिका श्रीमती मचांडो मॅडम ही उपस्थित होत्या. प्रदर्शनाला भरघोस प्रतिसाद मिळाला. जवळ जवळ पावणेदान लाखांची विक्री झाली. हे एक आगळेवेगळे प्रदर्शन ठरले.

२.८ दि. ७ नोव्हेंबर रोजी 'दिवाळी सजावट' ही कार्यशाळा घेतली. यात पर्यावरण जागरूकता म्हणून इको फ्रेंडली कंदील, तोरणे व दिवे शिकविले. श्रीमती रुपाली रोकडे यांनी हे प्रशिक्षण दिले. तसेच 'यशवंत काव्यविष्कार' ही महिलांसाठी खुली काव्यस्पर्धा ठेवण्यात आली होती. महाराष्ट्राच्या कानाकोप-यातून ७५ च्या वर कविता पाठविल्या गेल्या. २२ नोव्हेंबर रोजी स्पर्धेचा निकाल जाहीर केला. यात पहिल्या तीन स्पर्धकांना मानपत्र व बक्षीस देण्यात आले व १५ उत्तेजनार्थ बक्षिसे दिली. यावेळी कोकणातल्या कवियत्री श्रीमती उषा परब यांचे 'तिचे आभा' हा स्त्री जीवनाचे अंतरंग उलगडणारा काव्यवाचनाचा कार्यक्रम झाला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्रीमती रेखा नावेंकर यांनी केले.

२.९ महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ व निर्मला निकेतन कॉलेज ऑफ होम सायन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने गृहव्यवस्थापन प्रशिक्षणाची ४ डिसेंबर २०१२ रोजी सहावी बॅच सुरु झाली. यात २० महिलांनी यशस्वी प्रशिक्षण घेतले.

२.१० दि. १४ जानेवारी २०१३ पासून महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षणाची सातवी बॅच सुरु झाली. या कार्यशाळेला श्री. प्रभाकर चुरी, श्री. प्रशांत कानविंदे, अॅड. प्रमोद कुमार व सहकारी क्षेत्रातील इतर मान्यवरांचे मार्गदर्शन मिळाले. यात ३३ प्रशिक्षणार्थींनी यशस्वी प्रशिक्षण घेतले.

२.११ दि. १६ फेब्रुवारी २०१३ रोजी सहकारी गृहनिर्माण व्यवस्थापकांना तसेच संस्थेच्या पदाधिका-यांना उपयुक्त असे खालील विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान ठेवले होते.

१. वर्षा जलसंचन वक्ते - संदीप अध्यापक

२. सहकारी गृहनिर्माण संस्थाना उपयुक्त अशा सॉफ्टवेअरची माहिती. वक्ते मा. करन नाईक.

३. इकोफ्रेंडली मूर्त्याविषयी माहिती. वक्ते संदीप गजकोश

४. सोसायटीत पडून असलेल्या जुन्या सायकलींचा पुनरुपयोग करणा-या संस्थेविषयी माहिती.

५. अभिहस्तांतरण विषयी माहिती. वक्ते श्री. ब. न. पाटील

या कार्यक्रमाला भरघोस प्रतिसाद मिळाला. त्याचवेळी सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण वर्ग क्र. ६ च्या बॅचचा प्रमाणपत्र वितरणाचा कार्यक्रम झाला. पहिले तीन क्र. पुरुषामध्ये व एक महिलामध्ये असे यशस्वी क्रमांक काढण्यात आले. प्रमाणपत्र व रोख रक्कम असे बक्षिसाचे स्वरूप होते.

वर्षभरात महिला व्यासपीठातर्फे सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण व गृहव्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळेच्या प्रत्येकी २ बॅचेस घेतल्या जातात.

९.३ नवमहाराष्ट्र युवा अभियान :-

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे काम संयोजक श्री. दत्ता बाळसराफ, सहसंयोजक श्री. विश्वास ठाकूर, संघटक श्री. नीलेश राऊत पाहतात.

३.१ यशवंतराव चव्हाण सामाजिक युवा, क्रीडा, विशेष क्रीडा पुरस्कार -२०१२: नवमहाराष्ट्र युवा अभियानच्या वतीने प्रतिवर्षी महाराष्ट्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी भरीव कार्य करणा-या दोन व्यक्तींना (एक युवक व एक युवती) यशवंतराव चव्हाण सामाजिक युवा पुरस्कार तसेच क्रीडा क्षेत्रात उल्लेखनीय काम करणा-या व्यक्तींना (एक युवक व एक युवती) यशवंतराव चव्हाण युवा क्रीडा पुरस्कार व विशेष क्रीडा क्षेत्रात विशेष उल्लेखनीय कार्य केलेल्या एकास (युवक/युवती) पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येते.

सामाजिक व क्रीडा युवा पुरस्कार -२०१२ पुरस्कार वितरण समारंभ चव्हाण केंद्रात, मंगळवार दि. १२ मार्च २०१३ रोजी पार पडला. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार, उपाध्यक्ष मा. अरुण गुजराथी, कार्याध्यक्ष मा. सौ. सुप्रिया सुळे तसेच प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस, मा. श्री. शरद काळे व इतर मान्यवरांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा पुरस्कार समारंभ पार पडला.

आशिया खंडातील सर्वात मोठे असलेले मंगोलियातील गोबीचे वाळवंट चालून जाणारी पहिली भारतीय युवती कु. सुचेता कडेठाणकर हिला विशेष युवा क्रीडा पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. त्यांनी सरासरी दररोज ३४ कि. मी याप्रमाणे १६२६ कि. मी. अंतर ५ ते ४५ अंश सेल्सियस या बदलत्या तापमानात ५१ दिवसात पार केले आहे. या पुरस्काराचे स्वरूप सन्मानपत्र, शाल, श्रीफळ व रोख रक्कम रु. ५१,०००/- असे आहे.

सामाजिक क्षेत्रामध्ये भरीव काम करणाऱ्या एका युवकाला व एका युवतीला सामाजिक युवा पुरस्कार देण्यात येतो. याचे स्वरूप सन्मानपत्र, शाल, श्रीफळ व रोख रक्कम रु. २१,०००/- असे आहे. युवतीमध्ये अकोल्याच्या श्रीमती ज्योती पागधुणे यांना हा पुरस्कार देण्यात आला. श्रीमती ज्योती पागधुणे यांनी शेतीचा लागवड खर्च कमी करण्यासाठी स्वतः अनुभव घेतलेल्या सेंद्रिय शेती पद्धतीचा प्रात्यक्षिक करून दाखवून घरोघरी प्रसार व प्रचार केला. वयाच्या २४ व्या वर्षी वैधव्य प्राप्त झाल्यानंतर कुटुंबातील वयस्कर सासू-सासरे आणि दोन दिरांची जबाबदारी त्यांच्यावर आली. अवघ्या चार एकर कोरडवाहू शेतीतील उत्पन्नावर कुटुंब आणि मुलांच्या शिक्षणाची जबाबदारी त्या यशस्वीरीत्या पार पाडत आहेत.

युवकांसाठीचा पुरस्कार यवतमाळचे श्री. संतोष रामदास गवळे यांना देण्यात आला. श्री. संतोष गवळे यांनी पुण्यामध्ये पत्रकारितेचे शिक्षण पूर्ण केल्यावर उत्कर्षाच्या इतर संधी सोडून स्वतःच्या गावी परत जाऊन बचत गटांची पुनर्बांधणी, घरपोच धान्य व्यवस्था, हरितगृह वाचनालय व इतर विकास कामांच्या माध्यमातून गावाच्या विकासात मोलाचे योगदान दिले आहे.

युवती क्रीडा पुरस्कार मधून सातारा जिल्ह्यातील धावपटु कु. ललिता बाबर यांना देण्यात आला. यंदाच्या मुंबई मॅरेथॉन स्पर्धेमध्ये त्यांना भारतीय गटात प्रथम क्रमांक मिळविला आहे. या पुरस्काराचे स्वरूप सन्मानपत्र, शाल, श्रीफळ व रोख रक्कम रु. २१,०००/- असे आहे.

युवक क्रीडा पुरस्कार मराठवाड्यातील युवा कुस्तीपटु श्री. नरसिंग यादव यांना देण्यात आला. सन २००७ तसेच २०१० यावर्षाच्या कॉमनवेल्थ स्पर्धेमध्ये त्यांनी सुवर्ण पदक मिळविले तसेच २०१० च्या एशिया चॅम्पियनशिप स्पर्धेत सुवर्ण पदक मिळविले आहे. राज्य सरकारच्या वतीने दिला जाणारा सन २००९ चा शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कार तसेच भारत सरकारचा २०१२ च्या अर्जुन पुरस्काराने त्यांना सन्मानित करण्यात आले आहे.

आपल्या स्वतःच्या अपंगत्वावर मात करत, इतर अपंग विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देणा-या यवतमाळच्या कु. शिरीन तबस्सुम शेख समशेर या युवतीस उत्तेजनार्थ सामाजिक युवा पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. या पुरस्काराचे स्वरूप सन्मानपत्र, शाल, श्रीफळ व रोख रक्कम रु. ११,०००/- असे आहे. राज्याच्या पाठ्यपुस्तक निर्मिती संशोधन मंडळाने शिरीनचा प्रेरणादायी जीवन प्रवास इयत्ता नववीच्या आंतरभारती या मराठीच्या पाठ्य पुस्तकात समाविष्ट केला आहे.

या वेळी यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालयीन नियतकालिक स्पर्धा पुरस्काराचे वितरणही करण्यात आले. कर्मवीर भाऊराव पाटील कॉलेज, ऊरण इस्लामपूर यांच्या 'ज्योती' या नियतकालिकेस तसेच नूतन महाविद्यालयीन, सेलू जि. परभणी यांच्या 'प्रेरणा' तर जवाहरलाल नेहरू वैद्यकीय महाविद्यालय सावंगी (मेघे), वर्धा यांच्या 'स्पर्श' या नियतकालिकेस पुरस्कार देण्यात आले.

३.२ यशवंत युवा फेलोशिप :- सामाजिक क्षेत्रात विशिष्ट ध्येय घेऊन अनेक युवा काम करीत असतात. या युवांना त्यांच्या कामासाठी योग्य मार्गदर्शन, प्रशिक्षणाच्या संधी तसेच साहित्य व आर्थिक मदत देण्याकरीता यशवंत युवा फेलोशिप गेले तीन वर्षे सुरु आहे. आतापर्यंत या फेलोशिप अंतर्गत रोजगार हमी योजना व कायद्यासंबंधी गावागावांमध्ये माहिती देणे आणि कामाचा अभ्यास करणे, कोकणातील कासव व गिधाडे यांच्या दुर्मिळ प्रजातींचे संवर्धन करणे, गडचिरोली सारख्या आदिवासी बहुल जिल्ह्यामध्ये जमिनीच्या वैयक्तिक व सामुदायिक दाव्यांचा पाठपुरावा करणे व त्यांचा अभ्यास करणे असे अभिनव उपक्रम केले गेले आहेत.

डॉ. कैलास सहारे - अपंगत्व प्रमाणपत्र वितरण प्रणालीसाठी आधुनिक संगणकीय तसेच माहिती तंत्रज्ञानाच्या वापरासाठी अभ्यास करीत आहेत. अपंगांसाठी शासनाच्या विविध कल्याणकारी योजना व अपंग हक्काच्या दृष्टीने आवश्यक यंत्रणा या दोन्हीसाठी अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र महत्त्वाची भूमिका बजावते. अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र देण्याची व्यवस्था अपंग व्यक्तींसाठी किचकट असू नये त्याचबरोबर या व्यवस्थेतून फक्त पात्र अपंगांनाच प्रमाणपत्र मिळणे आवश्यक आहे. या संदर्भात सामाजिक गरज विशद करणारे संशोधन महात्मा गांधी सेवा संघाच्या मार्गदर्शनाखाली इंदिरा गांधी मेडिकल कॉलेज, नागपूर येथे डॉ. कैलास सहारे यांनी या काळात केले आहे. या दरम्यान त्यांनी अपंग व्यक्ती व अपंग मुलांचे पालक यांचे सर्वेक्षण केले. जिल्हा शल्य चिकित्सकांना मार्गदर्शन करणारी अपंगत्व प्रमाणपत्र वितरण समिती च्या सदस्यांसोबत गटचर्चा तसेच विशेष शिक्षक, अपंगांच्या क्षेत्रात कार्यरत असलेले शासकीय अधिकारी आणि सामाजिक कार्यकर्ते यांच्याशी गटचर्चा अशा माध्यमातून संगणकीय प्रणालीची गरज आणि त्या प्रणालीचे अपेक्षित स्वरूप यासंबंधी अहवाल तयार करून त्याची सॉफ्टवेअर मधील तर्कतज्ञांसोबत चर्चा केली. यापुढे प्रत्यक्ष प्रमाणपत्र वितरण प्रणालीदरम्यान अर्जदारांची संपूर्ण माहिती घेणे व त्यांना विविध शासकीय योजनांची माहिती देणे असे उपक्रम प्रस्तावित आहेत.

कु. शुभदा पांढरे शेतीचे उत्पादन, खर्च जमिनीचा कस, शेतमालाची व अन्नधान्याचा आरोग्यावर होणारा परिणाम, पशूधनाचा शेतीच्या खतासाठी व किटकनाशकांसाठी वापर यासारख्या अनेक आघाड्यांवर सेंद्रीय शेतीमध्ये विविध विभागातील शेतकरी प्रयोग करीत आहेत. अनंक शेतकरी सेंद्रीय शेतीमधून विक्री पिक घेत आहेत तसेच सेंद्रीय शेतीसाठी आवश्यक उत्पादने देखिल आपापल्या घरी बनवित आहेत. अशा सेंद्रीय शेतीच्या अनुभवांचे संकलन समान अनुभवांचे वर्गीकरण व विविध क्षेत्रांमध्ये आणि पिकांमध्ये उपयुक्त ठरणाऱ्या पद्धतीचे आकलन करण्याची आवश्यकता समोर येत आहे. या क्षेत्रांमध्ये कु. शुभदा पांढरे या ग्रामगौरव प्रतिष्ठान, पुणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली काम करीत आहे. गेल्या तीन महिन्यांमध्ये शुभदा यांनी जळगाव, पुणे नाशिक सातारा, ठाणे गडचिरोली चंद्रपूर येथील शेतक-यांशी संवाद साधून त्यांच्या अनुभवांचे संकलन केले. या भेटी दरम्यान शुभदा सेंद्रीय शेती करणा-या एखाद्या शेतक-याला इतर शेतक-यांचे अनुभव देखिल सांगत आहेत. शुभदा यांनी आपल्या

अनुभवांवर आधारित एक माहितीपट आणि दृक्श्राव्य माध्यमांचा उपयोग करून एक सत्र देखिल तयार केले आहे. यासोबतच सेंद्रीय शेती अभ्यास गटांमध्ये आणि शेतीमाल प्रदर्शनांमध्ये भेट देऊन आपल्या अभ्यासाचे सादरीकरण केले आहे.

३.३ यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त १०० ग्रंथप्रदर्शनांचा मानस :- ग्रंथाली व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दीनिमित्त महाराष्ट्रात १०० ठिकाणी छायाचित्र प्रदर्शन व ग्रंथप्रदर्शने आखण्यात आली होती. या ग्रंथप्रदर्शनात यशवंतराव चव्हाणांचे जीवनदर्शन घडवणारे छायाचित्र व माहितीचे ९ स्टॅण्ड डिस्प्ले केले होते. पुस्तके वाहून नेण्यासाठी मोबाईल व्हॅन उपलब्ध केली होती व त्या मोबाईल व्हॅनवरती यशवंतराव चव्हाणांचे जीवनदर्शन व कार्याचे आढावा घेणाऱ्या डिझाईनने गाडी सजवली होती. या गाडीत मराठीतील मान्यवर प्रकाशकांची पुस्तके सवलतीने उपलब्ध होती तर ग्रंथालीची प्रकाशने सर्व ठिकाणी ४० टक्के सवलतीने उपलब्ध होती. प्रत्येक ठिकाणी यशवंतराव चव्हाण यांच्यावरील पुस्तकांचे वेगळे दालन मांडण्यात आले. या ग्रंथप्रदर्शनाची सुरुवात १ मे २०१२ रोजी बारामती येथून श्रीमती सुनेत्रा पवार यांच्या हस्ते गाडीस झेंडा दाखवून झाली. ही यात्रा पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, जालना, बीड, अलिबाग, ठाणे, रत्नागिरी, नागपूर, चंद्रपूर, जळगाव, कोकण, खानदेश, विदर्भ, मराठवाडा व पश्चिम महाराष्ट्र या ठिकाणच्या निवडक जिल्हे व तालुक्यांमध्ये ग्रंथप्रदर्शने करण्यात आली. तर चिपळूण येथे साहित्य संमेलन, दापोली येथे कोकण मराठी साहित्य संमेलन व महाराष्ट्र शासनाने आयोजित केलेली जिल्हाप्रदर्शने, नागपूर येथील दीक्षाभूमी, मुंबई येथील चैत्यभूमी अशा ठिकाणी ही ग्रंथयात्रा गेली होती.

आजपर्यंत या ग्रंथप्रदर्शनात ८० लाखांची विक्री झाली आहे. बहुतांशी ठिकाणी यशवंतराव चव्हाण यांच्या छायाचित्रांना मागणी होती. या उपक्रमात अडीच लाख वाचकांनी आणि साहित्यप्रेमींनी भेट दिली. एकूण झालेल्या ग्रंथप्रदर्शनांपैकी २५ ठिकाणी पहिल्यांदाच ग्रंथप्रदर्शन त्या गावात पार पडली. महाराष्ट्रातील काही महाविद्यालयांनी या ग्रंथप्रदर्शनाबाबत आपण आमच्याकडे यावे, याबाबत विचारणाही केल्या आहेत. स्थानिक ग्रंथप्रदर्शनांना भेट देणाऱ्या वाचकांकडून हा उपक्रम दरवर्षी आमच्या गावात घ्यावा, अशी विनंती करण्यात आली. या उपक्रमास स्थानिक वर्तमानपत्रे व मिडिया तसेच ग्रंथालीचे रुची मासिक यातून प्रसिध्दी मिळाली. एकूण ९७ ठिकाणी झालेल्या ग्रंथप्रदर्शनांमध्ये उद्घाटनांचा कार्यक्रम, व्याख्याने असा दोन ते चार दिवसांचा प्रत्येक गावात कार्यक्रम होता. या कार्यक्रमात सहभागी झालेल्या मान्यवर व्यक्ती व लेखक - अरुण साधू, डॉ. नरेंद्र जाधव, पद्मभूषण देशपांडे, वसंत आबाती डहाके, प्रा. दिगंबर दुर्गाडे, डॉ. विजया वाड, मधुकर भावे, रा. रं. बोराडे, सुनिल तटकरे, वैशाली पाटील, लक्ष्मण माने, विक्रमसिंह पाटणकर, नागनाथ कोत्तापल्ले, अशोक नायगावकर, डॉ. सदानंद मोरे, निरंजन डावखरे, प्रशांत ठाकूर श्रीधर पाटील, असे सहभागी होते. दिल्ली येथे महाराष्ट्रात सदनातही या उपक्रमाचा एक भाग म्हणून ग्रंथप्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. बारामती येथील गोविंद बाग येथे मा. श्री. शरदराव पवार, मा. श्री. अजित पवार, आणि मा. सौ. सुप्रिया सुळे यांची ग्रंथतुला करण्यात आली. ज्या ठिकाणी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय कार्यालये होती. तेथील कार्यकर्ते व मान्यवरांचा सहभाग लाभला. दरवर्षी हा उपक्रम राबवावा असे प्रत्येक ठिकाणचे कार्यकर्ते व स्थानिक आयोजक यांनी मागणी केली.

३.४ मा. यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित निबंध स्पर्धा :

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या वतीने राज्यातील महाविद्यालयीन विद्यार्थींसाठी निबंध स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, सुगमगीत गायन स्पर्धा घेण्यात आल्या. सदर स्पर्धांना राज्यभरातील युवक-युवतींनी प्रचंड प्रतिसाद दिला.

निबंध स्पर्धेसाठी राज्यभरातून एकूण ४५० निबंध आपल्याला प्राप्त झाले. गणेश पोपट जाधव याचा निबंध महाराष्ट्र स्तरावर प्रथम क्रमांकासाठी निवडला गेला, तर द्वितीय क्रमांक कल्पना सच्चितानंद शुमरे हिने पटकावला. तिसऱ्या क्रमांकासाठी शितल लिंबराज कर्डिले हिचा निबंध निवडला गेला. राज्यातील विविध महाविद्यालयात पार पडलेल्या वक्तृत्व स्पर्धेत जवळपास ६२१ महाविद्यालयीन युवक युवतींनी सहभाग नोंदविला. तसेच राज्यस्तरीय सुगमगीत गायन स्पर्धेत ४३३ जणांनी सहभाग घेतला.

मा. यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित वक्तृत्व सुगमगीत गायन स्पर्धा :

अ.क्र.	जिल्हा	सुगमगीत गायन स्पर्धा (जिल्हा फेरी) विजयी	वक्तृत्व स्पर्धा (जिल्हा फेरी) विजयी स्पर्धक	जिल्हा समन्वयक
१.	औरंगाबाद	प्रथम : रविंद्र खोमणे द्वितीय : श्रद्धा जोशी तृतीय : क्षितीजा सहस्त्रबुध्दे	प्रथम : मकरंद गिरी द्वितीय : स्वप्नील जोशी तृतीय : निकेश मदारे	श्री. सुबोध जाधव
२.	जालना	प्रथम : रेणुका आहरेकर द्वितीय : निमा मिरकले तृतीय : शोभ घोरपडे	प्रथम : शंकर अशोक वैद्य द्वितीय : शंकर देवळे तृतीय : रेश्मा पड्डळ	डॉ. श्री. ऋषीबाबा शिंदे
३.	परभणी	प्रथम : सच्चिदानंद डाखोरे द्वितीय : रुपाली कान्हेकर तृतीय : शरयू भोपी	प्रथम : दिव्या त्रिपाठी द्वितीय : दामिनी त्रिपाठी तृतीय : रुबीना शेख	मा. श्रावण वैरागड
४.	बीड	प्रथम : स्वपानी कुलकर्णी द्वितीय : सचिन मार्गे तृतीय : सारिका महाजन	प्रथम : ज्ञानदेव काशीद द्वितीय : नागेश गवळी तृतीय : सावनकुमार तागड रामानंद तपासे (विभागून)	श्री. संजय पा. देवळाणकर
५.	लातूर	प्रथम : हरीष कुलकर्णी द्वितीय : बेग कासीम कादर तृतीय : वैभव माने		श्रीमती आशा भिसे
६.	उस्मानाबाद	प्रथम : अक्षय भंसाळी द्वितीय : निनाद समुद्रे तृतीय : भाग्यश्री लोंढे	प्रथम : अमोल राऊत द्वितीय : भायश्री लोंढे तृतीय : विनायक कुलकर्णी	श्री. रविंद्र केसकर
७.	नांदेड/ हिंगोली	प्रथम : राजकुमार सोनटक्के द्वितीय : मुळे साईनाथ तृतीय : मारुती बेळगे चतुर्थ : अजय आळसपुरे	प्रथम : सुप्रिया पांढरकर द्वितीय : किरण देशमुख तृतीय : श्रद्धा देशमुख	श्री. शिवाजी गावंडे
८.	नाशिक	प्रथम : अमृता खोडके द्वितीय : अनिकेत जाधव तृतीय : पूजा मुळे	प्रथम : मुग्धा जोशी द्वितीय : श्वेता भांबरे तृतीय : कमलनारायण उडके	श्री. सचिन हांडे
९.	गडचिरोली	प्रथम : कु. यशश्री चौधरी द्वितीय : रश्मी भाटी तृतीय : दैवगिता खोब्रागडे	प्रथम : संदिप लांजेवार द्वितीय : सत्यनारायण भांडेकर तृतीय : सत्यपाल शिरसाठ	श्रीमती रिकू पापडकर
१०.	ठाणे (ग्रा.)	प्रथम : सायली देवरुखकर द्वितीय : संदिप पोंडेकर तृतीय : प्रिया मानकामे	प्रथम : मनिषा जाधव द्वितीय : नम्रता भापाथे तृतीय : अरविंद शर्मा	श्री. पंकज वीर

११.	सातारा	प्रथम : चैत्राली कुलकर्णी	प्रथम : जोसेफ राजमुल्ला	श्री. चिन्मय वराडकर
		द्वितीय : सिमरन भादुले	द्वितीय : प्रज्ञा देशमुख	
		तृतीय : मुग्धा श्रोत्री	तृतीय : विजया जाधव	
१२.	वाशिम	प्रथम : वंदना भुकशेटवार	प्रथम : सुशिल भिमजियानी	श्री. प्रवीण देशमुख
		द्वितीय : प्रतिभा काळे	द्वितीय : माधव कव्हार	
		तृतीय : दिपीका वाघ	तृतीय : राम धनगर	
१३.	ठाणे (श.)	प्रथम : अनघा पुराणिक	प्रथम : श्रीकांत डांगे	श्री. मंदार केणी
		द्वितीय : विकास शिंगे	द्वितीय : प्रगती पवार	
		तृतीय : रोहन पाटील	तृतीय : प्राजक्ता जाधव	
१४.	नागपूर	प्रथम : श्रीनिधी घटाते		श्री. दिनेश मासोदकर
		द्वितीय : सुकिर्ती उईके		
		तृतीय : श्रुती पांडवकर		
१५.	बुलढाणा	प्रथम : शुभांगी देशमुख	प्रथम : गोपाल मापारी	श्री. नरेश शेळक
		द्वितीय : श्रुती टाकळकर	द्वितीय : कोमल डांगे	
		तृतीय : जयश्री तोटरे	तृतीय : दिपक नाप्ते	
१६.	रत्नागिरी	प्रथम : दिपाली केंद्रे	प्रथम : साक्षी गांधी	श्री. अभिजित खानविलकर
		द्वितीय : चित्राली प्रबुलकर	द्वितीय : रविना शिंदे	
		तृतीय : तृप्ती देवरुखकर	तृतीय : ऋतिका जाधव	
१७.	जळगाव	प्रथम : कुलश्री भंडारी	प्रथम : योगेश पाटील	श्री. वेदांशू पाटील
		द्वितीय : तेजस्विनी पाटील	द्वितीय : मनिषा बोरसे	
		तृतीय : भाग्यश्री चंदिले	तृतीय : माधुरी निंबाळकर	

आदरणीय यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त निबंध स्पर्धा (विजयी स्पर्धक):

अ.क्र.	विभाग	विजेत्या स्पर्धकाचे नाव
१.	महाराष्ट्र राज्य स्तरीय	प्रथम : गणेश पोपट जाधव द्वितीय : कल्पना सच्चिदानंद धुमरे तृतीय : कर्डिले शितल लिंबराज
२.	पुणे	प्रथम : पवार प्रदीप भरत
३.	नाशिक	प्रथम : काजल अशोक बोरस्ते
४.	कोकण	प्रथम : निकीता विलास सावंत
५.	औरंगाबाद	प्रथम : अनंत लिंबाजी देशमुख
६.	मुंबई	प्रथम : मनिषा रमेश जाधव
७.	नागपूर	प्रथम : लेगीन हिवराज उंदीरवाडे
८.	अमरावती	प्रथम : सिध्दार्थ हिंमतराव चाटसे

३.५ **लोकसंवाद व चित्रपट चावडी :-** 'लोकसंवाद' या उपक्रमात चित्रपट, (माहितीपट, लघुपट) ग्रंथ तसेच चालू घडामोडींवर जाणकारांसोबत मनमोकळी चर्चा होते. समाजातील सर्व स्तरांत सांस्कृतिक जाण वाढावी यासाठी हा उपक्रम उपयुक्त ठरेल असा आम्हाला विश्वास वाटतो. या योजनेत दर महिन्यात एकदा होणा-या कार्यक्रमाला सर्वांना अगत्यपूर्वक निमंत्रण आहे.

चित्रपट हे आजच्या काळातले सर्वात प्रभावी आणि लोकप्रिय माध्यम आहे. चित्रपट आज आपल्या रोजच्या जगण्याचा भाग बनला आहे. आपल्या प्रत्येक विचारात, प्रत्येक कृतीत आणि अनुभवात सिनेमा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष असतोच. आपल्या रोजच्या जगण्याला तो त्वचेसारखा घट्ट जखडलेला आहे. विलक्षण अनुभव देणारे मात्र सर्वसामान्य रसिकापर्यंत पोहचू न शकणारे अनेक चित्रपट सिनेमा या माध्यमाला समृद्ध करीत असतात. असे चित्रपट आणि रसिक यांच्यात थेट भेट घडवून आणण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्यावतीने 'चित्रपट चावडी' या उपक्रमाची सुरुवात केली आहे. हा चित्रपट प्रेमींचा स्वतःचा अड्डा असेल केवळ चित्रपट पाहणे नव्हे तर त्यावर खुलेपणाने चर्चा करून या माध्यमाचे आकलन वाढवणे हा 'चावडीच्या' स्थापनेमागचा मूळ उद्देश आहे.

श्री. शरद काळे व श्री. रवी बुध्दीराजा यांच्या मार्गदर्शनाने सदर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. चव्हाण सेंटरच्या चौथ्या मजल्यावरील सांस्कृतिक सभागृह/रंगस्वर सभागृहात हे कार्यक्रम होतात. कार्यक्रमाचे संयोजन श्री. दत्ता बाळसराफ करतात. तसेच हा उपक्रम विभागीय केंद्र औरंगाबाद येथे नवमहाराष्ट्र युवा अभियानकडून आयोजित केला जातो. या चित्रपट चावडीमध्ये काही निवडक चित्रपटांपैकी एक चित्रपट महिन्याच्या दुस-या शनिवारी दाखविला जातो. या चित्रपट चावडीमध्ये वेगवेगळ्या विषयांच्या आधारावर तसेच वेगवेगळ्या भाषांतील चित्रपट दाखविले जातात. तसेच या चावडीत लोक मोफत नोंदणी करून सभासद होऊ शकतात. औरंगाबादच्या चावडीचे आतापर्यंत २५२ नोंदणी केलेले सभासद आहेत. तसेच मुंबईचे १५८ सभासद आहेत. आतापर्यंत चावडीत ऑनिमेशन फिल्म ते विविध देशांतील फिल्म दाखविले आहेत. यात एक रुका हुआ फैसला, बराण, द टु मॅन शो, ग्राऊंड हॉग डे, कास्ट अ वे, महानगर, सलाम बॉम्बे इ. चित्रपट दाखविण्यात आले आहेत.

दि. २९ एप्रिल २०१२ - नवमहाराष्ट्र युवा अभियानच्यावतीने 'मराठी गझल मुशायरा' हा कार्यक्रम घेण्यात आलेला होता. या कार्यक्रमात चित्तरंजन भट, दिलीप पांडुरंगपट्टे, मनोहर रणपिसे, सदानंद डबीर, डी. के. गांगण, अप्पा ठाकूर, वैभव जोशी, वैभव देशमुख इ. मान्यवर सहभागी झालेले होते.

दि. १९ मे २०१२ - चित्रपट चावडी या उपक्रमाद्वारे 'खामोश पानी' (Silent Waters) या ऊर्दू चित्रपट दाखविण्यात आला होता. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या बेसमेंट हॉलमध्ये हा चित्रपट दाखविण्यात आला होता.

दि. १६ जून २०१२ - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या 'लोकसंवाद' या उपक्रमांतर्गत ज्येष्ठ अर्थतज्ञ डॉ. नरेंद्र जाधव यांनी अनुवादित केलेल्या रविंद्रनाथ टागोरांच्या साहित्यावर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आलेले होते.

दि. जून २०१२ - नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आयोजित चित्रपट चावडी या उपक्रमात Postmen in the Mountains (Directed by Huo Jianqi) ही चायनीज फिल्म दाखविण्यात आलेली होती.

दि. २३ जुलै २०१२ - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या 'लोकसंवाद' या उपक्रमांतर्गत ज्येष्ठ कवी प्रा. माणिक गोडघाटे यांच्या जीवनावार आधारीत 'प्रेस-संध्यासूक्तांचा यात्रिक' हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ समिक्षक आणि साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष मा. द. भि. कुलकर्णी हे होते. तर प्रमुख वक्ते म्हणून श्री. रामदास भटकळ तसेच मा. सतीश सोलापुरकर यांनी मार्गदर्शन केले.

३.६ **मंगळवार दि. १४ ऑगस्ट २०१२ - युवा स्वातंत्र्यज्योत अभिवादन रॅली:-** मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्ष आणि स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला युवा स्वातंत्र्यज्योत अभिवादन रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. ज्या स्वातंत्र्याचा आपण उपभोग घेत आहोत ते स्वातंत्र्य आपल्याला सहज मिळालेले नाही. स्वातंत्र्यासाठी अनेकांनी आपल्या प्राणाचे बलिदान दिले. आपल्या घरादारावर तुळशीपत्र ठेवले, अनन्वित छळ सोसला, अनेक स्वातंत्र्य सैनिक फासावार गेले त्यांचे स्मरण करावे. त्यांना अभिवादन करावे यासाठी दरवर्षी युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅलीचे उपरोक्त संस्थांच्यावतीने आयोजन करण्यात येते.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला छावा प्रतिष्ठान, सातारा या कलापथकाने वाघवृंदासह दांडापट्टा याचे प्रात्यक्षिक सादर केले. रॅलीची सुरुवात पोर्तुगीज चर्च येथील प्रबोधनकारांचा पुतळा यांना अभिवादन करून झाली. आमदार विद्याताई चव्हाण, चित्राताई

वाघ (राष्ट्रवादी महिला काँग्रेस मुंबई अध्यक्ष) यांच्या हस्ते प्रबोधनकारांच्या पुतळयाला पुष्प वहाण्यात आले. पुढे सेनापती बापट यांच्या पुतळयाला अभिवादन करण्यात येऊन रॅली शिवाजी पार्क येथील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळयाजवळ पोहचली. शिवाजी महाराजांचा जयघोष करून अभिवादन करून रॅली स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांचे स्मारक येथे पोहचली. सावरकर यांच्या पुतळयाला अभिवादन करण्यात येऊन 'वंदे मातरम्' हे राष्ट्र गीत सामुहिकरित्या गाण्यात आले व रॅली चैत्यभूमी येथे पोहचली याठिकाणी श्री. सूरज भोईर यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अभिवादनपर वादळी वायामधी तोफेच्या मायामधी व स्वातंत्र्यदिनाप्रती 'ये देश है वीरो जवानों का, अलबेलों का मस्तानो का इस देश का यारो क्या कहना....' हे देशभक्तीपर गीत सादर केले.

रॅलीचे वैशिष्ट्य असे की लेक लाडकी अभियान या कला पथकाचा जथ्या संपूर्ण रॅलीमध्ये 'लेक वाचवा देश वाचवा' असा प्रबोधनपर संदेश ट्रकवरून विविध कलातून सादर करत होते. या कलापथकाचे प्रमुख सूत्रधार कैलाश जाधव यांनी चैत्यभूमी येथे समारोपाच्यावेळी पारंपारिक गोंधळ या कलाकृतीतून स्त्री-भ्रूण हत्ये विरोधात सादरीकरण केले. राष्ट्रमाता जिजाऊ ते कल्पना चावला पर्यंतच्या कर्तुत्त्ववान महिलांचा लहान मुलींनी वेषभूषेद्वारे गौरव केला. युवा स्वातंत्र्यज्योत अभिवादन रॅलीमध्ये विशेष अतिथी म्हणून अनेक मान्यवर उपस्थित होते. मा. आमदार विद्याताई चव्हाण, चित्राताई वाघ, प्रमोद पाटील, ऑल्वीन दास, हे उपस्थित होते.

३.७ नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि पिनेकल क्लब:- सहयाद्रीमध्ये २६ ऑगस्ट रोजी ट्रिंगलवाडी आणि कवनाई किल्ला, २ सप्टेंबर रोजी भीमाशंकर, १६ सप्टेंबर रोजी डेहेरामशेज, ११ ते १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी शिवगड आणि नेसरीची खिंड (कोल्हापूर), २७ ऑक्टोबर रोजी तुंगारेश्वर ते वज्रेश्वरी पदभ्रमण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाचा लाभ एकूण ७२ गिर्यारोहकांनी घेतला.

दि. ४ ऑगस्ट रोजी भिवपुरी येथील धबधब्यातून वॉटरफॉल रॅपलिंगचे आयोजन करण्यात आले. याचा लाभ एकूण २९ सदस्यांनी घेतला.

दि. ३ ते ९ सप्टेंबर २०१२ रोजी संस्थेतर्फे २५ किल्ल्यांची भ्रमंती करण्यात आली. शिवनेरी ते रायगड असा पदभ्रमण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

गेली २५ वर्षे किल्ले रायगडावर अखंडपणे सुरु असलेला टकमक रॅपलिंग कार्यक्रम दि. २६ ते ३० डिसेंबर २०१२ रोजी यशस्वीपणे पार पडला. पूर्वतयारी म्हणून सहभागी गिर्यारोहकांना कान्हेरी गुंफा येथील १२० फुटाच्या कातळावर रॅपलिंगचे प्रशिक्षण दिले. दि. २ आणि ९ डिसेंबर १२ रोजी दिलेल्या प्रशिक्षणाचा लाभ एकूण १८७ गिर्यारोहकांनी घेतला. रायगडावरील टकमक टोकावरून १४३ गिर्यारोहकांनी यशस्वीपणे रॅपलिंग केले. यशस्वीपणे रॅपलिंग केलेल्या गिर्यारोहकांना दि. ११ जानेवारी २०१३ रोजी देवाडिगा संघ, दादर येथे प्रशस्तीपत्र देऊन सन्मानित करण्यात आले.

३.८ तंबाखू अभियान:- संयुक्त महाराष्ट्राचे शिल्पकार आणि महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक कार्य पुढे नेण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान गेली २५ वर्षे सतत प्रयत्नशील आहे. प्रतिष्ठानतर्फे शेती, सहकार, ग्रामविकास, शिक्षण, महिला इ. विषयांवर राज्य आणि स्थानिक पातळीवर वेगवेगळ्या कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते तसेच प्रत्यक्ष परिस्थितीत बदल आणण्यासाठी नियोजनबद्ध प्रकल्प सुध्दा राबवले जातात. याच प्रकल्पांचा एक भाग म्हणून प्रतिष्ठानने महाराष्ट्रातील बालमृत्यूच्या ज्वलंत प्रश्नावर कार्यशाळांचे आयोजन, संबंधित अधिकाऱ्यांशी संवाद असे कार्यक्रम सुरु केले आहेत. तंबाखू सेवन, त्याचे दुष्परिणाम व त्यामुळे होणाऱ्या मृत्यूमुळे आपण सर्वच अस्वस्थ आहोत. भारतात दररोज २५०० लोक मृत्यूमुखी पडतात. तंबाखूमुळे आरोग्याच्या जटील समस्यांना सामोरे जाणा-यांचे प्रमाण याहून बरेच अधिक आहे. आज तंबाखू नियंत्रण कायदा अस्तित्वात असूनही जनजागृतीच्या अभावामुळे आपल्याला तंबाखू सेवनावर नियंत्रण मिळवता येत नाही. या विषयाचे गांभीर्य लक्षात घेऊन यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई सलाम मुंबई फाऊंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने बारामती व बदलापूर येथे तंबाखू नियंत्रण उपक्रम सुरु आहेत. सलाम मुंबई फाऊंडेशन गेली ९ वर्षे तंबाखू नियंत्रणासाठी, मुख्यत्वे मुलांवर लक्ष केंद्रित करून महाराष्ट्रात विविध उपक्रम राबविले आहेत. या विभागाचे समन्वयक म्हणून कॅप्टन आशिष दामले हे काम पहातात. तर श्री. साईनाथ चव्हाण हे त्यांना मदत करतात. या विभागाच्या वतीने पुढील प्रमाणे

कार्यक्रम घेण्यात आले होते.

दि. ०१/०८/२०१२ - बदलापूर मध्ये भव्य रॅली, पदनाटय, १० कॉलेजमध्ये सेशन, पोस्टर प्रदर्शन, चित्रकला स्पर्धा, घोषवाक्य स्पर्धा, तज्ञ डॉक्टरांचे शिबीर व वादसंवाद एकूण ३००० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.

दि. १२/०४/२०१३ - तंबाखू नियंत्रण माहिती पुस्तिका प्रकाशन सोहळा मा. श्री. शरदराव पवार साहेबांच्या उपस्थितीत पुस्तकाचे वाटप. सहभाग ६०० लोक. दि. २६/०४/२०१३ - तंबाखू, गुटख्याची होळी. बदलापूर १९ चौकात अंबरनाथ (महेश तपासे), कल्याण (गुरुकृपा कॉलेज), डॉबिवली (नितीन पाटील), भिवंडी तसेच पदनाटय स्टॉल, चर्चासत्राचे आयोजन केले. सहभाग २०००. दि. ०१/०४/२०१३ - बारामती बालमहोत्सव पोस्टर प्रदर्शन, चित्रकला स्पर्धा, घोषवाक्य स्पर्धा, तज्ञ डॉक्टरांचे शिबीर व वादसंवाद, वेगवेगळे १० स्टॉल. सहभाग ८०० विद्यार्थी. दि. १६/०४/२०१३ - अंबरनाथ भव्य महिला मेळावा सहभाग ५००० महिला. स्टॉल व पुस्तक वाटप व तंबाखू, गुटख्यामुळे होणारे दुष्परिणामांची माहिती सांगितली. दि. १४/०४/२०१३ - चित्रकला स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, तज्ञ डॉक्टरांचे शिबीर बदलापूर रेल्वे स्थानकाजवळ, स्काय वॉकवर घेण्यात आले. सहभाग ४०० युवक. दि. २८/०५/२०१३ तंबाखू नियंत्रण माहिती पुस्तिका प्रकाशन (आवृत्ती २) व बक्षिस वितरण सोहळा मा. अजित पवार यांच्या हस्ते सहभाग ३००. दि. ३१/०५/२०१३ - जागतिक तंबाखू नियंत्रण दिन बदलापूर रेल्वे स्थानकाजवळ, स्काय वॉकवर स्टॉल व तंबाखू गुटख्याचे दुष्परिणाम तज्ञ डॉक्टरांच्या मार्गदर्शनाखाली देण्यात आले.

९.४ कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम :-

१९८७ च्या विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियमामध्ये अंतर्भूत असलेली मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजना राबविण्याचे काम यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमार्फत केले जाते. या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी प्रतिष्ठानने 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम' या विभागाची निर्मिती केली आहे. या विभागामध्ये अंदाजे ३५ वकील व समाजसेवक काम करीत असून ते आपली सेवा या योजनेसाठी देत आहेत.

४.१ फोरममार्फत सर्वसाधारणपणे खालील प्रकारचे काम केले जाते :-

१. समाजातील गोर-गरीब व तळागाळातील लोकांना कसल्याही प्रकारचा भेदभाव न करता मोफत तोंडी सल्ला देणे.
२. प्रसंगी गुंतागुंतीच्या प्रश्नांसंबंधी सखोल अभ्यास करून गरजू लोकांना कायदेविषयी सल्ला देणे.
३. काही वेळा पत्रव्यवहाराद्वारे गरजू लोकांना कायदेविषयक सल्ला देणे.
४. पक्षकारांच्या तंटयामध्ये सामोपचाराने तडजोड घडवून आणणे.
५. विधी विषयामध्ये संशोधन करून प्रचलित कायद्यांमध्ये सुधारणा सूचविणे किंवा नवीन कायद्याचे प्रारूप तयार करून वैधानिक प्रस्ताव राज्य शासनाला किंवा केंद्र शासनाला पाठविणे.
६. विधी विषयामध्ये संशोधन करून प्रचलित कायदानुसार बनविण्यात आलेल्या नियमांमध्ये सुधारणा सूचविणे किंवा नवीन नियमांचे प्रारूप तयार करून वैधानिक प्रस्ताव राज्य शासनाला किंवा केंद्र शासनाला पाठविणे.
७. कायद्यांची विशेष माहिती करून देण्यासाठी तज्ज्ञांची विशेष व्याख्याने आयोजित करणे.
८. सामान्य लोकांना कायद्यांची माहिती करून देण्यासाठी विधी साक्षरता (Legal Awareness) कार्यशाळांचे आयोजन करणे.
९. विधी शाखेच्या विद्यार्थ्यांसाठी मूट कोर्ट स्पर्धा, निबंध स्पर्धा व वक्तृत्व स्पर्धा यांचे आयोजन करणे. तसेच अशा विद्यार्थ्यांसाठी वकिलांची व्यावसायिक नीतिमत्ता या विषयावर परिसंवादांचे आयोजन करणे.
१०. न्यायालयामध्ये मराठी भाषेचा जास्तीत जास्त वापर होण्यासाठी प्रयत्न करणे.

४.२ फोरमच्या बैठका :- कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत विचार करून धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी, झालेल्या कार्यक्रमांचा आढावा घेण्यासाठी, पुढील कार्यक्रमांची आखणी करण्यासाठी आणि कार्यकर्त्यांना मार्गदर्शन

करण्यासाठी दरमहा दुस-या शुक्रवारी फोरमच्या मासिक बैठका घेतल्या जातात. या बैठकांना फोरमचे जास्तीत जास्त सदस्य उपस्थित असतात. १ एप्रिल २०१२ ते ३१ मार्च २०१३ या आर्थिक वर्षामध्ये फोरमच्या (२२५ ते २३६) क्रमांकाच्या १२ मासिक बैठका झाल्या. या १२ बैठकीमध्ये एकूण अंदाजे २२५ विषयांसंबंधी चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले. या बैठकींना एकूण १५० सदस्य उपस्थित होते.

४.३ **फोरमच्या उपसमित्या :-** वेळोवेळी विविध विषयांचा सखोल अभ्यास करण्यासाठी फोरमच्या उपसमित्या घटित केल्या जातात. या समित्यांमध्ये सक्रीय सदस्यांचा समावेश केला जातो. अशा उपसमित्यांनी दिलेल्या अहवालानुसार फोरमचे निर्णय घेण्यात येतात.

- (१) चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षामध्ये विशेष कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यासाठी फोरमच्या सदस्यांच्या दोन उपसमित्या घटित करण्यात आल्या होत्या. पहिल्या समितीचे अध्यक्ष अॅड. श्री. निलेश पावसकर हे होते व दुस-या समितीचे अध्यक्ष प्राध्यापक श्री. नारायण राजाध्यक्ष हे होते. दि. २० जुलै २०१२ रोजी या समित्यांच्या बैठका होऊन कार्यक्रमासंबंधी निर्णय घेण्यात आले.
- (२) **विभागांची बैठक :-** ऑक्टोबर २०१२ मध्ये ज्येष्ठ नागरिकांचा मेळावा भरविण्यासंबंधी विचार करण्यासाठी प्रतिष्ठानच्या सर्व विभागांच्या प्रतिनिधींची बैठक मा. सरचिटणीस श्री. काळे साहेब यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ५ जुलै २०१२ रोजी बोर्ड रुममध्ये संपन्न झाली. बैठकीला १३ प्रतिनिधी उपस्थित होते. अंदाजे ४० बाबींसंबंधी विचार होऊन निर्णय घेण्यात आले.
- (३) **ज्येष्ठ नागरिक संघांच्या प्रतिनिधींची बैठक :-** ऑक्टोबर २०१२ मध्ये आयोजण्यात येणा-या ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळाव्याचे आयोजन करण्यासंबंधी विचार करण्यासाठी कुर्ला ते कर्जत, कसारा, नवी मुंबई या क्षेत्रामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघांच्या प्रतिनिधींची बैठक विरंगुळा केंद्र, मुलुंड (पूर्व), मुंबई येथे दि. ८ ऑगस्ट २०१२ रोजी (सायंकाळी ३ ते ६ पर्यंत) श्री. आर. व्ही. पारखे यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाली. बैठकीला २७ प्रतिनिधी उपस्थित होते. अंदाजे ४० पेक्षा जास्त बाबींसंबंधी विचार होऊन निर्णय घेण्यात आले.

४.४ **कायदेविषयक सल्ला केंद्र :-** गोरगरीब व गरजू लोकांना कायदेविषयक तोंडी सल्ला देण्यासाठी दर शुक्रवारी सायंकाळी ५.३० च्या नंतर प्रतिष्ठानच्या ग्रंथालयामध्ये कायदेविषयक मोफत सल्ला केंद्र चालविले जाते. गेल्या आर्थिक वर्षामध्ये सल्ला केंद्राच्या एकूण ४९ बैठका झाल्या. या बैठकामध्ये एकूण ९४ लोकांना (महिला व पुरुष) तोंडी सल्ला देण्यात आला. सल्ल्याचे विषय अंदाजे विवाह, घटस्फोट, हुंडा, पोटगी, वारसा हक्क, भागिदारी, कामगार कायदा, माहितीचा अधिकार, सेवा नियम, सहकारी कायदा, पंजीकरण, मुद्रांक, फौजदारी, कौटुंबिक अत्याचार, ग्राहक संरक्षण, भाडे नियंत्रण, मोफा कायदा, गृहनिर्माण या विषयांसंबंधी होते. आपली प्रकरणे न्यायालयामध्ये चालविण्यासाठी मोफत वकीलाची सेवा मागणा-या लोकांना शासनाचे संबंधित विधी सेवा प्राधिकरणाकडे पाठविण्यात आले.

४.५ **मोफत समुपदेशन व तडजोड केंद्र :-** दर मंगळवारी सायंकाळी ५.०० ते ७.०० या वेळांत समुपदेशन व समेट केंद्राचे आयोजन केले जाते. दोन वादग्रस्त पक्षकारांना एकत्र आणून त्यांच्यामध्ये तडजोड घडवून आणण्याचा प्रयत्न या केंद्रामध्ये केला जातो. या कामाला गती देण्यासाठी विशेष प्रयत्न चालू आहेत.

४.६ **आपल्या कायद्याची माहिती करून घ्या (Know your Law Lecture Series) :-** या व्याख्यानमाले अंतर्गत दरमहा किंवा तीन महिन्यांतून एकदा कायदे पंडितांच्या विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात येते. सध्या इमारतीचे पुनर्विकास व माहितीचा अधिकार या कायद्यावर व्याख्यान आयोजित करण्याचे प्रयत्न चालू आहेत.

४.७ **वकीलांची व्यावसायिक नीतिमत्ता या विषयावर चर्चासत्र :-** विधी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी अनेक उपक्रम राबविले जातात. त्यापैकी वकीलांच्या व्यावसायिक नीतिमत्ता (Professional Ethics of Lawyers) या विषयाबाबत जाणीव करून देण्यासाठी चर्चासत्राचे आयोजन केले जाते. विधी शाखेतील विद्यार्थ्यांना याचा चांगला उपयोग होतो. सध्या फोरम व न्यू विधी महाविद्यालय, माहिम येथे अशा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्याचे प्रयत्न चालू आहेत.

४.८ **विधी साक्षरता कार्यशाळा :-** लोकांना सामाजिक किंवा त्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी संबंधित असलेल्या कायद्यांची माहिती करून देण्यासाठी विविध प्रकारच्या विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. यासाठी समाजाच्या वेगवेगळ्या घटकांसाठी वेगवेगळे प्रकल्प तयार करण्यात आले आहेत. उदाहरणार्थ - पौगंडावस्थेतील मुले व मुली, महाविद्यालयीन विद्यार्थी, ज्येष्ठ नागरिक, महिला, सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे सदस्य, सार्वजनिक न्यासाचे विश्वस्त, सार्वजनिक संस्थांचे सदस्य आणि सर्वसामान्य जनता इत्यादी. या घटकांसाठी विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. मागील आर्थिक वर्षामध्ये खालीलप्रमाणे कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

- (१) फोरम व मैत्री संस्था, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि. १३ मे २०१२ रोजी संपूर्ण दिवसासाठी (सकाळी १० ते सायंकाळी ५ पर्यंत) डॉ. शिरोडकर हायस्कूल, परेल, मुंबई येथे महिला व पुरुष यांच्यासाठी एक विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. १०० पेक्षा जास्त स्त्री - पुरुष कार्यक्रमांला उपस्थित होते.
- (२) फोरम व रोटरी क्लब ऑफ डॉबिवली (पूर्व) यांच्या संयुक्त विद्यमाने रोटरी भवन, एम.आय.डी.सी., डॉबिवली (पूर्व) येथे रविवार दि. ९ सप्टेंबर २०१२ रोजी (सकाळी १० ते सायंकाळी ६ पर्यंत) विद्यार्थ्यांसाठी एक दिवशीय विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. १५० पेक्षा जास्त महाविद्यालयीन विद्यार्थी कार्यशाळेमध्ये उपस्थित होते. व्याख्यानाचे माध्यम मराठी होते. श्री. नितीन प्रभाकर हे कार्यक्रमाचे अध्यक्ष होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन मुंबई उच्च न्यायालयाचे विद्यमान न्यायमूर्ती मा. श्री. सत्यरंजन धर्माधिकारी यांच्या हस्ते झाले. त्यांचे उद्बोधक व मार्गदर्शनपर भाषण सर्व विद्यार्थ्यांना मनापासून आवडले.
- (३) फोरम व मैत्री संस्था, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि. २८ ऑक्टोबर २०१२ रोजी (सकाळी १० ते सायंकाळी ६ वाजेपर्यंत) डॉ. शिरोडकर हायस्कूल, परेल, मुंबई येथे महिला व पुरुष यांच्यासाठी एका विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. १०० पेक्षा जास्त स्त्री - पुरुष कार्यक्रमांला उपस्थित होते. व्याख्यानाचे माध्यम मराठी होते. ७ व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले होते.
- (४) फोरम व दादर ज्येष्ठ नागरिक संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि. १० फेब्रुवारी २०१३ रोजी डॉ. अॅन्योनी डिसिल्वा हायस्कूल, दादर (पश्चिम) येथे ज्येष्ठ नागरिकांसाठी अर्ध्या दिवसासाठी (सकाळी १० ते दुपारी २ वाजेपर्यंत) विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेमध्ये दादर परिसरातील ५ ज्येष्ठ नागरिक संघांचे सदस्यांनी भाग घेतला. अंदाजे २५० पेक्षा जास्त ज्येष्ठ नागरिक कार्यक्रमांला उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री. रमेश रिसबूड हे होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन मुंबई उच्च न्यायालयाचे विद्यमान न्यायमूर्ती मा. श्री. अभय ठिपसे यांच्या हस्ते झाले. त्यांनी ज्येष्ठ नागरिकांच्या कल्याणकारी योजने संबंधी बरीच माहिती दिली. या कार्यशाळेमध्ये भारताचे संविधान, आई वडील व ज्येष्ठ नागरिक यांचे कल्याण व पोटगी कायदा, माहितीचा अधिकार कायदा, फौजदारी दंड संहिता, वारसा हक्क कायदा इत्यादी कायद्यांसंबंधी माहिती करून देण्यात आली. व्याख्यानाचे माध्यम मराठी होते.
- (५) फोरम व बोधिसत्त्व प्रतिष्ठान, नालासोपारा यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि. ८ मार्च २०१३ रोजी नाना कृष्णा पाटील देशमुख हायस्कूल, नालासोपारा येथे महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी एक दिवशीय (सकाळी १० ते सायंकाळी ६ पर्यंत) विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. १०० पेक्षा जास्त विद्यार्थी (मुले व मुली) कार्यक्रमांमध्ये उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष श्री. प्रज्योत मोरे हे होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन विरार - भाईंदर नगर परिषदेचे उप-महापौर यांनी केले. व्याख्यानाचे माध्यम मराठी होते.

४.९ **ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा - २०१२:-** रविवार दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी प्रतिष्ठानच्या मुख्य सभागृहामध्ये झालेल्या ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळाव्याच्या आयोजनामध्ये फोरमच्या सदस्यांनी हिरीहिरीने भाग घेतला व सदर मेळावा यशस्वी करण्याच्या कामाला हातभार लावला.

४.१० **विधी संशोधन :-** २०१२ मध्ये दिल्ली येथे झालेल्या सामूहिक बलात्कारानंतर देशभर भडका व उद्रेक उडाला. केंद्र शासनाने संबंधित कायद्यामध्ये सुधारणा सुचविण्यासाठी न्या. वर्मा समितीची निर्मिती केली. सदर समितीने याबाबत जनतेकडून सूचना मागविल्या होत्या. त्यानुसार फोरमने या विषयावर संशोधन करून वर्मा कमिटीला प्रतिष्ठानच्या सरचिटणीसांच्या सहीने विधी प्रस्ताव पाठविला. सदर प्रस्ताव ई-मेल द्वारे पाठविण्यात आला. सदर प्रस्तावामध्ये सुचविलेल्या सूचनांची वर्मा कमिटीने नोंद घेतली असल्याचे समजले. तसेच सदर समितीने प्रस्तावाची पोंच सुध्दा पाठवली.

४.११ **शपथविधी :-** वर दर्शविलेल्या सर्व विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये उपस्थित असलेल्या सर्व अविवाहित तरुण तरुणीनी आपल्या विवाहाच्या वेळी हुंडा न घेण्यासंबंधी व हुंडा न देण्यासंबंधी शपथ घेतल्या. तसेच भारतीय संविधानातील नागरिकांच्या मुलभूत कर्तव्य पालनासंबंधी सर्व उपस्थित स्त्री पुरुष व विद्यार्थ्यांनी शपथ घेतल्या. त्याचप्रमाणे संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे सांघिक वाचन करण्यात आले.

४.१२ **व्याख्यात्यांचे पॅनेल :-** विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये वेगवेगळ्या कायद्यासंबंधी व्याख्याने देण्यासाठी फोरमने नामवंत वकील, प्राध्यापक, प्राचार्य व विधीज्ञ यांची एक तालीका (पॅनेल) बनविले आहे. त्यामध्ये पुढील मान्यवरांचा समावेश होता. (१) सर्वश्री म. बा. पवार, (२) निलेश पावसकर, (३) नारायण राजाध्यक्ष, (४) प्रमोद ढोकळे, (५) हेमंत केंजाळकर, (६) अजय केतकर, (७) जगन्नाथ पाटील, (८) प्रकाश देशमुख, (९) भूपेश सामंत व (१०) दिलीप तळेकर.

४.१३ **निबंधांना बक्षिसे :-** विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये भाग घेणा-या विद्यार्थ्यांसाठी फोरमची एक खास योजना आहे. त्या योजनेनुसार झालेल्या कार्यशाळेबाबत अथवा कार्यशाळेत शिकविण्यात आलेल्या एका किंवा अनेक विषयाबाबत विद्यार्थ्यांना निबंध लिहिता येतात व त्या निबंधाच्या गुणवत्तेनुसार विद्यार्थ्यांना पुस्तकांच्या स्वरूपात बक्षिसे दिली जातात. बक्षिसे संबंधित विद्यालये किंवा महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांना पाठविली जातात. विद्यालयाच्या किंवा महाविद्यालयांच्या समारंभामध्ये संबंधित विद्यार्थ्यांना बक्षिसे दिली जातात.

४.१४ **कार्यशाळेमध्ये शिकविलेले कायदे :-** विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये अंदाजे ५० ते ६० कायद्यासंबंधी माहिती करून देण्यात आली. त्यामध्ये प्रामुख्याने पुढील कायद्यांचा समावेश होता. (१) भारतीय संविधान, (२) विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७, (३) हुंडाबंदी अधिनियम १९६१, (४) भारतीय दंड संहिता १८६०, (५) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६, (६) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३, (७) हिंदू वारसा हक्क कायदा १९५६ व इच्छापत्र कायदा, (८) गुंतवणूकीसंबंधीचे नियम, (९) कौटुंबिक हिंसाचारापासून स्त्रियांचे संरक्षण कायदा २००५, (१०) माहितीचा अधिकार कायदा २००५, (११) हिंदू विवाह कायदा १९५५, (१२) मुस्लीम कायदा, (१३) पोटगी संबंधीचे कायदे, (१४) महाराष्ट्र मालकी हक्काच्या सदनिकाबाबत (त्या बांधण्यास प्रोत्साहन देणे, त्यांची विक्री, व्यवस्थापन व हस्तांतरण यांचे नियमन करण्याबाबत) अधिनियम १९६३, (१५) हिंदू अज्ञानत्व व पालकत्व अधिनियम १९५६, (१६) हिंदू दत्तक व निर्वाह अधिनियम १९५६, (१७) संपत्ती हस्तांतरण अधिनियम १८८२, (१८) विशेष विवाह अधिनियम १९५४, (१९) बाल विवाह बंदी अधिनियम २००५, (२०) महाराष्ट्र विवाह मंडळ नियमन व विवाह नोंदणी अधिनियम १९८८, (२१) न्यायालयांची बहुस्तरीय व्यवस्था (तालुका न्यायालयापासून सर्वोच्च न्यायालयापर्यंतची माहिती), (२२) स्त्रियांचे असभ्य प्रतिरूपण (प्रतिबंध) अधिनियम १९८६, (२३) विकलांग व्यक्तीसाठी (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि पूर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५, The Persons with Disabilities (Equal opportunities, Protection of Rights and Full Participation) Act, 1995 (२४) स्वमग्न असलेल्या, मस्तिष्क घात झालेल्या, मतिमंद व बहुविध विकलांगता असलेल्या व्यक्तींच्या कल्याणाकरिता राष्ट्रीय न्यास अधिनियम १९९९, (The National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disabilities Act, 1999) (२५) अनैतिक व्यापार (प्रतिबंध) अधिनियम, १९५६ (The Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956) (२६) राष्ट्रप्रतिष्ठा अवमान प्रतिबंध अधिनियम १९७१, (२७) महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम १९९४, (२८) महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (कॉपिटेशन फी घेण्यास प्रतिबंध) अधिनियम १९८७, (२९) महाराष्ट्र रँगिंग प्रतिबंध अधिनियम १९९९, (३०) महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या, मंडळाच्या व इतर विनिर्दिष्ट परीक्षांमध्ये होणा-या गैरप्रकारास प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम १९८२, (३१) मुंबई विद्यापीठाचे अध्यादेश क्रमांक २२० (अनुचित प्रथा प्रतिबंध), (३२) मुस्लिम स्त्रिया (घटस्फोटानंतर अधिकार

संरक्षण) अधिनियम १९८६, (३३) महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन आणि पुनर्विकास) अधिनियम १९७९, (३४) भारतीय वारसा हक्क कायदा १९२५, (३५) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६०, (३६) मुंबई मुद्रांक कायदा १९५८, (३७) गृहनिर्माण संस्थांचे विनियम, (३८) अनुसूचित जाती आणि जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियम १९८९, (३९) मुस्लिम व्यक्ती विषयक विधी (शरियत) प्रयुक्ती अधिनियम १९३७, (४०) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५, (४१) भारतीय मुद्रांक कायदा १८९९, (४२) भ्रष्टाचार प्रतिबंध अधिनियम १९८८, (४३) प्रसूती विषयक लाभ अधिनियम १९६९, (४४) सोसायटी नोंदणी अधिनियम १८६०, (४५) अत्यावश्यक वस्तु अधिनियम १९५५, (४६) मोटर वाहन अधिनियम १९८८, (४७) जन्म व मृत्यू नोंदणी अधिनियम १९६९, (४८) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम १९९३, (४९) महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, (५०) महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना अधिनियम १९६६, (५१) माता पिता व ज्येष्ठ नागरिक यांची पोटगी व कल्याण अधिनियम २००७, (५२) मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५०.

९.५ रंगस्वर - सांस्कृतिक विभाग:-

प्रतिष्ठानच्या रंगस्वरतर्फे नाटय, चित्रपट, गायन आदि कार्यक्रम होतात. रंगस्वरची वार्षिक वर्गणी पती पत्नीसाठी रु.२,०००/-, वैयक्तिक रु.१२००/-, अपंगासाठी रु.५००/- भरून रंगस्वरचे सभासद होता येते. रंगस्वरच्या सदस्यांना तसेच प्रतिष्ठानच्या आजीव सदस्यांनाही कार्यक्रमाचा आस्वाद घेता येतो. श्री. विजय देसाई, व्यवस्थापक कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी प्रयत्नशील असतात. जानेवारी २०१३ मध्ये यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. यशवंतराव चव्हाण सेंटरच्या मुंबई येथील सभागृहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम रंगस्वरच्या वतीने नियमितपणे सादर केले जातात. सर्व सभासद व रसिकांसाठी विनामूल्य प्रवेश दिला जातो. रंगस्वरसाठी सभासद नोंदणी सुरु आहे.

९.६ सृजन:-

६.१ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर विभागातर्फे शालेय विद्यार्थ्यांच्या विकासाकरीता सृजन हा अभिनव उपक्रम चालविण्यात येतो. सृजनच्या माध्यमातून समाजातील मान्यवर व्यक्तींच्या सृजनशीलतेचा अविष्कार घडवून त्यांच्यामधील सुप्त कलागुणाना वाव देण्याचा हा प्रयत्न आहे. जानेवारीच्या पहिल्या आठवड्यात या उपक्रमाच्या वार्षिक कार्यक्रमाला सुरुवात होत असून मार्च ते मे या तीन महिन्यात सृजनचे उपक्रम मुलांची वार्षिक परिक्षा आणि उन्हाळाच्या सुटीकरीता बंद ठेवण्यात येते पुन्हा जून महिन्यात हा उपक्रम सुरु होवून डिसेंबर महिन्यात या उपक्रमची वार्षिक सांगता होते.

६.२ श्रीमती सम्यका आहिरे यांनी 'आरोगामी' विषयावर २ जून २०१२ रोजी कार्यशाळा घेतली या कार्यशाळेत विद्यार्थ्यांना. कागदी शिल्पकला याची माहिती देण्यात आली. रघी कागद पासून अनेक कलाकुतीच्या तयार कशा कराव्यात यांची माहिती देण्यात आली, काही निवडक कागदा पासून काही वस्तूची निर्मिती करण्यात आली. कागदापासून विविध वस्तूची निर्माण केल्या.

६.३ दिनांक १ जुलै २०१२ रोजी 'सृष्टीज्ञान' या संस्थेच्या वतीने श्रीमती संगीता खरात यांनी पर्यावरण या विषयाच्या कार्यशाळेत विद्यार्थ्यांना जैवविविधता या विषयावर खेळ आणि स्लाईड शो घेऊन निसर्गातील विविध घटक परस्परांवर अवलंबून कसे असतात. यामुळे निसर्गाचा समतोल कसा राखला जातो. यामधील एखादा घटक कमी झाला पर्यावरणाला हानी पोहचून त्याचे दुष्परिणाम कसे होतात. याकरीता आपण निसर्गातील प्राणी, पक्षी आणि नैसर्गिक साधन सामुग्रीयांचा उपयोग जाणीवपूर्वक करावा या गोष्टीचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगण्यात आले.

६.४ ४ ऑगस्ट २०१२ रोजी श्रीमती संगीता खरात यांनी 'पर्यावरण' या विषयावर कार्यशाळा घेतली या कार्यशाळेत पर्यावरणात परस्पर संबधावर सजीवाची भुमिका पर्यावरण समतोल राखण्याकरीता किती आवश्यक आहे पर्यावरणातील एखादा घटकाचा नाश झाला तर पर्यावरणाचा विनाश कसा होऊ शकतो. याबाबत स्लाईड शो द्वारे मुलांना याची जाणीव करून दिली.

६.५ २ सप्टेंबर २०१२ रोजी श्रीमती सम्यका आहिरे यांनी 'मातीकाम' या विषयाच्या कार्यशाळेत मुलांकडून मातीच्या विविध वस्तू तयार करून घेतल्या.

६.६ ७ ऑक्टोबर २०१२ रोजी श्रीमती सम्यका विचारे यांनी टाकाऊ वस्तुमधून टिकाऊ वस्तु तयार करण्याची कार्यशाळा घेतली. फॅन्डशिप बॅन्ड, ग्रीटिंग कार्ड, शो केसेसच्या वस्तु इ. विविध प्रकारच्या वस्तु कशा बनवण्यात या संदर्भात कार्यशाळा घेण्यात आली.

६.७ ४ नोव्हेंबर २०१२ रोजी स्वतःच्या हस्तमुदेच्या प्रतिमेच्या ठसा उमटविणे त्यामधून वेगवेगळे आकार शोधून चित्र निर्मिती करणे याबाबत मुद्राचित्रण या विषयावर श्री. डग्लस जॉन यांनी कार्यशाळा घेतली.

६.८ सृजन २०१२ या सृजनच्या वार्षिक कार्यक्रमांची सांगता २ डिसेंबर २०१२ रोजी श्री. राजीव तांबे यांच्या कार्यक्रमाने करण्यात आली. या कार्यक्रमात यांनी मुलांकडून विविध विज्ञानांचे प्रयोग करून घेतले. या कार्यक्रमात मुलांचे छोटे छोटे गट तयार करून त्यांचे खेळ घेतले. या कार्यक्रमात १९० मुलांनी सहभाग घेतला आणि २०१२ च्या सृजनची कार्यक्रमांची सांगता झाली.

६.९ ६ जानेवारी २०१३ 'जाहिरात कला' या विषयावर श्री. शुभानंद जोग यांनी कार्यशाळा घेतली. जाहिरातील प्रसिध्द झालेल्या छायाचित्रामधून स्वतःच्या कल्पनेच्या दृष्टिने अभ्यासपूर्वक विचार करून जाहिरात कशी तयार केली जाते. याबाबत कार्यशाळा घेण्यात आली.

६.१० श्री. अरुण नाईक यांचे 'अभ्यास कौशल्ये' या विषयावर दिनांक ५ फ्रेब्रुवारी २०१२ रोजी कार्यशाळा आयोजित केले या कार्यशाळेत विद्यार्थ्यांनी अवघड या विषयाचा अभ्यास कसा करावा. परिक्षेच्या दरम्यान अभ्यासचे नियोजन कसे करावे. विद्यार्थ्यांना अभ्यासाच्या वेळी येणा-या अडीअडचणी या विषयावर चर्चात्मक व्याख्यान दिले यावेळी विद्यार्थ्यांनी त्यांना अभ्यासकरत असताना येणा-या समस्या आणि परिक्षेकच्या अनुषंगाने बाबतचे अनेक प्रश्न विचारून शंकासमाधान करून घेतले. या सर्व कार्यशाळेत १०० ते ११० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

९.७ शिक्षण विकास मंच :-

७.१ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन परिषद यांच्या संयुक्त विद्यमाने शिक्षकांचे पहिले साहित्य संमेलन पुणे येथे आयोजित करण्यात आले होते. राज्याच्या विविध भागातून शिक्षक साहित्यिक या संमेलनास हजर होते. या साहित्यसंमेलनाचे उद्घाटक श्री. अनंत दिक्षीत हे होते. साहित्य संमेलन आयोजनामागील स्वर्गीय मा. कुमुद बन्सल यांनी मांडली. शिक्षण विकास मंचच्या निमंत्रक मा. सौ. सुप्रिया सुळे यांनी ध्वनीफितीद्वारे साहित्य संमेलनास शुभेच्छा दिल्या आणि उपस्थित शिक्षकांचे स्वागत केले. समारोपासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रसिध्द साहित्यिक प्रा. वसंत आबाजी डहाके हे उपस्थित होते.

दोन दिवस चाललेले हे शिक्षक साहित्य संमेलन विविध विषय, चर्चा, मुलाखती, काव्यसंमेलन आदीने गजबजून गेले होते. सृजनात्मक लेखन करणा-या शिक्षक साहित्यिकांस हे उत्तम व्यासपीठ निर्माण झाले. शिक्षक हे शासनाचे पवित्र कार्य करून देशाची नवी पिढी घडवत असतात. त्यांच्यातील साहित्यिक गुणांना वाव मिळावा म्हणून साहित्य संमेलनाचे व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यात आले. शिक्षक आपल्यातील साहित्यगुणांद्वारे विद्यार्थ्यांमधील सृजनशीलता प्रोत्साहित करीत असतात. साहित्य संमेलन यशस्वीतेसाठी महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन परिषदेचे संचालक श्री. जरगसर, श्री. दिनकर पाटील, श्रीमती शकुंतला काळे, तर एस. एस. सी. बोर्डचे संचालक श्री. देकणे सर यांनी मोलाची मदत केली. डॉ. वसंत काळपांडे प्रमुख संयोजक शिक्षण विकास मंच यांची दोन्ही दिवसांची उपस्थिती सर्वाना देणारी होती.

७.२ दि. २०,२१ एप्रिल २०१२ - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या शिक्षण विकास मंच मार्फत भुतोंडे केंद्रातील शिक्षकांची शैक्षणिक सहल दि. २०,२१ एप्रिल २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आली. पहाटे ५.०० वाजल्यापासून प्रवास सुरू झाला. तो जिल्ह्यातील गुणवत्ता पूर्ण शाळा पाहण्यासाठी त्यातून प्रचंड प्रेरणा मार्गदर्शन आणि शैक्षणिक दिशा घेण्यासाठी.

इंटर नॅशनल स्कूल ॲवार्ड आणि आय. एस. ओ. प्राप्त जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा लोणीकंद शाळेत गेलो. त्यावेळी भौतिक सुविधा युक्त भव्य शाळा पहावयास मिळाली. पुणे जिल्हा परिषदेचे उपाध्यक्ष मा. प्रदीप कंद यांनी केंद्रातील शिक्षकांना मार्गदर्शन केले. सर्वांगीण शैक्षणिक गुणवत्ता विकास कार्यक्रमाची, केंद्रातील शाळांमध्ये राबवित असलेल्या विविध शैक्षणिक उपक्रमांची माहिती घेतली. दुर्गम भागातील परिस्थितीचा आढावा घेतला. शाळेचे मुख्याध्यापक श्री. झुरंगे गुरुजी व त्यांचे सहकारी यांनी शाळेची व शाळांमध्ये राबवित असलेल्या विविध शैक्षणिक उपक्रमांची माहिती दिली. या शाळांमध्ये अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यात आला आहे. इंटरनेट, ई-लर्निंग, वेब, कॅमेरे, प्रोजेक्टर, संगणक लॅब, इ. वापर मोठ्या प्रमाणात करण्यात आला आहे.

सर्वांगीण शैक्षणिक गुणवत्ता विकास कार्यक्रमांमध्ये राज्यात प्रथम आलेली जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा कडेलवाडी शाळेत गेलो. ही शाळा वर्षाचे ३६५ दिवस चालू असते. तेथे काम करणारे श्री. व सौ. सकट यांची मेहनत पहावयास मिळते. बालवाडीतील लहान व मोठा गटापासूनच सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते. रांजणगावच्या गणपतीचे दर्शन घेऊन मुक्कामाच्या ठिकाणी गेलो. त्याठिकाणी रात्री जेवणानंतर सर्वांचे चर्चासत्र घेतले. त्यामध्ये प्रत्येकाने आपले विचार मांडले.

दुसऱ्या दिवशी गवारमळा शाळेतील विद्यार्थी व शिक्षक यांनी बनविलेले उपक्रम पहावयास आणि त्याची माहिती मिळाली. निर्मल ग्राम पुरस्कार प्राप्त गावडेवाडी गावची शेती शाळा पाहिली. तसेच शिष्यवृत्ती परिक्षेत सतत शिष्यवृत्ती धारक विद्यार्थी असणारी पिंपळगाव शाळा पाहिली. त्याठिकाणचा शिवसृष्टी प्रकल्प पहावयास मिळाला. शिष्यवृत्ती परीक्षेसंबंधीत टिप्स मिळाल्या. मार्गदर्शन मिळाले.

लौकीकास प्राप्त अशी उपक्रमशील शाळा लौकीस भेट दिली. या ठिकाणी प्रशस्त मैदान, बालोद्यान, रोपवाटिका, समाज प्रबोधनाचे उपक्रम इ. पाहिले. तसेच गुणवंत शिक्षक राज्य पुरस्कार प्राप्त श्री. बाळासाहेब कानडे गुरुजी यांचे मार्गदर्शन मिळाले. परांडा शाळेतील रेन हार्वेस्टिंग प्रकल्प आणि त्यावर लावलेली बाग पाहिली. जुनी इमारत सुध्दा कशाप्रकारे सजविता येत हे पाहिले. या सर्व शाळांमधील मुख्याध्यापक व त्यांचे सर्व सहकारी यांनी आप-आपल्या शाळांची माहिती व शाळांमध्ये राबवित असलेल्या विविध शैक्षणिक उपक्रमांची माहिती दिली व मार्गदर्शन केले.

आजच्या स्पर्धेच्या युगात जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळांची गुणवत्ता अधिक वाढली पाहिजे. समाजाचा सहभाग वाढला पाहिजे. जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळांच्या चांगल्या उपक्रमांना प्रसिध्दी मिळाली पाहिजे. जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळांची जाहिरात झाली पाहिजे. या शैक्षणिक सहलीमधून आम्हा सर्व शिक्षकांना प्रेरणा मिळाली आहे. अधिक आत्मविश्वास निर्माण झाला आहे. सर्वांगीण शैक्षणिक गुणवत्ता विकासाचा ध्यास घेतला आहे.

७.३ शनिवार ०७ जुलै २०१२ - शिक्षण विकास मंचची विशेष बैठक डॉ. वसंत काळपांडे यांच्या उपस्थितीत पार पडली. या बैठकीसाठी श्रीमती बसंती रॉय आणि इतर मान्यवरांची उपस्थिती होती.

७.४ शनिवार २१ जुलै २०१२- शिक्षण कट्टा या उपक्रमांतर्गत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई येथे याचे आयोजन करण्यात आले होते. शिक्षणात माहिती तंत्रज्ञान या विषयावर चर्चा होती. यात शिक्षण क्षेत्रात ज्या माहिती तंत्रज्ञानातील विविध संस्था आहेत यांचे प्रतिनिधी व त्याचबरोबर मुंबईतील काही शाळांचे मुख्याध्यापक या चर्चेसाठी उपस्थिती होते. शालेय प्रशासनात माहिती. तंत्रज्ञान कसे उपयुक्त आहे याची चर्चा करण्यात आली. सदर चर्चा ही डॉ. वसंत काळपांडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत पार पडली.

७.५ गुरुवार दि. २५ जुलै २०१२ शिक्षण कट्टा पुणे - शिक्षण विकास मंचच्या माध्यमातून राज्यभरातील संस्थाचालक, शिक्षक मुख्याध्यापक शिक्षिका यांच्यासाठी शिक्षण कट्टा हा अभिनव उपक्रम राबविला जातो. या उपक्रमाची सुरुवात पुणे शहरातही झाली असून पुणे येथे हा पहिला कट्टा दिनांक २५ जुलै रोजी घेण्यात आला. यावेळच्या कट्टयावरील विषय होता. शालेय शिक्षणाचा आकृतीबंध या विषयाची मांडणी करण्यासाठी तज्ञ एकूण प्रकाश परब हे होते. हा आकृतीबंध कसा आहे? याबाबतची चर्चा येथे झाली. विविध शाळेतून आलेल्या ५० शिक्षकांनी यात सहभाग घेतला.

७.६ बुधवार दि. ३ ऑक्टोबर २०१२ शिक्षण विकास मंचाची विशेष आढावा बैठक डॉ. वसंत काळपांडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत पार पडली. या बैठकीसाठी श्रीमती बसंती राय आणि इतर मान्यवर उपस्थित होते. तसेच जागर अभियानाच्यावतीने छेडछाड मुक्त महाविद्यालयीन परिसर व्हावा यासाठी जागर अभियान या नावाने उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्यावतीने अभियान सुरु करण्यात येणार आहे. या पार्श्वभूमीवर अधिक चर्चा करण्यासाठी विशेष बैठक आयोजित करण्यात आली होती. ही बैठक उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री मा. राजेश टोपे आणि श्रीमती चंद्रा अय्यंगार यांच्या उपस्थितीत घेण्यात आली होती.

९.८ अपंग हक्क विकास मंच :-

८.१ औरंगाबाद, दि. १ मे २०१२ - अपंगांसाठी रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन मेळावा :- समाजात कितीतरी व्यक्ती जन्मतः किंवा दुर्दैवाने अपंग होतात. त्यांनी अपंगत्वामुळे खचून न जाता स्वतःचे आर्थिक पुनर्वसन करावे त्यांनी समाजाच्या मुख्य प्रवाहात यावे त्यांना रोजगार व स्वयंरोजगार मिळावा या हेतूने यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान अपंग हक्क विकास मंच मुंबई, जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, औरंगाबाद व महात्मा गांधी सेवा संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने रोजगार व स्वयंरोजगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. दि. १ मे २०१२ महाराष्ट्र दिनाचे औचित्य साधून गांधी भवन या ठिकाणी आयोजित करण्यात आलेल्या या मेळाव्यास प्रमुख पाहुणे म्हणून निर्लेप उद्योग समूहाचे मुकुंद भोगले, जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालयाचे सहसंचालक ओंकार जाधव, जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी श्रमती वंदना कोचुरे, महात्मा गांधी सेवा संघाचे संचालक सुहास तेंडुलकर आदि उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सतिश निर्मळ व कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन उज्वल म्हस्के यांनी केले.

८.२ रायगड, दि. २ व ३ जून २०१२ - राज्यस्तरीय अपंगांसाठी जिल्हा प्रदक्षिणा मोहिम :- अपंग हक्क विकास मंच आणि श्री शिवछत्रपती अँडव्हेचर ऑर्गनायझेशन महाराष्ट्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने जागतिक पर्यावरण दिन आणि यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्ताने दि. २ व ३ जून रोजी अपंगांसाठी रायगड प्रदक्षिणा मोहिम आयोजित करण्यात आली होती. 'निसर्ग वाचवा - पर्यावरण वाचवा' 'मुलगी वाचवा - देश वाचवा' 'व्यसने सोडा - माणसे जोडा' या तीन गटामध्ये रॅलीचे स्वरूप देणा-या १८ वी राज्यस्तरीय रायगड प्रदक्षिणा मोहिम मुंबई महापौर पुरस्कार सन्मानित अपंग गिर्यारोहक अनिल चालक यांच्या कुशल नेतृत्वाखाली पार पडली.

रायगड गिर्यारोहन आणि वीरमाता जिजाऊ स्मारक दर्शन करून मोहिमेच्या अखेरीस पाचाड येथील सभागृहात पार पडलेल्या छोटेखानी पण शानदार समारंभात श्री शिवछत्रपती किल्ले रायगड, पर्यावरण, अंधश्रद्धा निर्मूलन, अपंग जनजागृती यांचे महत्त्व सांगण्यात येऊन सर्वांना राष्ट्रीय एकात्मतेची शपथ देण्यात आली. त्यानंतर यशस्वी प्रदक्षिणार्थींना आकर्षक प्रमाणपत्रे प्रदान करण्यात आली. तसेच ५० वर्षांचे अपंग श्री आबा बोरसे, २ वर्षांची चिमुकली कु. दिक्षा कदम, निर्जली प्रदक्षिणा करणारा निलेश चाहेर, शिस्तबध्द गटाचा अनंत यादव या विशेष पुरस्कारांच्या मानक-यांना मोहिम प्रमुख अनिल चाळके यांच्या हस्ते 'सहयाद्रीचे वारे' हे पुस्तक देवून गौरविण्यात आले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक रिना तांबडे, सूत्रसंचालन राजू नायडू, आभार प्रदर्शन शमीम खान यांनी केले.

८.३ औरंगाबाद, दि. ४, ५ व ६ जून २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, औरंगाबाद, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार, अपंग हक्क विकास मंच, आरोग्य विभाग महाराष्ट्र शासन, समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद, औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने औरंगाबाद जिल्ह्यातील विविध प्रवर्गातील अपंग व्यक्तींसाठी मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीराचे आयोजन दि. ४, ५ व ६ जून २०१२ रोजी जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, घाटी, औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यात आले. या शिबीरात तज्ज्ञांकडून विविध प्रवर्गातील ९१ अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी केली व मोफत साहित्य वाटप करण्यात आले. याप्रसंगी औरंगाबाद जिल्हा रुग्णालयाचे जिल्हा शल्य चिकित्सक डॉ. डी. एन. पाटील, अस्थिव्यंग विभाग प्रमुख डॉ. अनिल धुळे, जिल्हा अपंग पुनर्वसन

केद्राचे समन्वयक सुहास तेंडुलकर आदी मान्यवरांसह जिल्हाभरातील अपंग व्यक्ती व त्यांचे पालक मोठया संख्येने उपस्थित होते. यामध्ये तीन चाकी सायकल, व्हिलचेअर, जयपूर फूट, कॅलिपर, अंधकाठी, अंधचष्मा, ब्रेलकीट, एम.आर. कीट इत्यादी साहित्य गरजू अपंग व्यक्तींना मोफत वाटप करण्यात आले.

८.४ जळगांव, दि. १८ ते २० जून २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, औरंगाबाद सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार, अपंग हक्क विकास मंच, समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद, जळगांव यांच्या संयुक्त विद्यमाने जळगांव येथे दि. १७ जून ते २० जून २०१२ दरम्यान जिल्ह्यातील अपंगांची प्रवर्गनिहाय तपासणी व कृत्रिम अवयव / साधने वाटप शिबीर श्रमसाधना अंध औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, जळगाव येथे आयोजित करण्यात आले होते. या शिबीरात तज्ज्ञांकडून विविध प्रवर्गातील अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी केली व मोफत साहित्य वाटप करण्यात आले. यामध्ये तीन चाकी सायकल, व्हिलचेअर, जयपूर फूट, कॅलिपर, अंधकाठी, अंधचष्मा, ब्रेलकीट, एम.आर. कीट इत्यादी साहित्य गरजू अपंग लाभार्थ्यांना मोफत देण्यात आले. दि. २० जून २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मा. खासदार सौ. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते अपंग लाभार्थ्यांना कृत्रिम अवयव / साधने वाटप करण्यात आले. या प्रसंगी ना. गुलाबराव देवकर, अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. बनसोडे, दत्ता बाळसराफ, डॉ. अस्मिता पाटील, श्रीमती नहलनी पाटील, भरत चौधरी, समन्वयक सुहास तेंडुलकर आदी अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

८.५ जालना, दि. २० ते २१ जून २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, औरंगाबाद, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार, अपंग हक्क विकास मंच, समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद, जालना यांच्या संयुक्त विद्यमाने जिल्ह्यातील अपंगांची प्रवर्गनिहाय तपासणी व कृत्रिम अवयव / साधने वाटप शिबीर मातोश्री लॉन्स, अंबड रोड, जालना येथे दि. १८ ते २० जून २०१२ या दरम्यान घेण्यात आले. या शिबीरात तज्ज्ञांकडून विविध प्रवर्गातील २६ अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी केली व मोफत साहित्य वाटप करण्यात आले. यामध्ये तीन चाकी सायकल, व्हिलचेअर, जयपूर फूट, कॅलिपर, अंधकाठी, अंधचष्मा, ब्रेलकीट, एम.आर. कीट इत्यादी साहित्य गरजू अपंग लाभार्थ्यांना मोफत देण्यात आले. दि. २१ जून २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मा. खासदार सौ. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते अपंग लाभार्थ्यांना कृत्रिम अवयव / साधने वाटप करण्यात आले. या प्रसंगी मा. अंकुशराव टोपे, जिल्हा उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री मा. ना. राजेश टोपे, जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी शेख, जिल्हा अपंग विभागाचे प्रविण वाघमारे, प्रकल्प संचालक विजय कान्हेकर, आदींसह अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

८.६ हिंगोली, दि. २२ जून २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र, औरंगाबाद, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार, अपंग हक्क विकास मंच, समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद, हिंगोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने जिल्ह्यातील अपंगांची प्रवर्गनिहाय तपासणी व कृत्रिम अवयव / साधने वाटप शिबीर जिल्हा सामान्य रुग्णालय, हिंगोली येथे घेण्यात आले. या शिबीरात तज्ज्ञांकडून विविध प्रवर्गातील ५८ अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी केली व मोफत साहित्य वाटप करण्यात आले. यामध्ये तीन चाकी सायकल, व्हिलचेअर, जयपूर फूट, कॅलिपर, अंधकाठी, अंधचष्मा, ब्रेलकीट, एम.आर. कीट इत्यादी साहित्य गरजू अपंग लाभार्थ्यांना मोफत देण्यात आले. दि. २२ जून २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मा. खासदार सौ. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते अपंग लाभार्थ्यांना कृत्रिम अवयव / साधने वाटप करण्यात आले. या प्रसंगी माजी केंद्रीय मंत्री सूर्यकांता पाटील, मा. ना. जयप्रकाश दांडेगांवकर, जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी श्रीमती संगिता मकरंद, जिल्हा शल्य चिकित्सक अशोक बोल्डे, प्रकल्प संचालक विजय कान्हेकर आदींसह अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

८.७ सांगली, दि. ३ जुलै २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- सामाजिक न्याय एवं अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार, अपंग हक्क विकास मंच, आरोग्य विभाग, महाराष्ट्र शासन, समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद, सांगली, रोटरी क्लब सांगली व महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र औरंगाबाद यांचे संयुक्त

विद्यमाने सांगली जिल्ह्यातील अपंग व्यक्तींसाठी मोफत कृत्रिम अवयव / साधने वाटप शिबीराचे आयोजन दि. ३ जुलै २०१२ रोजी रोटरी क्लब, स्विमिंग टँक, सिव्हील हॉस्पिटल जवळ, गणेशनगर, सांगली येथे आयोजित करण्यात आला. या शिबिरात तज्ज्ञांकडून विविध प्रवर्गातील अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी केली व मोफत साहित्य वाटप करण्यात आले. कृत्रिम अवयव / साधने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मा. खासदार सौ. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते अपंग लाभार्थ्यांना वाटप करण्यात आले. या प्रसंगी जिल्हा परिषद अध्यक्ष अमरसिंह देशमुख, महापौर इंदिस नाईकवाडे, समाजकल्याण सभपती छायाताई खरमाटे, महापालिका आयुक्त संजय देवगांवकर, जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी शोभा कुलकर्णी, रोटरी क्लबचे अरुण दांडेकर, श्री. पुरंदरे, मोहनीदास पटेल, आदी मान्यवरांसह जिल्हा भरातील अपंग व्यक्ती व त्यांचे पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. यामध्ये तीन चाकी सायकल, व्हिलचेअर, जयपूर फूट, कॅलिपर, अंधकाठी, अंधचष्मा, ब्रेलकीट, एम.आर. कीट इत्यादी साहित्य गरजू अपंग व्यक्तींना मोफत देण्यात आले.

८.८ परभणी, दि. १४ जुलै २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- सामाजिक न्याय एवं अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार नवी दिल्ली, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ, औरंगाबाद यांचे संयुक्त विद्यमाने व जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद, परभणी यांच्या सहकार्याने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक न्याय भवन, जायकवाडी परिसर, कोरेगांव रोड, परभणी येथे दि. १४ जुलै २०१२ रोजी अपंगांसाठी शिबीर घेण्यात आले.

८.९ वाशिम, दि. १६ व १७ जुलै २०१२ - (एडीआयपी कॅम्प) :- सामाजिक न्याय एवं अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार नवी दिल्ली, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ, औरंगाबाद यांचे संयुक्त विद्यमाने व जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद, वाशिम यांच्या सहकार्याने शासकीय बहुउद्देशीय अपंग संमिश्र केंद्र, वाशिम येथे दि. १६, १७ जुलै २०१२ रोजी अपंगांसाठी शिबीर घेण्यात आले. शिबिरास जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी साळवी, वै.सा.का. श्री. ठुबे आदी मान्यवर या कार्यक्रमास उपस्थित होते. या शिबिरात एकूण १०५ अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी करण्यात आली असून ७० लाभार्थ्यांना साहित्य वाटप करण्यात आले.

८.१० बीड, दि. २१ व २२ जुलै २०१२ - अपंग व्यक्तींसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- अपंग कल्याण आयुक्तालय म. रा. पुणे, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ संचालित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र यांचे संयुक्त विद्यमाने व जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद, बीड यांच्या सहकार्याने उमाकिरण हॉल, पांगरी रोड, बीड येथे दि. २१ व २२ जुलै २०१२ रोजी बीड जिल्ह्यातील विविध प्रवर्गातील अपंग व्यक्तींसाठी मोफत कृत्रिम अवयव / साधने वाटप शिबीर घेण्यात आले. सदरील शिबीरास जिल्ह्याचे पालकमंत्री तथा महाराष्ट्र राज्याचे बांधकाम मंत्री (सार्वजनिक उपक्रम) मा. आ. जयदत्त क्षीरसागर, पूर्णवादी बँकेचे अध्यक्ष डॉ. अरुण निरंतर, अपंग कल्याण विभागाचे श्री. बांगर, विजय कान्हेकर, सुहास तेंडुलकर, अशोक आठवले आदी उपस्थित होते. या शिबीरासाठी एकूण ३१० अपंग लाभार्थ्यांची नोंदणी व तपासणी करण्यात येऊन २६२ लाभार्थ्यांना साहित्य / साधने वाटप करण्यात आली.

८.११ धुळे, दि. २६ ते २७ नोव्हेंबर २०१२ - अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ, औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने केले निवासी मूकबधीर विद्यालय, देवपूर रोड, धुळे येथे २६ व २७ नोव्हेंबर २०१२ या कालावधीत धुळे जिल्ह्यातील अपंगांसाठी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीरासाठी एकूण ९० अपंग व्यक्तींची तपासणी करून ५९ गरजू अपंगांना आवश्यक असणा-या कृत्रिम अवयव साहित्य व साधनांचे वाटप करण्यात आले. या शिबिरात जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, समाज कल्याण सभापती, समाज कल्याण अधिकारी व मंचाचे समन्वयक सुहास तेंडुलकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

८.१२ नंदुरबार, दि. २८ व २९ नोव्हेंबर २०१२ - अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ, औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २८ व २९ नोव्हेंबर २०१२ रोजी महात्मा ज्योतीबा फुले, कोरीट रोड, नंदुरबार येथे नंदुरबार जिल्ह्यातील अपंगांसाठी शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीरात एकूण १५० अपंग व्यक्तींची तपासणी करून ५९ गरजू अपंगांना आवश्यक असणा-या कृत्रिम अवयव साहित्य व साधनांचे वाटप करण्यात आले.

८.१३ पुणे, दि. १ डिसेंबर २०१२ अपंग धोरण परिषद - मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आणि ३ डिसेंबर जागतिक अपंग दिनाचे औचित्य साधून अपंग हक्क विकास मंचातर्फे राज्यातल्या सर्व प्रवर्गातील अपंगांसाठी धोरण परिषद, निसर्ग कार्यालय, मार्केट यार्ड, पुणे येथे संपन्न झाली. अपंग हक्क विकास मंचाच्या वतीने मागील काही वर्षांपासून अपंगांच्यासाठी कार्य करणा-या स्वयंसेवी संस्था, अपंग व्यक्ती संघटन, सामाजिक कार्यकर्ते आदींच्या सहकार्याने तसेच महाराष्ट्र शासन व अपंग आयुक्तालय पुणे व समन्वयाने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या पुढाकाराने संवाद व समन्वय अभियान या ब्रिदवाक्याने या मंचाचे कार्य चालू आहे. विशेषतः कॅटलिस्ट म्हणून या मंचाद्वारे यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान भूमिका बजावत आहे. त्याचाच एक भाग म्हणून या परिषदेचे आयोजन करण्यात आले. या क्षेत्रातील महाराष्ट्र शासन, सामाजिक न्याय विभाग, आयुक्त अपंग कल्याण, पुणे, अनुभवी तज्ज्ञ, अपंग व्यक्ति, स्वयंसेवी संस्था व संघटना आणि कार्यकर्ते यांनी महाराष्ट्र राज्यात अपंगांना समान हक्क, समान संधी, संपूर्ण सहभाग मिळावा व होऊ घातलेला यूएनसीआरपीडी अॅक्ट २०१२, दृष्टीक्षेपात ठेवून प्रतिष्ठानच्या वतीने सर्वांच्या सहकार्याने मागील तीन ते चार महिन्यांपासून राज्यातील अपंगांसाठी सर्वकष अशा धोरणाचा मसुदा तयार करण्यात आला व तो या परिषदेच्या निमित्ताने शासनास सुपुर्त करण्याची प्रक्रिया संपन्न झाली. या परिषदेस देशाचे कृषीमंत्री व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे अध्यक्ष मा. ना. श्री. शरदराव पवार यांची विशेष उपस्थिती लाभली. यावेळी राज्याचे सामाजिक न्याय विभागाचे राज्यमंत्री मा. सचिन अहिर, आरोग्य व शिक्षण राज्यमंत्री मा. फौजिया खान, प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व माजी सनदी अधिकारी मा. श्रीनिवास पाटील, प्रतिष्ठानचे उपाध्यक्ष अरुणभाई गुजराथी, तसेच सामाजिक न्याय विभागाचे सचिव मा. आर. डी. शिंदे, या विभागाच्या उपायुक्त श्रीमती पवार तथा चव्हाण प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्ष तसेच या परिषदेच्या निमंत्रक मा. खा. सौ. सुप्रिया सुळे आदी मान्यवरांची उपस्थिती लाभली.

परिषदेच्या सुरुवातीस अपंग हक्क विकास मंचचे संयोजक विजय कान्हेकर यांनी उपस्थित मान्यवरांचे आणि सहभागींचे स्वागत केले. त्यानंतर या परिषदेच्या निमंत्रक मा. खा. सौ. सुप्रिया सुळे यांनी आपले प्रास्ताविक मनोगत व्यक्त केले. महाराष्ट्रातून ठिकठिकाणांहून आलेल्या सर्व अपंग बंधूभगिनींचे त्यांनी विशेष स्वागत केले आणि यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची सारांश रुपात माहिती दिली. चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विविध उपक्रमाप्रमाणेच महाराष्ट्रातील अपंगांसाठीच्या अपंग हक्क विकास मंच या व्यासपीठाला सर्वजण हक्काचे स्थान समजतात व मंचाच्या माध्यमातून अधोरेखित केल्याप्रमाणे संवाद व समन्वयाच्या माध्यमातून मंत्रालयापासून ते जिल्हा स्तरापर्यंत विविध स्वरूपातील प्रश्न सोडविण्याचे प्रयत्न आम्ही करत असतो. त्यात शासनाचे विविध विभाग, अपंग कल्याण आयुक्तालय व स्वयंसेवी संस्था, अपंग व्यक्ती यांचे सहकार्य झाले.

मा. सौ. सुप्रिया सुळे यांच्या उपस्थितीत विविध प्रवर्गांच्या अपंग व्यक्तींच्या हस्ते अपंग धोरण प्रस्तावित मसुदा राज्याचे सामाजिक न्याय राज्यमंत्री मा. सचिन अहिर यांच्या हाती सुपुर्त करण्यात आला. त्यानंतर मा. सचिन अहिर यांनी अपंग बांधव आणि कार्यकर्त्यांशी संवाद साधला. ते म्हणाले आज आपल्या चर्चेतून सर्वांचे मुद्दे एकत्र करून हे धोरण तयार होईल आणि शासनाच्या मार्फत मी ग्वाही देऊ इच्छितो. उद्घाटन सत्राचे प्रदर्शन समन्वयक अभिजीत राऊत यांनी केले.

उद्घाटन सत्रानंतर पुढील सत्रास प्रारंभ झाला. डॉ. संजय जैन यांनी मसुद्याच्या स्वरूपाविषयी माहिती उपस्थितांना दिली. मसुदा तयार करताना सुरुवातीपासून त्यांचा त्यात सहभाग असल्यामुळे त्यांनी अपंग धोरण कसे असले पाहिजे आणि त्यासाठी ते करताना अनेक त्रुटींचा अभ्यास करून त्यातल्या तरतुदींविषयी सांगितले. डॉ. समीर दलवाई यांनी चाइल्डहूड डिसऑबिलिटीवर उपस्थितांशी संवाद साधला. डॉ. कल्याणी मांडके यांनी अपंगांच्या शिक्षणावर आपले मनोगत सादरीकरणाद्वारे मांडले.

मा. फौजिया खान यांनी अपंग धोरण मसुदा पाहून आपल्याला आनंद झाल्याच्या भावना व्यक्त केल्या. आपण अपंगांच्या बाबतीत आरोग्य सुविधा पुरवण्याच्याबाबतीतल्या बैठकांना उपस्थित राहिलो. अधिका-यां सोबत चर्चा केल्या आणि अनेक योजनांमध्ये सुधारणा करण्याचा प्रयत्न केल्याचे सांगितले. लिब्रिंग विथ डिगनीटी चे महत्त्व त्यांनी मान्य करून अपंगांना मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न करण्यात आलेच पाहिजे असे सांगितले. मा. श्रीनिवास पाटील यांनी देखील त्यांच्या नेहमीच्या खुमासदार शैलीत अपंग बांधव आणि कार्यकर्त्यांशी संवाद साधला. शाहू महाराजांच्या धोरणांचा उल्लेख करत त्यांनी

शासनाने अपंगांच्या बाबतीत नेमकी कशी भूमिका घेतली पाहिजे हे स्पष्ट केले. त्यानंतरच्या सत्रात पालक प्रतिनिधी म्हणून सुनिता लेले यांनी अपंगत्वावर सादरीकरण सादर केले.

समारोप सत्रात अपंग हक्क विकास मंचाचे संयोजक विजय कान्हेकर यांनी २००६ साली यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचा अपंग हक्क विकास मंच स्थापन झाला आणि तो महाराष्ट्रात सर्व दूर पसरल्याचे सांगून या मंचाद्वारे होत असलेल्या अपंगांविषयक उपक्रमांची माहिती दिली. तसेच राज्याला अपंगांविषयक एक सर्वंकष धोरण असावे यासाठी मसुदा तयार केल्याचा उल्लेख करून हा मसुदा तयार करण्यासाठी शासन, सामाजिक संस्था, कार्यकर्ते, तज्ज्ञ व्यक्ती यांच्यासाठी कृती आराखडा करणे सुरु असल्याचे त्यांनी सांगितले. विजय कान्हेकरांच्या विनंतीवरून अंधत्वावर मात करून उच्चविद्याविभूषित डॉ. प्रा. संजय जैन यांनी या धोरण मसुद्याविषयीची सविस्तर माहिती उपस्थितांना दिली. मा. खा. सौ. सुप्रिया सुळे यांच्या संकल्पनेतून हे धोरण करण्याविषयीचा निर्णय घेण्यात आला. अपंग क्षेत्रातील काम करणारे ज्येष्ठ मार्गदर्शनक डॉ. वा. ना. तुंगार यांनी अपंग धोरण परिषद ही महाराष्ट्रासारख्या पुरोगामी राज्यात आणि विशेषतः पुण्यात घेतली जातेय याचा आनंद व्यक्त केला, पण त्याचबरोबर या राज्याला आजपर्यंत अपंगविषयक धोरण नसावे याची खंतही व्यक्त केली. मा. श्री. शरद पवार आणि मा. खा. सौ. सुप्रिया सुळे यांच्या पुढाकाराने या मसुद्याला पूर्णत्व येऊन तो मसुदा मूर्त स्वरूपात शासनाकडून मंजूर होईल ही आशा त्यांनी व्यक्त केली.

केंद्रीय कृषीमंत्री आणि यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार यांनी परिषदेचे समरोपीय भाषण केले. त्यांनी सुरुवातीलाच या मसुद्याचा सखोल अभ्यास अद्याप आपला झाला नसल्याचे सांगितले. अपंग हा देशाचा एक मोठा वर्ग असून या वर्गाकडे एका वेगळ्या दृष्टीकोनातून बघण्याची गरज आहे आणि चव्हाण प्रतिष्ठानने त्यात पुढाकार घेतला याबाबत त्यांनी आनंद व्यक्त केला. अपंग व्यक्तिमुद्दा समाजाचा एक घटक आहे, नागरिक आहे. इतरांसारखेच अधिकार त्यांनाही आहेत, सगळे हक्क आहेत ते इतरांच्या बरोबरीचे आहेत आणि ही अपेक्षा त्यांनी इतरांकडून ठेवली तर त्यात चुकीचे काही नाही. समाजाची सहानुभूती मिळवण्यापेक्षा त्यांना बरोबरीनं वागवणे ही त्यांची रास्त अपेक्षा आहे असेही ते म्हणाले. अपंगत्वाचे लवकर निदान होणे, व्यवसाय प्रशिक्षण, रोजगार संधी, सन्मानपूर्वक जगण्याची संधी, जिद्द आणि आत्मविश्वास निर्माण करणे यांची अपंगांना आवश्यकतस असल्याचे ते म्हणाले. समाजाच्या ज्या जबाबदा-या असतात त्यात शारीरिक किंवा इतर व्यंगामुळे कामाबाबत काही मर्यादा निश्चित येतात. अनुवंशिकता, अपघात, विकारामुळे अपंगत्व येऊ शकते. या सगळ्या घटकांच्या कमतरतेचा संबंध याची कारणमीमांसा करताना त्या व्यक्तीची जबाबदारी आहे की त्या व्यक्तीमुळे हे घडतंय हे पाहावे लागेल. त्यांनी उपस्थित असलेल्या डॉ. पंडयाच्या कर्तृत्वाचा गौरव केला आणि संजय जैन सारख्या प्राध्यापकाचाही उल्लेख करत ते म्हणाले कर्तृत्वात आपली कमतरता शिल्लक राहत नाही हे ही दोन उदाहरणं दाखवून देतात. अपंगांच्या पुनर्वसनात काम करत असलेल्या व्यक्ती आणि संस्थांविषयाचा उल्लेख त्यांनी केला. जन्मानंतर आणि जन्मतः आलेल्या अपंगत्वावर मात करून त्यांना स्वावलंबी कसे बनवता येईल याचा विचार करायलाच हवा असे ते म्हणाले. अपंग धोरणाच्या मसुद्याविषयी त्यांनी आता पुढील बैठक त्यांच्या उपस्थितीत होईल आणि त्यानंतरची बैठक केंद्र सरकारच्याचातीने होणा-या बैठकीची जबाबदारी स्वतः ते घेतील. चव्हाण प्रतिष्ठानचे मसुदा तयार करण्याच्या कामात सहभागी असलेले सर्व प्रतिनिधी आणि इतर संस्थांचे प्रतिनिधी यांच्या सहभागाने ही बैठक मुंबईत त्यांच्या उपस्थितीत संपन्न होईल असेही ते म्हणाले. सरकारला अपंगांसाठीचे धोरण जाहीर करायला लावू आणि त्या धोरणाची अंमल बजावणी होतेय की नाही यासाठी तीन, चार महिन्यांनी एकत्र येऊन त्याप्रकारे यंत्रणा कार्यान्वित होईल आणि शासनातर्फे त्याचा पाठपुरावाही करण्यात येईल याचा विचार नक्कीच करू असेही ते म्हणाले. सहानुभूती नको तर आमचा अधिकार आणि हक्क याच भावनेतून आम्ही या प्रश्नाकडे बघत असल्याचे त्यांनी सांगितले. संविधानात सगळ्यांसाठी समान अधिकार हे सांगितले आहे त्याची अंमलबजावणी करण्याकडे लक्ष देणे तसेच मुलांचे मानसिक आणि शारीरिक प्रश्न, सर्वांसाठी समान शिक्षण यात जन्मानंतर विषमता निर्माण झाली का या सगळ्या प्रश्नांकडे वेगळे पाहिले पाहिजे. प्रत्येकाची बुद्धी आणि इतर बाबींचा विचार केला पाहिजे. महाराष्ट्र सरकारने डिसेंबर १९९९ मध्ये राज्य अपंग वित्त विकास महामंडळाची स्थापना केली तेव्हा तिचा दृष्टीकोन व्यापक असला पाहिजे आणि त्यात आपण लक्ष घातले पाहिजे असेही ते म्हणाले.

शिक्षणाच्या पध्दतीत बदल असेल पण ज्ञान देताना त्यात काही फरक असणार नाही असे शिक्षण दिले गेले पाहिजे. आता देशाच्या उभारणीतही अपंग सहभागी झाल्याविना राहणार नाहीत. प्रत्येक अपंगांना सन्मानाने जगण्याची स्थिती निर्माण करणे हे काम आपण आता करायला पाहिजे. प्रगतीच्या प्रत्येक बाबतीत महाराष्ट्र राज्य पुढे असते. महिलांबाबत, औद्योगिकरणाबाबत, समाजातल्या अपेक्षित घटकांबाबत असो हे धोरण ही जिद्द आपल्याला अपंगाबाबतही पाहायला मिळेल अशी आशा व्यक्त करतो. आमची साथ तुम्हाला राहिल याचा विश्वास त्यांनी अपंग बांधवांना दिला.

या परिषदेचे वैशिष्ट्य म्हणजे आपल्यातल्या शारीरिक उणिवांवर मात करून महाराष्ट्राच्या कानाकोप-यातून १००० अपंग बांधव या परिषदेत सहभागी झाले होते. ही परिषद अतिशय शांततेत सूत्रसंचालन सकिना बेदी या अंध महिलेने आणि दिनेश मासोदकर या कार्यकर्त्याने अतिशय नेमकेपणाने आणि प्रभावी पध्दतीने केले. अपंग हक्क मंचाचे समन्वयक सुहास तेंडुलकर यांनी समारोपाच्या शेवटी सर्वांचे आभार मानले आणि सांकेतिक स्वरूपातल्या राष्ट्रीय गीताने अपंग हक्क धोरण परिषद ही एका भाऊक वातावरणात पार पडली.

८.१४ पुणे, अंदापूर दि. १२ डिसेंबर २०१२ - अपंग व्यक्तिंसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली, अपंग हक्क विकास मंच, मुंबई, आरोग्य विभाग, महाराष्ट्र शासन, जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद व महात्मा गांधी सेवा संघ संचालित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र पुणे यांचे संयुक्त विद्यमाने पुणे जिल्ह्यातील विविध प्रवर्गातील अपंग व्यक्तिंसाठी मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीराचे आयोजन दि. १२ डिसेंबर २०१२ रोजी पंचायत समिती इंदापूर पुणे येथे करण्यात आले. या शिबीरात २२ अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी करून लाभार्थ्यांना १७ श्रवणयंत्रे वाटप करण्यात आले.

८.१५ पुणे, (पाबळ) दि. १७ डिसेंबर २०१२ - अपंग व्यक्तिंसाठी कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीर :- सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली, अपंग हक्क विकास मंच, मुंबई, आरोग्य विभाग, महाराष्ट्र शासन, जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद व महात्मा गांधी सेवा संघ संचालित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र पुणे यांचे संयुक्त विद्यमाने पुणे जिल्ह्यातील विविध प्रवर्गातील अपंग व्यक्तिंसाठी मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबीराचे आयोजन दि. १७ डिसेंबर २०१२ रोजी भैरवनाथ हायस्कूल पाबळ, तालुका शिरूर, पुणे येथे करण्यात आले.

८.१६ नागपूर दि. १९ जानेवारी २०१३ - शासनाचा सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, अपंग आयुक्तालय, जिल्हा समाज कल्याण विभाग, जिल्हा परिषद, नागपूर व महात्मा गांधी सेवा संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने केंद्र सरकारच्या ए.डी.आय.पी. योजने अंतर्गत जिल्ह्यातील अपंगांना निःशुल्क कृत्रिम अवयव साहित्य वाटप करण्यात आले. पटवर्धन हायस्कूल परिसर, सीताबर्डी येथे निःशुल्क कृत्रिम अवयव तपासणी व मोजमाप शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. सकाळी १० ते दुपारी १.३० पर्यंत वानकर सभागृह, नंदनवन मतिमंद मुलांची कर्मशाळा, चित्रकला महाविद्यालयाच्या बाजूला, दक्षिण अंबाझरी मार्ग येथे अपंग बांधवांना निःशुल्क कृत्रिम अवयव व साहित्याचे वितरण करण्यात आले. या प्रसंगी ३०० अपंग लाभार्थ्यांची तपासणी करून यापैकी जयपूर फूट १६, कॅलिपर्स ८, तीनचाकी सायकल २५, व्हिलचेअर १०, कुबड्या ११, सर्जिकल शूज २, श्रवणयंत्र ९०, अंधकाठी ३०, गॉगल्स ३०, ब्रेलकीट ३० इत्यादी साहित्य अपंगांना देण्यात आले. या कार्यक्रमाला प्रामुख्याने सुप्रियाताई सुळे, राज्याचे अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री अनिल देशमुख, जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी अमित सैनी, जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी सुरेंद्र पवार, जिल्हा परिषद अध्यक्ष संध्या गोतमारे, उपाध्यक्ष चंद्रशेखर चिखले, दुर्गावती सरियाम आणि रायसोनी ग्रुप ऑफ इन्स्टिटयुशनस नागपूर उपाध्यक्ष हेमंत सोनारे इत्यादी मान्यवर उपस्थित होते.

८.१७ नंदुरबार दि. २० जानेवारी २०१३ - अपंग कल्याण आयुक्त, पुणे, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ, औरंगाबाद संचालित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र (घाटी) औरंगाबाद, जिल्हा परिषद समाज कल्याण विभाग, नंदुरबार यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ११ मार्च २०१२ रोजी तालुका व जिल्हा नंदुरबार अपंगत्व नियंत्रण / पुनर्वसन कार्यक्रम व साहित्य वाटप शिबीर नंदुरबार कृषी बाजार समिती येथे आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन वैद्यकीय शिक्षणमंत्री व फलोत्पादन मंत्री मा. ना. डॉ. विजयकुमार गावित यांनी केले.

९.९ वसुंधरा कक्ष (पर्यावरण संवर्धन अभियान) :-

वसुंधरा पर्यावरण संवर्धन अभियान आणि सृष्टीज्ञान संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षात शाळांमध्ये हवामान बदल विषयक शिक्षण व कृती प्रकल्प राबविण्यात आला. मुंबईतील १० शाळांमधील जवळ जवळ १००० विद्यार्थी या प्रकल्पात सहभागी झाले होते. हवामान बदल ही संपूर्ण जगाला ग्रासून टाकणारी एक पर्यावरणीय समस्या आहे. एकविसाव्या शतकाच्या सुरुवातीलाच तिचे दुष्परिणाम भारतात सुद्धा दिसू लागले आहेत. हवामान बदलामुळे समुद्रकिना-यावरील जीवन धोक्यात येत आहे. चक्रीवादळांची तीव्रता वाढत आहे. पिकांच्या प्रजाती कमजोर पडत आहेत, पाण्याच्या उपलब्धतेवर विपरीत परिणाम होत आहे, जैवविविधतेचा ठेवा नष्ट होत आहे म्हणूनच यावरील उपाययोजना गावापासून शहरांपर्यंत आणि कारखान्यांपासून शाळांपर्यंत सर्वत्र अंमलात येणे अपेक्षित आहे. ही व्यापक संकल्पना घेऊन मुंबईतील दहा शाळांमध्ये दर महिन्याला एक शिक्षण व कृती उपक्रम याप्रमाणे प्रकल्प राबविण्यास सुरुवात झाली.

पहिल्या सत्रात हवामान बदल व जागतिक तापमानवाढ याविषयावर स्लाईड शो घेण्यात आला. त्यामधील माहितीनुसार जागतिक तापमानवाढीसाठी सर्वाधिक कारणीभूत ठरणा-या कार्बनडाईड ऑक्साईडचे उत्सर्जन ऊर्जा क्षेत्रामधून जास्त होत असते. म्हणून विद्यार्थ्यांनी शाळेतील विजेच्या वापराचे ऑडीट शिक्षकांच्या सहकार्याने करावे असा उपक्रम विद्यार्थ्यांना देण्यात आला. या सर्वेक्षणाचा अहवाल विद्यार्थ्यांनी मुख्याध्यापकांना दिला आणि वीज वाचविण्याचे विविध उपाययोजना सुचवल्या व स्वतः त्याप्रमाणे वागण्यास सुरुवातही केली.

जलसंवर्धनाच्या सत्रामध्ये चमच्यातून पाणी पुढे पास करण्याचा खेळ घेण्यात आला. त्यानंतर खेळताना मुलांनी सांडलेले पाणी याबरोबरच जवळच, पाण्याचा अपव्यय, जलप्रदूषण, हवामान बदल व जागतिक तापमानवाढीचा पाण्याच्या उपलब्धतेवर होणारा परिणाम, पाण्याच्या वापराचे प्राधान्यक्रम यावर चर्चा करण्यात आली. शाळेतील पाण्याच्या वापराचे ऑडीट शिक्षकांच्या सहकार्याने करण्याचा उपक्रम विद्यार्थ्यांना देण्यात आला. यावेळी गळती होणा-या नळांतील पाणी मोजून एका महिन्याला पिण्याच्या पाण्याचा किती अपव्यय होते या निरीक्षणाचा अहवाल विद्यार्थ्यांनी मुख्याध्यापकांना दिला व त्यांनीही लागलीच गळक्या नळांना दुरुस्त करून घेतले. वृक्षारोपणाच्या सत्रात विद्यार्थ्यांबरोबर वनस्पतींचे वर्गीकरण, त्यांचे उपयोग, तसेच हवामान बदल व जागतिक तापमानवाढीचा त्यांच्यावर होणारा परिणाम याबद्दल चर्चा केली. या समस्येवर उपाय योजना म्हणून वृक्षसंवर्धन करणे हाच मोठा उपाय आहे. कडुलिंब, अडुळसा, तुळस, शतावरी, पानफुटी, पानओवा या सारख्या औषधी वनस्पती आणि ज्या शाळांमध्ये भरपूर सूर्यप्रकाश येईल अशी जागा उपलब्ध होती तेथे फुलपाखरांना आकर्षित करणा-या वनस्पतींची लागवड करण्यात आली. तसेच जेथे शाळेत जागा उपलब्ध नव्हती तेथे रोप विद्यार्थ्यांना घरी देण्यात आली. या रोपाना पाणी घालणे, त्यांची काळजी घेणे यासारख्या गोष्टींची जबाबदारी प्रकल्पातील सहभागी विद्यार्थ्यांना देण्यात आली.

कचरा व्यवस्थापनाच्या सत्रात विद्यार्थ्यांबरोबर कच-याबद्दल चर्चा करण्यात आली. कच-यामुळे होणा-या प्रदूषणाबद्दल माहिती देऊन शाळेत आढळून येणा-या कागदाच्या कच-याबद्दल चर्चा केली. कागद वाया घालवणे म्हणजेच तेवढी वृक्षतोड वाढविणे हे मुलांना पटवून दिले. रद्दी कागदापासून नवीन हॅडमेड पेपर कसा तयार करावा याचे प्रात्यक्षि दाखविले. या कार्यक्रमात स्वीडन या देशातील ज्युलिया आणि मार्टीन हे पर्यावरण विषयक चळवळीमध्ये काम करणारे स्वयंसेवक सहभागी झाले होते. त्यांनी स्वीडनमध्ये कशा प्रकारे घनकचरा व्यवस्थापन केले जाते याची माहिती दिली. तसेच विद्यार्थ्यांना रोपे तयार करण्यासाठी कागदाच्या पिशव्या कशा तयार कराव्या याचे मार्गदर्शन केले.

शेवटच्या सत्रात स्थानिक जैवविविधतेचा आयास करण्यासाठी शाळेच्या जवळील जैवविविधता संपन्न ठिकाणी क्षेत्रभेट आयोजित करण्यात आली. यासाठी शाळेजवळील बाग, मैदान, समुद्रकिनारा, खारफुटीचे जंगल, रोपवाटीका यासारख्या ठिकाणांची निवड करण्यात आली. तेथील वनस्पती व जीवसृष्टीचे निरीक्षण तसेच जाणवत असलेले धोके यांची नोंद घेण्यात आली.

सर्व उपक्रम जोनवारीच्या शेवटच्या आठवड्यात पार पाडल्यानंतर सन्माननीय परिक्षक, प्रज्ञाबोधिनी हायस्कूलच्या मुख्याध्यापिका श्रीमती सीमा शेख यांनी प्रत्येक शाळेला भेट दिली. विद्यार्थ्यांना हा विषय कितपत कळला आहे, शाळा हवामान बदल विषयक कोणते कृती प्रकल्प हाती घेत आहे याची त्यांनी मूल्यमापन केले. त्या अनुसार या दहा शाळांपैकी ३ सर्वोत्कृष्ट शाळांची निवड करण्यात आली.

दि. १२ फेब्रुवारी २०१३ रोजी या प्रकल्पाचा समारोप समारंभ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर सभागृहात सकाळी ९.३० ते १२.३० या वेळात पार पडला. या कार्यक्रमासाठी स्वीडन येथील क्लायमॅट अॅक्शनच्या पदाधिकारी श्रीमती कारीन व श्री रिकार्ड हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित राहिले होते. प्रथम त्यांनी शाळांनी मांडलेल्या प्रकल्पांची पाहणी केली. त्यानंतर सहभागी आणि विजेत्या शाळांना प्रमाणपत्रे व सन्मानचिन्हे प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आली. अनुक्रमे डी. एस. हायस्कूल, सायन प्रथम क्रमांक, सरस्वती मंदिर, माहिम, द्वितीय क्रमांक आणि अनुयोग विद्यालय, खार तृतीय क्रमांक या सर्वोत्कृष्ट शाळा ठरल्या.

या प्रकल्पामध्ये शिक्षण आणि कृतीला चालना देणारे ८० कार्यक्रम घेण्यात आले. केवळ शिकण्यापुरताच हा प्रकल्प मर्यादित न राहता विद्यार्थ्यांना गच्चीवर बागा फुलवल्या व जैविक शेती केली. यापासून प्रेरणा घेऊन मुंबईतील सर्वच शाळांनी या कृतीमधून बोध घेतला आणि असे कृती प्रकल्प हाती घेतले तर मोठ्या प्रमाणावर मुंबईच्या पर्यावरणाचे संवर्धन होईल. हवामान बदलाच्या समस्येला आळा घालण्यासाठी असे उपक्रम नक्कीच पथदर्शी ठरू शकतील असा विश्वास वाटतो.

९.१० वाहतूक सुरक्षा अभियान :-

महाराष्ट्रात दरवर्षी होणारे रस्त्यावरील अपघात व त्यात होणारे हजारो मृत्यू, हजारोंना येणारे अपंगत्व आपल्या सर्वांच्याच चिंतेचा विषय झाला आहे. शासनाचे सार्वजनिक बांधकाम, वाहतूक पोलीस, रस्ते वाहतूक विभाग हे रस्त्यावरील अपघातांना प्रतिबंध घालण्यासाठी आपापल्या परीने प्रयत्न करीत आहेत. महाराष्ट्रातील रस्त्यावर दरवर्षी जवळपास सुमारे ७०,००० इतके अपघात होतात. त्यामध्ये १२८४० हून अधिक मृत्यू आणि ३५००० हून अधिक माणसे जखमी होत असतात. जखमींमधील जवळपास निम्मे लोक कायमचे अपंग होऊन बसतात. देश पातळीवर हीच अपघातांची संख्या ३.५ लाखांवर असून जवळजवळ १,४०,००० मृत्यू आणि सुमारे ५० लक्ष लोक जखमी होत असतात. या अपघातातील मृत्युपैकी जवळपास ६० टक्के मृत्यू हे १९ ते ४४ या वयोगटातील व्यक्तींचे असतात. एवढ्या मोठ्या संख्येने युवा पिढी यात जीव गमावते. सदर अपघातांना पायबंद बसावा आणि रस्ते अपघातात होणा-या मृत्युंना आळा घालण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईच्या, वाहतूक सुरक्षा अभियानाच्यावतीने प्रयत्न केले जात आहेत.

वाहतूक सुरक्षा अभियानाच्या वतीने ए.आर.ए.आय. यांच्या वार्षिक कार्यक्रमात जनजागृती कार्यक्रम घेण्यात आला होता. मा. खा. सौ. सुप्रियाताई सुळे या कार्यक्रमाच्या प्रमुख पाहुण्या म्हणून उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमातर्गत येणा-या सर्व उपस्थितांना रस्ता सुरक्षा मार्गदर्शक तत्वाचे शुभेच्छा पत्रक वाटण्यात आले होते. या कार्यक्रमाला देशातून-विदेशातून तसेच पुणे शहरातून सुमारे १००० जणांनी भेट दिली होती. या कार्यक्रमाकरिता शुभेच्छा पत्र, फ्लेक्स, स्टँडी वापरण्यात आले होते.

वाहतूक सुरक्षा अभियानाच्या वतीने रायगड जिल्हा पोलीस वाहतूक विभाग व रस्ते वाहतूक विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने वडखळ (जिल्हा रायगड) येथे जनजागृती कार्यक्रम घेण्यात आला होता. या कार्यक्रमाचे रायगड जिल्ह्याचे अतिरिक्त पोलीस अधीक्षक मा. श्रीमती अधिनी सानप यांनी अध्यक्षपद सांभाळले. या कार्यक्रमास रायगड पोलीस वाहतूक शाखेचे वरिष्ठ अधिकारी तसेच अन्य मान्यवर उपस्थित होते. सुमारे दोनशेच्या वर वाहन चालकांनी या कार्यक्रमास हजेरी लावली होती. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला सर्व चालकांना जनजागृतीवर आधारित एक चित्रफीत दाखविण्यात आली. नंतर रायगड पोलीस वाहतूक विभागाच्या अधिका-यांनी चालकांना उपदेशपर भाषण केले. रायगड जिल्ह्यातील २५ वर्षे विना अपघात वाहन चालविणा-या एस.टी. चालकांही गौरव करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या शेवटी अध्यक्षांनी आपल्या भाषणात चालकांना अपघात टाळण्यासाठी विविध विषयावर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमात लायन्स क्लब यांच्या सहकार्याने चालाकासाठी मोफत नेत्र तपासणी व मधुमेह

तपासणी शिबीराचेही आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास उपस्थित राहिलेल्या जवळ जवळ सर्वच चालकांनी आपल्या नेत्र व मधुमेह तपासणी करून लाभ घेतला. या कार्यक्रमातर्गत येणा-या सर्व डेलीगेटसना रस्ता सुरक्षा मार्गदर्शक तत्वाचे शुभेच्छा पत्रक वाटण्यात आले होते. तसेच आपण पुणे येथे तयार केलेले फ्लेक्स, स्टॅंडी यांचाही वापर या कार्यक्रमात करण्यात आला होता.

१०.१ पुणे विभागीय केंद्र :-

विभागीय केंद्र, पुणेचे कामकाज श्री. अजित निंबाळकर यांचे अध्यक्षतेखाली चालते. दैनंदिन कामकाज केंद्राचे सचिव श्री. अंकुश काकडे व खजिनदार श्री. शांतिलाल सुरतवाला पाहतात.

१.१ यशवंतराव चव्हाण जीवन कार्य स्पर्धा परीक्षा :- दिनांक १२ मार्च २०१२ पासून संयुक्त महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा जन्मशताब्दी महोत्सव महाराष्ट्र शासन व अन्य अनेक संस्थांतर्फे वर्षभर पाळण्यात आला. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईतर्फेही या वर्षात अनेक उपक्रम राबविण्यात येत आहेत. महाराष्ट्र शासनाचे माहिती व जनसंपर्क संचालनालयातर्फे यासाठी लोकराज्याचा मार्च २०१२ चा यशवंत किर्तिवंत हा खास अंक काढण्यात आला आहे. यशवंतराव चव्हाण यांचे विचार माध्यमिक शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये त्यांच्या तारुण्य पदार्पणातच रुजविले लावेत या उद्देशाने लोकराज्याच्या मार्च २०१२ चे अंकाच्या ३०० प्रती पुणे केंद्राला, माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांना वाटण्यासाठी आणि त्यावर आधारित स्पर्धा परीक्षा घेणेसाठी नित्युंदन गोत्रीय भिडे प्रतिष्ठानने उपलब्ध करून दिल्या. वनराईने या कार्यास हातभार लावला. शाळांच्या उत्स्फूर्त प्रतिसादामुळे ५० शाळांमध्ये १२०० विद्यार्थ्यांसाठी भिडे प्रतिष्ठानतर्फे तयार केलेली प्रश्नपत्रिका पुणे केंद्रामार्फत छापून जून २०१२ मध्ये लोकराज्याच्या ६०० अंकांसह वितरीत करण्यात आली. २४ ते ३१ जुलै २०१२ चे दरम्यान शाळांना सोयीस्कर तारखांना परीक्षा घेऊन ७८७ प्रश्नपत्रिका केंद्राकडे तपासणीसाठी आल्या. त्यावर भिडे प्रतिष्ठान व वनराई यांचे सहकार्याने गुणवंत विद्यार्थ्यांना दि. २८.९.२०१२ रोजी केंद्राचे अध्यक्ष श्री. अजित निंबाळकर यांचे हस्ते वनराईचे एको क्लबमध्ये विद्यार्थ्यांना पारितोषिके वाटण्यात आली. प्रथम, द्वितीय व तृतीय पारितोषिके अनुक्रमे रु.१०००/-, रु.७५०/- व रु.५००/- तर शाळावार उत्तेजनार्थ पारितोषिके प्रत्येकी रु.२५०/- ज्या शाळांचे नंबर पहिल्या तीन क्रमांकात आले नाहीत त्या शाळांतील गुणवंत विद्यार्थ्यांना ही उत्तेजनार्थ पारितोषिके वाटली. (एकूण विद्यार्थी १८) कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री. जयराम देसाई यांनी केले.

१.२ वारक-यांसाठी अल्पोपहार, औषधे व चष्मे वाटप :- दिनांक १४.६.२०१२ रोजी सालाबादप्रमाणे श्री. संत ज्ञानेश्वर महाराज व जगद्गुरु तुकाराम महाराज पालखी सोहळ्यात पुण्या नगरीत आलेल्या वारक-यांसाठी स्पेशल चहा, शिरा, उप्पीटाचा अल्पोपहार तसेच चष्मे व औषधे वाटप यांचा कार्यक्रम वारक-यांसाठी तिरंगा भवन, बेलबाग चौक या ठिकाणी श्री. शांतिलाल सुरतवाला व श्री. अंकुशराव काकडे यांचेमार्फत केंद्रातर्फे आयोजण्यात आला होता. हजारो वारक-यांनी अल्पोपहार, औषधे व चष्मे वाटपाचा फायदा घेतला.

१.३ प्रचार प्रसिध्दी :- प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. श्री. शरद काळे यांनी श्री. भिडे यांना श्री. ना. धो. महानोर यांनी संकलित केलेल्या यशवंतराव चव्हाण यांचे मौलिक विचार या प्रतिष्ठानचे प्रकाशित पुस्तिकेच्या १० प्रती उलब्ध करून दिल्या होत्या. त्या संपादक दै. महाराष्ट्र टाइम्स, पुणे आवृत्ती आणि संचालक आकाशवाणी, पुणे यांना उपलब्ध करून देण्यात येऊन यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्षात या विचारांना जरूर ती प्रसिध्दी देण्यासंबंधी अनुक्रमे श्री. ढमाळ व श्री. परळीकर यांचेमार्फत पाठपुरावा करण्यात आला. त्यास अनुसरून सध्या घडणा-या घडामोडींचे संदर्भात ज्या त्यावेळी असे विचार महाराष्ट्र टाइम्स, पुणे आवृत्तीचे मुखपृष्ठावर प्रसिध्द करण्यात आले ते खालीलप्रमाणे :

- १) पुणे शुक्रवार दि. ७ सप्टेंबर २०१२ - बातमी :- श्री ह. मो. मराठे, अध्यक्ष, मराठी साहित्य संमेलन विरुध्द संभाजी ब्रिगेड यशवंतरावांचे विचार - 'ब्राम्हण हा ब्राम्हणांपुरता विचार करतो, माळी केवळ माळ्यांपुरता विचार करतो हे मासले मी केवळ नमुन्या दाखल सांगत आहे. जातीयवादाचा हा विचारच समूळ नष्ट केला पाहिजे. तेव्हाच महाराष्ट्राचे सामाजिक मन एकजिनसी होईल'.

- २) गुरुवार दि. १३ सप्टेंबर २०१२ - बातमी :- सध्याचे राजकारण, व्यक्तीकेंद्रीत राज्यस्तरीय पक्ष व त्यांचे स्वार्थी राजकारण. यशवंतरावांचे विचार - 'पक्ष निष्ठेने चालतात हे खरे असले तरी, लोकशाहीत पक्ष विचारांच्या निष्ठेने चालले पाहिजेत, व्यक्तीनिष्ठेने नव्हे'.
- ३) शुक्रवार दि. १४ सप्टेंबर २०१२ - बातमी :- उद्योगात टिकण्यासाठी संघर्षाचे आवाहन. यशवंतरावांचे विचार - 'निव्वळ प्रार्थनेने, चांगल्या प्रार्थनेने नंदनवन फुलणार नाही, त्यासाठी जिद्दीने काम करावे लागेल, कष्टाची गंगा उपसावी लागेल'.
- ४) शुक्रवार दि. १५ सप्टेंबर २०१२ - बातमी :- रिटेल विदेश गुंतवणूक - आर्थिक धोरणे. मल्टीब्रँड रिटेल ५१ टक्के फॉरेन डायरेक्ट इन्वेस्टमेंट. यशवंतरावांचे विचार - 'कोणत्याही देशाची परराष्ट्र, संरक्षण आणि अंतर्गत आर्थिक धोरणे परस्परांवर अवलंबून असतात. त्यांच्यात परस्पर संघर्ष सुरु झाल्यास देशाचे भवितव्य धोक्यात येते'.

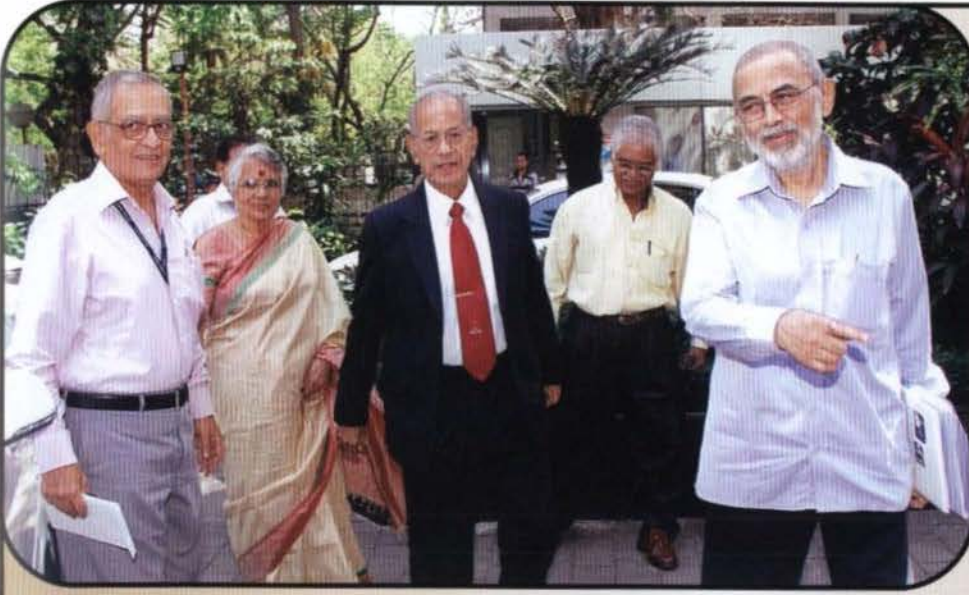
पुणे आकाशवाणीवरून दि. १३ ते १६ ऑक्टोबर २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण यांचे मौलिक विचार आकाशवाणी पुणेमार्फत सकाळी ५.५५ वाजता प्रसारित होणा-या चिंतन या कार्यक्रमात प्रसिद करण्यात आले. यशवंतरावांचे विचारांचा प्रसार होण्याचे दृष्टीने मा. काळे साहेब यांनी सूचना लक्षात घेऊन यशवंतराव चव्हाण यांच्या 'कृष्णाकांठ' या पुस्तकाच्या ५० प्रती माध्यमिक शाळेच्या विद्यार्थ्यांना उपलब्ध व्हाव्यात व त्या ग्रंथावर एक निबंध स्पर्धा व वक्तृत्व स्पर्धा घेता यावी म्हणून नित्युंदन गोत्रीय भिडे प्रतिष्ठानने विभागीय केंद्राला उपलब्ध करून दिल्या आहेत. त्या प्रती ज्या शाळा या स्पर्धामध्ये भाग घेणार आहेत व आपले विद्यार्थी स्पर्धेला पाठविणार आहेत त्या शाळांचे ग्रंथालयांना सप्रेम भेट म्हणून वाटप करण्यात आल्या. त्यापैकी एक प्रत आकाशवाणी, पुणे यांना देऊन सदर ग्रंथाचे वाचन आकाशवाणीवरील ग्रंथवाचन कार्यक्रमात व्हावे म्हणून विनंती करण्यात आली. याबाबत आकाशवाणी सातारा यांनी पुढाकार घेऊन सदर ग्रंथवाचन कार्यक्रमाचे आयोजन केले व त्याचे प्रक्षेपण पुणे आकाशवाणी वरून करण्यात आले.

निबंध स्पर्धेत शिक्षक व विद्यार्थी मिळून अनुक्रमे १०१ व २०४ निबंध आले. त्यांना प्रत्येकी १० बक्षिसे दि. ३०.१२.२०१२ रोजी प्राचार्य नूलकर व भिडे प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष कुमार भिडे यांचे हस्ते वाटण्यात आली. त्याचप्रमाणे सर्व शाळांना स्मृतीचिन्हे देखील वाटण्यात आली. श्री. शांतिलाल सुरतवाला यांनी आभार प्रदर्शन केले.

१.४ मा. यशवंतराव चव्हाण प्रतिमेचे बिल्ले वाटप :- प्रतिष्ठानच्या कराड विभागीय केंद्राकडून उपलब्ध ५०० अधिक २०० असे एकूण ७०० बिल्ले माध्यमिक शाळांतील इयत्तातील ६७० मोनिटरसना जुलै व ऑगस्ट २०१२ मध्ये वाटण्यात आले.

१.५ विद्यार्थ्यांना सूर्यनमस्काराचे महत्त्व :- लक्ष्मी व्यंकटेश चॅरिटेबल ट्रस्टच्या सहकार्याने वनराईचे एको क्लबमध्ये झालेल्या शिक्षकांच्या दि. २७.७.२०१२ चे सभेमध्ये दुपारी ३.३० वाजता सूर्यनमस्काराचे शास्त्रीय महत्वाबाबत परिपत्रके वाटून माहिती देण्यात आली. त्याचप्रमाणे सूर्यनमस्कार प्रशिक्षणासाठी ज्या शाळांना पुरुष व महिला प्रशिक्षक उपलब्ध करून देण्याची माहिती श्री शेंडे, अध्यक्ष, लक्ष्मी व्यंकटेश ट्रस्ट यांनी दिली. सदर संस्थेने सूर्यनमस्कार स्पर्धेचे आयोजनही केले. तसेच लक्ष्मी व्यंकटेश चॅरिटेबल ट्रस्टच्या सहकार्याने यशवंतराव चव्हाण हायस्कूल, बिबवेवाडी येथे विद्यार्थ्यांसाठी शाळेचे सहकार्याने एका व्याख्यानाचे आयोजनही करण्यात आले.

१.६ यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमाला :- मा. यशवंतराव चव्हाणांचे मौलिक विचार विद्यार्थ्यांमध्ये प्रसृत व्हावेत आणि महाराष्ट्र व देशाच्या प्रगतीसाठी त्यांनी केलेल्या निःस्वार्थी कार्याची विद्यार्थ्यांना माहिती होऊन त्यांना प्रेरणा मिळावी या उद्देशाने इयत्ता ८वी ते ९वी विद्यार्थ्यांसाठी यशवंतराव चव्हाणांचे प्रकल्भ विचार आणि कार्य यावर पुढील सात व्याख्याने प्रा. प्र. त्र्य. पंडित यांचेमार्फत शाळांमध्ये देण्यात आली. डॉ. वसंतदादा पाटील प्रशाला, (दि. १२.७.२०१२), सेंट क्रिस्पिन्स होम विद्यालय, (दि. १३.७.२०१२), कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यानिकेतन, (दि. १८.७.२०१२), सरीता विद्यालय, पर्वती, (दि. ३०.७.२०१२), नूतन बालविकास मंदिर, माध्यमिक शाळा, स्काऊट ग्राऊंड, (दि. ३०.७.२०१२), एस. एम. जोशी हिंदी

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते
श्री. एस. श्रीधरन् व त्यांच्या पत्नी यांचे
चव्हाण केंद्रात स्वागत करतांना प्रतिष्ठानचे
संरचिणीस मा. श्री. शरद काळे

केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष
मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते यशवंतराव
चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते
श्री. एस. श्रीधरन् यांना चव्हाण सेंटरमध्ये
सन्मानपत्र प्रदान करतांना.

केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष
मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते
यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते
श्री. एस. श्रीधरन् यांना चव्हाण सेंटरमध्ये
सन्मानपत्र प्रदान करतांना प्रतिष्ठानचे
पदाधिकारी व सन्माननीय सदस्य.

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते
श्री. एस. श्रीधरन् यांच्याशी हितगुज करतांना
केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष
मा. श्री. शरदराव पवार सोबत विश्वस्त
श्री. राम प्रधान, श्री. बी. के. अगरवाल व
कार्यकारिणी मंडळ सदस्य
श्री. श्रीनिवास पाटील.

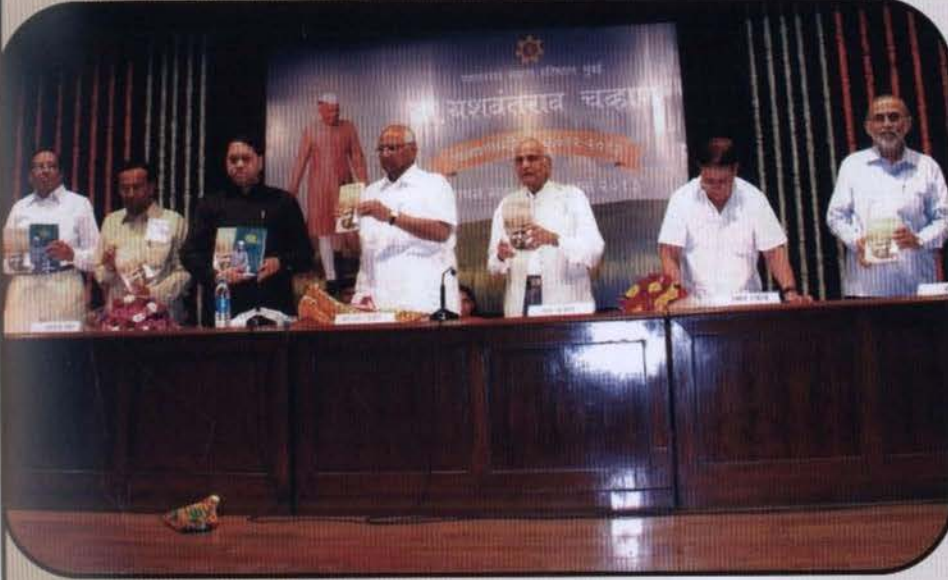

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते
श्री. एस. श्रीधरन् व त्यांच्या पत्नी यांच्याशी
हितगुज करतांना प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा
सौ. सुप्रिया सुळे सोबत विश्वस्त
श्री. राम प्रधान, अणुऊर्जा शास्त्रज्ञ व
यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार निवड
समितीचे अध्यक्ष डॉ. अनिल काकोडकर.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे विश्वस्त
मा. श्री. राम प्रधान, कोकण रेल्वेचे
भाग्य विधाते श्री. एस. श्रीधरन् व
अणुऊर्जा प्रकल्पाचे अध्यक्ष तसेच यशवंतराव
चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार निवड समितीचे
अध्यक्ष मा. डॉ. अनिल काकोडकर
एका प्रसन्न मुद्रेत.

प्रतिष्ठानचे विश्वस्त श्री. राम प्रधान यांच्या 'वाटचाल' या पुस्तकाचे प्रकाशन करताना केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार सोबत प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व महाराष्ट्र विधान सभेचे अध्यक्ष मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील, उपाध्यक्ष मा. श्री. अरुण गुजराथी, विश्वस्त श्री. राम प्रधान व डॉ. सदानंद मोरे.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या 'कृष्णाकांठ' या पुस्तकाच्या हिंदी आवृत्तीचे व 'भूमिका' या पुस्तकाच्या पुनर्मुद्रित पुस्तकाचे प्रकाशन करताना केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार सोबत प्रतिष्ठानचे उपाध्यक्ष मा. श्री. अरुण गुजराथी, डॉ. सदानंद मोरे, विधान सभेचे अध्यक्ष मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील, विश्वस्त मा. श्री. राम प्रधान, कोषाध्यक्ष मा. श्री. हेमंत टकले व सरचिटणीस मा. श्री. शरद काळे.

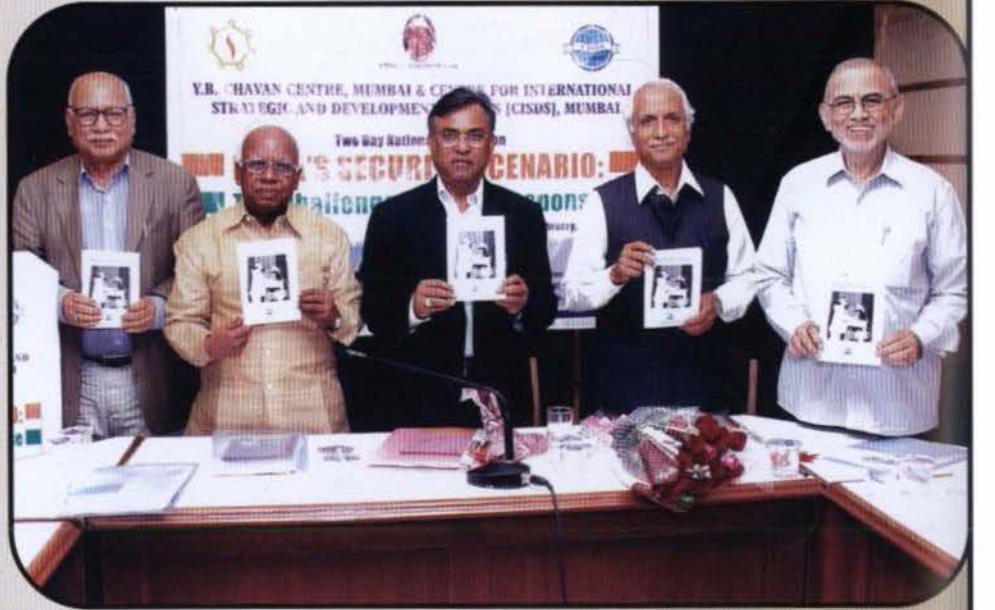
नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण सामाजिक युवा, क्रीडा, विशेष क्रीडा पुरस्कार २०१२ चे वितरण प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते झाले. त्या प्रसंगी सर्व विजेते तसेच, सोबत विधानसभेचे अध्यक्ष मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील, उपाध्यक्ष मा. श्री. अरुण गुजराथी व कार्याध्यक्ष सौ. सुप्रिया सुळे.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक अँड डेव्हलपमेंट स्टडीज, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'संरक्षण' या विषयावर आयोजित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत बोलताना श्री. सावंत सोबत प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. श्री. शरद काळे व इतर मान्यवर.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक अँड डेव्हलपमेंट स्टडीज, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'संरक्षण' या विषयावर आयोजित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत अहवालाचे प्रकाशन करतांना.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त चव्हाण सेंटर, मुंबई येथे यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सेंटर फॉर इंटरनॅशनल स्ट्रॅटेजिक अँड डेव्हलपमेंट स्टडीज, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'संरक्षण' या विषयावर आयोजित केलेल्या दोन दिवस चाललेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेच्या समारोप प्रसंगी बोलताना प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. श्री. शरद काळे.

विभागीय केंद्र कराडच्या वतीने
बांधकाम व्यावसायिक श्री. विजय शिर्के
यांचा सत्कार करताना प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व
केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार
सोबत केंद्राचे अध्यक्ष व
ग्रामविकास मंत्री मा. श्री. जयंत पाटील,
मा. श्री. श्रीनिवास पाटील.

विभागीय केंद्र कराड व सौ. वेणूताई चव्हाण
पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट कराड या संस्थांची
पाहणी करताना करवीर ज्ञानपीठाचे शंकराचार्य
सोबत सचिव श्री. माहेनराव डकरे.

यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त
आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात बोलताना
विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष
श्री. गिरीश गांधी.

विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित केलेल्या परिसंवादात बोलताना.

विभागीय केंद्र, पुणे यांच्यामार्फत आयोजित केलेल्या दिवाळी पहाट कार्यक्रमात बोलताना शीवशाहीर बाबासाहेब पुरंदरे, सोबत केंद्राचे अध्यक्ष मा. श्री. अजित निंबाळकर व सचिव श्री. अंकुशराव काकडे.

यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी कार्यक्रमात बोलताना विभागीय केंद्राचे सचिव श्री. अंकुशराव काकडे सोबत केंद्राचे अध्यक्ष मा. श्री. अजित निंबाळकर व आमदार मा. श्री. उल्हासदादा पवार.

कृषी व सहकार व्यासपीठामार्फत आयोजित केलेली जलदिंडी.

विभागीय केंद्र, कोकणच्या वतीने आयोजित केलेल्या
ज्येष्ठ नागरिक दिनानिमित्त ज्येष्ठांचा सत्कार करताना
मा. श्री. राजेंद्र गावीत व
केंद्राचे अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये.

विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या
जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात आपले
विचार मांडताना प्राचार्य डॉ. यशवंत पाटणे, सोबत
केंद्राचे अध्यक्ष डॉ. जनार्दन वाघमारे.

विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने मा. यशवंतराव चव्हाण
यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या सांगता समारंभात
मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या छायाचित्रांचे कॅलेन्डर
प्रकाशित करताना केंद्राचे अध्यक्ष डॉ. जनार्दन वाघमारे.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई
संस्थापक दि. २०१२-१३
लोकार्पण करित आहे
महाराष्ट्रीय ज्ञानकोश
डॉ. केतकरांच्या मार्गदर्शने
<http://www.ketkardnyankosh.com>

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथीदिनी
दि. २५ नोव्हेंबर २०१२ रोजी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व
केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते
श्री. व्यं. केतकरांच्या 'महाराष्ट्रीय मराठी ज्ञानकोश' यांचे
इंटरनेटवर प्रस्थापन करण्यात आले.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र नाशिकच्या वतीने 'बोल महामानवांचे' या विषयावर व्याख्यान देताना आंतरराष्ट्रीय किर्तीचे अर्थातज्ञ व केंद्रीय नियोजन मंडळाचे सदस्य डॉ. नरेंद्र जाधव.

शिक्षण विकास मंचच्या वतीने श्रीमती कुमूद बन्सल यांच्यावर प्रकाशित केलेल्या पुस्तकाचे प्रकाशन करताना कार्याध्यक्षा सौ. सुप्रिया सुळे सोबत सरचिटणीस श्री. शरद काळे व श्री. वसंतराव काळपांडे.

शिक्षण विकास मंचच्या वतीने आयोजित करण्यात आलेल्या शिक्षण कट्टा चर्चासत्र.

वसुंधरा पर्यावरण कक्षामार्फत प्रमाणपत्र वितरण प्रसंगी.

माध्यमिक विद्यालय, गोळीबार मैदान, (दि. ८.८.२०१२), कन्या विद्यालय, भारती विद्यापीठ, कात्रज, पुणे (दि. १६.८.२०१२).

१.७ **शब्दांचे सामर्थ्य : ग्रंथ प्रकाशन :-** मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे लेख, साहित्य आणि भाषणे यांचा अंतर्भाव असलेले शब्दांचे सामर्थ्य या मा. श्री. राम प्रधान संपादित ग्रंथाची द्वितीय आवृत्तीचे प्रकाशन मा. श्री. दिलीप वळसे पाटील, अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य विधानसभा यांचे हस्ते दि. ७.६.२०१२ रोजी करण्यात आले. या कार्यक्रमास दिलीप पाडगांवकर व मधुकर भावे यांची भाषणे झाली. श्री. अजित निंबाळकर यांनी प्रतिष्ठानचे कार्यासंबंधी माहिती दिली. श्री. अंकुशराव काकडे यांनी प्रास्ताविक व आभार प्रदर्शन केले.

१.८ **एका पायावर :-** या श्री. शिदीड यांच्या आत्मचरित्राच्या लेखिका सौ. आरती शिदीड आणि पुणे जिल्हा सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे गेल्या ४० वर्षांतील यशस्वी पदाधिकारी श्री. सुरेश शिदीड यांचा गौरव समारंभ दि. १२.४.२०१२ रोजी पटवर्धन सभागृह, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे या ठिकाणी डॉ. सौ. माधवी वैद्य, कार्याध्यक्ष, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली प्रतिष्ठानतर्फे संपन्न झाला. सुरुवातीस श्री सुरेश शिदीड व सौ. आरती शिदीड या उत्सवमूर्तींचा परिचय प्रतिष्ठानचे एक संयोजक श्री मोरेश्वर परळीकर यांनी करून दिला. त्यावेळी प्रा. मिलिंद जोशी व प्रा. प्र. त्र्यं. पंडित यांनी लेखिकेच्या गौरवार्थ भाषणे केली. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व सूत्रसंचालन श्री. भिडे यांनी केले. पाहुण्यांचे स्वागत व आभार श्री. शांतिलाल सुरतवाला यांनी मानले.

१.९ **एकांकिका प्रकाशन :-** प्राचार्य सोनाप्रा यांनी मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे दलीतांबाबतचे उदार धोरणावरील विचारांवर आधारित तीन एकांकिकांचे अरे सरकार सरकार हे पुस्तक तयार केले. त्याचे प्रकाशन विशाल सहयाद्री सभागृहामध्ये श्री. अंकुशराव काकडे यांचे अध्यक्षतेखाली दि. २८.११.२०१३ रोजी प्रतिष्ठान व त्यांची संस्था यांचे संयुक्त विद्यमाने पार पडले.

१.१० **छायाचित्र प्रदर्शन :-** मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या कारकिर्दीवर आधारित छायाचित्र प्रदर्शन, विभागीय केंद्र व संवाद पुणे यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आले. प्रदर्शनाचे उद्घाटन प्रख्यात व्यंगचित्रकार श्री. मंगेश तेंडुलकर यांनी केले. त्यावेळी श्री. उल्हासदादा पवार, श्री. अजित निंबाळकर, श्री. काकडे, श्री. सुरतवाला इत्यादी हजर होते. सदर प्रदर्शन दि. १८ ते २० ऑक्टोबर दरम्यान बालगंधर्व कलादालन, पुणे येथे भरले होते. त्याचप्रमाणे विभागीय केंद्र, पुणे व महाराष्ट्र साहित्य परिषद यांचे संयुक्त विद्यमाने परिषदेच्या मज्जाच मजा या त्रैमासिकाचे प्रकाशन मा. श्री. शरदराव पवार यांचे हस्ते दि. १९ ऑक्टोबर २०१२ रोजी बालगंधर्व रंगमंदिरात करण्यात आले. त्यावेळी केंद्रातर्फे डॉ. मोहन धारिया, श्री. सा. रे. पाटील, श्री. रावसाहेब शिंदे, श्री. रामभाऊ जोशी, श्री. ना. धो. महानोर, श्री. लक्ष्मण माने, श्री. नीलकंठराव कल्याणी (यांचा सत्कार त्यांचे सुपुत्र यांनी स्वीकारला) या ज्येष्ठांचा गौरव मा. श्री. शरदराव पवार यांचे हस्ते करण्यात आला. हा कार्यक्रम महापौर सौ. वैशाली बनकर यांचे तसेच सर्वश्री अजित निंबाळकर, अंकुश काकडे, शांतिलाल सुरतवाला यांचे उपस्थितीत आणि विधान सभेचे अध्यक्ष दिलीपराव वळसे-पाटील यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. श्री. निंबाळकर यांनी केंद्राचे पुणे येथील कार्यक्रमांची माहिती दिली.

१.११ **ज्येष्ठ नागरिकांसाठी पर्वती चढणे - उतरणे स्पर्धा :-** प्रतिवर्षीप्रमाणे वरील स्पर्धा दि. ४ नोव्हेंबर २०१२ रोजी घेण्यात आली. दरवर्षी स्पर्धेत सहभागी स्पर्धकांचा सहभाग वाढत आहे. वय वर्षे ५० ते ६०, ६१ ते ७० आणि ७० वर्षांचे पुढील पुरुष व महिलांसाठी ही स्पर्धा सायंकाळी ४.०० ते ६.०० या वेळेत आयोजिली होती. स्पर्धेची सुरुवात श्री. अंकुशराव काकडे यांचे भाषणानंतर पोलीस उपआयुक्त श्री. मकरंद रानडे यांनी झेंडा दाखवून करण्यात आली. स्पर्धेमध्ये शतायुषी श्री. दिनकरकाका यांनी सहभाग घेतला. त्यांचा यथोचित गौरव बक्षिस समारंभाचे वेळी मा. श्री. अजित निंबाळकर यांचे हस्ते करण्यात आला. श्री. शांतिलाल सुरतवाला यांनी या स्पर्धेचे आयोजनाची जबाबदारी स्विकारून ती यशस्वीपणे पार पाडली. स्पर्धकांना स्नेहभोजनाची व्यवस्थाही करण्यात आली. यंदाचा पर्वती भूषण पुरस्कार श्री. हरिभाऊ चितळे यांना देण्यात आला व पुरस्कार विजेत्यास रु.११,०००/- व स्मृतीचिन्ह मा. निंबाळकरसाहेबांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आले. त्याचप्रमाणे प्रत्येक गटातील पुरुष व महिला विजेत्यास अनुक्रमे प्रथम रु.१०००/-, द्वितीय रु.७५०/-, तृतीय रु.५००/- व उत्तेजनार्थ रु.२५०/- याप्रमाणे स्मृतीचिन्हासोबत वाटण्यात आली.

१.१२ **दिवाळी पहाट :-** दरवर्षीप्रमाणे प्रतिष्ठानतर्फे रंगारंग दिवाळी पहाट कार्यक्रम मंगळवार दि. १३ नोव्हेंबर २०१२ रोजी सकाळी विविध वाघांची बहारदार जुगलबंदी, पोटभर हसा, कु. आर्य काकडे याच कार्यक्रमात “दिवाळी पहाट पुरस्कार”. मा. बाबासाहेब पुरंदरे यांचे हस्ते इतिहासतज्ञ श्री. निनाद बेडेकर यांना देण्यात आला. तसेच युवा कलाकार पुरस्कार कु. मंजुश्री ओक यांना देण्यात आला. श्री. बेडेकर ‘मी छत्रपती शिवाजी महाराज बोलतोय’ हा कार्यक्रम सादर केला. तर सायली जोशी यांनी ‘रमा-माधव’ मधील एक प्रसंग सादर केला. त्यानंतर श्री. जितेंद्र भुरुक व सहकलाकार यांनी १०.०० वाजेपर्यंत ‘गीतां का सफर’ हा कार्यक्रम सादर केला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री. प्रकाश पायगुडे व योगेश सुपेकर यांनी केले. कार्यक्रमास श्री. अजित निंबाळकर, श्री. अंकुशराव काकडे, श्री. शांतिलाल सुरतवाला इत्यादी अनेक मान्यवर तसेच हजारों श्रोत्यांनी हजेरी लावून कार्यक्रम यशस्वी केला.

१.१३ **सावित्रीच्या लेकी पुरस्कार :-** दि. १५ मार्च २०१३ रोजी रंगीलदास सुरतवाला ट्रस्ट व पुणे विभागीय केंद्र यांचे विद्यमाने जागतिक महिला दिनाचे निमित्ताने अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीत गरीब कुटुंबातील उच्च शिक्षण घेणा-या विद्यार्थ्यांनीना प्रत्येकी रु.२१०००/- श्री. जगमोहन सुरतवाला यांचे अध्यक्षतेखाली एस. एम. जोशी सभागृहात झालेल्या कार्यक्रमांत ५ विद्यार्थ्यांनीना वाटण्यात आले.

१०.२ विभागीय केंद्र कराड:-

२.१ **डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती :** दि. १४.४.२०१२ :- यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षातील या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीला विशेष महत्त्व होते व आहे. मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेब १९४६ मध्ये पार्लमेंटरी सेक्रेटरी पदाची धुरा सांभाळण्यासाठी मुंबईला गेले तो दिवस डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीचा होता. याशिवाय महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांना कराडमध्ये आणून हरिजन वाडयात शाळा काढण्याचा प्रयत्न मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेबांनी केला होता. साहेबांच्या ‘कृष्णाकांठ’ या महत्वाच्या भागावर सी.डी. करण्याचा मनोदय श्रीनिवास पाटील यांनी केला. श्री. मुकुंदराव यांनी ‘कृष्णाकांठ’ मधील हा भाग सी.डी.मध्ये शब्दबद्ध केला. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या भव्य पुतळयाजवळ ही सी.डी. दाखविण्यात आली. सर्व दलित बांधव यामुळे सुखावले. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या निवासस्थानापासून ‘विरंगुळा’ मा. खा. श्रीनिवासजी पाटील, मा. विलासराव पाटील (वाठारकर) श्री. शंकराप्पा सुसुडी याशिवाय अनेक ज्येष्ठ नागरिक व तरुण कार्यकर्त्यांनी (चंद्रकांत जाधव) मिरवणूकीने जाऊन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुतळयास पुष्पहार घातला. त्यानंतर मोटार सायकल रॅली काढून सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारकातील यशवंतरावजी चव्हाण तथा सौ. वेणूताई चव्हाण यांच्या पुतळयास पुष्पहार घालण्यात आले.

२.२ **‘महाराष्ट्र दिन’ :** दि. १ मे २०१२ :- कामगार दिन - यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षात साजरा होणारा ‘महाराष्ट्र दिन’ यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या जीवनातील सुवर्णक्षण आहे. आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार यशवंतराजी चव्हाण यांनी संयुक्त महाराष्ट्राचा मंगलकलश आणला. मा. खासदार श्रीनिवास पाटील यांच्या कल्पनेतून साकार झालेले १० फोटो (१० X १०) चे शहरातील प्रमुख ठिकाणी तीन दिवस अगोदरच लावण्यात आले. त्यामुळे सर्व शहरात अत्यंत आनंदाचे वातावरण झाले. मा. खा. श्रीनिवासजी पाटील, मा. विलासराव पाटील (वाठारकर) शहरातील प्रमुख नागरिक बंधूभगिनीनी प्रीतिसंगमावरील यशवंतरावजींच्या समाधीवर पुष्पहार फुले अर्पण केली व ‘विरंगुळयात’ मा. विलासराव पाटील (वाठारकर) यांच्या शुभहस्ते ध्वजारोहण झाले.

२.३ **सौ. वेणूताई चव्हाण यांची २९ वी पुण्यतिथी :** दि. १ जून २०१२ :- मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेब यांच्या धर्मपत्नी स्व. सौ. वेणूताई यांची प्रथम पुण्यतिथी मा. साहेबांच्या उपस्थितीतच सन १ जून १९८४ ला झाली. त्यानंतर खुद्द साहेबांनी मृत्यूपत्रात नोंद केल्याप्रमाणे सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक चॅरिटेबल ट्रस्टची स्थापना केली. या ट्रस्टच्या इमारतीचे भूमीपूजन खुद्द साहेबांच्या उपस्थितीत मा. तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या हस्ते झाले. सांस्कृतिक भवन पूर्ण झाल्यानंतर गानसम्राट भीमसेन जोशी आणि मा. नामदार श्री. शरदराव पवार आणि मान्यवरांच्या उपस्थितीत सौ. वेणूताई सांस्कृतिक भवनात सातत्याने

आजतागायत सौ. वेणूताई स्मृतिदिन केला जातो. यावर्षी जून २०१२ मध्ये सौ. वेणूताई स्मारकाचे दुरुस्तीचे काम सुरु असल्याने कराड नगर परिषदेच्या यशवंतराव चव्हाण स्मृतिसदनात सौ. वेणूताई चव्हाण स्मृतिदिन १ जून २०१२ ला झाला. 'गदिमा' ग. दि. माडगुळकर हे मा. यशवंतरावजीचे परमस्नेही होते. त्यांच्याच काव्यगायनाचा संस्करणीय कार्यक्रम १ जून २०१२ रोजी सायंकाळी ७ ते ९.३० या वेळेत करण्यात आला. 'तरुणाईला सलाम' पुरस्कृत श्री मिलिंद कुलकर्णी यांच्यासह सर्व कलाकारांचा मान्यवरांच्या हस्ते शाल, श्रीफळ देऊन सुरुवातीलाच सत्कार करण्यात आला. स्व. ग. दि. माडगुळकर यांच्या भावपूर्ण कवितांनी सर्व वातावरण भारावून गेले. मान्यवरांची प्रथमपासून अगदी शेवटपर्यंत उपस्थिती हा या कार्यक्रमाचे एक सुयश मानावे लागेल. सौ. वेणूताईच्या 'ही ज्योत अनंताची' या पुस्तकाच्या मुखपृष्ठाची अगदी हुबेहुब रांगोळी (सौ. वेणूताईच्या फोटोसह) अप्रतिम रेखाटली होती. सर्वांना ही रांगोळी आवडली.

२.४ घनकचरा व्यवस्थापन कार्यशाळा : दि. ७ जून २०१२ :- महाराष्ट्रातल्या घनकचरा व्यवस्थापनाची फार मोठी समस्या शहराशहरातून निर्माण झाली आहे. या बाबीचा शास्त्रशुद्ध विचार झाला नाहीतर भरविण्यात ही समस्या अधिकाधिक उग्र स्वरूप धारण करण्याची नाकारता येणार नाही यासाठी, विभागीय केंद्र कराड, कराड नगर परिषद, कराड, एन्व्हायरी फ्रेंड्स नेचर क्लब, कराड, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, पश्चिम महाराष्ट्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने घनकचरा व्यवस्थापन कार्यशाळा यशवंतराव चव्हाण स्मृति भवनात दि. ७.६.२०१२ रोजी आयोजित करण्यात आली. मा. खा. श्रीनिवासजी पाटील आणि एन्व्हायरी फ्रेंड्स नेचर क्लबचे कार्यकर्ते श्री. चंद्रकांत जाधव यांनी पुढाकार घेऊन ही घनकचरा व्यवस्थापन कार्यशाळा चांगल्या प्रकारे पार पाडली. एका महत्वाच्या प्रश्नावर चर्चा घडवून आणली.

२.५ मा. डॉ. जनार्दन वाघमारे (लातूर) : दि. १८ जून २०१२ :- मा. डॉ. जनार्दन वाघमारे, राज्यसभा सदस्य, माजी कुलगुरु, रामानंद तीर्थ विद्यापीठ, नांदेड, अध्यक्ष विभागीय केंद्र लातूर यांनी विभागीय केंद्र कराड केंद्र आणि सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्टला दि. १८.६.२०१२ ला सदृच्छा भेट दिली. यावेळी त्यांच्या समावेत प्रा. रामकृष्ण जोशी व प्रा. चव्हाण शिवाय सचिवही होते. श्री. डकरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली चांगले काम येथे चालले आहे अशी शिफारस त्यांनी शोरेबुकात दिली. आदरणीय मा. पी. डी. पाटीलसाहेब यांचीही त्यांना आठवण झाली. तशी नोंदही त्यांनी त्यांच्या अभिप्रायात केली आहे.

२.६ आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष २०१२ : दि. २२ जून २०१२ :- मा. यशवंतराव जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त सहकार यात्रा - सहकार दिंडी - सहकार ज्योतचे आयोजन सहकार खाते व महाराष्ट्र राज्य नागरी सहकारी फेडरेशन मुंबई यांचेमार्फत करण्यात आले. (दि.२२.६.२०१२) विभागीय केंद्र कराड 'विरंगुळा' येथून या आगळ्या दिंडीची सुरुवात झाली. पालखीमध्ये मा. यशवंतरावजी चव्हाण, मा. विठ्ठलराव विखे पाटील, मा. वसंतरावदादा पाटील यांच्या प्रतिमा होत्या. 'कृष्णाकांठ' पुस्तकही पालखीत होते. मा. खा. श्रीनिवास पाटील, कराडच्या नगराध्यक्षा सौ. हिंगमीरे, मा. विलासराव पाटील (वाठारकर), मा. सत्यनारायण मणीयार ही दिंडी यशवंतरावजींच्या समाधीवर गेली. नंतर यशवंतराव स्मृतिसदनात सांगता झाली. विरंगुळ्याच्या परिसरात किमान ४०० लोकांनी हजेरी लावली.

२.७ फोटो प्रदर्शन : दि. ४ मे २०१२ :- सर्व प्रथम १२ मार्च २०१२ रोजी सौ. वेणूताई स्मारकातील मा. यशवंतरावजींच्या व सौ. वेणूताईच्या पुतळ्यासमोर श्री. अशोकराव चव्हाण यांच्या उपस्थितीत प्रतिष्ठानकडून पाठविलेल्या फोटोंचे प्रदर्शन झाले. मा. यशवंतरावजींच्या जयंती निमित्ताने येणा-या सन्माननीयांनी मोठया कुतूहलाने ५० वर्षांपूर्वीच्या फोटोंची स्तुती केली. मा. दलित मित्र कदम गुरुजी यांचे स्मरणार्थ शिक्षण प्रसारक मंगळवेढा, जिल्हा सोलापूर येथे त्यांच्या खास व प्रत्यक्ष येऊन दिलेल्या निमंत्रणावरून ४ मे २०१२ रोजी आपण दिलेल्या फोटो शिवाय आपणच दिलेल्या पूर्वीच्या १०० फोटोंचे प्रदर्शन मंगळवेढ्यातील यशवंत मैदान मंगळवेढा येथे भरविण्यात आले, याला भरपूर प्रतिसाद मिळाला. ज्या शाळेच्या हॉलमध्ये प्रदर्शन भरविण्यात आले. त्या हॉलचे उद्घाटन २२ जून १९६० रोजी प्रत्यक्ष मा. यशवंतरावजी चव्हाण साहेबानीच केले आहे. मा. यशवंतरावजीनी उद्घाटन केलेल्या (२२ जून १९६०) हॉलमध्ये ५२ वर्षांनंतर त्यांच्याच फोटोंचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. संत दामाजीपंत

आणि संत चोखामेळा यांच्या पुण्यनगरीत यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या फोटोंचे आगळे प्रदर्शन पहाण्यासाठी मंगळवेढ्यातील लोकांनी गर्दी केली होती. आम्ही सर्वांनी संत दामाजीपंत व संत चोखोबा यांच्या पवित्र समाधीचे दर्शनही घेतले.

यशवंतराव चव्हाण नागरी सहकारी पंतसंस्था गुरसाळे, तालुका पंढरपूर, जिल्हा सोल्हापूर येथील या पंतसंस्थेच्या २५ व्या वर्धापन दिनानिमित्त पंढरपूर येथे झालेल्या समारंभातील प्रमुख आकर्षण यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या दुर्मिळ फोटोंचे प्रदर्शन हेच होते. यशवंतराव चव्हाण पंतसंस्था गुरसाळेच्या अध्यक्ष व संचालक मंडळाच्या सर्व सदस्यांनी बहुमोल मार्गदर्शन सहकार्य केले. हे प्रदर्शन पुन्हा भरविणेचे आमंत्रणही दिले (अन्य ठिकाणी) पंढरपूरातील हे प्रदर्शन पहाण्यासाठी लोकांनी प्रचंड गर्दी केली होती.

२.८ शांतीनिकेतन लोक विद्यापीठ, सांगली - १५ एप्रिल, २०१२ :- सन्माननीय प्राचार्य पी. बी. पाटील, विश्वस्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांनी मा. यशवंतरावजी चव्हाण जन्मशताब्दी निमित्त यशवंत साहित्य संमेलन 'शांतीनिकेतन' सांगली येथे भरविले होते. यासाठीच्या सभागृहाला सौ. वेणूताई यांचे नांव दिले होते व श्रीमती विठामाता चव्हाण व्यासपीठ असे नांव दिले होते. व्यासपीठावर मा. यशवंतराव चव्हाण, श्रीमती विठामाता चव्हाण सौ. वेणूताई चव्हाण यांच्या प्रतिमा होत्या. या ठिकाणी यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या फोटो प्रदर्शनाचे उद्घाटन शिवजी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. एफ. जे. पवार यांच्या शुभहस्ते झाले. या कार्यक्रमासाठी आमदार सा. रे. पाटील, आमदार शिवाजीराव पाटील, पै. नामदेवराव मोहिते, राजाराम बापू पाटील बँक, पेठचे अध्यक्ष शामराव पाटील, मा. आमदार शरद पाटील, प्रा. डॉ. भवाळकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. सर्वांनीच मा. यशवंतरावजी चव्हाणांचा स्मृति जागविल्या. प्राचार्य मा. पी. बी. पाटील यांनी प्रास्ताविक भाषण केले.

२.९ उंडाळे (फोटो प्रदर्शन) - ९ ऑगस्ट २०१२ :- मा. यशवंतरावजी चव्हाण यांचे स्वातंत्र्य लढयातील सहकारी स्वर्गीय दादासाहेब उंडाळकर यांचे सुपुत्र स्व. शामराव पाटील (थोर स्वातंत्र्य सैनिक) यांचे स्मरणार्थ उंडाळे, तालुका कराड येथे बांधलेल्या स्मृतिसदनात मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०० फोटोंचे प्रदर्शन भरविण्यात आले. आमदार श्री. विलासराव पाटील (उंडाळकर) यांचे ज्येष्ठ बंधू व रयत सहकारी साखर कारखान्याचे चेअरमन श्री. जयसिंगराव पाटील, श्री. बापूराव घाडगे गुरुजी आदी मान्यवरांनी फोटो प्रदर्शनास भेट दिली. स्वातंत्र्यवीर दादासाहेब उंडाळकर विद्यालयातील सर्व विद्यार्थी विद्यार्थिनी याशिवाय उंडाळे परिसरातील माध्यमिक शाळा, प्राथमिक शाळा शिक्षक बंधूभगिनी यांनी फोटो प्रदर्शनास प्रतिसाद दिला. विभागीय केंद्र कराडचे सचिव मोहनराव डकरे यांनी फीत कापून प्रदर्शनाचे उद्घाटन केले. उंडाळे येथील विद्यालयाचे मुख्याध्यापक श्री. पाटील यांनी आभार मानले.

ति. विठामाता पुण्यतिथी - १८.८.२०१२ :- प्रतिवर्षाप्रमाणे ति. विठामाता (स्व.यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या मातोश्री) यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त यशवंतराव चव्हाण हायस्कूल व ज्युनिअर कॉलेजचे सर्व विद्यार्थी बंधू भगिरी समोर मान्यवरांची भाषणे झाली. विभागीय केंद्र कराडच्या वतीने मुला-मुलींना खाऊ वाटण्यात आला. ति. मातोश्री विठामातांच्या आठवणींना उजाळा देण्यात आला. ति. विठामातांच्या ब्रांझधातूच्या पुतळयासाठी बी. जी. शिर्के कंपनी पुणे यांच्या वतीने भव्य असा चबुतरा बांधण्यात येत आहे. राजाराम बापू पाटील सहकारी पंतसंस्था पेठ, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली व विभागीय केंद्र कराडचे सचीव श्री. मोहनराव डकरे यांच्या हस्ते भूमिपूजन करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी श्री. बाबासाहेब शिंदे यांनी विशेष परिश्रम घेतले. दोन महिन्यांच्या आंत यशवंतराजीव चव्हाण साहेब यांच्या जन्मशताब्दी वर्षात हे काम पूर्णत्वाला जाणार आहे.

२.१० नवभारत मंडळ, दत्त चौक, कराड - दि. १९.९.२०१२ ते २९.९.२०१२ यशवंतरावजी यांच्या जन्मशताब्दीचे औचित्य साधून कराड येथील सुप्रसिद्ध नवभारत मंडळ या नामांकित मंडळाने यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या दुर्मिळ फोटोंचे भव्य प्रदर्शन दि. १९.९.२०१२ ते २९.९.२०१२ या काळात अतिभव्य दालनात भरविले. हजारो लोकांनी फोटो प्रदर्शन पाहून समाधान व्यक्त केले.

२.११ लोकार्पण सोहळा - १२.१०.२०१२ :- सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराडच्या नूतनीकरणानंतरचा लोकार्पण सोहळा शुक्रवार दि. १२.१०.२०१२ रोजी पार पडला. सन्माननीय नामदार श्री. शरदराव पवार

यांचे शुभहस्ते मा. नामदार श्री. जयंतराव पाटील, ग्रामविकास मंत्री व अर्थमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली मा.ना. राजराजे नाईक निंबाळकर, श्री. विजयराव शिर्के (पुणे) सातारा जिल्हा राष्ट्रवादी काँग्रेसचे अध्यक्ष श्री. आ. शशिकांत शिंदे, सौ. प्रभाताई कुलकर्णी, सांगली, श्री. प्रतापराव पाटील, ऐतवडे खुर्द. विभागीय केंद्र कराडचे सदस्य त्याचप्रमाणे सौ. वेणूताई चव्हाण पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्टचे विश्वस्त या कार्यक्रमासाठी आवर्जून उपस्थित होते. मा. खा. श्रीनिवास पाटील, आमदार बाळासाहेब पाटील, मा. विलासराव पाटील (वाठारकर) यांनी कार्यक्रम सुव्यवस्थित पार पाडण्यासाठी मोलाची मदत केली. मा. श्री. शरदराव पवार, श्री. विजयराव शिर्के, त्याचप्रमाणे शिर्के कंपनीचे सर्व तंत्रज्ञ त्याचप्रमाणे विभागीय केंद्र कराडचे सचिव मोहनराव डकरे यांचा मान्यवरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. कराड नगरपालिकेच्या नगराध्यक्षा प्रा. सौ. उमाताई हिंगमीरे तथा सर्व नगरसेवक, नगरसेविका याशिवाय मान्यवर ज्येष्ठ नागरिक या कार्यक्रमासाठी उपस्थित होते. श्री शिवाजी विद्यालयाच्या विद्यार्थीनींनी स्वागतगीत गायिले. सौ. मुळे यांनी पसायदान म्हटले. सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारकाची सर्व वास्तू आकर्षकरितीने फुलांनी सजविण्यात आली होती. विद्युत रोषणाई करण्यात आली होती.

२.१२ ना. श्री. शरदराव पवार साहेब यांची 'विरंगुळा' भेट - १२.१०.२०१२ :- सन्माननीय श्री. शरदराव पवार यांनी शुक्रवार दि. १२.१०.२०१२ रोजी सायंकाळी ६ वाजता मा. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब यांच्या निवासस्थानी 'विरंगुळा' येथे भेट दिली. त्यांच्या समवेत नामदार रामराजे नाईक निंबाळकर, श्री. विजय शिर्के (पुणे), आमदार शशिकांत शिंदे आदी मान्यवर होते. मा. खा. श्रीनिवासजी पाटील, मा. विलासराव पाटील (वाठारकर), विभागी केंद्र कराडचे सचिव मोहनराव डकरे यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत केले. मा. कल्लाप्पा आवाडे, मा. सुनिल पवार, मा. आमदार बाळासाहेब पाटील, मा. आमदार विक्रमसिंह पाटणकर या सर्वांची उपस्थिती यावेळी होती.

२.१३ चतुर्बंध (भरतनाटयम् अरंगेत्रम्) - दि. २०.१०.२०१२ :- अंकुर नृत्यांजली कराड आणि कलावर्धिनी चॅरिटेबल ट्रस्ट, पुणे प्रस्तुत 'चतुर्बंध' भरतनाटयम् हा कार्यक्रम सादर करण्यात आला. आमदार मा. बाळासाहेब पाटील प्रमुख अतिथी होते. सन्माननीय पाहुण्या डॉ. सुचेता भिडे - चापेकर सुप्रसिद्ध भरतनाटयम् नृत्यांगना होत्या. या भरतनाटयम् कार्यक्रमासाठी संगीताची दर्जेदार साथ संगत होती. या भरतनाटयम् कार्यक्रमात भाग घेणा-या सर्व (४) नृत्यांगना कराड शहरातीलच होत्या. कराडकर नागरिकांनी उत्तम प्रतिसाद दिला.

२.१४ मा. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब २८ सावी पुण्यतिथी - दि. २५.११.२०१२ :- मा. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब यांच्या २८ साव्या पुण्यतिथी निमित्त आणि मा. यशवंतरावजींच्या जन्मशताब्दी वर्षामुळे महाराष्ट्रात अनेक ठिकाणी अनेक कार्यक्रम झाले. विभागीय केंद्राच्या वतीने दि. २२, २३, २४ व २५ नोव्हेंबर २०१२ या चार दिवशी खालील प्रमाणे कार्यक्रम झाले.

१. दि. २२.११.२०१२ :- टायगर कान्झर्व्हेशन अँड रिसर्च सेंटर, मुंबई यांच्या विद्यमाने 'सहयाद्रीचा वाघ वाचवा' मुंबई ते कराड मोटार सायकल रॅलीचा सांगता समारंभ सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड मध्ये सायंकाळी ५ वाजता झाला. श्री. प्रसाद हिरे, श्री. जितेंद्र शिर्के, श्री. बाळासाहेब पवार, श्री. संभाजीराव मोहिते यांच्या प्रेरणेने आणि आमदार श्री. बाळासाहेब पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली फार मोठ्या उत्साहाने झाला.

२. दि. २३.११.२०१२ :- मा. यशवंतरावजी चव्हाण जन्मशताब्दीनिमित्त 'यशवंतराव चव्हाण मराठी साहित्य संमेलन' फलटण (सौ. वेणूताईचे माहेर) या साहित्य संमेलनाचे कार्याध्यक्ष, स्वागताध्यक्ष रामराजे नाईक - निंबाळकर, कोषाध्यक्ष दिलीपसिंह भोसले यांनी यशवंतरावजींचे जन्मगांव देवराष्ट्रे येथून 'यशवंत विचार ज्योत' विभागीय केंद्र कराड त्याचप्रमाणे सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्टमध्ये आणली. या साहित्य संमेलनाचे कार्याध्यक्ष श्री. वेडकिहाळ यांनी मा. यशवंतरावजी चव्हाण व सौ. वेणूताई चव्हाण यांच्या पुतळयासमोर आपले मनोगत व्यक्त केले. शिवाजी शिक्षण संस्थेचे सचिव मा. प्रकाशराव पांडुरंग पाटील आणि विभागीय केंद्र कराडचे सीचव श्री. मोहनराव डकरे यांचा यशवंतराव साहित्य संमेलन फलटण यांच्या वतीने एकेक सुंदर शिल्ड देऊन सत्कार केला. यशवंतराव चव्हाण सायन्स कॉलेजचे व सौ. वेणूताई चव्हाण कला वाणिज्य महाविद्यालये प्राचार्य तथा प्राध्यापक बंधू भगिनी या कार्यक्रमास उपस्थित होते.

३. दि. २४.११.२०१२ :- सोशॅलिस्ट फोरम, मुंबई यांच्या वतीने 'यशवंत समता ज्योतीचे' आगमन रात्री ९.३० वाजता झाले. यशवंत समता ज्योतीच्या आगमनाने कराड परिसर दुमदुमून केला. श्री. बबनराव कनावजे हे यशवंत समता ज्योतीचे संयोजक आहेत. गेली २ वर्षे यशवंतरावजीच्या स्मरणार्थ मुंबई ते कराड ही रॅली आयोजित केली जाते. या फोरमचे कराड तालुका अध्यक्ष श्री. प्रविण थोरात यांनी साहेबांच्या निवासस्थानाला प्रत्येक वर्षी भेट देण्याचा पायंडा पाडला. रॅलीत भाग घेणा-या तरुणांचा आणि संयोजकाचा उत्साह अगदी अप्रतिम होता मा. यशवंतरावजींचे पुतणे श्री. अशोकराव चव्हाण तथा कराड नगरपालिकेचे सत्तारुढ आघाडीचे नेते श्री. सुभाषराव पांडुरंग पाटील मुंबई ते कराड यशवंत विचार ज्योतीचे स्वागतासाठी उपस्थित होते. योगायोगाने मलकापूरच्या नगराध्यक्षा सौ. शोभा सदानंद मिरजकर, नगराध्यक्ष रामदास कोकडे, करमाळा, जिल्हा सोलापूर, विश्वकर्मा टाकळकर, नांदेड (नगराध्यक्ष) हजर होते.

४. दि. २५.११.२०१२ :- श्री. शिवाजी शिक्षण संस्थेचे श्री. प्रकाशराव पाटील यांच्या प्रेरणेने सौ. वेणूताई चव्हाण कला महाविद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापक तसेच यशवंतराव चव्हाण सायन्स कॉलेजचे प्राचार्य, प्राध्यापक, शिक्षण मंडळ कराडचे चेअरमन श्री. मुकुंदराव कुलकर्णी त्यांच्या संस्थेच्या सर्व विद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, त्याचप्रमाणे श्री. शिवाजी शिक्षण संस्थेच्या ति. विठामाता विद्यालय, शिवाजी हायस्कूल, महाराष्ट्र हायस्कूल या हायस्कूलचे मुख्याध्यापक, मुख्याधिपिका, शिक्षक अॅड. मानसिंगराव पाटील, ज्येष्ठ नागरिक मा. शंकराप्पा संसुद्धी, मा. गोरखनाथ जाधव, मा. श्री. भास्करराव कुलकर्णी या सर्व मान्यवरासोबत याशिवाय सौ. वेणूताई ट्रस्टचे सर्व सेवक वर्ग यांनी सजविलेल्या रथात मा. यशवंतरावजींची भव्य प्रतिमा व दोन लहान टॅक्सीवर साहेबांचे फोटो, बॅनर यासह सौ. वेणूताई स्मारक ते प्रीतिसंगमावरील यशवंतरावजींच्या समाधी स्थळापर्यंत पदयात्रा काढण्यात आली. साहेब ज्या टिळक हायस्कूलमध्ये शिकले त्या हायस्कूलमधील यशवंतरावजींच्या पुतळ्यास पुष्पहार वाहण्यात आला.

मा. यशवंतरावजींचे बंधू स्व. गणपतराव चव्हाण यांच्या स्मृति पदयात्रा कार्यक्रमासाठी उपस्थित होत्या. श्रीमती चारुलता दादासाहेब चव्हाण (स्व. दादासाहेब गणपतराव चव्हाण यांच्या पत्नी) श्रीमती मंगलाबाई विक्रम चव्हाण (डॉ. विक्रम गणपतराव चव्हाण यांच्या पत्नी) त्यांनीच पदयात्रेचा शुभारंभ नारळ वाडवून केला. प्रीतिसंगमावरील यशवंतरावजींच्या समाधीचे दर्शन घेतल्यानंतर समाधी परिसरातील पर्णकुटीसमोर आदरांजलीची सभा झाली. सचिव श्री. मोहनराव डकरे यांनी सर्वांचे स्वागत केले, आभार मानले.

२.१५ मा. ना. श्री. शरदराव पवार यांचा वाढदिवस दि. १२.१२.२०१२ :- सन्माननीय नामदार श्री. शरदराव पवार यांच्या वाढदिवसानिमित्त महाआरोग्य शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. मा. विलासराव पाटील (वाठारकर) यांनी या महाआरोग्य शिबीराचे उद्घाटन केले. या कार्यक्रमासाठी कराड तालुका पंचायत समितीचे सभापती मा. देवराज पाटील, मा. सौ. उमाताई हिंगमीरे (नगराध्यक्षा कराड नगरपालिका), श्री. राजेंद्रसिंह यादव (उपनगराध्यक्षा) युवानेते मा. सारंग, श्रीनिवास पाटील, श्री. राजेश पाटील (चेअरमन जनता बँक) आदी मान्यवर होते.

२.१६ अपंगाच्या जिल्हास्तरीय शासकीय क्रीडा स्पर्धा दि. १८.१२.२०१२ :- संजीवनी इन्स्टिट्यूट, कराड आणि विभागीय केंद्र कराड यांच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त अपंगाच्या जिल्हास्तरीय शासकीय स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या. सातारा जिल्ह्यातील मतिमंद, मूकबधीर, अंध, अस्थिव्यंग व बहुविकलांग या प्रवर्गातील सुमारे ४०० स्पर्धक यासाठी उपस्थित होते. मा. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांचे निवासस्थान 'विरंगुळा' येथून 'यशवंत ज्योत' मा. खासदार श्रीनिवासजी पाटील तथा सौ. पाटील यांनी प्रज्वलित केली. अपंगाची ही आगळी वेगळी अशी रॅली सौ. वेणूताई सांस्कृतिक भवनात आली. यशवंतरावजी तथा सौ. वेणूताई चव्हाण यांच्या पुतळ्यास पुष्पहार घालून नगरपालिकेच्या शिवजी स्टेडीयमवर सायंकाळी ५.३० वाजेपर्यंत या प्रेक्षणीय स्पर्धा खिलाडू वातावरणात झाल्या. मा. खासदार श्रीनिवास पाटील, बाळ देवधर, सौ. हिंगमीरे वगैरे अनेक मान्यवर या स्पर्धासाठी उपस्थित होते.

२.१७ यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी - मराठी साहित्य संमेलन चिपळूण दि. ११, १२ व १३ जानेवारी २०१३ :- यशवंतराव

चव्हाण जन्मशताब्दीनिमित्त लोकमान्य टिळक वाचन मंदिर चिपळूण यांच्या संयोजनाने मराठी साहित्य संमेलन संपन्न झाले. या संमेलनात विभागीय केंद्र कराडच्यावतीने लावलेले मा. यशवंतरावजींच्या जीवनावरील फोटो प्रदर्शन फारच गाजले. अनेक साहित्यप्रेमीनी या फोटो प्रदर्शनाची स्तुती केली. कोकणात झालेले हे पहिलेच फोटो प्रदर्शन असावे. सन्माननीय नामदार श्री. शरदराव पवार यांच्याबरोबर अनेक नामदार, आमदार, साहित्यिक यांनी मा. यशवंतरावजींचे फोटो पाहून आणि साहेबांची सन्मानपत्रे, आचरेकरांची रेखाचित्रे पाहिली. मराठी साहित्य संमेलनात यशवंतरावजींच्या फोटो प्रदर्शनाने चांगलीच शोभा आणली.

२.१८ यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी - कुसुमताई राजाराम पाटील कन्या महाविद्यालय, इस्लामपूर, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली दि. २४.१.२०१३ :- श्रीमती कुसुमताई राजाराम पाटील कला महाविद्यालय यांनी सुचविल्याप्रमाणे यशवंतराव चव्हाण साहेबांच्या फोटोंचे प्रदर्शन दि. २४.१.२०१३ ला या महाविद्यालयात भरविण्यात आले. सन्माननीय नामदार श्री. जयंतराव पाटील, अध्यक्ष, विभागीय केंद्र कराड यांच्या प्रेरणेने हे प्रदर्शन भरविण्यात आले. राजाराम बापू सहकारी बँकेचे (पेठ) अध्यक्ष मा. शामराव पाटील यांनी सर्वतोपरी मदत केली. हे प्रदर्शन पहाण्यासाठी ज्येष्ठ नागरिक दिवसभर येत होते.

करवीर ज्ञानपीठाचे शंकराचार्य यांनी दि. ४.१.२०१३ रोजी सौ. वेणूताई सांस्कृतिक भवनास भेट देऊन समाधान व्यक्त केले. सौ. वेणूताई तथा मा. यशवंतराव यांच्या पुतळयास हार घातला.

प्रजासत्ताक दिन - २६ जानेवारी २०१३:- प्रजासत्ताकदिन २६ जानेवारी २०१३ रोजी 'विरंगुळा' आणि सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड या दोन्ही ठिकाणी राष्ट्रीय ध्वज फडकविण्यात आले. ऐ मेरे वतन के लोगो, संकल्पना मा. आमदार बाळासाहेब पाटील, सांस्कृतिक मंच कराड, लेखन विश्वास ताम्हणकर हा देशभक्तीपर गाण्यांचा स्फूर्तीदायी कार्यक्रम झाला.

महात्मा गांधी स्मृतिदिन - ३० जानेवारी २०१३:- महात्मा गांधीच्या स्मृतिदिनानिमित्त त्यांच्या फोटोला सौ. वेणूताई सांस्कृतिक भवनात आदरांजली वाहण्यात आली.

सौ. वेणूताई चव्हाण जयंती दि. २.२.२०१३:- मा. आमदार बाळासाहेब पाटील तसेच श्री. वाठारकर बापू यांच्या शुभहस्ते सौ. वेणूताई चव्हाण तथा मा. यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या सौ. वेणूताई स्मारकातील पुतळयाला पुष्पहार घालून आदरांजली वाहण्यात आली. वाचनालयातील सर्व स्नातक याप्रसंगी उपस्थित होते.

१०.३ विभागीय केंद्र नागपूर :-

३.१ कविवर्य ग्रेस यांना विनम्र श्रद्धांजली - दि. १ एप्रिल २०१२ :- विदर्भ साहित्य संघ व विभागीय केंद्र नागपूरच्या वतीने मराठी कवितेवर आपल्या वैशिष्ट्यपूर्ण प्रतिभासंपन्नेतेचा अमीट ठसा अमटविणारे कविवर्य ग्रेस यांच्या स्मृतीस विनम्र श्रद्धांजली अर्पण करण्याकरिता श्रद्धांजलीचा कार्यक्रम रविवार दि. १ एप्रिल २०१२ रोजी सकाळी १० वाजता श्री साई सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी महाराष्ट्र राज्याचे अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री मा. श्री. अनिलबाबू देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली महाराष्ट्र राज्याचे जलसंधारण मंत्री ना. डॉ. नितीन राऊत, महाराष्ट्र विधान सभेचे उपाध्यक्ष मा. प्रा. श्री. वसंत पुरके, नागपूरचे महापौर प्रा. अनिल सोले, प्रसिध्द समाजसेवक डॉ. अभय बंग, माजी महापौर मा. श्री. अटलबहादूर सिंग, ख्यातनाम काव्यसमीक्षक राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर मराठी विभाग प्रमुख डॉ. अक्षयकुमार काळे व प्रसिध्द साहित्यिक व समीक्षक माजी प्राचार्य डॉ. वि. स. जोग यांनी शोकसंवेदना व्यक्त केल्या.

३.२ प्रकाशन सोहळा - दि. ८ एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने डॉ. श्रीकांत तिडके आणि डॉ. शिवाजी नागरे यांनी संपादित केलेल्या 'मराठीतील राजकीय कादंबरी' या ग्रंथाचा प्रकाशन सोहळा देशाचे नेते श्री. नितीन गडकरी यांच्या शुभहस्ते, श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली रविवार दि. ८ एप्रिल, २०१२ रोजी सायंकाळी ५.०० वाजता कीर्तनकेसरी भाऊसाहेब शेवाळकर सभागृह, नागपूर येथे संपन्न झाला. या ग्रंथावर डॉ. वि. स. जोग यांनी आपले विचार प्रकट केले. डॉ. कोमल ठाकरे यांनी संचालन केले.

३.३ प्रकाशन सोहळा - दि. १० एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सौ. सुचित्रा कातरकर यांच्या 'अमेझिंग अमेरिका' या ग्रंथाचा प्रकाशन सोहळा मंगळवार दि. १० एप्रिल, २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. हा ग्रंथ प्रकाशन सोहळा राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. विलास सपकाळ यांच्या शुभहस्ते व श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. या ग्रंथावर मा. सुप्रिया अय्यर यांनी समीक्षणात्मक भाष्य केले.

३.४ प्रकाशन सोहळा - दि. २४ एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने डॉ. सुनंदा देशपांडे यांच्या 'स्वातंत्र्य सुक्ते गाणारे नाटककार' या ग्रंथाचा प्रकाशन सोहळा मंगळवार दि. २४ एप्रिल २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा श्री. गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते, आचार्य अरुण वेलणकर यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. या ग्रंथावर मा. डॉ. कुमार शास्त्री यांनी भाष्य केले. डॉ. प्रमोद मुनघाटे यांनी प्रास्ताविक केले. सिध्दार्थ नितनवरे यांनी संचालन केले. धनंजय मांडवकर यांनी आभार मानले.

३.५ वसंतोत्सव कविसंमेलन - दि. २२ एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने संयुक्त महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त 'कविसंमेलन - वसंतोत्सव' चे आयोजन रविवार दि. २२ एप्रिल २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. हा कार्यक्रम मा. प्रा. ज्ञानेश वाकुडकर यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. तसेच श्री. गिरीश गांधी व मा. डॉ. सुलभा हेल्लकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. कविसंमेलनाचे संचालन श्रीमती मनीषा साधू यांनी केले.

३.६ मी ग्रेस - दि. २६ एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. २६ एप्रिल २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे कविश्रेष्ठ ग्रेस यांच्या निर्मितीला समर्पित शब्दवेध 'मी ग्रेस' या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी दिनकर बेडेकर, श्याम माधव धोंड, तीर्थराज कापगते, आदित्य बेडेकर, विवेक रानडे यांनी या कार्यक्रमाला आकार दिला. ग्रेस हयांच्या साहित्याचे शब्द या घटकाला केंद्रस्थानी ठेवून सादरीकरण करण्यात आले. हया कार्यक्रमात ग्रेस हयांच्या गद्य आणि पद्य लेखनाचे अभिवाचन, कार्यक्रमाचा प्रारंभ ग्रेस यांच्या ध्वनिचित्रफितीतील अंशांनी करण्यात आला. हया व्यतिरिक्त या कार्यक्रमात ग्रेस यांच्याबरोबर लेखनिक म्हणून काम केलेले आणि त्या संदर्भात ग्रेस यांची निर्मितीप्रक्रिया जवळून पाहिलेले त्यांचे सुहृद् तीर्थराज कापगते यांनी त्यांचे अनुभव व्यक्त केले. या कार्यक्रमात ग्रेस यांच्या शब्दालाच संपूर्ण प्राधान्य देण्यात आले होते. या व्यतिरिक्त आदित्य बेडेकर हया तरुण संगीतकाराने स्वरबद्ध केलेल्या ग्रेस यांच्या दोन कविता सादर करण्यात आल्या. याप्रसंगी श्री. गिरीश गांधी यांनी प्रास्ताविक केले.

३.७ प्रकाशन सोहळा - दि. २७ एप्रिल २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सौ. सुप्रिया अय्यर यांच्या 'कन्याकोलम्' या कादंबरीचा प्रकाशन सोहळा मंगळवार दि. २४ एप्रिल २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा प्रा. सुरेश द्वादशीवार यांच्या शुभहस्ते, श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. याप्रसंगी सौ. आशाताई बगे हया प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होत्या. संचालन अंजली दुरुगकर यांनी केले. मेघना वाहोकर यांनी आभार मानले.

३.८ कथावाचन - दि. २९ एप्रिल २०१२ :- ज्याला यशस्वी कथाकार व्हायचे आहे त्यांनी मराठी भाषेतील बहुतांश कथाकारांच्या कथा वाचाव्यात असा सल्ला ज्येष्ठ कादंबरीकार, कथाकार व समीक्षक डॉ. रवींद्र शोभणे यांनी दिला. ज्या कथा वाचल्यानंतर मानवी मनाला अस्वस्थ करतात त्या चांगल्या कथा होय असेही त्यांनी स्पष्ट केले. याप्रसंगी अयक्षस्थानाहून डॉ. शोभणे बोलत होते. यानिमित्त डॉ. शोभणे यांनी अनेक कथाकारांच्या कथा कोणत्या प्रकारात मोडतात यावरही भाष्य केले. कथावाचनाच्या उपक्रमात राजेश कुबडे यांनी 'थेट बस' आणि श्यामकांत कुळकर्णी यांनी 'फलित' या स्वलिखित कथांचे वाचन केले. एकंदरीत आजच्या कथावाचनाच्या उपक्रमास श्रोत्यांची दाद मिळाली. संयोजिका मनीषा साधू यांनी प्रास्ताविक, प्रभाकर कुबडे यांनी संचालन केले आणि आभार विजयाताई ब्राम्हणकर यांनी मानले. कार्यक्रमास नेहा भांडारकर, अनुपमा मुंजे, मेघना

वाहोकर, सौ. देशपांडे यांच्यासह साहित्य क्षेत्रातील मान्यवर प्रामुख्याने उपस्थित होते.

३.९ 'यशवंतराव चव्हाण यांचे व्यक्तित्व' व्याख्यान - दि. १ मे २०१२ :- आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त विभागीय केंद्र नागपूरच्या वतीने मा. यशवंतराव चव्हाणांचे सहकारी, महाराष्ट्राच्या राजकारणातील बारकावे माहीत असणारे ज्येष्ठ नेते, माजी मंत्री, माजी खासदार, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस कमिटीचे माजी अध्यक्ष श्री. प्रतापराव भोसले यांचे 'यशवंतराव चव्हाण यांचे व्यक्तित्व' या विषयावरील व्याख्यान दि. १ मे २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित केले. मा. आ. श्री. उल्हासदादा पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली माजी खासदार मा. श्री. बनवारीलालजी पुरोहित यांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

३.१० स्वातंत्र्यवीर सावरकरांच्या १२९ व्या जयंतीनिमित्त कार्यक्रम - दि. २८ मे २०१२ :- विभागीय केंद्र नागपूरच्या वतीने दि. २८ मे, २०१२ रोजी स्वातंत्र्यवीर सावरकरांच्या १२९ व्या जयंतीनिमित्त लक्ष्मी - विश्वनाथ प्रतिष्ठान, नागपूर निर्मित 'अनादि मी, अनंत मी' स्वातंत्र्यवीर सावरकरांच्या अद्भूत काव्यप्रतिभेचा मागोवा घेणारा दृकश्राव्य संगीतमय कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. संहिता लेखन / निर्मिती डॉ. धनंजय मोडक, संगीत संयोजन आनंद मासूअे, सचिन ढोमणे यांचे होते. अमर कुळकर्णी, सुरभी ढोमणे, सायली मासूअे, विनय मोडक या कलावंतांनी कार्यक्रमाची रंगत वाढविली. श्री. मा. गो. वैद्य यांच्या अध्यक्षतेखाली व श्री. गिरीश गांधी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

३.११ कथावाचन - दि. २७ मे २०१२ :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त केंद्रमार्फत कथावाचन हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी बालरोगतज्ज्ञ डॉ. श्रीकांत चोरघडे अध्यक्षस्थानी होते तर स्वाती सुरंगळीकर यांनी वामन चोरघडे यांच्या 'सूनबाई' या कथेचे वाचन केले तर मनीषा साधू यांनी 'विसर्जन' या कथेचे वाचन केले. या दोन्ही कथांवर प्रा. प्रज्ञा आपटे यांनी भाष्य केले. मनीषा साधू यांनी प्रास्ताविक केले. संचालन व आभार नेहा भांडारकर यांनी मानले. या प्रसंगी ज्येष्ठ कथालेखिका आशाताई बगे, श्यामकांत कुळकर्णी, अनंत पुराणिक, शुभांगी स्थकंठीवार, विजया ब्राम्हणकर आदी मान्यवर उपस्थित होते.

३.१२ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. ६ मे २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त व सिनेमाच्या शतकापूर्ती वर्षानिमित्त 'विश्व चित्रपट आस्वाद सत्रा' चे आयोजन दि. ६ मे २०१२ रोजी करण्यात आले. राष्ट्रभाषा संकुलाच्या सभागृहात झालेल्या कार्यक्रमाचे उद्घाटन विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाला प्रामुख्याने प्रसिद्ध छायाचित्रकार श्री. विवेक रानडे उपस्थित होते. या उपक्रमाच्या निमित्ताने जागतिक पातळीवर गाजलेले व आंतरराष्ट्रीय फिल्म फेस्टीव्हलमध्ये दाखविले गेलेले जागतिक दर्जाचे चित्रपट नागपूरकरांना बघायला मिळणार असल्याचे या प्रसंगी सांगण्यात आले. ही अभिनव संकल्पना अंजली कारंजकर यांची असून या उपक्रमाच्या निमित्ताने येथे रसिकांना वेगवेगळ्या भाषेतील चित्रपट दाखविण्यात येणार आहेत. तेव्हा रसिकांना विविधरंगी चित्रपटांची मेजवानी येथे मिळणे शक्य होणार आहे. या चित्रपटाचे सादरीकरण वर्षभर चालणार असून दरमहिन्याच्या दुस-या रविवारी सायं. ६.०० वाजता चित्रपट दाखविला जाणार आहे. सत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी स्पॅनिश भाषेतील 'ब्युटीफुल' नावाचा सिनेमा दाखविला गेला. हा सिनेमा ऑस्करसाठी निवडला गेला होता. विश्व चित्रपटाच्या उद्घाटन सोहळ्या प्रसंगी चंद्रकांत वानखडे, डॉ. प्रमोद मुनघाटे, मनीषा साधू, सुमती देव यांच्यासह चित्रपटांची काही रसिक मंडळी उपस्थित होती. जागतिक दर्जाचे चित्रपट तरुणांनी बघावे, त्यातून प्रेरणा घ्यावी असे मत गिरीश गांधी यांनी या प्रसंगी व्यक्त केले.

३.१३ 'जागतिक कीर्तीचा लोकशाहीर विठ्ठल उमप' चर्चासत्र - दि. ९ जून २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर आणि रसिकराज साहित्य संस्था, नागपूर यांच्या संयुक्त वतीने श्री. खुशाल खडसे लिखित 'जागतिक कीर्तीचा लोकशाहीर विठ्ठल उमप' या चरित्रात्मक ग्रंथावर दि. ९ जून २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे सायंकाळी ५.३० वाजता आयोजित करण्यात आला. या प्रसंगी श्री गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली लोकसाहित्याचे गाढे अभ्यासक प्रा. डॉ. प्रदीप विटाळकर, प्रख्यात समीक्षक व संशोधक प्रा. डॉ. गणेश चव्हाण, प्रख्यात समीक्षक प्रा. डॉ. राजा

नाईकवाडे, प्रा. बळवंत भोयर यांच्या उपस्थितीत हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

३.१४ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १० जून २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने रविवार दि. १० जून २०१२ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'इव्हन द रेन' या चित्रपटाचे श्रीमंत बाबूराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले.

३.१५ राज्यस्तरीय 'रसिकराज' उत्कृष्ट वाङ्मय लेखन - दि. १९ जून २०१२ :- आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र, नागपूर आणि रसिकराज संस्था, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने राज्यस्तरीय 'रसिकराज' उत्कृष्ट वाङ्मय लेखन पुरस्कार वितरण समारंभ दि. १९ जून २०१२ रोजी श्रीमंत बाबूराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे संपन्न झाला.

३.१६ कथावाचन - दि. २४ जून २०१२ :- आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने 'कथावाचन' दि. २४ जून २०१२ रोजी श्रीमंत बाबूराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजन करण्यात आले.

३.१७ वसंतराव नाईक जन्मशताब्दी सोहळा - दि. १ जुलै २०१२ :- विदर्भाचे सुपुत्र, महाराष्ट्र राज्याचे माजी मुख्यमंत्री व हरीत क्रांतीचे जनक मा. वसंतराव नाईक यांचे हे जन्मशताब्दीचे वर्ष आहे. त्यांच्या जन्मशताब्दीचा सोहळा विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने नागपूर येथे उद्घाटन समारोह त्यांच्या जन्मदिनी दि. १ जुलै २०१२ रोजी भारत सरकारचे माजी मंत्री व विदर्भातील ज्येष्ठ नेते श्री. शांतारामजी पोटदुखे यांच्या शुभहस्ते श्रीमंत बाबूराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. या प्रसंगी ज्येष्ठ पत्रकार श्री. मधुकरराव भावे अध्यक्षस्थानी होते.

३.१८ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. ८ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. ८ जुलै २०१२ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमां अंतर्गत 'सिन्स ऑटर लेफ्ट आणि लेटर टु फादर जेकब' हे दोन चित्रपट दाखविण्यात आले. वर्ल्ड सिनेमा अवेरनेस प्रोग्राम ह्या माध्यमातून विविध जागतिक फिल्म फेस्टिव्हल्समध्ये नावाजलेले उत्तम जागतिक चित्रपट या उपक्रमात प्रेक्षकांसमोर प्रत्येक महिन्याच्या दुस-या रविवारी दाखविण्यात येतात.

३.१९ कालिदास पर्व महोत्सव - दि. ९ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर आणि कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने कालिदास दिनानिमित्त आयोजित कालिदास पर्व महोत्सव या नृत्यनाटय आविष्कार कार्यक्रमाचे दि. ९ जुलै २०१२ रोजी सायंटिफिक सभागृहात आयोजन करण्यात आले. ज्येष्ठ विचारवंत श्री. मा. गो. वैद्य व माजी खासदार श्री. बनवारीलालजी पुरोहित याप्रसंगी विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते.

३.२० प्रकाशन सोहळा - दि. १४ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने मा. प्रा. विजया मारोतकर यांच्या 'झाले मोकळे आकाश' या लेख संग्रहाचा प्रकाशन सोहळा दि. १४ जुलै २०१२ रोजी सायं. ५.३० वाजता आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा दैनिक सकाळाचे संपादक श्री सचिन काटे यांच्या शुभहस्ते, सौ. शुभांगीताई भडभडे यांच्या अध्यक्षतेखाली व दैनिक पुण्यनगरीचे संपादक श्री बाळ कुळकर्णी यांच्या विशेष उपस्थितीत संपन्न झाला. या ग्रंथावर विंग कमांडर श्री अशोक मोटे व प्रा. दिवाकर बाबडे यांनी भाष्य केले.

३.२१ पुस्तक प्रकाशन सोहळा - दि. १५ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने डॉ. कोमल ठाकरे यांच्या 'साहित्य दिंडीचा वारकरी - मधुकर केचे' या पुस्तकाचा लोकार्पण सोहळा दि. १५ जुलै २०१२ रोजी सायं. ६.०० वाजता आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा ज्येष्ठ साहित्यिक व विचारवंत श्री वसंत आबाजी डहाके यांच्या शुभहस्ते, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. विलास सपकाळ यांच्या प्रमुख उपस्थितीत व धनवटे नॅशनल कॉलेजचे प्राचार्य डॉ. बबनरावजी तायवाडे, डॉ. प्रभाताई गणोरकर, प्राचार्या डॉ. शरयू तायवाडे यांच्या विशेष उपस्थितीत संपन्न झाला. याप्रसंगी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी हे अध्यक्षस्थानी होते.

३.२२ प्रकाशन सोहळा - दि. १८ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने श्री वा. रा. गाणार यांच्या 'आयुष्याचा

प्रवास' या आत्मकथनपर ग्रंथाचा प्रकाशन सोहळा दि. १८ जुलै २०१२ रोजी सायं. ५.३० वा. आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा विचारवंत व ज्येष्ठ पत्रकार श्री. मा. गो. वैद्य यांच्या शुभहस्ते, श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली व ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. वि. स. जोग यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला.

३.२३ 'सत्यशोधक' नाटक - दि. २२ जुलै २०१२ :- सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक श्री. अतुल पेठे यांनी पुण्यातील सफाई कामगार बांधवांनी महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे तत्वज्ञान समजावून सांगून त्यांच्या सहकार्याने 'सत्यशोधक' हे नाटक उभे केले आहे. या नाटकाचा प्रयोग विभागीय केंद्र, नागपूर, आधार, अखिल भारतीय महात्मा फुले समता परिषद व स्वरवेध यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २२ जुलै २०१२ रोजी दुपारी १२.०० व सायं. ५.०० वा. दुसरा प्रयोग आयोजित केला आहे.

३.२४ मी ग्रेस - छायाचित्र प्रदर्शन - दि. २६ ते २९ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने कविश्रेष्ठ ग्रेस हयांच्या निर्मितीला समर्पित कार्यक्रमांच्या साखळीतील दुसरा कार्यक्रम 'मी ग्रेस - रंगसावल्या' या कार्यक्रमाचे आयोजन दि. २६ जुलै २०१२ रोजी सिस्फा श्रावणसरी प्रदर्शन प्रकल्पांतर्गत आयोजित करण्यात आले. दि. २६ जुलै २०१२ रोजी केंद्राचे अध्यक्ष श्री गिरीश गांधी व बसोली ग्रुपचे अध्यक्ष श्री चंद्रकांत चन्ने यांच्या विशेष उपस्थितीत प्रदर्शनाचे उद्घाटन झाले. याप्रसंगी ग्रेस हयांच्या 'राजपुत्र' हया दीर्घ कवितेचे अभिवाचन श्री दिनकर बेडेकर यांनी केले.

दि. २७ जुलै २०१२ रोजी दुपारी ४.०० ते रात्री ९.०० वाजतापर्यंत चित्र व छायाचित्रांचे प्रदर्शन करण्यात येईल. सायं. ७.०० वाजता कलावंतांचे मनोगत या सत्रामध्ये छायाचित्रकार श्री विवेक रानडे 'लेन्समधून ग्रेस' आपले मनोगत व्यक्त केले.

दि. २८ जुलै २०१२ रोजी दुपारी ४.०० ते रात्री ९.०० वाजतापर्यंत चित्र व छायाचित्रांचे प्रदर्शन करण्यात आले. सायं. ७.०० वाजता कलावंतांचे मनोगत या सत्रात चित्रकार श्री दिपक जोशी 'माझ्या आठवणीतील ग्रेस' याविषयी मनोगत व्यक्त केले.

दि. २९ जुलै २०१२ रोजी दुपारी ४.०० ते रात्री ९.०० वाजतापर्यंत चित्र व छायाचित्रांचे प्रदर्शन करण्यात आले. सायं. ७.०० वाजता कलावंतांचे मनोगत या सत्रात चित्रकार श्री. चंद्रकांत चन्ने यांनी 'ग्रेस आणि बसोली' मनोगत व्यक्त केले. तसेच 'भय इथले संपत नाही' हया कवितेच्या अनुषंगाने 'बसोली' च्या कलावंतांनी शिल्पकृतीवर तयार केलेल्या लघुपटाचे प्रदर्शन सिस्फा आर्ट गॅलरीत करण्यात आले.

३.२५ कथावाचन - दि. २२ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त जागतिक कथाकारांच्या कथावाचनाचा कार्यक्रम दि. २२ जुलै २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कविता शनवारे होत्या. सौ. मनीषा साधू यांनी कार्यक्रमाची सूत्रे सांभाळली.

३.२६ प्रकाशन सोहळा - दि. २९ जुलै २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सौ. वर्षा किडे-कुळकर्णी यांच्या 'गुंतता हृदय हे' या कथासंग्रहाचा प्रकाशन सोहळा दि. २९ जुलै २०१२ आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा सौ. शुभांगीताई भडभडे यांच्या शुभहस्ते जयश्री रुईकर यांच्या अध्यक्षतेखाली व केंद्राचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. या ग्रंथावर सौ. प्रज्ञा आपटे व सौ. सुप्रिया अय्यर यांनी भाष्य केले.

३.२७ मोहम्मद रफी यांच्या ३२ व्या पुण्यतिथीनिमित्त 'अंदाज ए रफी' - विभागीय केंद्र, नागपूर, महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा, मोहम्मद रफी फॅन्स कल्चरल ऑर्गनायझेशन व राष्ट्रवादी स्पोर्ट्स अँड आर्ट कल्चर अकादमी यांच्या संयुक्त विद्यमाने मोहम्मद रफी यांच्या ३२ व्या पुण्यतिथीनिमित्त दि. ३० जुलै २०१२ रोजी श्री. गिरीश गांधी, सौ. उषाताई धारप, गायक श्री माधव भागवत, डॉ. पिनाक दंडे, श्री. गिरीश पांडव व श्री. दिपक निलावार यांच्या प्रमुख उपस्थितीत मोहम्मद रफी यांच्या गाण्यांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

३.२८ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १२ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. १२ ऑगस्ट २०१२ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'यस्टरडे आणि द कप' हया दोन चित्रपटांचे श्रीमंत वाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजन करण्यात आले.

३.२९ **सुलभा हर्लेकर श्रद्धांजली** - दि. १३ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर, विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर व आकांक्षा प्रकाशन, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने स्व. सुलभा हर्लेकर यांच्या श्रद्धांजलीचा कार्यक्रम सोमवार दि. १३ ऑगस्ट २०१२ रोजी सुगंध सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला.

३.३० **‘चांदण्यारात्री चंद्रबाधा’** - दि. १३ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व स्वरदीप, नागपूर प्रस्तुत प्रसिद्ध संगीतकार गायक श्री. श्रीधर फडके यांची मुलाखत व ‘चांदण्यारात्री चंद्रबाधा’ या ध्वनीफितीचा विमोचन समारंभ तसेच सुमधुर गीतांचा कार्यक्रम सोमवार दि. १३ ऑगस्ट २०१२ रोजी श्री साई सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी गायिका सौ. वर्षा बारई (देशमुख), निवेदिका सौ. शुभांगी रायलु उपस्थित होत्या. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. याप्रसंगी समीक्षा बारई व हिमांशी काळे यांनी नृत्य सादर केले.

३.३१ **प्रकाशन समारंभ** - दि. २५ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सौ. अनुपमा मुंजे यांच्या ‘अस्तित्वखुणा’ या कविता संग्रहाचा प्रकाशन सोहळा शनिवार दि. २५ ऑगस्ट २०१२ रोजी श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला आहे. याप्रसंगी डॉ. अरुणा देशमुख व सुमती वानखेडे यांनी या पुस्तकावर भाष्य केले. ज्येष्ठ समीक्षक डॉ. आशाताई सावदेकर या अध्यक्षस्थानी होत्या.

३.३२ **कथावाचन** - दि. २६ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त कथावाचनाचा कार्यक्रम दि. २६ ऑगस्ट २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी श्री. संजय मुंडलकर व सौ. मृणालिनी केळकर यांनी कथेचे वाचन केले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. डॉ. कोमल ठाकरे होते. सूत्रसंचालन सौ. वर्षा किडे - कुळकर्णी यांनी केले तर आभार सौ. विजयाताई ब्राम्हणकर यांनी मानले.

३.३३ **कवीश्रेष्ठ ग्रेस** - दि. २६ ऑगस्ट २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने कवीश्रेष्ठ ग्रेस हयांच्या लौकिक वाड्. मयीन जीवनप्रवासातील काही क्षणांची, काव्यवैशिष्ट्यांची आठवण अन साठवणही या उपक्रमांतर्गत दि. २६ ऑगस्ट २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला आहे. याप्रसंगी डॉ. हिरालाल मेश्राम हे वक्ते म्हणून व डॉ. आशाताई सावदेकर या अध्यक्षस्थानी होत्या.

३.३४ **व्याख्यान** - दि. २६ ऑगस्ट २०१२ :- आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने ‘सुजाण पालकत्व’ या विषयावरील व्याख्यान दि. २६ ऑगस्ट २०१२ रोजी कीर्तनकेसरी भाऊसाहेब शेवाळकर सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. याप्रसंगी सुप्रसिद्ध मानसोपचार तज्ज्ञ डॉ. सुधीर भावे व डॉ. धर्मराज तिडके हे वक्ते उपस्थित होते. तर श्री. गिरीश गांधी हे अध्यक्षस्थानी होते.

३.३५ **विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र** - दि. ९ सप्टेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. ९ सप्टेंबर २०१२ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमांतर्गत ‘हनी’ हया चित्रपटाचे श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले.

३.३६ **एक ग्रेसफुल संध्याकाळ** - दि. २६ सप्टेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व अभिव्यक्ती स्त्री लेखिका संस्था नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २६ सप्टेंबर २०१२ रोजी ‘एक ग्रेसफुल संध्याकाळ’ हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

३.३७ **कथावाचन** - दि. ३० सप्टेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त कथावाचनाचा कार्यक्रम दि. ३० सप्टेंबर २०१२ आयोजित करण्यात आला.

३.३८ **वरिष्ठ नागरिक दिन** - दि. ९ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व राष्ट्रवादी अकॅडमी फॉर स्पोर्ट्स, कल्चर व एज्युकेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्येष्ठ नागरिक दिनानिमित्त दि. ९ ऑक्टोबर २०१२ रोजी ज्येष्ठ नागरिकांच्या सत्कार समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी मा. श्री. मितेशजी भांगडिया यांच्या शुभहस्ते ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात

आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी होते. यावेळी श्री. फकीरचंद कुळमेयी, श्री. सोहनलाल जोशी, श्री. शामभाऊ दंतुलवार, श्री. सुरेश भाऊराव पाटील, श्री. गणराज बशेशंकर, श्री. प्रफुलभाई शाह, श्री. सुरेश बोपडीकर या ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात आला.

३.३९ प्रकाशन समारंभ - दि. २ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर, आकांक्षा प्रकाशन आणि कावळे परिवाराच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. छाया कावळे लिखित व आकांक्षा प्रकाशन प्रकाशित 'स्वातंत्र्योत्तर काळातील मराठी बालकथा साहित्य : स्वरूप व चिंतन' या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा दि. २ ऑक्टोबर २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा ज्येष्ठ समिक्षक डॉ. प्रज्ञा आपटे यांच्या शुभहस्ते विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. या ग्रंथावर बालकथा साहित्यिक प्राचार्य भालचंद्र देशपांडे व बालकथा साहित्यिक मा. मंगला दिघे यांनी भाष्य केले.

३.४० चर्चासत्र - दि. ६ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे जनसंवाद विभाग, माजी विद्यार्थी संघटना जनसंवाद विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'भारतीय मिडीयाची विश्वसनीयता' या विषयावरील चर्चासत्राचे आयोजन दि. ६ ऑक्टोबर २०१२ रोजी करण्यात आले. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. विलास सपकाळ यांच्या अध्यक्षतेखाली तर श्री. गिरीश गांधी, ज्येष्ठ पत्रकार श्री. प्रकाश दुबे, श्री. राहुल देव, अॅड प्रभाकर मारपकवार, पुण्यप्रसून वाजपेयी, प्रदीप कुमार मैत्र, डॉ. मोईज हक यांच्या उपस्थितीत हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

३.४१ प्रकाशन सोहळा - दि. ११ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व अथर्व पब्लिकेशन, धुळे यांच्या संयुक्त विद्यमाने मा. अ. फ. भालेराव यांच्या 'धर्म ते धम्म' या कादंबरीचा प्रकाशन सोहळा दि. ११ ऑक्टोबर २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा कास्ट्राईबचे नेते श्री. कृष्णा इंगळे यांच्या शुभहस्ते, ज्येष्ठ आंबेडकरवादी कवी व विचारवंत डॉ. यशवंत मनोहर यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. या कादंबरीवर आंबेडकरवादी साहित्यिक डॉ. प्रकाश खरात, आंबेडकरवादी विचारवंत डॉ. प्रदीप आगलावे व आंबेडकरवादी साहित्य समीक्षक डॉ. शैलेंद्र लेंडे यांनी भाष्य केले.

३.४२ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'बरान' हा चित्रपट श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, नागपूर येथे आयोजन करण्यात आले. रसिकांनी उत्तम प्रतिसाद दिला.

३.४३ प्रकाशन सोहळा - दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने श्री रेवानंद मेश्राम यांच्या 'सूर्यलिपी' व तसेच ब्रेल लिपितील 'ठिणगी' या दोन कवितासंग्रहांचा प्रकाशन सोहळा दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा विदर्भ साहित्य संघाचे अध्यक्ष श्री. मनोहर म्हैसाळकर यांच्या शुभहस्ते व श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. दैनिक लोकमतचे निवासी संपादक श्री गजानन जानभोर याप्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. या कादंबरीवर कवयित्री सौ. मनीषा साधू यांनी भाष्य केले.

३.४४ प्रकाशन समारंभ - दि. २५ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने नियोजन आयोगाचे सदस्य, प्रसिध्द अर्थतज्ज्ञ, शिक्षणतज्ज्ञ, लेखक व विचारवंत डॉ. नरेंद्र जाधव यांनी अनुवादित व संपादित केलेल्या 'बोल महामानवाचे : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची मर्मभेदी ५०० भाषणे' (तीन खंड, पृष्ठ संख्या सुमारे १७६०) या ग्रंथाचा प्रकाशन समारंभ त्रिपुराचे महामहोम राज्यपाल पद्मश्री डॉ. डी. वाय. पाटील यांच्या शुभहस्ते, सर्वोच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती मा. श्री. विकास सिरपूरकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आणि महाराष्ट्र राज्याचे रोजगार हमी योजना मंत्री मा. ना. डॉ. नितीन राऊत यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. याप्रसंगी प्रख्यात साहित्यिक व ज्येष्ठ संपादक मा. प्रा. सुरेश द्वादशीवार उपस्थित होते.

३.४५ राज्यस्तरीय चर्चासत्र - ग्रेस कविता आणि ललितबंध - दि. २६ ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर, स्नातकोत्तर मराठी विभाग राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आणि स्नातकोत्तर मराठी विभाग माजी विद्यार्थी संघटना यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २६ ऑक्टोबर २०१२ ला 'ग्रेस : कविता आणि ललितबंध' या विषयावर एक दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे अध्यक्ष प्रसिध्द कवयित्री डॉ. प्रभा गणोरकर हया असून या चर्चासत्राचे

उद्घाटक प्रा सुरेश द्वादशीवार हे होते तर प्रमुख अतिथी म्हणून विख्यात कवी आणि साहित्यविमर्शक प्रा. वसंत आबाजी डहाके हे उपस्थित होते.

३.४६ नाद-निनाद - दि. ३० ऑक्टोबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने कविश्रेष्ठ ग्रेस यांच्या प्रतिभेला समर्पित 'नाद-निनाद' या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी ग्रेस हयांच्या 'डार्लिंग' या दीर्घकवितेचे अभिवाचन श्री. दिनकर बेडेकर यांनी केले. नव्या पिढीतील संगीतकारांनी ग्रेस यांच्या प्रतिभेला काव्यरूपाने आदरांजली दिली.

३.४७ प्रकाशन समारंभ - दि. ३ नोव्हेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व साहित्य कला सेवा मंडळ, नागपूरच्या वतीने श्री. राजेश अमृतराव कुबडे यांच्या 'अजूनही तुझ्या प्रतिक्षेत' या काव्यसंग्रहाचा प्रकाशन समारंभ डॉ. मदन कुळकर्णी यांच्या शुभहस्ते, प्रा. ज्ञानेश वाकुडकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आणि मा. प्राचार्य डॉ. दिलीप डी. शहा, पुणे यांच्या विशेष उपस्थितीत व श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ३ नोव्हेंबर २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी सौ. मनीषा साधू यांनी काव्यसंग्रहावर भाष्य केले.

३.४८ 'साहित्य विहार दिवाळी अंक' प्रकाशन समारंभ - दि. ७ नोव्हेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व साहित्य विहार, नागपूरच्या वतीने साहित्य विहार संस्थेचा पहिला दिवाळी अंक विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते प्रकाशित करण्यात आला. याप्रसंगी विदर्भ संशोधन मंडळ, नागपूरचे सचिव डॉ. मदन कुळकर्णी यांनी या अंकावर भाष्य केले.

३.४९ दिवाळीची मेजवानी गप्पागोष्टी आणि गाणी - दि. १० नोव्हेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व कलादालन, नागपूरच्या वतीने 'दिवाळीची मेजवानी गप्पागोष्टी आणि गाणी' विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली व नागपूर महानगरपालिकेचे महापौर श्री. अनिल सोले यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. याप्रसंगी प्रसिद्ध गीतकार गुरु ठाकूर आणि महागायक अनिरुध्द जोशी यांची मुलाखत आणि गाणी सादर करण्यात आली. कार्यक्रमाची संकल्पना आणि निवेदन सौ. माधवी पांडे, संगीत संयोजन श्रद्धा घोटे आणि आशिष घाटे, गायक अनिरुध्द जोशी आणि रसिका चाटी हे उपस्थित होते.

३.५० प्रहर सुराबट - दि. ११ नोव्हेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दिवाळीनिमित्त 'प्रातःस्वर २०१२' या रागसमयावर आधारित शास्त्रीय संगीताचा कार्यक्रम 'प्रहर सुराबट' विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली व रुपाताई कुळकर्णी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. कार्यक्रमाची संकल्पना सौ. साधना शिलेदार, संगीत सचिव बक्षी (तबला) आणि श्रुतिका पांडे (हार्मोनियम), निवेदन रजनी तोंडचिरकर - हुद्दा यांचे होते.

३.५१ व्याख्यान तथा साहित्यवैभव पुरस्कार वितरण सोहळा - दि. २३ नोव्हेंबर २०१२ :- मराठीतील मार्क्सवादी साहित्याचे थोर भाष्यकार दिवंगत डॉ. सदाशिव कुल्ली (बुलढाणा) यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ 'नवभांडवली अर्थकारण आणि भारतीय नागरी समाजाचे बदलते रूप' या विषयावर ज्ञानदान : व्याख्यान सत्र आणि ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. यशवंत मनोहर, श्री. अनंत भोयर, वैदर्भी कथा - कादंबरीकार यांना साहित्यवैभव पुरस्कार वितरण सोहळ्याचे आयोजन नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले. याप्रसंगी विभाग प्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे येथील डॉ. यशवंत सुमंत हे वक्ते म्हणून उपस्थित होते.

३.५२ मा. यशवंतराव चव्हाण पुण्यतिथी - दि. २५ नोव्हेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या २८ व्या पुण्यतिथीनिमित्त 'चतुरस्त्र यशवंतराव' हा परिसंवाद विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आला.

३.५३ कथावाचन - दि. १ डिसेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त कथावाचनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी डॉ. सुनंदा देशपांडे, सुमिता कोंडबत्तुनवार, विणा कुळकर्णी यांनी कथा वाचून दाखविल्या. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. अमृता इंदूरकर होत्या.

३.५४ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १ डिसेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'दि लास्ट ट्रेन' या चित्रपटाचे दत्तो वामन पोद्दार, चिंतन कक्ष, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले.

३.५५ लेखिका महोत्सव - दि. १५ व १६ डिसेंबर २०१२ :- माहेर संस्थेद्वारा प्रकाशित आकांक्षा मासिक आणि विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. १५ डिसेंबर २०१२ रोजी पासून दोन दिवसीय 'लिहित्या स्त्रियांची कार्यशाळा' आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या उद्घाटन सोहळ्याला प्रमुख पाहुणे म्हणून ज्येष्ठ कवयित्री प्रभा गणोरकर उपस्थित होत्या. अध्यक्षस्थानी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष श्री. गिरीश गांधी, तर सुप्रसिद्ध लेखिका निरजा आणि डॉ. कुमुद पावडे यांच्यासह आकांक्षा मासिकाच्या प्रमुख अरुणा सबाने, डॉ. प्रज्ञा आपटे, माधवी पांडे आणि नगरसेविका प्रगती पाटील यांची प्रमुख उपस्थिती होती. सूत्रसंचालन विजया मारोतकर यांनी केले. आभार माधवी पांडे यांनी मानले. यावेळी विजया मारोतकर यांच्या 'अहो ऐकलंत का' या पुस्तकाचे प्रकाशन झाले.

दि. १६ डिसेंबर २०१२ रोजी कार्यशाळेच्या समारोपीय प्रसंगी प्रा. सुरेश द्वादशीवार, श्री. गिरीश गांधी, कथालेखिका आशाताई बगे, कवयित्री अंजनाबाई खुणे, नगरसेविका प्रगती पाटील, अरुणा सबाने प्रामुख्याने उपस्थित होते. अंजनाबाई खुणे यांनी आपल्या झाडीबोलीने आणि कवितांनी उपस्थितांची दाद घेतली. संचालन शुभदा फडणवीस तर आभार अरुणा सबाने यांनी मानले.

३.५६ सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा पुरस्कार वितरण - दि. २५ डिसेंबर २०१२ :- विभागीय केंद्र, नागपूर, शिक्षण उपसंचालक, महापालिका शिक्षण विभाग, रायसोनी ग्रुप, रमण विज्ञान केंद्र आणि अक्षरभूषण मधुकर भाकरे प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेल्या सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ शिक्षक सहकारी बँकेच्या सभागृहात आयोजित करण्यात आला. या स्पर्धेतील पारितोषिक विजेते - गट अ वर्ग ८ ते १० गणेश सपकाळ (केशव नगर माध्यमिक विद्यालय), आदिती डेहनकर (सोमलवार हायस्कूल निकालस), शीतल पोहरे (दादासाहेब धनवटे नगर विद्यालय), स्विटी मधुकर तलमले (विश्वास माध्यमिक विद्यालय), समीक्षा थोटे (शिशू ज्ञान मंदिर), आरती बरगट (डॉ. राम मनोहर लोहिया हायस्कूल), इयत्ता ५ वी ते ७ वी - प्रणय वाकोडीकर (राजेंद्र हायस्कूल), प्रिया शहारे (विश्वास माध्यमिक विद्यालय), सोनिया बाजपेयी (वीरशैव प्राथमिक शाळा), तेजस टुले (केशवनगर उच्च माध्यमिक शाळा), अमर बन्सोड (विद्या विजय उच्च प्राथ. शाळा), ऐश्वर्या झाडे (साऊथ पॉईंट स्कूल), आर्या चाटी (बीआर मुंडले हायस्कूल), ऋषिका जोशी (भवन्स विद्या मंदिर), इयत्ता १ली ते ४ थी - अनुष्का पाटील (नवयुग प्राथमिक शाळा), गौरी रामटेके (सोमलवार मराठी शाळा), संपदा वाटकर (संजुबा हायस्कूल), कांचन देवघरे (सोमलवार, रामदास पेठ), सश्रुती नाकाडे (सेंट झेवियर्स), यशश्री तराळे (नवयुग प्रा. शाळा), सानिया तिजारे (केशवनगर शाळा), समीक्षा बोरकर (विश्वास प्राथमिक शाळा) असे आहेत. यावेळी शिक्षण सभापती अविनाश ठाकरे, रायसोनी ग्रुपचे हेमंत सोनारे, रमेश बोरकुटे, मधवर्ती कारागृहाचे अधीक्षक विनोद शेकदार, नगरसेवक बंडू राऊत, राजाभाऊ चिटणीस, वि.भ. करगुटकर उपस्थित होते. याप्रसंगी बसोलीचे प्रमुख चंद्रकांत चव्हे यांचा विजय वडेटीवार यांच्या हस्ते 'शिक्षक जीवन गौरव पुरस्कार' देऊन सन्मान करण्यात आला. 'अक्षरधन' या मासिकाचे प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे संचालन संजय भाकरे तर पारितोषिकाचे वाचन अजय भाकरे यांनी केले. अभय भाकरे यांनी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत केले.

३.५७ प्रकाशन समारंभ - दि. १७ जानेवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूर व पद्मगंधा प्रतिष्ठान, नागपूरच्या संयुक्त वतीने सौ. संध्या कुलकर्णी यांच्या (दोन अंकी नाटक) 'कां मना पुनःपुनः', (एकांकिका) 'मी अलका आहे', (दोन अंकी नाटक) 'घर नंबर तेरा', (लघुकथा) - 'एकात्म', (ललितलेख) - 'हि-यांचे कंवे' या पाच पुस्तकांचा प्रकाशन समारंभ श्री. गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते सौ. शुभांगी भडभडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आणि डॉ. वि. स. जोग यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी डॉ. प्रज्ञा आपटे व श्री. पराग घोंगे यांनी पुस्तकावर भाष्य केले.

३.५८ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १३ जानेवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. १३ जानेवारी २०१३ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'दि ओरेटर' या चित्रपटाचे दत्ता वामन पोद्दार चिंतन कक्ष, राष्ट्रभाषा संकुल, नागपूर येथे आयोजन करण्यात आले.

३.५९ दिवंगत पंडित रविशंकरजी यांना श्रध्दांजली - दि. १५ जानेवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूर आणि स्वराली संगीत संस्था, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने जगविख्यात सतारवादक दिवंगत पंडित रविशंकरजी यांना श्रध्दांजली अर्पण करण्याचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून श्री. गिरीश गांधी तसेच प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. बाबासाहेब उत्तरवार उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरुवात स्वरालीच्या संचालिका नागपुरातील प्रसिध्द सतारवादिका सौ. नंदिनी सहस्त्रबुध्दे यांच्या एकल सतारवादनाने झाली.

३.६० मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे रेखाचित्र प्रदर्शन - दि. २ फेब्रुवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूर आणि यशवंतराव चव्हाण अभियांत्रिकी महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या रेखाचित्रांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले.

३.६१ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र - दि. १० फेब्रुवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. १० फेब्रुवारी २०१३ रोजी विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'सोलास' या चित्रपटाचे आयोजन करण्यात आले.

३.६२ 'बिंब-प्रतिबिंब' - दि. १० फेब्रुवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूर प्रस्तुत कविश्रेष्ठ प्रेस यांच्या निर्मितीला समर्पित कार्यक्रमांच्या साखळीतील अंतिम कार्यक्रम 'बिंब-प्रतिबिंब' कविश्रेष्ठ प्रेस यांच्या साहित्याचे नाट्यरूपाने आकलन कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे श्री गिरीश गांधी होते. 'अ-अभिनयाचा' दिग्दर्शक डॉ. विनोद इंदूरकर, कलावंत पराग घोंगे, सीमा गोडबोले, नेपथ्य, संगीत, प्रकाशन, संयोजन अमित शेंडे यांचे होते. श्री. पराग घोंगे आणि सहकलावंत सादरीकरणानंतर उपस्थितांशी संवाद साधला.

३.६३ प्रकाशन समारंभ - दि. १६ फेब्रुवारी २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने अॅड. राजेंद्र ना. पाटील यांच्या 'ही कथा व्यथांची' या कथासंग्रहाच्या दुस-या आवृत्तीचा प्रकाशन सोहळा आयोजित करण्यात आला. हा प्रकाशन सोहळा श्री. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली सर्वोच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती मा. श्री. व्ही. एस. शिरपूरकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी ज्येष्ठ विधिज्ञ श्री. के. एच. देशपांडे, ज्येष्ठ साहित्यिक, विचारवंत डॉ. भाऊ लोखंडे, ज्येष्ठ पत्रकार प्रा. रणजित मेश्राम, ज्येष्ठ विविज्ञ अॅड. एन. एन. ठेंगरे, ज्येष्ठ विधिज्ञ अॅड. मधुकर बढिये यांनी प्रकाशित कथासंग्रहावर भाष्य केले.

३.६४ विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र :- दि. १० मार्च २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने विश्व चित्रपट आस्वाद सत्र या उपक्रमा अंतर्गत 'चिल्ड्रेन ऑफ हेवन' या चित्रपटाचे आयोजन करण्यात आले.

३.६५ व्याख्यान - दि. १२ मार्च २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूर शहर (जिल्हा) काँग्रेस कमिटी व नागपूर शहर (जिल्हा) राष्ट्रवादी काँग्रेस यांच्या संयुक्त विद्यमाने आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार आणि संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जयंतीनिमित्त आधुनिक महाराष्ट्राचे निर्माते यशवंतराव चव्हाण या विषयावर डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू डॉ. शरद निंबाळकर यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

३.६६ अरुणा सबाने यांचा सत्कार सोहळा - दि. २१ मार्च २०१३ :- विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने अरुणा सबाने यांचा त्यांना अखिल भारतीय प्रकाशक संघातर्फे उत्कृष्ट वाङ्मयनिर्मितीवर पुणे येथील हॉटेल प्रेसिडेंटमध्ये प्रकाशक संघाचे मुख्य श्री मल्होत्रा यांच्या शुभहस्ते हा पुरस्कार प्राप्त झाल्याबद्दल श्री गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते, श्री बाळ कुळकर्णी, श्री रमेश बोरकुटे, सौ. शुभदा फडणवीस, डॉ. अविनाश रोडे, डॉ. प्रकाश खरात यांच्या उपस्थितीत सत्कार करण्यात आला.

३.६७ 'अष्टपैलू यशवंतराव : व्यक्तित्वदर्शन' - द्विदिवसीय चर्चासत्र - दि. २३ व २४ मार्च २०१३ :- यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी महोत्सव समितीच्या विद्यमाने विभागीय केंद्र, नागपूर व स्नातकोत्तर मराठी विभाग राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ यांच्या संयुक्त सहकार्याने 'अष्टपैलू यशवंतराव : व्यक्तित्वदर्शन' - द्विदिवसीय चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले.

३.६८ कवयित्री संमेलन - विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने महिला दिनाच्या पार्श्वभूमीवर कवयित्री संमेलनाचे आयोजन केले. हे संमेलन डॉ. आशाताई सावदेकर यांच्या अध्यक्षतेखाली, श्री. गिरीश गांधी, सौ. प्रगतीताई पाटील, सौ. मनीषा साधू यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आयोजित करण्यात आले.

१०.४ विभागीय केंद्र कोकण :-

१) व्याख्यान कार्यक्रम :- विभागीय केंद्र कोकण - जिल्हा समिती सिंधुदुर्ग व एम. के. गावडे प्रबोधिनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने वेंगुर्ले येथील साई दरबार हॉल येथे दि. २०.४.२०१३ रोजी सिंधुताई सपकाळ यांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. यावेळी विभागीय समितीचे कोषाध्यक्ष श्री. एम. के. गावडे, विभागीय समिती सदस्या सौ. प्रज्ञा परब, सिंधुदुर्ग जिल्हा समिती अध्यक्ष अॅड. किशोर शिरोडकर, माजी राज्यमंत्री श्री. प्रविण भोसले यांचेसह अनेक मान्यवर उपस्थित होते. आपल्यावर संकटे येतात म्हणून घाबरून जाऊ नका, संकटांवर पाय देऊन उभे राहायला शिका, त्याचे आभार माना अशाने संकटांची ऊंची कमी होते. असे विचार माई म्हणजेच सिंधुताई सपकाळ यांनी व्यक्त केले. यावेळी माईच्या हस्ते कर्तबगार महिलांचा सत्कार करण्यात आला.

२) वसुंधरा दिन :- विभागीय केंद्र कोकण - जिल्हा समिती रत्नागिरी, तु. पू. शेटये कनिष्ठ महाविद्यालय, लांजा व वनविभाग कार्यालय, लांजा, महाराष्ट्र शासन यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. २३.४.२०१२ रोजी वसुंधरा दिनाचे औचित्य साधून तु. पू. शेटये कनिष्ठ महाविद्यालय लांजाचे आवारात समितीचे अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये, वनविभागाचे अधिकारी व मान्यवरांचे हस्ते वृक्षलागवड करण्यात आली. या कार्यक्रमाचे वेळी विद्यार्थ्यांना निसर्गाचे महत्त्व समजावे, समाजामध्ये होणारी वृक्षतोड थांबावी व विद्यार्थ्यांनी वृक्षलागवडीकडे वळावे यासाठी महाविद्यालयाच्या प्रा. सौ. पालकर मॅडम यांनी व्याख्यान दिले.

३) नाट्यगीत - भावगीत गायन स्पर्धा - मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र कोकणचे वतीने रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग व ठाणे या जिल्ह्यांतून मान्यवरांचे उपस्थितीत नाट्यगीत - भावगीत गायन स्पर्धा घेण्यात आली. ही स्पर्धा १५ ते ३० वर्षे वयोगटातून घेण्यात आली. या स्पर्धामध्ये मोठया संख्येने स्पर्धक सहभागी होते.

४) महिलांसाठी काथ्या सुभापासून वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण : विभागीय केंद्र कोकण, जिल्हा समिती रत्नागिरी व फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज, गोळप, रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने गावखडी, तालुका रत्नागिरी येथील सुरकरवाडी मंगल कार्यालय येथे दि. २३.६.२०१२ रोजी महिलांसाठी काथ्या सुभापासून विविध वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. नाचणे येथील साईलीला बचत गटाच्या अध्यक्षा सौ. शुभांगी इंदुलकर व त्यांच्या सहकारी यांनी सुभापासून वस्तू कशा तयार कराव्यात, टाके कसे मारावेत, पर्स, पायपुसणी, भांडी घासायचा स्क्रब, शोभिवंत कुंडयांचा स्टॅन्ड इ. विविध वस्तू बनवून दाखविल्या.

५) कृषीदिन कार्यक्रम : विभागीय केंद्र कोकणचे वतीने १ जुलै कृषीदिन कार्यक्रम रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यांमध्ये साजरा करण्यात आला. त्याचा अहवाल पुढीलप्रमाणे.

जिल्हा समिती रत्नागिरी - विभागीय केंद्र कोकण, जिल्हा समिती रत्नागिरी व श्री. शरदराव पवार कृषी महाविद्यालय खरवते, तालुका चिपळूण यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. १ जुलै २०१२ रोजी कृषी महाविद्यालय खरवते, तालुका चिपळूण येथे कृषीदिन कार्यक्रम कोकण विभागीय केंद्राचे उपाध्यक्ष व कोकण कृषी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. श्रीरंग कद्रेकर यांचे उपस्थितीत संपन्न झाला. यावेळी डॉ. कद्रेकर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले व महाविद्यालयाचे आवारात वृक्षारोपण करण्यात आले. यावेळी रत्नागिरी, माजी जिल्हाध्यक्षा तसेच समिती सदस्य उपस्थित होते.

जिल्हा समिती सिंधुदुर्ग - जिल्हा समिती सिंधुदुर्गचे वतीने सिंधुदुर्ग येथील साई मंगल कार्यालयात कृषीदिनानिमित्त तालुकास्तरीय कृषी मेळावा घेण्यात आला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्र कोकणचे अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये होते. यावेळी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील विभागीय समिती सदस्य व जिल्हा समिती सदस्य तसेच पंचायत समिती कृषी अधिकारी संजय गोसावी उपस्थित होते. जिल्ह्याचा ख-या अर्थाने विकास घडवायचा असेल व कृषी क्षेत्रात कांती घडवायची असेल तर शेतक-यांनी आपली मानसिकता बदलणे आवश्यक आहे असे सांगून शासनाच्या विविध कृषी योजना राष्ट्रीय फलोद्यान योजना राबविण्यास सिध्द झाले पाहिजे असे मत विभागीय अध्यक्षांनी व्यक्त केले.

६) विभागीय केंद्र कोकण - जिल्हा समिती ठाणेचे वतीने स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचे रेखाचित्रांचे प्रदर्शन दि. १४ व १५ जुलै २०१२ रोजी काँग्रेस भवन, पालघर येथे आयोजित करण्यात आले. सदर रेखाचित्रांच्या प्रदर्शनाचे उद्घाटन मा. ना. राजेंद्रजी गावीत साहेब यांचे शुभहस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे आयोजन विभागीय समिती सदस्य श्री. प्रल्हाद उर्फ बाबा कदम यांनी केले.

७) दि. २३ ऑगस्ट २०१२ रोजी सिंधुदूर्ग जिल्ह्यात कुडाळ येथील राऊळ महाराज महाविद्यालय येथे 'यशवंतराव चव्हाण जीवन दर्शन' या विषयावर विद्यार्थ्यांसाठी व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. विभागीय समितीचे कोषाध्यक्ष श्री. एम. के. गावडे यांनी चव्हाणसाहेबांच्या जीवनातील विविध क्षेत्रातील असंख्य घटनांची मुद्देसुद माहिती विषद केली.

८) दि. ऑगस्ट २०१२ रोजी गावखडी येथे विभागीय केंद्र कोकण व फिनोलेक्सचे संयुक्त विद्यमाने बेकरी पदार्थांचे महिलांना प्रशिक्षण देण्यात आले.

९) शिक्षक दिन कार्यक्रम - दि. ५ सप्टेंबर २०१२ रोजी जिल्हा समिती रत्नागिरी व कला वाणिज्य महाविद्यालय मंडणगड व मानस संस्था मंडणगड यांचे संयुक्त विद्यमाने शिक्षक दिन कार्यक्रम संपन्न झाला. यावेळी मान्यवरांचे हस्ते चव्हाणसाहेबांचे पुस्तक व स्मृतिचिन्ह देवून आदर्श शिक्षकांचे सत्कार करण्यात आले. तसेच यावेळी शिक्षक व विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नमंजुषेचा कार्यक्रम झाला. जिल्हा समिती सिंधुदूर्गचे वतीने अनंत मुक्ताई सभागृह, कुडाळ येथे शिक्षक दिन साजरा करण्यात आला. त्यावेळीही आदर्श शिक्षकांचा शाल, श्रीफल व गौरव चिन्ह देवून सत्कार करण्यात आला. माहे सप्टेंबरमध्ये जिल्हा समिती सिंधुदूर्गचे वतीने कोकण विकासात सहकाराचे महत्त्व या विषयावर जिल्हास्तरीय निबंध स्पर्धा घेण्यात आली.

१०) असा घडतो उद्योजक - हा कार्यक्रम दि. १० सप्टेंबर २०१२ रोजी खेड, रत्नागिरी येथे संपन्न झाला. आजच्या पिढीत उद्योजकतेची मानसिकता वाढविण्याच्या दृष्टीने उद्योजकांच्या मुलाखती व त्यांचे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना करण्यात आले. यावेळी श्री. अनिल नेवाळकर, सचिव विभागीय समिती यांचे हस्ते दीपप्रज्वलन करण्यात आले.

११) ज्येष्ठ नागरिक दिन कार्यक्रम - जिल्हा समिती रत्नागिरी, ज्येष्ठ नागरिक संघ दापोली व दापोली मंडणगड पेन्शनर्स असोसिएशनच्या संयुक्त विद्यमाने दि. १ ऑक्टोबर २०१२ रोजी पेन्शनर्स असोसिएशनच्या हॉलमध्ये ज्येष्ठ नागरिक दिन कार्यक्रम संपन्न झाला. यावेळी ज्येष्ठांचा आनंद मेळावा घेण्यात आला. या आनंद मेळाव्यामध्ये लक्ष्मी नारायण महिला मंडळ व अन्य ज्येष्ठ नागरिक कलाकारांनी गीते, पोवाडे, लोकगीते सादर करून उपस्थितांचे मनोरंजन केले.

१२) ठाणे जिल्ह्यातील पालघर येथे दि. १४ ऑक्टोबर २०१२ रोजी ज्येष्ठ नागरिक दिन कार्यक्रम संपन्न झाला. यावेळी आदिवासी विकास राज्यमंत्री ना. गावीत यांचे हस्ते ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात आला. यावेळी यशवंतराव चव्हाणांचे विचारकार्य तळागाळात पोहोचवून त्यांचे कर्तृत्व तरुणांसमोर यावे यासाठी ज्येष्ठ नागरिकांनी प्रयत्न करावेत असे आवाहन कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये यांनी केले. या कार्यक्रमाची संपूर्ण जबाबदारी विभागीय समिती सदस्य मा. श्री. प्रल्हाद कदम यांनी घेतली होती. कार्यक्रमाला बहुसंख्येने ज्येष्ठ नागरिक उपस्थित होते.

१३) प्रशिक्षण कार्यक्रम - विभागीय केंद्र व फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. २३ ऑक्टोबर २०१२ रोजी गोळप, रत्नागिरी येथील गुरववाडी येथे महिलांसाठी मोत्यांचे दागिने बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले.

१४) सहकार दिन - कोकण विभागीय केंद्र रत्नागिरी व नूतन विद्यामंदिर व कनिष्ठ महाविद्यालय ओणी, राजापूर यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. १ नोव्हेंबर २०१२ रोजी सहकार दिनानिमित्त ओणी हायस्कूल येथे सहकार मेळावा घेण्यात आला. कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या या सहकार मेळाव्याचे उद्घाटन रत्नागिरी जिल्हा बँकेचे अध्यक्ष तथा विभागीय समितीचे सदस्य मा. डॉ. तानाजीराव चोरगे यांच्या हस्ते दीपप्रज्वलनाने करण्यात आले. यावेळी डॉ. चोरगे यांनी उपस्थितांना सहकार या विषयावर मार्गदर्शन केले. 'कोकणातील विकासासाठी सहकाराचे महत्त्व' या विषयावर जिल्हा स्तरीय खुला गट व महाविद्यालयीन गटातून निबंध स्पर्धा घेण्यात आल्या होत्या. या स्पर्धांचा बक्षिस समारंभ या दिवशी करण्यात आला.

१५) यशवंतराव चव्हाण पुण्यतिथी कार्यक्रम - दि. २५ नोव्हेंबर २०१२ रोजी खेड येथे मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेब यांचा पुण्यतिथी कार्यक्रम अनिकेत शॉपिंग सेंटरच्या हॉलमध्ये संपन्न झाला. या कार्यक्रमात प्रा. गौतम ब्रम्हे यांनी मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेबांचे जीवनावर व्याख्यान दिले. राजकीय, सामाजिक क्षेत्रातील त्यांच्या चतुरस्त्र कार्याची प्रेरणा आजच्या तरुणांनी घेतली पाहिजे यावर भर दिला. तसेच यावेळी खेड तालुक्यातील वैशिष्ट्यपूर्ण काम करणा-या दहा महिला बचत गटांचा सत्कार करण्यात आला.

१६) दि. ११ डिसेंबर २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान रत्नागिरीशी संलग्नित कांही बचत गटांच्या वर्धापन दिनाचा कार्यक्रम सहयाद्री शिक्षण संस्था सावर्डेच्या अध्यक्षा मा. श्रीमती अनुराधाताई निकम यांचे प्रमुख उपस्थितीत प्रतिष्ठानच्या कार्यालयात संपन्न झाला.

१७) दि. १४ ते १६ डिसेंबर २०१२ - राजापूर तालुक्यातील ओणी येथे अखिल भारतीय मराठी बालकुमार साहित्य संमेलनात डॉ. न. म. जोशी यांनी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्यावर लिहिलेल्या 'सहयाद्रीचा सुपुत्र' या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले. या पुस्तकाच्या दोन हजार प्रतींचे प्रतिष्ठानचे वतीने विद्यार्थ्यांना मोफत वाटप करण्यात आले. चारपाच दशकातील राजकीय कार्यातील एक सुसंस्कृत नेता अशा शब्दात डॉ. जोशींनी गौरव केला.

१८) दि. २७ ते ३० डिसेंबर २०१२ - या कालावधीत मारुती मंदिर रत्नागिरी येथे ग्रंथाली प्रकाशन व रत्नागिरी जिल्हा समितीचे वतीने चव्हाणसाहेबांच्या रेखाचित्रांचे व पुस्तकांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. या प्रदर्शनाला लोकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.

१९) माहे जानेवारी २०१२ मध्ये प्रसिध्द रेखाचित्रकार श्री. ह. म. आचरेकर यांनी रेखाटलेल्या मा. यशवंतराव चव्हाण जीवनावरील रेखाचित्रांचे प्रदर्शन रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये विविध ठिकाणी आयोजित करण्यात आले. तसेच दि. १ व २ जानेवारी २०१३ रोजी मंडणगड येथील नूतन विद्यामंदिर येथे रेखाचित्रांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. सदर प्रदर्शनाचे उद्घाटन तहसिलदार श्री. सर्जेराव पाटील यांच्या हस्ते करण्यात आले.

२०) दि. ४ व ५ जानेवारी २०१३ रोजी आर. आर. वैद्य इंग्लिश मिडीयम स्कूल, दापोली येथे शाळेच्या मुख्याध्यापिका सौ. सुनिता बेलोसे यांच्या हस्ते प्रदर्शनाचे उद्घाटन करण्यात आले.

२१) चिपळूण येथील अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे वेळी दि. १० ते १३ जानेवारी २०१३ या कालावधीत यशवंतराव चव्हाणसाहेबांचे जीवन चरित्र प्रदर्शन व ग्रंथयात्रेचे आयोजन 'यशवंतराव चव्हाण नगरी' या नावाने दालन उभारून संमेलनस्थळी संमेलन आयोजक लोकमान्य टिळक स्मारक वाचनालयाचे वतीने करण्यात आले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन विभागीय केंद्र कोकणचे अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये यांचे हस्ते झाले. यावेळी मा. श्री. सुनील तटकरे, श्री. नाना जोशी श्री. शेखर निकम, श्री. रमेश कदम, श्री. बापू काणे, श्री. सिध्देश लाड, श्री. अभिजीत खानविलकर व अन्य मान्यवर उपस्थित होते. या प्रदर्शनासाठी चव्हाणसाहेबांचे जन्मस्थळ कराड येथून काही रेखाचित्रे आणण्यात आली होती. तीन दिवसात ३५ हजाराहून अधिक लोकांनी रेखाचित्र प्रदर्शनाला भेट दिली.

२२) दि. १७ व १८ जानेवारी २०१३ रोजी देवरुख येथे तर दि. २२ ते २३ जानेवारी २०१३ रोजी रत्नागिरी येथील खेडशी माध्यमिक विद्यालयाच्या सभागृहात रेखाचित्र प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन प्राथमिक शिक्षण अधिकारी श्री. चंद्रकांत गावडे यांचे हस्ते करण्यात आले.

२३) स. रा. देसाई अध्यापक विद्यालय, रत्नागिरी येथे दि. २९ ते ३१ जानेवारी २०१३ या कालावधीत रेखाचित्र प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. माजी जिल्हाध्यक्षा मा. सौ. युगंधरा राजेशिके यांचे हस्ते या प्रदर्शनाचे उद्घाटन करण्यात आले. यावेळी रत्नागिरीच्या जिल्हाध्यक्षा, प्रा. प्रतापराव सावंत देसाई, प्रा. सचिन पाटील व मान्यवर उपस्थित होते. बहुसंख्य लोकांनी या प्रदर्शनाचा लाभ घेतला.

२४) विभागीय केंद्र कोकण - जिल्हा समिती रत्नागिरी व फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज, गोळप - रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने ग्रामीण महिला विकास केंद्र, कसोप - रत्नागिरी येथे बचत गट व इतर महिलांसाठी मॅक्रमीपासून विविध वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण दि. २९ जानेवारी २०१३ रोजी देण्यात आले. रत्नागिरी येथील सौ. रिद्धी देसाई यांनी हे प्रशिक्षण दिले. या प्रशिक्षणाला जिल्हाध्यक्षा, फिनोलेक्सचे सहाय्यक जनसंपर्क अधिकारी श्री. अभिषेक साळवी उपस्थित होते.

२५) विभागीय केंद्र कोकण जिल्हा समिती सिंधुदुर्गच्या वतीने सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये विविध ठिकाणी यशवंतराव चव्हाणसाहेबांचे रेखाचित्रांचे प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले.

२६) दि. ५ व ६ फेब्रुवारी २०१३ या कालावधीत संत राऊळ महाराज कॉलेज, कुडाळ या ठिकाणी रेखाचित्रांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये यांचे हस्ते करण्यात आले.

२७) दि. ७ व ८ फेब्रुवारी २०१३ रोजी शिवराज मराठा हायस्कूल, साळगाव येथे रेखाचित्रांचे प्रदर्शन संपन्न झाले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन मा. श्री. प्रमोद धुरी यांचे हस्ते करण्यात आले.

२८) दि. ९ व १० फेब्रुवारी २०१३ रोजी श्रीराम वाचन मंदिर सावंतवाडी येथे प्रदर्शन संपन्न झाले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन नगराध्यक्ष मा. श्री. बबन साळगांवकर यांचे हस्ते करण्यात आले.

२९) दि. १२ व १३ फेब्रुवारी २०१३ रोजी पडेल हायस्कूल, देवगड येथे रेखाचित्रांचे प्रदर्शन संपन्न झाले. या सर्व प्रदर्शनाला प्रतिष्ठानचे सदस्य तसेच विद्यार्थी व पालक यांची बहुसंख्येने उपस्थिती लाभली.

३०) जिल्हा समिती सिंधुदुर्गच्या वतीने 'साहित्यिक यशवंतराव चव्हाण' व 'स्वातंत्र्य चळवळीत यशवंतराव चव्हाणांचे योगदान' या विषयावर खुल्या गटातून वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आली.

३१) जिल्हा समिती सिंधुदुर्ग व कोकण मराठी साहित्य परिषद यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. १७ फेब्रुवारी २०१३ रोजी ज्येष्ठ साहित्यिकांचा सत्कार सिंधुदुर्ग येथे करण्यात आला.

३२) जिल्हा समिती रत्नागिरी व फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज लि. रनपार रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. २८ फेब्रुवारी २०१३ रोजी कुर्ली, तालुका रत्नागिरी येथे महिलांसाठी अगरबत्ती बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. हे प्रशिक्षण सौ. स्वाती वारंग यांनी दिले. यावेळी जिल्हा समिती रत्नागिरीच्या अध्यक्षा, फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज लि. रनपार चे सहाय्यक जनसंपर्क अधिकारी व बहुसंख्य महिला उपस्थित होत्या.

३३) जागतिक महिला दिन :- विभागीय केंद्र कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरीचे वतीने दि. ८ मार्च २०१३ रोजी जागतिक महिला दिन केंद्राच्या कार्यालयात संपन्न झाला. यावेळी कोकण विभागीय समितीचे उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, जिल्हाध्यक्षा, माजी जिल्हाध्यक्षा, सी.टी.सी. कॉलेजच्या प्राचार्य श्रीमती नंदा शेलार आदी मान्यवर उपस्थित होते. या प्रसंगी तालुका लांजा येथील सरपंचाना लाचलुचपत खात्याच्या अधिका-यांमार्फत अटक करणारी धाडसी तरुणी ग्रामसेविका श्रीमती तेजश्री खटावकर, चिपळूण कुशिवडे येथील गावच्या दबावाला बळी न पडता आपल्या अल्पवयीन मुलीवर बलात्कार करणा-या नराधमा विरुद्ध पोलीस ठाण्यात तक्रार नोंदविणा-या सौ. रुपाली चव्हाण व शिक्षण कमी असूनही कुराण व भगवद्गीता या धर्मग्रंथावर चांगल्याप्रकारे बोलणा-या तसेच विविध सामाजिक विषयांवर ७० हून अधिक कविता करणा-या संगमेश्वर कसबा येथील वयोवृद्ध महिला श्रीमती मैमुत्रा मुल्ला या तिघींचा यावेळी मान्यवरांचे हस्ते 'आधुनिक हिरकणी' म्हणून सत्कार करण्यात आला.

३४) जन्मशताब्दी समारोप कार्यक्रम : मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी कार्यक्रमांचा सांगता समारोप रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या दोन्ही जिल्ह्यांतून करण्यात आला. जिल्हा समिती रत्नागिरीचे वतीने दि. ९ मार्च २०१३ रोजी चिपळूण येथील लोकमान्य टिळक स्मारक वाचनालय येथे जन्मशताब्दी वर्षाचा सांगता कार्यक्रम करण्यात आला. यावेळी मुंबई विद्यापीठाचे राज्यशास्त्राचे गाढे अभ्यासक प्रा. दिपक पवार हे प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी विभागीय समितीचे उपाध्यक्ष डॉ. श्रीरंग कद्रेकर हे होते. यावेळी व्यासपीठावर जिल्हा समिती रत्नागिरीच्या अध्यक्षा, माजी जिल्हाध्यक्षा, सदस्य श्री. बापू काणे, श्री. सुचयअण्णा रेडीज मोठया संख्येने नागरिक उपस्थित होते. जिल्हा समिती सिंधुदुर्गचे वतीने दि. १२ मार्च रोजी वेंगुर्ला येथे मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा जन्मशताब्दी वर्ष सांगता सोहळा आयोजित करण्यात आला. मा. यशवंतराव चव्हाणांनी सहकाराचा पाया रचून समाजातील सामान्य घटकांना न्याय मिळवून दिला आहे हे त्यांचे ऋण कधी न फिटणारे आहे असे प्रतिपादन यावेळी विभागीय समितीचे कोषाध्यक्ष श्री. एम. के. गावडे यांनी केले.

३५) यशवंतराव चव्हाण जयंती : विभागीय केंद्र कोकणच्या वतीने मा. यशवंतराव चव्हाण यांची जयंती दि. १२ मार्च २०१३ रोजी केंद्राच्या कार्यालयात चव्हाणसाहेबांचे प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून साजरी करण्यात आली.

३६) महिला अत्याचार विरोधी होळी : आपल्या आजूबाजूला महिला अत्याचाराच्या घटना दिवसेंदिवस वाढत आहेत. अत्याचाराच्या घटनांनी देश ढवळून निघत आहे. याचा निषेध म्हणून दि. २३ मार्च २०१३ रोजी विभागीय केंद्र कोकण, जिल्हा समिती रत्नागिरीचे वतीने केंद्राच्या कार्यालयासमोर अत्याचाराच्या पुतळ्याचे दहन करून जिल्ह्यातील अत्याचाराची पहिली होळी पेटविण्याचा आगळा वेगळा असा कार्यक्रम करण्यात आला. रत्नागिरी पोलीस निरीक्षक मा. सौ सुवर्णा पत्की यांचे हस्ते शनिवारी रात्री ही होळी पेटविण्यात आली. या कार्यक्रमाला सहयात्री शिक्षण संस्थेच्या अध्यक्षा श्रीमती अनुराधाताई निकम, केंद्राच्या

जिल्हाध्यक्षा, सौ. युगंधरा राजेशिकें, दे. सकाळ मधुरांगणच्या सौ. यशश्री पुरोहीत, महिला पोलीस कर्मचारी व इतर महिलाही बहुसंख्येने उपस्थित होत्या.

१०.५ विभागीय केंद्र नाशिक :-

५.१ सुप्रसिद्ध गीतकार गुरु ठाकूर यांची मुलाखत - दि. २८.४.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिकच्या वतीने आयोजित मुलाखतीत गुरु ठाकूर बोलत होते. प्रख्यात कवी, गीतकार आणि अभिनेते श्री. किशोर कदम उर्फ सौमित्र यांनी घेतलेली ही मुलाखत खूपच रंगली. श्री. किशोर कदम यांनी विचारलेल्या प्रश्नांना गुरु ठाकूर यांनी दिलखुलास उत्तरे देताना त्यांनी संपूर्ण जडणघडण आणि जीवनाचा प्रवास उलगडवून दाखविला. माझा जन्म आणि शिक्षण मुंबईतील असले तरी सुट्टीमध्ये संपूर्ण काळ मी आमच्या तळकोकणातील गावात राहायचो आणि तिथेच खरी माझी जडणघडण झाली असे मला वाटते. कॉलेज आणि त्यानंतरच्या काळातही मी चालीवर कांही शब्द रचून देऊ शकतो हे मित्र वर्तुळात माहित असल्याने गरजेनुसार मला तसे सांतगतले जात असे. कॉलेजच्या एकाकिकेत अंध नायकाचा रोल करतांना त्या नायकाच्या तोंडी असलेले गाणे मलाच लिहावे लागले तेच मी लिहिलेले पहिले गीत. तसेच अगंबाई अरेच्या! या चित्रपटासाठी पटकथा लिहिताना देखील त्याचे थीम साँग अजय - अतुलसमोर नेऊन बसविल्यावर अचानकपणे लिहिण्याला सांगून केदारने मला पेचात टाकले. अजय - अतुलने ट्रॅक वाजविल्यावर मी घरी जाऊन चित्रपटाचे संवाद लिहिण्यात गढलेलो असताना त्या गाण्याचे पहिले शब्द मला सुचले ते होते 'का होते बेभान असे गहिवरते मन उधाण वा-याचे गुज पावसाचे' असे गुरु ठाकूर यांनी नमूद केले. यावेळी त्यांनी मराठी कविता, गाणी निर्मिती प्रक्रिया उलगडून दाखविली व अनेक आठवणी कथन केल्या. स्वागत केंद्राचे अध्यक्ष श्री. विनायक पाटील यांनी केले तर परिचय श्री. विनायक रानडे व श्री. हरि कुलकर्णी यांनी करून दिला. केंद्राचे कोषाध्यक्ष श्री. विश्वास ठाकूर यांनी उपस्थितांचे आभार मानले. याप्रसंगी श्री. दत्ता बाळसराफ, आर्कोटेक्ट श्री. संजय पाटील, कवी प्रकाश होळकर व कला क्षेत्रातील अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

५.२ अभिनव व व्यक्तिमत्त्व विकास शिबीर - दि. १४.५.२०१२ ते दि. १९.५.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार मा. यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त सुप्रसिद्ध नाटय दिग्दर्शक श्री. संजय हळदीकर, कोल्हापूर व अभिनेते व दिग्दर्शक श्री. सचिन शिंदे यांच्या मार्गदर्शनाखाली 'अभिनय व व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिराचे' आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबीराच्या उद्घाटनप्रसंगी विश्वास ठाकूर बोलत होते. नाटय दिग्दर्शक श्री. संजय हळदीकर यांचा परिचय श्री. प्रसाद पाटील यांनी करून दिला. शिबीरात साठहून अधिक मुला-मुलींनी सहभाग घेतला आहे. सदर शिबीर ५ ते १७ वर्षे वयोगटाच्या मुला-मुलींसाठी होते. शिबीराचा समारोप सुप्रसिद्ध नाटय अभिनेते श्री. सुरेश गायधनी यांच्या हस्ते करण्यात आला व त्यांच्या हस्ते शिबीरार्थींना प्रमाणपत्रे देण्यात आली. यावेळी मार्गदर्शन करताना श्री. सुरेश गायधनी म्हणाले की, अभ्यासाबरोबर प्रत्येक मुलाने एकतरी छंद जोपासायला हवा. छंद केवळ शिबीरापुरताच न राहता वर्षभर आपल्याला छंदाशी स्वतःशी जुळवून घ्यायला हवे. छंदामुळे ज्ञानाची लालसा वाढते व त्यातून नवनवीन गोष्टींचा शोध घेण्याची मानसिकता विकसित होते व व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होण्यास मदत होते. यावेळी शिबीरार्थींनी विविध नाटकांचे सादरीकरण केले. कार्यक्रमाचे स्वागत व सूत्रसंचालन श्री. हरी कुलकर्णी यांनी केले. याप्रसंगी शिबीरार्थींचे पालक व कलारसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.३ वारली चित्रकला कार्यशाळा - दि. २६.५.२०१२ ते दि. २७.५.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त सुप्रसिद्ध कलासमीक्षक श्री. संजय देवधर यांच्या मार्गदर्शनाखाली दोन दिवसीय 'वारली चित्रकला' कार्यशाळेच्या समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करताना श्री. प्रफुल्ल सावंत प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. यावेळी बोलताना ते म्हणाले की, वारली चित्रशैली ही समूहाच्या एकात्मतेचे प्रतिक आहे. जगण्याचे, उत्सवाचे अत्यंत सुंदर चित्र या कलेत आहे. यासाठी सहभागी शिबीरार्थींनी साधना व सातत्य ठेवावे व स्वतःची शैली विकसित करावी. वारली चित्रकला कार्यशाळेत साठहून अधिक शिबीरार्थींनी सहभाग नोंदविला होता. रोजच्या जगण्यातले विषय, सण, उत्सव, दिवाळी, अक्षय तृतीया, होळी, नृत्य करणारा समूह असे विविध विषय देऊन शिबीरार्थींनी चित्रे रंगविली. व्यक्तींचा आकार, देहबोली रचना याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. शिबीरातील उल्लेखनीय कलाकृतींना याप्रसंगी पारितोषिके देण्यात आली. त्यात सई तुलंगेकर, निवेदिता पवार यांना प्रथम, जिज्ञासा गुजर, नभा नाईक यांनी द्वितीय, आर्या मोरे, प्रतिमा कासार यांना तृतीय तर उल्लेखनीय म्हणून ऋतुजा

माकुंदे, डॉ. मुग्धा रणदिवे, अनुराधा अहिरे, प्रतिभा साळुंके, दीपाली पाटील व श्वेता देवकुटे यांचा समावेश होता. यावेळी अनुज्ञा माळवे व प्रतिभा साळुंके यांनी प्रातिनिधिक मनोगते व्यक्त केली. त्यात त्यांनी हे शिबीर पुढील वाटचालीसाठी मार्गदर्शक ठरेल असे सांगितले. सहभागींना प्रफुल्ल सावंत यांचे हस्ते प्रमाणपत्रे वाटप करण्यात आली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन समन्वयक विनायक रानडे यांनी केले.

५.४ **हसत खेळत इलेक्ट्रॉनिक्स** - दि. ९.६.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अ‍ॅन्ड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार मा. यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त श्री. विराज रानडे यांच्या 'हसत खेळत इलेक्ट्रॉनिक्स' व्याख्यानास विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला. सदर व्याख्यान केंद्राच्या सभागृहात संपन्न झाले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व स्वागत करताना केंद्राचे अध्यक्ष श्री. विनायकराव पाटील म्हणाले की, कुठलाही छंद जोपासण्यासाठी त्याला अभ्यासाची व मेहनतीची जोड दिल्यास त्या विषयात आत्मविश्वास व प्रभुत्व प्राप्त होते व त्या छंदाचा चरितार्थासाठी वापर करता येतो. त्यासाठी प्रत्येकाने कुठला ना कुठला छंद जोपासावा. श्री. विराज रानडे यांचा परिचय समन्वयक दीपाली मानकर यांनी करून दिला तर सन्मान ओमनी मेन्टर्स अ‍ॅकेडमीचे श्री. संजीव भामरे यांनी केला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन समन्वयक विनायक रानडे यांनी केले.

५.५ **सॉफ्टवेअर क्षेत्रातील करिअर संधी** - दि. १.७.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक व ओमनी मेन्टर्स अ‍ॅकेडमी यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित 'सॉफ्टवेअर स्किल्स' कार्यशाळेत श्री. एन. सी. गोसावी बोलत होते. सध्या जगामध्ये सॉफ्टवेअर क्षेत्राची आर्थिक उलाढाल तब्बल ३५० अब्ज डॉलर असल्याचे श्री. गोसावी यांनी स्पष्ट केले. या क्षेत्रात स्पर्धा वाढल्याचे सांगतानाच वेब डिझायनिंग, वैद्यकीय, विज्ञान, गणित, डेटा सेंटर नेटवर्क सर्व्हीसेस, सिक्युरिटी सर्व्हीसेस, आउटसोर्सिंग, इंडस्ट्रियल सर्व्हीसेस अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये सॉफ्टवेअरला संधी असल्याचे श्री. गोसावी म्हणाले. श्री. गोसावी यांचा परिचय ओमनी मेन्टर्स अ‍ॅकेडमीचे संचालक संजीव भामरे यांनी करून दिला व सत्कार विश्वास ठाकूर यांनी केला. व्याख्यानास समन्वयक विनायक रानडे, विद्यार्थी व पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.६ **करियर कसे निवडावे** - दि. ५.८.२०१२ :- आजच्या स्पर्धेच्या युगात करियर निवडीच्या अनेक संधी उपलब्ध झाल्या असून नॅनो टेक्नॉलॉजी, बायोटेक्नॉलॉजी, ऊर्जा निर्मिती, मनोरंजन, रिटेलिंग, दूरसंचार, ऑनिमेशन या क्षेत्रात आधुनिक माहिती व तंत्रज्ञानाने क्रांती केली असून त्यासाठी उच्च शिक्षण व विशेष पदविका यांची गरज आहे. त्यासाठी कष्ट व मेहनतीची तयारी ठेवावी व यश प्राप्त करावे असे प्रतिपादन रॅगनर अ‍ॅन्ड रिअरडेन कंपनी लि., मुंबईचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. हरीष नायर यांनी केले.

विभागीय केंद्र नाशिक व ओमनी मेन्टर्स अ‍ॅकेडमी यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित 'करियर कसे निवडावे' या विषयावर मार्गदर्शन श्री. हरीष नायर यांनी केले. यावेळी त्यांनी भारतीय व परदेशी उद्योगांची घोडदौड याविषयी सविस्तर माहिती दिली. ओमनी मेन्टर्स अ‍ॅकेडमीचे संचालक संजीव भामरे यांनी स्वागत व परिचय केले. सूत्रसंचालन महेश रसाळ यांनी केले. यावेळी १०० हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते.

५.७ **'जागर मनाचा' - व्यक्तिमत्त्व विकास कार्यशाळा** - दि. १७.९.२०१२ :- स्वयंविकासाच्या माध्यमातून विस्तारत जाणारी मी पासून आम्ही पर्यंतचा परीघ गाठतानाच्या प्रवासा दरम्यान जोपासला जाणारा उत्तमाचा ध्यास आणि त्यातून लागणारी स्वयंनेतृत्वाची आस यांची गुरुकिल्ली विभागीय केंद्र नाशिक व दैनिक महाराष्ट्र टाइम्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'जागर मनाचा' या कार्यशाळेत नाशिककरांना गवसली. जीवनावर डोळस प्रेम करत आपली आयुष्यातील प्रत्येक भूमिका सर्वोत्कृष्ट पद्धतीने निभावण्याची कला कशी साधावी याचे मर्म या कार्यशाळेतून श्री. शंतनु पुणे यांनी उलगडून दाखवले. कार्यशाळेला शिबीरार्थ्यांचा उत्साहवर्धक प्रतिसाद लाभला.

५.८ **'कोल्हापुरी मिसळ' व 'तरंग' पुस्तक प्रकाशन समारंभ** - दि. २१.९.२०१२ :- विभागीय केंद्र, नाशिकतर्फे महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त अशोकराव राणे यांच्या 'कोल्हापुरी मिसळ' व 'तरंग' या दोन पुस्तकांच्या प्रकाशन सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून श्री. विनायकदादा पाटील होते. तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष विश्वास ठाकूर होते. स्वतःच्या आनंदासाठी कविता लिहिणे आणि ती प्रकाशित करणे ही माझ्यासाठी अत्यंत सुखावह बाब आहे. दोन पुस्तकांच्या लेखनातून मी माझ्या भावविश्वाची अभिव्यक्ती केली आहे. अशा शब्दात लेखक अशोक राणे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. यावेळी प्रा. दादासाहेब रत्नपारखी, कवी सुधीर सराफ, सुरेश मेणे, रघुनाथ सावे, कवयित्री अरुणा कुलकर्णी आदि मान्यवर उपस्थित होते. सूत्रसंचालन अरुण काळे यांनी केले.

५.९ ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळावा - दि. १७.१०.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक व लोकज्योती ज्येष्ठ नागरिक मंच, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त आयोजित ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. अभिनेते शरद पोळे यांची प्रकट मुलाखत सुप्रसिद्ध रंगकर्मी सदानंद जोशी यांनी घेतली. सदर मेळावा कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान येथे संपन्न झाला. यावेळी विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणा-या ज्येष्ठ नागरिकांचा सन्मान करण्यात आला. यात अशोक पाठक, आशा पाटील, पद्माकर महाजन, उत्तम तांबे, कुमुदिनी कुलकर्णी, जयदेव ठाकूर, कृष्णाजी साखरे, रामकृष्ण पोफळी, रमेश खिस्ती व देविदास जोशी यांचा समावेश होता. सन्मानार्थींच्यावतीने आशा पाटील यांनी मनोगत व्यक्त केले. याप्रसंगी व्यासपीठावर प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष विनायकदादा पाटील, लोकज्योती ज्येष्ठ नागरिक संघाचे अध्यक्ष रमेश देशमुख, कार्यवाह शरद बुरकुले, प्रतिष्ठानचे समन्वयक विनायक रानडे आदी मान्यवर व ज्येष्ठ नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन द. म. कुलकर्णी यांनी केले व आभार एम.जी. कुलकर्णी यांनी मानले.

५.१० सुप्रसिद्ध अभिनेत्री वंदना गुप्ते यांची मुलाखत - दि. २४.११.२०१२ :- महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त व २८ व्या पुण्यतिथीच्या पूर्वसंध्येला अभिनेत्री वंदना गुप्ते यांची प्रकट मुलाखत चित्रपट अभिनेते प्रमोद पवार यांनी घेतली. विभागीय कार्यालयात या मुलाखताचे आयोजन करण्यात आले होते. अभिनेते प्रमोद पवार यांनी वंदना गुप्ते यांच्याशी संवाद साधत त्यांचे अनेक पैलू रसिकांसमोर उलगडून दाखवले. कधी हास्याचा खळखळाट, तर कधी टाळ्या - शिट्ट्यांची दाद असा काहीसा माहौल जमून आला. तब्बल चार दशके मराठी रंगभूमीवर अभिनय करणा-या वंदना गुप्ते यांची रंगभूमीवरील एन्ट्री मात्र काहीशी अपघातानेच झाली. आई माणिक वर्मा यांचे शास्त्रीय संगीत व गायनामुळे घरात संगीताचे संस्कार होते. अभिनय करताना दिग्दर्शकाच्या आणि लेखकाच्या 'रीड बीटवीन द लाइन्स' शोधून काढून अभिनय करणे, यशस्वी रंगभूमीकारासाठी महत्त्वाचे असते. मी तिथेच जास्त मेहनत घेतली. यश मिळत गेले. मात्र अभिनय करून विनोदातून प्रेक्षकांना हसविणे हे सर्वात अवघड व कठीण काम असल्याचे वंदना गुप्ते यांनी प्रांजळपणे कबूल केले. अनेक नाटकांच्या वेळी आलेले अनुभव आणि किस्से ऐकताना रसिक रंगून गेले होते. 'पाडाला पिकलाय आंबा' ही लावणी गाताना 'शिट्ट्या वाजवा बरं का' असं दिलखुलासपणे त्यांनी सांगितले. 'क्षणभर उघड नयन देवा' हे गीत गाऊन त्यांनी समारोप केला. प्रास्ताविक कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी केले तर पाहुण्यांचा परिचय समन्वयक विनायक रानडे यांनी करून दिला. कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष हेमंत टकले, जयप्रकाश जातेगांवकर, सुरेश गायधनी यांच्यासह मान्यवर व रसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.११ वक्तृत्व व सुगमगीत गायन स्पर्धा - दि. २२.११.२०१२ :- विभागीय केंद्र नाशिक, नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, महाराष्ट्र राज्य यांच्या संयुक्त विद्यमाने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त महाविद्यालयीन युवकांसाठी आयोजित जिल्हास्तरीय वक्तृत्व व सुगमगीत गायन स्पर्धेच्या पारितोषिक वितरण समारंभात प्रमुख अतिथी म्हणून वनाधिपती श्री. विनायकदादा पाटील होते. सदर स्पर्धा विभागीय केंद्र नाशिक येथे संपन्न झाली. वक्तृत्व स्पर्धेसाठी आदरणीय यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्वप्नातील पुरोगामी महाराष्ट्र, मला भावलेले आदरणीय यशवंतराव चव्हाण, आदरणीय यशवंतराव चव्हाण यांचे साहित्य प्रेम अशा विविध विषयांवर स्पर्धकांनी अभ्यासपूर्ण विचार मांडले. मा. चव्हाणसाहेबांचे व्यक्तिमत्त्व किती अष्टपैलू होते याची प्रचिती युवावक्तांच्या विचारातून प्रभावीपणे आली. वक्तृत्व स्पर्धेत मुग्धा जोशी - प्रथम, श्वेता भामरे - द्वितीय, कमल नारायण ऊईके - तृतीय यांना पुरस्कार देण्यात आले. वक्तृत्व स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून शरद पुराणिक व सुषमा कुलकर्णी यांनी काम पाहिले. सुगमगीत गायन स्पर्धेमध्ये सुगम संगीतातील अनक अविट गोडीची गाणी स्पर्धकांनी सादर केली. त्यात 'या चिमण्यांनो परत फिरा रे', 'पहाटे पहाटे मला जाग आली', 'देवाच्या द्वारी', 'अरे अरे ज्ञानराजा', 'तुला पाहिले रे', 'मी तुझी जनी विठ्ठला' अशी अनेक सुमधुर गाणी आपल्या सुरेल आवाजात सादर केली. सुगमगीत कायनामध्ये अमृता खोडके - प्रथम, अनिकेत जाधव - द्वितीय, पूजा मुळे - तृतीय यांना पुरस्कार देण्यात आले. सुगमगीत गायन स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून सुनील देशपांडे व प्रमोद भडकमकर यांनी काम पाहिले. याप्रसंगी कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर, अॅड. क्षमा संघमुळी, दीपक वाघ तसेच स्पर्धक व रसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.१२ अभिनय कार्यशाळा - दि. २९.१२.२०१२ ते १.१.२०१३ :- विभागीय केंद्र नाशिकतर्फे मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त अभिनय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी मार्गदर्शन नाटय दिग्दर्शक श्री. योगेश निकम यांनी केले. श्री. निकम यांनी सभा धीटपणा, उच्चार, आत्मविश्वास, कल्पनाशक्तीचा विकास या गुणांचा अभिनयात किती उपभोग होतो यावर सप्रयोग मार्गदर्शन केले. आवाज, देहबोली, रंगमंचावर वावरताना घ्यावयाची काळजी तसेच एकपात्री प्रयोग सादर करताना शब्दफेक, एकाग्रता, मुद्राभिनय यांची गरज अधोरेखित केली. यावेळी त्यांनी गाजलेल्या नाटकांतील उता-यांचे वाचन केले व शब्दांतील, वाक्यांतील चढउतार, नाटयमयता यांची गुंफण कलाकाराने कशी घालावी हे सोदाहरण स्पष्ट केले. कार्यशाळेतील सहभागींना विविध विषय देऊन नाटक कसे निर्माण होते याचा पाठ दिला. आजच्या स्पर्धेच्या युगात चित्रपट, टी.व्ही. चॅनल्स अशा माध्यमातील विविध संधी यांचा उपयोग आपले कलागुण विकसित करण्यासाठी करावा असे त्यांनी सांगितले. याप्रसंगी कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी स्वागत व प्रास्ताविक केले.

५.१३ मा. यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमाला २०१३ - दि. ७.१.२०१३ ते १२.१.२०१३: महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र नाशिक व लोकज्योती ज्येष्ठ नागरिक मंच, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ७ जानेवारी २०१३ ते १२.१.२०१३ या कालावधीत मा. यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

अ) 'संरक्षण मंत्री यशवंतराव' - वक्ते अॅड. मयूर जाधव - दि. ७ जानेवारी २०१३ रोजी 'संरक्षणमंत्री यशवंतराव' या विषयावर अॅड. मयूर जाधव यांनी पुष्प गुंफले. ते म्हणाले की, यशवंतरावांनी आपल्या हयातील असंख्य पदे भूषविली. प्रत्येक पदावर काम करताना त्यांनी आपल्या कर्तृत्वाचा ठसा उमटविला. प्रथम द्विभाषिक राज्याचे मुख्यमंत्री, महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री व भारताचे संरक्षणमंत्री म्हणून त्यांनी विशेष कामगिरी बजावली. ही कामगिरी इतकी उल्लेखनीय होती की, इतिहासालाही त्याची दखल घ्यावी लागली. मुत्सद्दीपणा, अभ्यासवृत्ती या जोरावर त्यांनी संरक्षण खात्यात स्वतंत्र ओळख निर्माण केली. शिवछत्रपतींच्या भूमीत जन्मलेल्या यशवंतरावांना युद्ध हे काही नवीन नव्हते. पाकिस्तानच्या युद्धात भारतीय सैनिकांनी पराक्रमाची शर्य केली, लष्करी अधिका-यांनी डावपेच रचले या सर्वांमागे यशवंतरावांची मुत्सद्दी प्रेरणा कार्यरत होती. यशवंतराव म्हणाले होते की, मी देशाच्या सेवेसाठी जात असताना माझ्याबरोबर सहयात्रीचा निधडेपणा, कृष्णा नर्मदेची सखोलता, गंगेची विशालता, कोकणचा कष्टाळूपणा आणि पैठणची भाविकता आहे.

ब) कथा यशोगाथा - वक्ते प्रा. यशवंतराव पाटील - दि. ८ जानेवारी २०१३ रोजी 'कथा यशोगाथा' या विषयावर पुष्प गुंफतांना प्रा. यशवंतराव पाटील म्हणाले की, महाराष्ट्राच्या निर्मितीनंतर राज्यात विविध क्षेत्रात धोरणात्मक निर्णय घेण्यात आले. योजनांचे स्वरूप, व्याप्ती, मर्यादा आणि लाभार्थी असा सर्वांगीण विचार करून त्या योजना गरजूंपर्यंत पोहोचविण्याकरिता यशवंतराव चव्हाण यांनी विरोधकांना विश्वासात घेतले. विचारविनिमय आणि आवश्यक सूचनांचा स्वीकार करून राज्याची धोरणे आखली. दूरदृष्टी आणि अचूक पाऊले टाकण्याची विधायक वृत्ती यशवंतरावांकडे होती. २०२५ मध्ये महाराष्ट्र राज्य कसे असेल, भविष्यातील महाराष्ट्रासमोरची समस्या आणि अडचणी काय असणार आहेत असा महाराष्ट्र हिताचा विचार त्यांनी निर्मितीनंतर केला. साखर कारखाने, सुत गिरण्या, बँका आदींबाबत विकासात्मक धोरण त्यांनी राबविले व महाराष्ट्राला प्रगतीपथावर ठेवले.

क) कृष्णापुत्र यशवंतराव - वक्ते श्रीमती आशाताई पाटील - दि. ९ जानेवारी २०१३ रोजी 'कृष्णापुत्र यशवंतराव' या विषयावर पुष्प गुंफतांना श्रीमती आशाताई पाटील म्हणाल्या की, यशवंतराव चव्हाण यांच्या समग्र आयुष्याचा आढावा घेणे म्हणजे एखाद्या कर्तृत्ववान काळाचा शोध घेणे आहे. त्यांचे विचार, त्यांची कार्यशैली, त्यांचा व्यासंग, द्रष्टेपण, संघटनात्मक कौशल्य, कार्यकर्त्यांशी असलेले जिवाभावाचे नाते अशा असंख्य अष्टपैलू गुणांनी त्यांचे आयुष्य व्यापलेले होते. त्यांच्या बालपणीच्या जडणघडणीचा काळ आजही अनेकांना प्रेरणादायी आहे व जगण्याची उमेद वाढविणारे आहे.

त्यांचा साधेपणा, सच्चेपणा आणि माणसांवर मनापासून प्रेम करणारे त्यांचे मन पुढील अनेक पिढ्यांना मार्गदर्शक आहे म्हणूनच आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार म्हणून त्यांची भारतीय राजकारणात गौरवपूर्ण नोंदझाली आहे. महाराष्ट्र राज्य निर्मितीनंतर मराठी भाषा ही राज्यभाषा करण्याचे यशवंतरावांनी ठरविले. त्यासाठी भाषा संचालनालयाची निर्मिती करण्यात आली.

ड) यशवंतरावांच्या सहवासात - वक्ते श्री. विनायकदादा पाटील - दि. १० जानेवारी २०१३ रोजी 'यशवंतरावांच्या सहवासात' या विषयावर विनायकदादा पाटील यांनी पुष्प गुंफले. ते म्हणाले की, समोरच्याला समजून घेऊन त्याच्याशी मैत्री जुळविण्याचे कसब यशवंतरावांना अवगत होते. त्यामुळे असंख्य कार्यकर्त्यांचा वावर त्यांच्या आसपास असे. आपल्या मृदु स्वाभावाप्रमाणेच त्यांचे शब्दही मृदु होते. शब्दाला अर्थ असतो व अर्थाला परिणाम याची जाणीव त्यांच्या संवादातून होत असे. शब्दांविषयी ते संवेदनशील होते. त्यांचे व्यक्तिमत्त्व बहुआयामी होते. त्यांचे चारित्र्य कर्तृत्याने बोलते झाले होते. त्यांचा नकारदेखील शांतपणे समोरच्याला निराश न करता ते देत असत. यशवंतरावांचे शब्द अर्थवाही आणि परिणामकारक होते. त्यांचे कार्य त्यांच्या शब्दांना जागणारे होते. त्यांच्यातला साहित्यिक त्यांच्यातल्या राजकारणी व्यक्तिमत्त्वा इतकाच मौलिक आहे हे त्यांच्या साहित्यिक योगदानावरून आपल्या लक्षात येते. 'सूचकता आणि मार्मिकता' हे गुण त्यांनी जोपासले होते. महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक आणि सामाजिक विकासात त्यांचे योगदान अलौलिक असे आहे. कलावंत आणि साहित्यिकांना त्यांनी नेहमीच प्रोत्साहन आणि पाठबळ दिले.

इ) पत्रकारितेत भेटलेले यशवंतराव - वक्ते शरद श्री. बुरकुले - दि. ११.१.२०१३ रोजी 'पत्रकारितेत भेटलेले यशवंतराव' या विषयावर शरद बुरकुले यांनी पुष्प गुंफले. ते म्हणाले की, महाराष्ट्र आणि देशाच्या जडणघटणीचा जेव्हा जेव्हा इतिहास मांडला जाईल त्यात यशवंतरावांच्या असामान्य कर्तृत्वाची नोंद आपल्याला घ्यावीच लागेल. एक संवेदनशील समाजकारणी, साहित्यिक, सापेक्षी विचारवंत म्हणून त्यांची प्रतिमा देशातील जनतेच्या मनामनात कोरलेली आहे. महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्रीपदी, संरक्षणमंत्रीपदी, परराष्ट्रमंत्रीपदी, अर्थ व नियोजन मंत्रीपद, गृहमंत्री अशी महत्त्वाची पदे सांभाळताना त्यांना आलेले सामाजिक आणि राजकीय अनुभव त्यांनी आपल्या लेखनीतून वेळोवेळी उभे केले. मराठी अस्मितेला कायमच जपणारे यशवंतराव म्हणूनच संयुक्त महाराष्ट्राचे स्वप्न प्रत्यक्षात आणू शकले. सामाजिक सुखसोयींबरोबरच शिक्षणाला अग्रक्रम देण्यात यावा या भूमिकेवर ते ठाम होते. छोट्या मोठ्या साहित्यिक, सांस्कृतिक चळवळींनाही ते पाठिंबा देत असत. सामाजिक, राजकीय व आर्थिक प्रश्नांचे सखोल विप्लेषण, राजकारणाती साहिष्णुता आदी गुणांचा संगत त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वात झालेला होता. समतोल मते मांडण्याचा स्वभाव, भाषेवरील प्रभुत्व हे त्यांच्यातील उपजत गुण होते.

ई) यशोकथा यशवंतरावांच्या - वक्ते डॉ. तुषार चांदवडकर - दि. १२.१.२०१३ रोजी 'यशोकथा यशवंतरावांच्या' या विषयावर पुष्प गुंफतांना डॉ. तुषार चांदवडकर म्हणाले की, गरिबी, सामाजिक आणि आर्थिक असमानता आणि शास्त्र आणि तंत्रज्ञानाच्या आधारे कृषी, व्यक्तीक्षमतेचे आधुनिकीकरण करणे हे तीन मुलभूत प्रश्न आहेत हे त्यांनी सांगितले. यशवंतरावांची राजकीय वाटचाल ही सरळमार्गी व विचारांची रचनात्मक दिशा घेऊन ध्येयपूर्ण वाटचाल होती. सत्ता ही ध्येयाकरिता वापरायची आहे आणि निर्णय निर्धाराने घेऊन त्याची अंमलबजावणी मानवी सहानुभूतीने करावी अशी त्यांची धारणा होती. सारासार विचार करण्याची शक्ती, आत्मविश्वास, नैतिक मूल्यांची जोपासना करण्याची विचारधारा आयुष्यभर जोपासली. जीवनातील सर्वच क्षेत्रांविषयी त्यांचे मन अभिरुची संपन्न होते. यशवंतरावांच्या प्रत्येक निर्णयामागे एक ठाम विचार होता. या निश्चयी विचारांच्या जोरावरच त्यांनी प्रगतीशील आणि आधुनिक विचारांचे राजकारण केले. यशवंतरावांनी महाराष्ट्राच्या कृषी, औद्योगिक धोरणाला कृतीशील दिशा दिली. महाराष्ट्रात अनेक क्षेत्रात घेतलेल्या महत्त्वपूर्ण निर्णयांचा स्वीकार देशपातळीवर घेण्यात आला म्हणजेच महाराष्ट्राचे विकासाचे मॉडेल देशाने स्वीकारले यात त्यांचा द्रष्टेपणा समोर येतो.

५.१४. मा. यशवंतराव चव्हाण वक्तृत्व स्पर्धा - दि. ३१.१.२०१३ :- मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून विभागीय केंद्र नाशिक व राजा शिवाजी मार्गदर्शन केंद्र, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांची, कार्याची माहिती नव्या पिढीला व्हावी या उद्देशाने महाविद्यालयीन युवक व युवतींसाठी वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. वक्तृत्व स्पर्धेत जान्हवी कवीश्वर - प्रथम, श्वेता भामरे - द्वितीय व मुग्धा जोशी हिने तृतीय क्रमांक पटकावला तसेच प्रची गवांदे, हर्षद औटे व योगेश जगताप यांना उत्तेजनार्थ पारितोषिके देण्यात आली. स्पर्धेत चाळीसहून अधिक युवक व युवतींनी सहभाग नोंदवला व यशवंतराव चव्हाण यांचे समाजकारण, विचार व महाराष्ट्र व देशाच्या सामाजिक, सांस्कृतिक विकासासाठी दिलेल्या योगदानाचा आपल्या भाषणातून वेध घेतला. स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून शैलजा औटी व चंदर बोरसे यांनी काम पाहिले. पारितोषिक वितरण मेजर सुधाकर पिसोळकर यांच्या हस्ते झाला. याप्रसंगी राजा शिवाजी मार्गदर्शन केंद्राचे आबा देशमुख, डॉ. शरद महाले, डी. एम्. कुलकर्णी, शंकर दाते, सचिन आडगावकर, भास्कर कवीश्वर, अमृता कवीश्वर तसेच युवक व युवती मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते.

५.१५ विभागीय 'सुगम गीतगायन स्पर्धा' - दि. ६.२.२०१३ :- विभागीय केंद्र नाशिक, नवमहाराष्ट्र युवा अभियानतर्फे मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून महाविद्यालयीन युवक व युवतींसाठी विभागीय पातळीवरील सुगम गीतगायन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून सुप्रसिद्ध गायक मकरंद हिंगणे बोलत होते. गंगापूर रोड येथील प्रतिष्ठानच्या सभागृहात सदर स्पर्धा संपन्न झाली. सुगम गीतगायन स्पर्धेत पूजा मुळे - प्रथम, अमृता खोडके - द्वितीय व अनिकेत जाधव यांनी तृतीय क्रमांक पटकाविला. यावेळी स्पर्धकांनी 'सांज ये गोकुळी', 'मी राधिका, मी प्रेमिका', 'मर्म बंधातली ठेव ही', 'दिल्या घेतल्या वचनांची शपथ तुला आहे', 'सुवर्ण सकाळी सजी सजला', 'श्रावणात घननिळा बरसला' अशा एकाहून एक सरस गीतांनी स्पर्धेची रंगत वाढवली. स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून भास भामरे, आसावरी खांडेकर यांनी काम पाहिले. स्पर्धा यशस्वी करण्यासाठी अध्यक्ष विनायक पाटील, सचिव अॅड. विलास लोणारी, कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर व विश्वस्तांचे मार्गदर्शन लाभले. स्पर्धेस संगीत व कलाक्षेत्रातील रसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.१६ 'बोल महामानवाचे' व्याख्यान - दि. ९.२.२०१३ :- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी आपल्या ओजस्वी भाषणांतून भारताच्या आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक पटलावर मुलभूत परिवर्तन घडवले असून त्यामुळे देशाला दिशादर्शक विचार मिळाला आहे. व्यापक मानवी हक्काचे कैवारी, स्वातंत्र्य, समता, बंधुता या मानवी मूल्यांची जोपासना करणारे डॉ. बाबासाहेबांचे विचार म्हणजे सामाजिक सद्सद् विवेक बुद्धीचा मानदंड आहे असे प्रतिपादन आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे अर्थतज्ज्ञ व केंद्रीय नियोजन मंडळाचे सदस्य डॉ. नरेंद्र जाधव यांनी केले. मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून विभागीय केंद्र नाशिकतर्फे डॉ. नरेंद्र जाधव यांचे 'बोल महामानवाचे' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते त्याप्रसंगी ते बोलत होते.

समाजाची अखंड ऊर्जा व प्रेरणा म्हणजे बाबासाहेबांचे विचार आहेत त्यासाठी आजच्या पिढीने त्यांचा वैचारिक व्यापक दृष्टिकोन समजावून घेणे काळाची गरज आहे. भारतातील प्रत्येकाला स्वविकासाबरोबरच देशविकासाचे संचित म्हणजे डॉ. बाबासाहेबांचे विचार असून भविष्यकालीन वाटचालीसाठी ते महत्वाचे आहे. डॉ. आंबेडकरांच्या भाषणांमुळे भारतात वेळोवेळी घडलेल्या घटनांचा अन्वयार्थ लावणे सोपे जाते. आत्मनिवेदन, सामाजिक, राजकीय, अर्थकारण, कायदा व संविधान, धर्मकारण अशा विविध विषयांवरचा डॉ. बाबासाहेबांचा व्यासंग थक्क करणारा तर आहेच सजग वैचारिक दृष्टिकोन देणाराही आहे. तर्कशुद्ध धारदारपणा, मराठी भाषेचा गोडवा, नर्मविनोदी शैली अशा समृद्ध भाषावैशिष्ट्यांचे वेगळेपणही त्यात आहे. डॉ. बाबासाहेबांनी आपल्या जगण्याचे ध्येय निश्चित केले होते त्यामुळे वैचारिक प्रगल्भ व प्रखर भान त्यांना होते. वस्तुनिष्ठ विवेचन, जीवननिष्ठा, विद्या स्वाभिमान व शील या जीवन घटकांना डॉ. बाबासाहेबांनी जगण्यात विशेष स्थान दिले त्यामुळे त्यांचे कर्तृत्व उत्तुंग व काळा पलीकडचे ठरले असेही डॉ. जाधव म्हणाले. सामाजिक व राजकीय बदलांकडे डॉ. बाबासाहेबांचे जाणीवपूर्वक लक्ष असे. तसेच मानवी सूक्ष्म प्रवृत्तीकडे बाघण्याचा त्यांची डोळस नजर होती त्यातूनच युवाशक्ती, कार्यकर्ते कसे असावे या विषयांवरील त्यांची भाषणे चळवळीसाठी चैतन्य निर्माण करणारी आहेत. महिलांना उद्देशून केलेल्या भाषणांतून समस्त

महिला वर्गाला बळ मिळत गेले. आईचे ममत्व व बापाची प्रेरणा त्यात प्रतित होते. जीवनाला स्पर्श करणा-या पैलूंवर त्यांनी नेमके भाष्य केले. जातीनिर्मुलन व सामाजिक लोकशाहीचा उद्गार म्हणून आपल्याला त्याकडे बघावे लागेल. शिक्षणातून समाजाची प्रगती होते यावर त्यांचा विश्वास होता. प्रबोधनात्मक जीवन जाणिवेतून डॉ. आंबेडकरांनी संतती नियमन, लोकसंख्या वाढ याबरोबरच विश्वकल्याणाचे सूत्र भाषणात होते. राजकीय मुत्सद्देगिरी, प्रगल्भ विचारांची नवी दृष्टी त्यांच्याकडे होती. महात्मा फुले यांच्यानंतर स्त्री स्वातंत्र्याचा उद्गाता म्हणून डॉ. आंबेडकरांचे कार्य आहे. 'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय' हा विचार तळागाळापर्यंत नेण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न केल्याचेही डॉ. जाधव म्हणाले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व केंद्राच्या वाटचालीचा मार्गोवा कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी घेतला. डॉ. नरेंद्र जाधव यांचा परिचय एम.आय.डी.सी. महाराष्ट्राचे सहमुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. विजय सूर्यवंशी यांनी केला व सन्मान डॉ. कैलास कमोद यांनी केला. डॉ. विजय सूर्यवंशी यांचा सन्मान सचिव अॅड. विलास लोणारी यांनी केला. डॉ. जाधव यांचे बंधूद्वय गल्फ एअर दुबईचे वरिष्ठ निवृत्त अधिकारी सुधाकर जाधव यांचा सन्मान अॅड. भगिरथ शिंदे यांनी केला तर मुंबई महानगरपालिकेचे निवृत्त उपआयुक्त दिनेश जाधव यांचा सन्मान अजय बोहोरा यांनी केला. तसेच त्यांच्या भगिनी लीलावती साबणे यांचा सन्मान विश्वास को. ऑप. बँकेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. हरी कुलकर्णी यांनी केला.

याप्रसंगी माजी आमदार नानासाहेब बोरस्ते, जिल्हा उपनिबंधक बाजीराव शिंदे, विश्वास को. ऑप. बँकेचे उपाध्यक्ष विलास हावरे, मानद कार्यकारी संचालक अजित मोडक, संचालक शशिकांत पारख, प्रतिष्ठानचे विश्वस्त माधवराव पाटील, विनायक रानडे, संजय नागरे तसेच वसंत खैरनार, प्राचार्य डॉ. दिलीप धोंडगे, डॉ. शंकर बो-हाडे, कैलास पगारे, मेजर सुधाकर पिसोळकर, अॅड. रा. द. पाटील - मोगल, जनक सारडा, सुनील भायभंग, किरण चव्हाण आदी विविध क्षेत्रातील मान्यवर व नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. आभार प्रदर्शन अजय बोरा यांनी केले.

५.१७ 'ग्रंथ तुमच्या दारी' आदिवासी पाडयांवर - दि. २७.२.२०१३ :- यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र नाशिक व कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान, नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'ग्रंथ तुमच्या दारी' हा उपक्रम कुसुमाग्रजांचा जन्मदिवस व मराठी भाषा दिनाच्या निमित्ताने आदिवासी भागात त्र्यंबकेश्वर तालुक्यातील शिरसगांव व खरवळ येथे सुरु करण्यात आला. शिरसगांव व खरवळ येथे आदिवासी बांधवांना ग्रंथपेटी प्रदान करण्यात आली. माजी खासदार श्रीनिवास पाटील व अध्यक्ष विनायकदादा पाटील, 'ग्रंथ तुमच्या दारी' चे समन्वयक विनायक रानडे व लक्ष्मण भोये यांच्या प्रमुख उपस्थितीत सदर समारंभ संपन्न झाला.

आदिवासी समाज म्हणजे अशिक्षित, निरक्षर म्हणून समजला जातो. या विचाराला छेद देणारा हा उपक्रम नक्कीच त्यांच्यात ज्ञानाची ज्योत पेटवणारा ठरणार आहे. या योजने अंतर्गत आदिवासी भागात ११ ग्रंथपेट्या वितरीत करण्यात आल्या. यामुळे आदिवासी बांधवांमध्ये पैशाअभावी, ज्ञान मिळवण्याची जिज्ञासा थांबणार नाही यासाठी प्रतिष्ठानने हे पाऊल उचलले आहे. महानगराबरोबरच ग्रामीण भागातही वाचन संस्कृती रुजवण्याचा हा प्रयत्न आहे. या ग्रंथपेट्यांमध्ये कॉन्टीनेन्टल प्रकाशनातर्फे शेतीविषयक १०० तसेच यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातर्फे शेतीविषयक अभ्यासक्रमांची पुस्तके देण्यात आलेली आहेत. याप्रसंगी बोलताना माजी खासदार श्रीनिवास पाटील म्हणाले की, जिथे गरज नाही अशा ठिकाणी एकाहून अधिक गोष्टी देण्यात अर्थ नाही. नेमकी हीच बाब लक्षात घेऊन प्रतिष्ठानने 'ग्रंथ तुमच्या दारी' या उपक्रमासाठी आदिवासी भागाची निवड केली आहे हे कौतुकास्पद आहे. हा ज्ञानाचा खजिना जास्तीत जास्त आदिवासी बांधवांपर्यंत नेण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करावेत असे आवाहनही त्यांनी केले. विनायकदादा पाटील यांनी स्वागत व प्रास्ताविकात समाजाचे आपण काहीतरी देणे लागतो या भावनेतून वाचन संस्कृतीच्या वाढीसाठी तळागाळातील जनतेपर्यंत पोहोचण्यासाठी हे पाऊल उचलल्याचे सांगितले.

५.१८ 'वेलांटी आणि मात्रेचे सूत्र' आदिवासी पाडयांवर - दि. ११.३.२०१३ :- विभागीय केंद्र नाशिकतर्फे महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०० व्या जयंतीच्या पूर्वसंध्येला स्वयंम् संस्था, औरंगाबाद निर्मित 'वेलांटी आणि मात्रेचे सूत्र' या नाटय अभिवाचनाच्या प्रयोगाचे आयोजन केंद्राच्या सभागृहात करण्यात आले होते. सुप्रसिद्ध नाटककार अजित दळवी यांची संकल्पना व निवेदन असलेली ही संहिता दमदार व सकस आहे. लक्ष्मीकांत धोंड यांचे दिग्दर्शन, पद्मनाभ पाठक यांचे संगीत व

अनुया दळवी, वसंत दातार, लक्ष्मीकांत धोंड, अॅड. सुजाता पाठक यांचे उत्तम सादरीकरण हा या प्रयोगाचा प्रमुख भाग आहे. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी केले.

१०.६ विभागीय केंद्र औरंगाबाद :

६.१ चित्रपट चावडी : विभागीय केंद्र औरंगाबादचा उपक्रम : औरंगाबाद शहरात सुन्न प्रेक्षक तयार करण्यासाठी फार प्रयत्न झाले नाहीत. फिल्म सोसायटी चळवळ नसल्याने सर्वांग सुंदर कलात्मक चित्रपट औरंगाबाद सह मराठवाड्यात प्रदर्शित होत नाही ही बोच लक्षात घेऊन विभागीय केंद्र औरंगाबाद व एमजीएम संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने चित्रपट चावडी या उपक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. चांगला चित्रपट कसा बघावा व आशयघन चित्रपट समजून घेण्याची मानसिक तयारी आणि नजर कशी तयार करावी याची माहिती चित्रपट चावडीमध्ये विविध चित्रपट समीक्षक व तज्ज्ञांच्या माध्यमातून प्रेक्षकांना देण्यात येते. प्रत्येक महिन्यात एक चित्रपट या उपक्रमामध्ये दाखविण्यात येतो व त्या चित्रपटावर चर्चा करण्यात येते. यामध्ये विविध भाषांमधील आंतरराष्ट्रीय चित्रपटाचे सादरीकरण करण्यात येते. मराठवाड्यात चित्रपट चळवळ रुजावी व जाणकार प्रेक्षक तयार करण्याकरिता विभागीय केंद्र प्रयत्नशील आहे. आतापर्यंत चित्रपट चावडीमध्ये रॅटअॅटयुली, ड्युएल, बरहान, महानगर, मॉडर्न टाइम्स, ट्रूमॅनशो, कॉइन टॉस इत्यादी चित्रपट दाखविण्यात आले.

६.२ मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त ग्रंथ प्रदर्शन : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व ग्रंथाली प्रकाशनाच्या संयुक्त विद्यमाने १२ मार्च २०१२ ते १२ मार्च २०१३ या वर्षभरात महाराष्ट्रात विविध ठिकाणी १०० ग्रंथ प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. त्याच अनुषंगाने फिरत ग्रंथ प्रदर्शन व छायाचित्र प्रदर्शन औरंगाबाद विभागीय केंद्रांतर्गत चाळीसगांव, सिल्लोड, कन्नड, पैठण, अंबड, जालना, बीड, माजलगांव, परळी, आंबेजोगाई आदी ठिकाणी प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. औरंगाबादच्या ग्रंथ प्रदर्शनाचे उद्घाटन औरंगाबाद महानगरपालिकेचे आयुक्त पुरोषोत्तम भापकर यांच्या हस्ते झाले होते. यावेळी विभागीय केंद्राचे सदस्य श्री. मधुकरअण्णा मुळे उपस्थित होते. या ग्रंथप्रदर्शनामध्ये विविध ग्रंथ तसेच चव्हाणसाहेबांच्या जीवनावर आधारीत छायाचित्रांचे प्रदर्शन होते.

६.३ युवा नेतृत्व विकास शिबीर : विभागीय केंद्र औरंगाबाद व विद्यार्थी कल्याण विभाग डॉ. बा.आं.म. विद्यापीठाच्या वतीने युवा नेतृत्व विकास परिषदेचे आयोजन करण्यात आले होते. युवा पिढीमध्ये नेतृत्वगुण विकसीत करण्याकरिता या शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. नेतृत्वगुणाचे विविध प्रकार सदरील शिबीरात सांगण्यात आले. देवगिरी महाविद्यालयातील रवींद्रनाथ टागोर सभागृहात संपन्न झालेल्या या शिबीराप्रसंगी विभागीय केंद्रचे कोषाध्यक्ष श्री. सचिन मुळे, विभागीय कल्याण विभागाचे संचालक मा. वाल्मिक सरोदे तसेच प्राचार्य थारे, राज्य संघटक श्री. निलेश राऊत, समुपदेशक संदीप शिसोदे आदींची उपस्थिती होती.

६.४ अच्युत गोडबोले निर्मित 'नादवेध' संगीत मैफीलीचे आयोजन : विभागीय केंद्र औरंगाबादच्या वतीने शब्दसुरांचा अप्रतिम अक्षर मैफील अच्युत गोडबोले निर्मित 'नादवेध' या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमांमध्ये सुलभा पिशवीकर व अच्युत गोडबोले यांच्या काव्यमय संगीत मैफीलीचे आयोजन करण्यात आले होते. भावगीत, भक्तीगीत, गझल अशा अनेक गीत प्रकारांना स्पर्श करणारी ही मैफील रसिकांची दाद घेऊन गेली. जयपूर घराण्याच्या गान तपस्वीनी मोगुबाई कुर्डीकर आणि गान सरस्वती किशोरी अमोणकर यांच्या शिष्य असणा-या सुलभा पिशवीकर यांनी हा कार्यक्रम सादर केला. विनोदी किस्से, आठवणी व विविध मैफीलंची उदाहरणे सांगत खुमासदार पद्धतीने निवेदनाची जबाबदारी मा. अच्युत गोडबोले यांची होती. आजची पिढी शास्त्रीय संगीतापासून दूर जात आहे. तेव्हा या पिढीला शास्त्रीय संगीताची माहिती व्हावी या उद्देशाने विभागीय केंद्र औरंगाबादच्या वतीने या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

६.५ रसिकाग्रणी यशवंत संगीत व कला महोत्सव : मा. यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विभागीय केंद्र औरंगाबाद, नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व अभ्युदय फाऊंडेशन यांच्या वतीने ३ दिवसीय रसिकाग्रणी यशवंत संगीत व कला

महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. या महोत्सवात ३ दिवस विविध कलाकारांचे सादरीकरण झाले. यामध्ये पहिल्या दिवशी सुप्रसिद्ध कवी वैभव देशमुख यांच्या कवितांवर आधारीत संगीत मैफिलीचे आयोजन करण्यात आले होते. दुस-या दिवशी मनमोहिनी हा ४ संगीतकारांच्या गाण्यांवर आधारीत वाद्यसंगीताचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. तिस-या दिवशी प्रसिद्ध गायिका निशा पारसनीस यांच्या अमृताभिषेक या शास्त्रीय संगीत मैफिलीचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमात पंडित जितेंद्र अभिषेकी यांच्या गाजलेल्या पण ध्वनीमुद्रीत नसलेल्या रचनांचे सादरीकरण करण्यात आले होते. रसिकाग्रणी यशवंत संगीत व कला महोत्सवाच्या तीनही दिवस रसिकांनी भरभरून प्रतिसाद दिला.

६.६ डॉ. नरेंद्र जाधव यांचे 'बोल महामानवाचे' या विषयावर आयोजित व्याख्यान : विभागीय केंद्र औरंगाबादच्या वतीने आदरणीय यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त या वर्षापासून व्याख्यानमाला सुरु करण्यात आली आहे. सदरील व्याख्यानमाला भारताच्या नियोजन आयोगाचे सदस्य व पुणे विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. नरेंद्र जाधव यांचे 'बोल महामानवाचे' या या विषयावरील व्याख्यानाने झाली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी केलेल्या विविध विषयांवरील भाषणांचे विस्तृत विश्लेषण त्यांनी यावेळी बोलताना केले. डॉ. आंबेडकरांनी त्यांच्या अनुयाया उद्देशून केलेली भाषणे, भारताच्या अर्थकारणावरील भाषणे, महिलांच्या हक्काविषयी केलेली भाषणे असे विविध विषयांवरील भाषणांचे संकलन करून त्यावर आजच्या पिढीने घ्यावयाचा बोध यावरही त्यांनी उहापोह केला. या कार्यक्रमासाठी केंद्राचे सल्लागार मा. मधुकरअण्णा मुळे, अध्यक्ष मा. नंदकिशोर कागलीवाल, विजय कान्हेकर, प्रा. प्रताप बोराडे, निलेश राऊत, रेखा शेळके, सुबोध जाधव यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

१०.७ विभागीय केंद्र, लातूर :-

७.१ हास्यविनोद मेळावा :- रविवार दि. १ एप्रिल २०१२ रोजी सकाळच्या सत्रात रामनवमी निमित्त कार्यक्रम व दुपारच्या सत्रात हास्यविनोद कार्यक्रम. रामनवमीनिमित्त कौटुंबिक प्रेम, बंधूभाव कसा जापासावा, रामायण महाभारत कथेतून आपण काय घ्यावे या विषयावर विभागीय केंद्रात चर्चा करण्यात आली. या चर्चेत अनेक स्थानिक रामायण महाभारतप्रेमींनी सहभाग नोंदविला.

७.२ महावीर जयंती :- गुरुवार दि. ५ एप्रिल २०१२ - महावीर जयंतीनिमित्त सध्या देशात ज्यांची प्रवचने गाजत आहेत त्या तरुणसागर महाराज यांच्या साहित्याचे तरुणांसमोर विभागीय केंद्राच्या वतीने वाचन करण्यात आले.

७.३ शेतकरी मेळावा :- बुधवार दि. ११ एप्रिल २०१२ - विभागीय केंद्र लातूरच्या वतीने चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त विभागीय केंद्राचे नांदेड जिल्हा मुख्यालय असलेल्या पिपल्स कॉलेज नांदेड येथे महात्मा फुले यांच्या जयंतीनिमित्त महात्मा फुले यांचे विचार आजच्या अवघड प्रसंगी कसे पुरक आहेत असे मौलिक विचार प्राध्यापिका सौ. प्रतिमाती इंगोले यांनी प्रमुख वक्त्या म्हणून मांडले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी नांदेड एज्युकेशन सोसायटीचे अध्यक्ष माजी खा. डॉ. व्यंकटेश काबडे होते.

७.४ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त चर्चासत्र :- शनिवार दि. १४ एप्रिल २०१२ - भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त विभागीय केंद्राच्या वतीने भारतीय राज्यघटना व आजची बदलती परिस्थिती या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. चर्चासत्रात अनेक मान्यवरांनी आपला सहभाग नोंदवला.

७.५ महात्मा बसवेश्वर जयंती :- मंगळवार दि. २४ एप्रिल २०१२ - महान क्रांतीकारक महात्मा बसवेश्वर यांच्या जयंतीनिमित्त महात्मा बसवेश्वरांची १२ व्या शतकातील महान क्रांती व महात्मा बसवेश्वरांचे जातीयता नष्ट करण्याचे स्वप्न या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले.

७.६ साने गुरुजी स्मृतीदिन :- सोमवार दि. ११ जून २०१२ - सामाजिक समतेसाठी आपले संपूर्ण आयुष्य समर्पित करणारे साने गुरुजी हे एक मानवतावादी आधुनिक संत होते असे प्रतिपादन यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी निमित्ताने विभागीय केंद्र लातूरच्या वतीने साने गुरुजी यांच्या स्मृतिदिनानिमित्त येथील निरीक्षणगृह व बालगृहातील मुलांच्या खाऊ वाटपा प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय केंद्राचे सचिव यांनी केले.

७.७ एव्हरेस्ट शिखर विजेते बालाजी माने यांचा सत्कार :- शुक्रवार दि. १५ जून २०१२ - श्री. बालाजी माने यांनी पुण्यातील आपली नोकरी करीत २९ हजार फूट उंचीचे जागतिक किर्ती स्तंभावर विराजमान असलेले आपल्या हिमालय पर्वताचे सर्वोच्च असे एव्हरेस्ट शिखर गाठून बालाजीने याकतपूर ता. औसा त्याचबरोबर लातूर जिल्हा, मराठवाडा, महाराष्ट्र एवढेच नव्हे तर भारत देशासह संबंध जगात मराठी माणूस कुठे कमी नाही याचे दर्शन घडविले असे मौलिक विचार याकतपूर, ता. औसा येथे एव्हरेस्ट शिखर विजेता बालाजी माने यांचा सत्कार करताना विभागीय केंद्र लातूरचे सचिव यांनी काढले.

७.८ सत्कार :- बुधवार दि. २० जून २०१२ - महाराष्ट्राचे भूषण, प्रसिद्ध चित्रकार भ. मा. परसावळे यांनी लातूर येथे विभागीय केंद्राला भेट दिल्याबद्दल त्यांचा विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

७.९ शेतकरी मेळावा :- गुरुवार दि. २१ जून २०१२ - गोंद्री, ता. औसा येथे विभागीय केंद्राच्या वतीने भव्य असा शेतकरी मेळावा घेण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी एस. एन. कदम हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून लातूर जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष श्री. दत्तात्रय बनसोडे होते. वरिष्ठ शेतकरी अधिकारी निवृत्तीराव पाटील हे प्रमुख मार्गदर्शक होते. कार्यक्रमाचा विषय : आजच्या जिराईत शेती समोरील आव्हाने. याप्रसंगी गावात वृक्षारोपण करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्राचे सचिव यांनी केले.

७.१० डॉक्टर्स डे :- दि. १ जुलै २०१२ - विभागीय केंद्राच्या वतीने डॉक्टर्स डे साजरा करण्यात आला. यानिमित्त डॉ. एस. टी. कुलकर्णी, डॉ. विजय भोसले, डॉ. बाबूराव गायकवाड, डॉ. जवळगे इत्यादींनी सहभाग घेतला. विषय : आजच्या वैद्यकीय व्यवसायासमोरील आव्हाने.

७.११ १६ जुलै २०१२ - यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, तुळजापूर येथे विभागीय केंद्राच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त भव्य कार्यक्रम घेण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी तुळजापूरचे माजी आमदार मा. श्री. नरेंद्र बोरगावकर हे तर प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे हे होते. कार्यक्रमाचा विषय : आजच्या उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने हा होता. या विषयावर मा. खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांनी सविस्तर मार्गदर्शन केले.

७.१२ टिळक पुण्यतिथी व अण्णाभाऊ साठे जयंती :- थोर स्वातंत्र्यसेनानी लोकमान्य टिळक यांच्या प्रतिमेला विभागीय केंद्राच्या वतीने अभिवादन करण्यात आले तर दुपारच्या सत्रात थोर सहित्यसम्राट अण्णाभाऊ साठे यांच्या जयंतीनिमित्त मागचे दलित साहित्य व आजचे दलित साहित्य याबद्दल चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले.

७.१३ ज्येष्ठ पत्रकार मधुकर भावे यांचे व्याख्यान : यशवंतराव चव्हाण इतिहासाचे सोनेरी पान :- शुक्रवार दि. ७ ऑगस्ट रोजी उस्मानाबाद येथील रामकृष्ण परमहंस महाविद्यालयात विभागीय केंद्र लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने मुंबईचे ज्येष्ठ पत्रकार मधुकर भावे यांचे यशवंतराव चव्हाण एक सोनेरी पान या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. याप्रसंगी मधुकर भावे म्हणाले की, सर्व जातीपंथातील लोकांचा आधारवड म्हणजे यशवंतराव चव्हाण या देशील जाणकर इतिहासकारांना यशवंतरावांची कारकिर्द सुवर्ण अक्षरांनी लिहावी लागेल. इतरांकडून सांगून ऐकून लिहिणे बोलणे वेगळे पण मी या हिमालया पर्वता एवढी उंची असलेल्या माणसाला जवळून पाहिलो आहे. या महान माणसाचा मला सहवास मिळालामिळाला याबद्दल मी स्वतःला भाग्यवान समजतो. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्राचे सचिवानी केले तर सर्वांचे स्वागत रामकृष्ण परमहंस महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. बी. एस. चौधरी यांनी केले. सूत्रसंचालन प्रा. ए. डी. जाधव यांनी केले. शेवटी सर्वांचे आभार विभागीय केंद्राचे उस्मानाबाद जिल्हा प्रमुख प्राचार्य रमेशराव दापके यांनी मानले.

७.१४ भारतीय स्वातंत्र्यदिन :- बुधवार दि. १५.८.२०१२ भारतीय स्वातंत्र्य दिनानिमित्त तिरंगी ध्वजास विभागीय केंद्राच्या वतीने अभिवादन करण्यात आले.

७.१५ लातूर शोकसागरात :- महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री व लातूरचे सुपुत्र विलासरावजी देशमुख यांना श्रद्धांजली वाहण्यात आली. याप्रसंगी खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे म्हणाले की, सत्ता अहंकार वाढवित असते पण विलासरावांना नम्रता सोडली नाही हा गुण त्यांनी त्यांच्या राजकीय जीवनातील ज्येष्ठ मार्गदर्शक महामहिम राज्यपाल शिवराजजी पाटील चाकूर यांचेकडून घेतला तर विरोधकांना मानसन्मान व त्यांचा विश्वास कसा मिळवावा हे त्यांनी मा. ना. श्री. शरदजी पवार यांच्या विचारातून मिळवला. जे जे चांगले ते त्यांनी मधमाशीसारखे आत्मसात करीत राहिले म्हणूनच त्यांना बाभळगाव ते दिल्लीपर्यंतची मजल मारता आली. मागे

मोठ्या अपघातानेच लातूरवंशीयाच्या प्रेमाने लातूर नगर परिषदेचा अध्यक्ष झालो. त्यावेळी नियमाप्रमाणे मला अडीच वर्षच पदावर राहता येत होते. पुढील काळ विलासरावजी यांच्या इच्छेवर अवलंबून होता. या काळात कांही नगरसेवक माझ्या विरोधात त्यांच्याकडे तक्रार करीत पण विलासराव अगदी मोठ्या मनाने त्या तक्रार करणा-या नगरसेवकास हसून सांगत असत की, डॉ. वाघमारे सर चुकीचे कांही करणार नाही. आपण आपले नगर परिषदेत बहुमत आहे. तुम्ही म्हणता तसे आपण त्यांना जरूर नगर परिषदेच्या अध्यक्षपदावरून काढू शकतो पण दिल्लीत व राज्यात आम्ही एकत्र आहोत. त्याशिवाय मला मुख्यमंत्री करण्यात मा. ना. श्री. शरदचंद्रजी पवार यांची सकारात्मक बाजू होती. विलासरावांकडे भविष्यकालीन दृष्टी, आशावाद, व्यवहार चातुर्य, मुत्सद्दीपणा इ. गुणांचा मिलाप होता. याप्रसंगी विभागीय केंद्राचे सचिव हरिभाऊ जवळगे म्हणाले की, लातूर येथील आमच्या स्थानिक यशवंतराव चव्हाण विकास प्रतिष्ठानच्या वतीने औसा रोड येथे होत असलेल्या यशवंत भवनाच्या इमारतीच्या पायाभरणीसाठी या लोकनेत्याने येण्याचे सांगितले होते पण अशा दुःखद प्रसंगी आमचे स्वप्न हवेतच विरून गेले. नियतीलाच हे मान्य नव्हते. ते हे जग अचानक सोडून गेले या दुःखद प्रसंगी लातूर महानगरपालिका व लातूरच्या जनतेला माझी आग्रहाची विनंती की, लोकनेते विलासरावजी देशमुख यांच्या प्रथम पुण्यतिथी अगोदर त्यांचा पुर्णाकृती पुतळा उभा करून जगाला दर्शन घडविणा-या नेत्याची समृद्धी जागृत ठेवावी. यावेळी विभागीय केंद्राचे पदाधिकारी, संचालक व लातूर शहरातील जमलेल्या सर्व स्तरातील नागरिकांनी विलासरावजींना श्रद्धांजली वाहिली..

७.१६ पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त व्याख्यान :- १४ ते १६ हा लातूरकरावर दुःखद प्रसंग रोडवल्यामुळे दि. १६ ऑगस्ट २०१२ ऐवजी दि. २५.८.२०१२ रोजी पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर यांचा २७२ वा स्मृतिदिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे, प्रमुख पाहुणे म्हणून अहिल्यादेवी चळवळीत काम करणारे लातूरचे ज्येष्ठ विधिज्ञ अॅड. अण्णाराव पाटील यांनी जनतेला मोलाचे मार्गदर्शन केले.

७.१७ मराठवाडा मुक्तीसंग्राम :- दि. १७.९.२०१२ रोजी मराठवाडा मुक्तीसंग्राम दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे वक्ते प्राचार्य डॉ. एन. ए. मोटे हा कार्यक्रम नांदेड रोडवरील अंधशालेच्या प्रांगणात साजरा करण्यात आला. यावेळी मराठवाडयातील अनेक स्वातंत्र्यसैनिकांचा यथोचित सत्कार करून या अंध शालेतील मुलांना खाऊ वाटप करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी थोर स्वातंत्र्यसेनानी मुरगप्पा खुमसे हे होते.

७.१८ युवक मेळावा :- दि. २५.९.२०१२ पिपल्स कॉलेज नांदेड येथे युवक मेळावा आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी नांदेड एज्यु. सोसायटीचे अध्यक्ष मा. श्री. सदाशिवराव पाटील होते.

७.१९ ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळावा :- दि. २.१०.२०१२ ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळावा विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडला. याप्रसंगी डॉ. गोपाळराव पाटील म्हणाले की, ज्येष्ठ नागरिकांचा अनुभव श्रेष्ठ असतो, त्यांनी कोणावरही अवलंबून न राहता स्वावलंबी राहून ताठ मानेने आनंदी जगावे. आपल्या आहारावर, रागावर नियंत्रण ठेवून सध्याच्या काळात ज्येष्ठ नागरिकांनी व्यायाम करणे गरजेचे आहे. याप्रसंगी अॅड. पाटील म्हणाले की, एकत्र कुटुंब पध्दतीची संस्कृती फार पूर्वीपासून चालत आली असून ती आज लोप पावत चालल्याने याचा परिणाम ज्येष्ठ नागरिकांवर होत आहे. तुळजापूरचे माजी आमदार सि. ना. आलूरे गुरुजी म्हणाले, भारतीय संस्कृती जतन करून प्रत्येकाने आपल्या मुलांवर चांगले संस्कार करणे गरजेचे आहे. यासाठी प्रत्येक ठिकाणी संस्कार केंद्रे निर्माण होणे आवश्यक आहे. भारतीय संस्कृती सध्या बदलत चालली असल्याने त्याचा परिणाम ज्येष्ठ नागरिकांवर होत आहे. पूर्वी असलेला जिक्काळा संपला आहे. डॉ. अशोकराव कुकडे म्हणाले की, संस्कार हे रोजच्या व्यवहारातून आपणाला दिसतात म्हणून ज्येष्ठ नागरिकांनी निरपेक्ष भावनेने काम केल्यास वातावरण चांगले राहू शकेल. डॉ. जनार्दन वाघमारे म्हणाले की, ज्येष्ठ नागरिक हे समाजाला दिशा देऊ शकतात त्यामुळे त्यांच्यासाठी काही तरी निर्णय घेणे आवश्यक आहे.

७.२० खा. सौ. सुप्रियाताई सुळे यांचा सत्कार :- दि. १५.१०.२०१२ रोजी लातूर येथे स्त्रीभूषण हत्या व स्त्रीयांच्या इतर प्रश्नांबद्दल प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्ष खा. सौ. सुप्रियाताई सुळे यांचा विभागीय केंद्राच्या वतीने खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

७.२१ राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज पुण्यतिथी :- दि. ४.११.२०१२ रोजी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. या चर्चासत्रात संत शिरोमणी दत्त महाराज यांनी आपले विचार मांडले तर दुपारच्या सत्रात

भूतमुगळी, ता. निलंगा या गांवी गावातील लोकांच्या मागणीवरून दारुबंदी व इतर व्यसनाबद्दल कार्यक्रम आयोजन करण्यात आले.

७.२२ स्व. बाळासाहेब ठाकरे : मराठी माणसाचा आधार :- दि. १९.११.२०१२ स्व. बाळासाहेब ठाकरे यांना विभागीय केंद्राच्या वतीने श्रद्धांजली वाहण्यात आली. याप्रसंगी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांनी आपले मौलिक विचार मांडले.

७.२३ यशवंतराव चव्हाण यांचा २८ वा स्मृतिदिन :- दि. २५.११.२०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण यांचा २८ वा स्मृतिदिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे शिक्षक आमदार मा. श्री. विक्रमजी काळे म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाण हे एक दृष्टे नेते होते. त्यांच्या चौफेर दृष्टीने या राज्याच्या प्रथम पायाभरणीतूनच त्यांनी शेती, उद्योग, शिक्षण, आरोग्य, साहित्य, संस्कृती, राजकारण, समाजकारण इ. सर्व आघाड्यांवर उत्तुंग कार्य केले म्हणून आपण त्यांना महाराष्ट्राचे शिल्पकार म्हणून ओळखतो. या कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते प्रा. डॉ. शिवाजी जवळगेकर यांनी दलित भटके मागासवर्गीयासाठीचे यशवंतराव चव्हाण यांचे योगदान या विषयावर आपले सविस्तर विचार मांडले. ते म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाणसाहेबांचा मुख्य उद्देश उपेक्षित मागासलेला समाज वंचित राहू नये म्हणून त्यांनी त्यांच्या मुख्यमंत्री काळात अगदी बेडरपणे असे अनेक ऐतिहासिक निर्णय घेतले. यामागे महात्मा फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, शाहू महाराज यांच्या प्रेरणेने त्यांनी केलेले चिंतन या सामाजिक ऐक्याचा संदेश त्यांनी आपल्या कृतीतून सिध्द करून दाखवले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन अॅड. अतुल जाधव यांनी केले. शेवटी सर्वांचे आभार विभागीय केंद्रचे कोषाध्यक्ष बी. एस. पळसकर यांनी मानले.

७.२४ गुरुनानक जयंती व महात्मा फुले पुण्यतिथी :- दि. २८.११.२०१२ सकाळच्या सत्रात महान संत गुरुनानक यांना विभागीय केंद्राच्या वतीने अभिवादन तर दुपारच्या सत्रात महात्मा फुले यांच्या जीवनावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले.

७.२५ मा. श्री. शरदचंद्रजी पवार यांचा वाढदिवस :- दि. १२.१२.२०१२ रोजी सकाळच्या सत्रात तालुक्याचे ठिकाण असलेल्या चाकूर, जि. लातूर येथे यशवंत तुमच्या गावी या विभागीय केंद्राच्या नियमावलीप्रमाणे यशवंतप्रेमी व शरदचंद्र पवारप्रेमी व्यंकटराव धोंडगे गुरुजी चाकूर यांचा चाकूर येथे जाऊन सत्कार करण्यात आला. दुपारच्या सत्रात शरदचंद्र पवार कृषि वाचनालय फाऊंडेशन लातूर व विभागीय केंद्र लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने यल्लादेवी उमरगा, तालुका अहमदपूर येथील सरस्वती वाचनालयात कृषि विषयाचे मौलिक ग्रंथ भेट देण्यात आले.

७.२६ यशवंत तुमच्या गांवी - या सदराखाली १७.१२.२०१२ रोजी स्वातंत्र्यसैनिकांची नगरी म्हणून ओळखली जाणा-या अंबाजोगाई येथे जाऊन गेल्या अनेक वर्षांपासून यशवंत स्मृती सोहळा साजरा केला जातो त्याचे फाऊंडर प्रा. नानासाहेब गाठाळ यांचा विभागीय केंद्राच्या वतीने सत्कार करण्यात आला.

७.२७ यशवंत तुमच्या गांवी - १८.१२.२०१२ यशवंतप्रेमीचा सत्कार यशवंत तुमच्या गावी या सदराखाली परभणी येथे जाऊन सेवाभावी वकील अॅड. वसंतरावजी कुलकर्णी, डॉ. दत्तात्रय मगर, प्रा. शेख शफी यांचा सत्कार करण्यात आला.

७.२८ १९/१२/२०१२ रोजी व्याख्यान - यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त महाराष्ट्राचे यशवंतप्रेमी, प्रसिध्द लेखक वक्ते प्रा. शिवाजीराव देशमुख यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. विषय : साहित्यसम्राट यशवंतराव चव्हाण. त्यांनी यशवंतरावांच्या जीवनावर दोन मौलिक ग्रंथ लिहिले. ते म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाण जर राजकारणाशिवाय नुसत्या साहित्यक्षेत्रातच वावरले असते तर त्यांच्या सध्या आहे त्या साहित्यापेक्षा साहित्यक्षेत्रात अधिक भर पडून देशाच्या साहित्यसमृद्धीत अधिक भर पडली असती. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी अकोला जिल्हा परिषदेचे शिक्षणाधिकारी शिवाजीराव पवार हे होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्राच्या सचिवानी केले.

७.२९ १९/१२/२०१२ - सुनिल देशमुख जनसेवा प्रतिष्ठान व विभागीय केंद्र लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने किरकोळ खरेदी विक्रीची परकीय गुंतवणूक या विषयावर परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. या परिसंवादात प्रा. डॉ. सुधीर देशमुख, प्राचार्य शिवाजी माळी इ. मान्यवर सहभागी झाले होते.

७.३० मातृभक्त यशवंतराव चव्हाण - २४.१२.२०१२ रोजी बिल विलॅटन तांत्रिक कॉलेज उस्मानाबाद येथे वरील विषयावर प्रा. शाम आगळे यांचे भाषण आयोजित करण्यात आले होते. त्यांनी यशवंतराव चव्हाण हे मातृभक्त कसे होते याविषयी विचार मांडले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. रमेश दापके होते.

७.३१ **सावित्रीबाई फुले जयंती कार्यक्रम** - हा कार्यक्रम संत ज्ञानेश्वर ज्युनिअर कॉलेज येथे आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी लातूरचे प्रसिद्ध उद्योगपती श्री. माधवराव पाटील टाकळगावकर हे तर प्रमुख पाहुणे म्हणून प्राचार्य शिवाजीराव माडे यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्याबद्दल मौलिक विचार मांडले. केंद्राच्या सचिवानी प्रास्ताविक केले.

७.३२ **देवराष्ट्र ते महाराष्ट्र** - ९.१.२०१३ रोजी शिरूर अनंतपाळ, जिल्हा लातूर या तालुक्याच्या ठिकाणी विभागीय केंद्र लातूरच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण देवराष्ट्र ते महाराष्ट्र या विषयावर प्राचार्य डॉ. सोमनाथ रोडे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रसिद्ध ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते मा. श्री. प्रभाकर कुलकर्णी हे होते. याप्रसंगी डॉ. रोडे म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाण हे खरेखुरे महाराष्ट्राचे शिल्पकार व भारतदेशाचे कणखर असे संरक्षण, गृह, अर्थ, परराष्ट्रमंत्री म्हणून त्यांनी आपल्या महाराष्ट्रीयन जनतेचा दिल्ली दरबारी स्वाभिमान वाढविला. यशवंतरावांच्या या निःस्पृह कामाची नोंद ख-या भारतीय इतिहासकाराला सुवर्णाक्षरातच लिहावी लागेल.

७.३३ **जिजाऊ ते विवेकानंद जयंती** - १२.१.२०१३ रोजी जिजामाता कन्या कनिष्ठ महाविद्यालय येथे विभागीय केंद्राच्या वतीने राष्ट्रमाता जिजाऊ व विवेकानंद जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे ज्येष्ठ संचालक अॅड. मनोहरराव गोमारे तर प्रमुख पाहुणे म्हणून माजी खासदार डॉ. गोपाळराव पाटील होते. याप्रसंगी मौलिक मार्गदर्शन करण्यात आले.

७.३४ **६.१.२०१३** - सकाळच्या सत्रात फत्तेपूर, तालुका औसा येथे काळूबाई ज्युनिअर कॉलेज येथे प्रा. शाम आगळे यांचे मातृभक्त यशवंतराव चव्हाण या विषयावर मुलांना संबोधित करण्यात आले. दुपारच्या सत्रात बुधोडा, तालुका औसा येथील उच्च माध्यमिक शाळेत वरील विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

७.३५ **प्रा. डॉ. अ. ह. साळुंखे यांचे व्याख्यान** - १८.१.२०१३ रोजी शिरूर ताजबंद, तालुका अहमदपूर येथे डॉ. अ. ह. साळुंखे यांचे यशवंतराव चव्हाणांच्या कार्याचे कांही वैशिष्ट्ये या विषयावर मौलिक व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी अहमदपूरचे आमदार बाबासाहेब पाटील हे होते. याप्रसंगी अ. ह. साळुंखे म्हणाले, ज्याची परिस्थिती पैसे भरून शिक्षण घेण्यासारखी नव्हती त्यामुळे गरजू विद्यार्थ्यांनी शिक्षणापासून वंचित रहावे लागत होते. त्यांना यशवंतराव चव्हाण यांनी ए.बी.सी. लागू केली त्यामुळेच त्यांना कार्यक्षमता असलेला नेता म्हणून महाराष्ट्र ओळखतो. या कार्यक्रमात माजी मंत्री किशनराव देशमुख, शंकरराव भांगे, प्राचार्य आर. एन. वळसे उपस्थित होते.

७.३६ **प्रजासत्ताक दिन** - २६.१.२०१३ रोजी प्रजासत्ताक दिनानिमित्त विभागीय केंद्राच्या वतीने राष्ट्रध्वजास अभिवादन करण्यात आले.

७.३७ **महात्मा गांधी पुण्यतिथी** - ३०.१.२०१३ रोजी महात्मा गांधी यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त त्यांना अभिवादन करण्यात आले.

७.३८ **दि. २, ३ फेब्रुवारी २०१३** - अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, लातूर यांनी आंतरराष्ट्रीय विवाह याबद्दल आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय संमेलनात सहभाग. त्याचबरोबर मुरुड येथे मराठवाडा ग्रामीण साहित्य संमेलनात विभागीय केंद्राचा सहभाग.

७.३९ **कवी संमेलन** - ७.२.२०१३ रोजी राजषी शाहू महाविद्यालय, लातूर येथे यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त कवी संमेलन घेण्यात आले. याप्रसंगी यशवंतराव चव्हाण यांचे फोटो व पुस्तक प्रदर्शन भरविण्यात आले. या कवी संमेलनाचे अध्यक्ष लातूरचे प्रसिद्ध कवी भारत सातपूते यांनी भूषविले. सुत्रसंचालन योगिराज माने यांनी केले. या कवी संमेलनात विनय अपसिंगेकर, शंकर झुलपे, राजा होळकुंदे, संतोष कुलकर्णी, भास्कर बडे, साधना जगताप, रमेश चिल्ले, नरसिंग इंगळे, संजय घाडगे, बसवराज करकेली, प्रकाश घादगिने, रामदास कांबळे, किसन धारुळे, प्रकाश काळे, अनुराधा भातलवंडे, गोविंद जाधव, छगन घोडके, संजय जमदाडे, दर्शना देशमुख, नयन राजमाने इ. कवींनी सहभाग नोंदविला.

७.४० **यशवंतराव चव्हाण जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त घेण्यात आलेल्या खुल्या निबंध स्पर्धेचा निकाल जाहीर** - २८.२.२०१३ विभागीय केंद्र लातूरच्या वतीने खुली निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व भारताचे माजी उपपंतप्रधान मा. यशवंतरावजी चव्हाणसाहेबांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त १२ मार्च २०१२ ते १२ मार्च २०१३ या कालावधीत हे वर्ष विविध

कार्यक्रमाद्वारे साजरे करण्यात आले. त्याच एक भाग म्हणून साहित्यिक यशवंतराव चव्हाण या विषयावर खुली निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. या निबंध स्पर्धेत ७५ स्पर्धकांनी सहभाग नोंदविला. सर्वच निबंध वाचनीय होते. विशेष म्हणजे प्राथमिक, माध्यमिक आणि महाविद्यालयीन विद्यार्थी व प्राध्यापकांनी सहभाग नोंदविला. या निबंध स्पर्धेत (१) प्रा. देशमुख रावसाहेब श्रीरंग, रामकृष्ण परमहंस कनिष्ठ महाविद्यालय उस्मानाबाद (प्रथम : रु.१५२१/-) (२) कु. बैरागी ऐश्वर्या पांडुरंग, ११ वी विज्ञान रामकृष्ण परमहंस कनिष्ठ महाविद्यालय उस्मानाबाद (द्वितीय रु.११५१/-) व (३) कु. शेटकर पुजा गंगाप्रसाद, बी.एससी. संजीवनी महाविद्यालय, चापोली, तालुका चाकूर, जिल्हा लातूर (तृतीय रु.७५१/-) येण्याचा मान मिळविला.

७.४१ जागतिक महिला दिन - ८ मार्च २०१३ जागतिक महिला दिनानिमित्त पिपल्स कॉलेज नांदेड येथे आजच्या महिलांसमोरील आव्हाने या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्रात नांदेड येथील प्राध्यापिका एस. पी. कुलकर्णी, प्राध्यापिका जाधव इत्यादींनी सहभाग नोंदविला.

७.४२ ८, ९ मार्च २०१३ - या रोजी आधुनिक महाराष्ट्राच्या जडणघडणीत यशवंतराव चव्हाण यांचे योगदान, यशवंतराव चव्हाण यांचे कृषि, सहकार विषयी धोरण इ. मौलिक विषयावर यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई, विभागीय केंद्र लातूर, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड व निलंगा येथील महाराष्ट्र शिक्षण संस्थेचे महाराष्ट्र महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते.

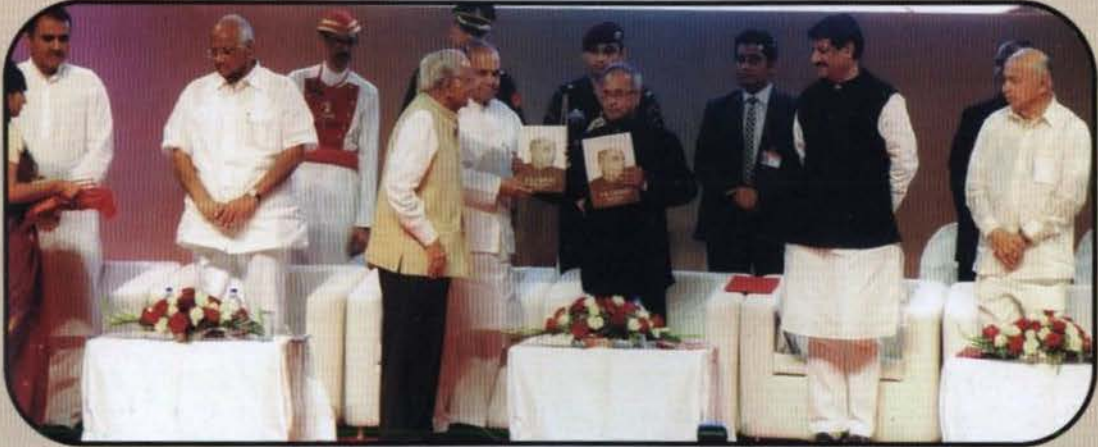
यशवंतराव चव्हाण यांचा जन्मशताब्दी सांगता समारंभ:- विषय - यशवंतराव चव्हाण एक मांगल्य, मानवतावादी विचारांचा अमृतकुंभ - प्राचार्य डॉ. यशवंत पाटणे. सातारा दि. १२ मार्च २०१३ या दिवशी यशवंतराव चव्हाण यांचा सांगता समारोप मोठ्या थाटात संपन्न झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष खा. डॉ. जनार्दन वाघमारे होते तर प्रमुख वक्ते म्हणून सध्या महाराष्ट्रभर ज्यांची व्याख्याने गाजत आहेत ते ज्येष्ठ विचारवंत प्राचार्य डॉ. यशवंत पाटणे हे लाभले होते. याप्रसंगी डॉ. पाटणे म्हणाले की, समाजाने नितीमूल्ये जपावीत अशी राज्यकर्त्यांची अपेक्षा असेल तर प्रथम त्यांनी स्वतः मूल्ये जपली पाहिजेत. महाराष्ट्राचे शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण यांनी आयुष्यभर नितीमूल्ये जपल्याने त्यांचा माणसावर विलक्षण प्रभाव होता. मांगल्य आणि मानवतावादी विचारांचा अमृतकुंभ म्हणजे यशवंतराव चव्हाण हे होय. यशवंतरावासारखे कल्पक, कृतिशिल आणि प्रतिभासंपन्न नेतृत्व युगायुगातून जन्माला येते. त्यांच्याकडे समाजातील विविध घटकांमध्ये प्रेम, विश्वास आणि सामंजस्य निर्माण करण्याचे कौशल्य होते. स्वातंत्र्य लढ्यातील सहभाग आणि आईच्या संस्कारामुळे त्यांचा वैचारिक पिंड घडला. सामान्य माणूस आणि लोकशाहीमुळे हाच त्यांचा विचार कार्यप्रणालीचा केंद्रबिंदू ठरला. त्यामुळेच आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना सवलत देण्याचा निर्णय ते निर्धाराने घेऊ शकले. त्यांनी कृषि, औद्योगिक समाजाची योजना आखली. त्यातून सहकारी साखर कारखाना, सूतगिरण्या, शेतीमालावर प्रक्रिया करणारे उद्योग निर्माण केले. पंचायत राज योजनेच्या माध्यमातून सत्तेचे विकेंद्रीकरण करून प्रत्यक्षत समजावाद रुजविला. साहित्य संस्कृती मंडळ, विश्वकोश, भाषा संचालनालय, विद्यापीठ स्थापना, मराठी नाटक व सिनेमाला करसवलत असे अनेक उपक्रम त्यांनी राबविले.

डॉ. वाघमारे म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाण यांनी लहानपणी भोगलेल्या हाल अपेष्टातून सामान्य आणि तळागाळातील लोकांना सदैव सुखी करण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी आयुष्यात कधीही अहंकाराला जवळ फिरकू दिले नाही. त्यामुळेच ते मोठे व दृष्टे नेते होऊ शकले. विभागीय केंद्राचे सचिव श्री. हरिभाऊ जवळगे यांनी प्रास्ताविक केले. प्रा. मच्छिंद्र खंडागळे यांनी सूत्रसंचालन केले. प्रा. बी. एस. पळसकर यांनी आभार मानले. मराठवाड्यातील नावाजलेले दयानंद सभागृह लातूर हे प्राध्यापक, वकील, व्यापारी, शिक्षक, शेतकरी इ. सर्व स्तरातील श्रोत्यांनी खचून भरले होते.

----- X ----- X -----

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व पुराभिलेख विभाग, महाराष्ट्र राज्य यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केलेल्या मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या छायाचित्रांचे व दुर्मिळ दस्तऐवजांचे प्रदर्शन पाहताना केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार सोबत सरचिटणीस मा. श्री. शरद काळे.

प्रतिष्ठानचे विश्वस्त मा. श्री. राम प्रधान यांच्या 'यशवंतराव चव्हाण जीवन प्रवाह' या पुस्तकाच्या इंग्रजी आवृत्तीचे प्रकाशन करताना भारताचे राष्ट्रपती मा. श्री. प्रणब मुखर्जी, सोबत केंद्रीय अवजड उद्योगमंत्री मा. श्री. प्रफुल्ल पटेल, केंद्रीय कृषीमंत्री व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार, राज्यपाल मा. श्री. के. शंकरनारायणन्, मुख्यमंत्री मा. श्री. पृथ्वीराज चव्हाण व केंद्रीय गृहमंत्री मा. श्री. सुशिलकुमार शिंदे.

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त भारत सरकारच्या पोस्ट विभागामार्फत तयार केलेले मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या नावे विशेष टपाल पाकीटाचे प्रकाशन करताना भारताचे राष्ट्रपती मा. श्री. प्रणब मुखर्जी.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

प्रतिष्ठानची प्रकाशने

	किंमत रुपये
०१ यशवंतराव चव्हाण : विधी मंडळातील निवडक मराठी भाषणे भाग-१ संकलन : डॉ. व्ही. जी. खोबरेकर	२००.००
०२ वाय.बी.चव्हाण : सिलेक्टेड स्पीचेस-विधीमंडळे भाग-२ संकलन : डॉ. व्ही. जी. खोबरेकर	२५०.००
०३ सिलेक्टेड स्पीचेस इन पार्लमेंट-वाय.बी.चव्हाण भाग-१ ते ४ संकलन : राम प्रधान	प्रत्येकी २५०.००
०४ यशवंतराव चव्हाण यांचे मौलीक विचार संकलन : ना. धों. महानोर	३.५०
०५ सह्याद्रीचे वारे-यशवंतराव चव्हाण	३०.००
०६ म. ज्योतीबा फुले यांचे निवडक विचार संकलन : प्रा. गजमल माळी	१२.००
०७ बेकारी निर्मूलनातून ग्रामीण विकास : संपादक : वि. स. पागे	३५.००
०८ महाराष्ट्रातील दुष्काळ आणि जलसंपत्तीचे नियोजन-संपादन : अण्णासाहेब शिंदे	१६०.००
०९ महाराष्ट्र : एक दृष्टिकोन-शरदराव पवार- भाषणसंग्रह-संपादन : दादासाहेब रुपवते	७५.००
१० पंचायत राज, जिल्हा नियोजन आणि ग्रामीण विकास संपादन : पी. रं. पाटील	१००.००
११ नवभारत : परिवर्तनाची दिशा-संपादन : पी. बी. पाटील	१००.००
१२ विमुक्तायन : महाराष्ट्रातील विमुक्त जमाती : चिकित्सक अभ्यास-:शोधक/लेखक : लक्ष्मण माने	२५०.००
१३ यशवंतराव चव्हाण-चरित्रलेखन : अनंतराव पाटील	८०.००
१४ शब्दांचे सामर्थ्य-संपादन : राम प्रधान	३७५.००
१५ महाराष्ट्राची चार दशकांतील वाटचाल : एक आढावा (इंग्रजी) (यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ यांचे संयुक्त प्रकाशन)	२५०.००
१६ बाऊंटीफूल बनियन -डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील चरित्र खंड - १ ते ४ (इंग्रजी)-बॅ. पी. जी. पाटील	८००.००
१७ ज्येष्ठ नागरीकांसाठी पुस्तिका	३५.००
१८ अजिंठा-(काव्यसंग्रह) लेखक : ना. धों. महानोर (इंग्रजी)	१५०.००
१९ ई-बुक (मराठी / इंग्रजी) यशवंत साहित्य/फोटो भाग -१	१५०.००
२० न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा	४००.००
२१ ई-बुक (मराठी / इंग्रजी) पुस्तके भाग - २	१५०.००
२२ यशवंतराव चव्हाण व्यक्तित्व व कर्तृत्व	५००.००
२३ कृष्णाकांठ - मराठी	३००.००
२४ कृष्णाकांठ - इंग्रजी	३९५.००

व्हिडीयो कॅसेट

- २५ मी एस. एम : एस. एम. जोशी यांचा जीवनपट
- २६ तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी : तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांचा जीवनपट
- २७ प्रवासी पक्षी : सुप्रसिध्द साहित्यिक कुसुमाग्रज यांचा जीवनपट
- २८ पु. ल. वृत्तांत : पु. ल. देशपांडे यांचा जीवनपट
या चारही व्हिडओ कॅसेटची निर्मिती यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने केली असून दिग्दर्शनाची जबाबदारी सुप्रसिध्द दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांनी पार पाडली.
- २९ कॉ. केशवराव जेधे : कॉ. केशवराव जेधे यांचा जीवनपट, दिग्दर्शक - श्री. राम गबाले.
- ३० येस्. आय एम कम्युनिस्ट - कॉ. श्रीपाद अमृत डांगे यांच्या जीवनावरील अनुबोधपट दिग्दर्शन-विनय नेवाळकर

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई
Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai